INSTITUTIONES

GRAMMATICAE

IN USUM

SCHOLARUM GRAMMATICARUM

REGNI HUNGARIAE

ET

ADNEXARUM PROVINCIARUM.

PARS I.

Constat in cruda 32 xr. Mon. Conv.

BUDAE,
TYPIS REGIAE UNIVERSITATIS HUNGARICAE
1849.

Nomina declinare, et verba inflectere (*ea etiam in breves, simplicesque Sententias componere Sect. II. Cap. II. Instit. Lit.*) imprimis pueri sciant; neque enim aliter ad intellectum sequentium pervenire possunt.

Quintilianus

PRAEFATIO

Institutiones hae Grammaticae, quarum brevis Conspectus singulis partibus praemittitur, concinnatae sunt maxima parte ad Normam *Emmanuelis Alvari*, celeberrimi aevo suo in Lusitania Grammatici, qui Grammaticam artem scribere ita aggressus erat, ut nihil cognitione dignum praeteriret, Grammaticos omnes, qui ante se fuerunt, tum veteres, tum recentiores excuteret, eorum controversias omnes, quae sunt infinitae, acerrimo iudicio expenderet, deque iis sententiam suam interponeret, opus quoddam excellens, atque opinione omnium doctorum absolutissimum confecit, Magistro quidem adprime utile, atque probatum, sed et mole grandius, et rebus ipsis, de quibus agebat, multis in locis subtilis, quam ut a discipulis facile et parari, et gestari, et tractari, ac intelligi posse videretur. Fontes ipsos; ut e Praefatione eius, libro I. de Institutione Grammatica, praemissa videre est, adiit M. Varronis Romanorum omnium eruditissimi libros de Institutione Oratoria, Auli Gelii; Noctium Atticarum undeviginti; Probi, Diomedis, Phocae, Donati, Prisciani Institutiones Grammaticae in usum suum convertit, atque ex his Praecepta delegit, quae Terentii, Ciceronis, Caesaris, Livii, Virgilii, Horatii, atque aliorum veterum testimoniis confirmavit. Atque hinc *Casp.*

Scioppius vir multarum literarum, qui post *Franciscum Sanctium Brocensem*, Grammaticos omnes acriter exagitat, eosque ignorantiae, et inanitatis saepius convincit, de *Grammaticae veteris et novae origine, dignitate, et usu* locutus, haud diffitetur Emmanueli Alvaro primas deberi. „*Nam* (verba eius sunt,) *et ipse longe cultius dicendi genus, quam non dicam veterum quisquam* (*nam illi pessime omnes latine scripserunt*) *sed quam recentiores plerique in arte tradenda praestitit*, *et ea ex optimo quoque veterum Auctorum exemplo seligere curae habuit, quibus regulae artis plurimum stabiliri, et sine negotio a tironibus intelligi possent.*" Sed quia celeberrimus Lusitanus, in Lusitania scribens, nominum et verborum interpretationem suae gentis hominibus accommodarat, ut ob eam rem minus commode in aliarum Provinciarum scholas illius Institutiones Grammaticae induci possent: primus *Horatius Turselinus*, cuius multa elegantissime ad Latiorum veterum similitudinem accedentia scripta exstant, universum *Alvari* opus retractavit, atque effecit, ut Italis etiam prodesset; vir hic, quo erat ingenio, atque doctrina, omnia perpendit, recensuit, digessit, edidit, atque opusculum illud, quod Alvari nomine Turselinus ipse, qui illud e maiori illo eiusdem opere concinnaverat, inscriptum voluit, habemus Romae, Venetiis, Bassani, Patavii, etc. saepius recusum. Ad normam Grammaticae huius Alvarianae studio Horatii Turselini scholis accommodatae, variae deinde in variis Europae Provinciis in usum scholarum adornatae sunt Institutiones Grammaticae; verum quod passim fit in rebus ceteris, ut, quo longius quaeque recedit ab origine, eo magis nativa eius integritas deteratur, factum esse et cum Grammatica hac, expe-

rientia docuit; edita enim primum castigatissime, aliis atque aliis subinde typis ac linguis recusa, atque inprimis in Hungaria discentium varii idiomatis usui accommodata, partim eorum, qui ei pro varietate temporum praescripti Systematis literarii, et classium, quibus aptari debuit, varias indiderunt formas inconsiderantia quadam; partim vero typothetarum culpa, complures contraxit naevos. In his itaque *Institutionibus Grammaticis in usum Scholarum Grammaticarum Regni Hungariae, et adnexarum Provinciarum* novis curis, et nova methodo adornandis, data inprimis fuit opera: 1) ut Regulae Alvarianae ad fidem meliorum exemplarium exigerentur, et ea, quae de octo Partibus Orationis hinc inde sparsa erant, in unum collecta suo loco comparerent; 2) ut iuxta Sciographiam in novissime inducto Systemate literario praescriptam, Scholis Grammaticis, in quadriennium in posterum divisis, singula accommodarentur; 3) ut adhibitis e praestantissimis tam veteribus, quam recentioribus, qualis inprimis *Schellerus*, et *Broederus* sunt, Grammaticis adminiculis reviderentur omnia: errores, si qui fortasse in hactenus usitatas Grammaticas quoquo demum modo irrepsissent, auctoritate classicorum auctorum corrigerentur, atque defectus, cum dies diem perpetuo doceat, supplerentur.

Admonitiones, quae in singulis partibus Institutionum harum Grammaticarum passim occurrunt, pertinent ad Magistros inprimis in arte docendi adhuc novicios, quorum perpetuum studium esse debet: ut rudes puerorum mentes facillima in docendo methodo adiuventur. Sincerum Moderatoris de iuventute patriae bene merendi studium, praesertim illud Ciceronis de Div. II. sibi ante oculos saepius proponentis

Quod munus Reipublicae adferre maius, meliusve haud possumus, quam si docemus, atque erudimus iuventutem. Sedula librorum paedagogicorum, qualium hodie affatim est, lectio et lectorum prudens applicatio; longus denique usus, et experientia magistra optima, diversas Magistro suppeditabunt in docendo methodos, inprimis si talis sit, quem Quintilianus L. II. C. 2. eleganter depingit. *Sumat ante omnia parentis erga discipulos suos animum, ac succedere se in eorum locum, a quibus sibi liberi traduntur, existimet. Ipse nec habeat vitia, nec ferat. Non austeritas eius sit tristis, non dissoluta sit comitas; ne inde odium, hinc contemtus oriatur. Plurimus ei de honesto, ac bono sit sermo; nam quo saepius monuerit, hoc rarius castigabit. Minime iracundus, nec tamen eorum, quae emendanda erunt, dissimulator; simplex in docendo, patiens laboris, assiduus potius, quam immodicus. Interrogantibus libenter respondeat; non interrogantes percontetur ultro. In laudandis discipulorum dictionibus nec malignus.* (i. e. nimis parcus) *nec effusus: quia res altera taedium laboris, altera obscuritatem parit. In emendando, quae corrigenda erunt, acerbus, minimeque contumeliosus; nam id quidem multos a proposito studendi fugat, quod quidem sic obiurgant, quasi oderint.*"
Scribebam Budae, ipsis Calendis Octobris MDCCCVII.

Josephus Grigely,
AA. LL. et Philosophiae Doctor Collegiatus, ac in Regio Archi-Gymnasio Budensi II. Humanitatis Professor publ. ord. et Senior.

CONSPECTUS.

INTRODUCTIO IN GRAMMATICAM LATINAM.

Quid est Grammatica Latina?

Est ars bene latine legendi, scribendi, intelligendi, et loquendi.

Quot partibus constat?

Quinque: Orthoepia, Orthographia, Etymologia, Syntaxi, et Prosodia.

SECTIO I.

De Orthoepia.

Quid est Orthoepia?

Est, quae literas, earum discrimen, scripturam, pronunciationem, et in syllabas coalitionem docet; seu est ars bene legendi.

Quid est Litera?

Est minima pars vocis articulatae, quae scribi potest individua.

Quot sunt Literae?

Quatuor, et viginti: A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z. E quibus graeca sunt: K, Y, Z.

Quomodo dividuntur Literae?

In Vocales, et Consonantes.

Quot sunt Vocales?

Quinque simplices latinae: A, E, I, O, U, et una graeca Y. E quibus fiunt sex compositae, seu diphthongi: ae, au, ei, eu, oe, yi, ut: *praemium*, *aurum*, *hei*, *Europa*, *poena*, *harpya*.

Quot sunt Consonantes?

Septemdecim, et ideo hae literae appellantur consonantes, quia vocalibus iunctae simul sonant. Saepe etiam I et U fiunt consonantes, quando videlicet syllabam inchoant sequente vocali, ut: *ius*, *ianua*, *iuvo*, *iovis*, *maior*, *vado*, *venio*.

Quomodo dividuntur Consonantes?

In simplices, et duplices. Simplices sunt quindecim, octo mutae: B, C, D, G, K, P, Q, T, et septem semivocales, e quibus quatuor L, M, N, R, liquidae dicuntur. Duplices sunt duae: X, et Z.

Quomodo sunt literae hae pronunciandae?

Pronunciatio usu addiscenda est.

Nota 1) Olim aliquae literae aliter fuerunt pronunciatae, quam e proximis seculis accepimus, praecipue C, et Q, et diphthongi AE, OE, quae hodie fere ut E efferimus.

2) Non est anxie de illa pronunciatione hodie laborandum, sed literarum ea, quae hodie in usu est, prolatione utendum.

3) C ante a, o, u, et consonantem; item in fine vocis sonat ut K. e. g. *caro*, *cor*, *culter*, *credo*, *ac*, *nec*. Ante e, i, y, ae, oe, sonat ut ʒ germanicum; e. g *cedrus*, *cibus*, *Cyrus*, *Caesar*, *coena*.

4) T sequente i, et alia vocali, et diphthongo, sonat ut apud Germanos ʒ, e. g. *ambitio*, *nuptiae*. Initio autem vocis, aut praecedente litera s retinet sonum literae t, e. g. *tiara*, *ostium*, *quaestio*.

Admonitio. In scholis quidem iam vernaculis discunt adolescentes noscere literas; coniungere syllabas; libros typo, et manu scriptos legere; non negliget tamen sedulus magister et in scholis latinis curare: ut discipuli facilem legendi modum consequantur, rectaeque vocum pronunciationi a teneris assuefiant; quam in rem in scholis omnia elata voce legi iubeat, et siquid dissoni, affectati, aut declamatorii subrepat, illico corrigat.

Scripturam literarum, et quae fiunt, etiam praeceptorum dextra solertia, et lectissimorum scripturae exemplarium, qualia aeri incisa complura prostant, imitatio optime docebit. Ut vero in *Calligraphia* adolescentes assidue exerceantur, expolianturque, necesse erit providere: ut non solum in thematibus domesticis, et scholasticis nulli operae in nitide scribendo parcant, verum etiam *Exercitia Correcta* nitide describant, correctaeque, atque emendatae eiusmodi scripturae exempla consuta in *Semestralibus Examinibus* videnda exhibeant: ut diligentiores pro merito collaudari, negligentes autem ad maiorem diligentiam excitari possint.

SECTIO II.

De Orthographia.

Quid est Orthographia?

Est ars recte scribendi.

Quotuplices sunt fontes Orthographiae latinae?

Sunt duplices: 1) *externi*, 2) *interni*. Ad *externos* pertinent: 1) *Libri manuscripti* veterum Romanorum, quorum, quia manuscripti rarissimi sunt, vices subeunt castigatae editiones. 2) *Lapides* literati, et *Tabulae* aeneae. 3) *Numismata.*

Interni sunt intra ipsam Grammaticam, ad quam referuntur: 1) *Derivatio* e Latinis, aut Graecis vocabulis. 2) *Analogia.* 3) *Prosodia*, quae v. g. docet *preces* scribendum esse, non *praeces*, etc.

Nota. Ex hoc iam satis apparet ad perfectam *Orthographiae latinae* notitiam neminem prius, quam universam Grammaticae Oeconomiam peritissime perspectam

habuerit, pervenire; atque paucas hic solum Orthographiae regulas pro initiantibus proponi posse.

Quae regulae Orthographiae sunt in genere observandae?

1) Sunt de *literis*, earumque mutatione. 2) De *abbreviatione* et *divisione* vocum. 3) De *vocabulis* quibusdam, quae perperam vulgo scribuntur. 4) De notis *interpunctionum*.

Ubi literarum figurae maiusculae scribi solent?

1) In principiis sententiarum, et versuum, uti etiam literae initiales post punctum. 2) In nominibus propriis, et quae inde deducuntur, e. g. *Homerus*, *Homericus*, *Roma*, *Romanus* etc. 3) In nominibus Festorum, Scientiarum, Dignitatum, Officiorum, et omnium eorum, quae singulare, et notabile quid significant, e. g. *Pascha*, *Geographia*, *Rex*, *Dux*, *Aprilis*, etc. 4) In titulis, et pronominibus honoris causa, e. g. *Te vir Illustrissime!* nonnullis placet similia meris maiusculis literis exscribere, ut: TE VIR ILLUSTRISSIME!

Quae regulae in minusculis literis observandae?

1) Cavendae formae literarum a typothetis sine necessitate inventae, qualis est j pro i; scribendum ergo *adiicere* non *adjicere*. 2) In diphthongis *ae*, vel *oe* ordinarie separatim ponuntur vocales, rarius contrahuntur. 3) Literam *v* ab initio, *u* in medio, et fine literarum solent aliqui ponere, et scribere *vt* pro *ut*, *iuuo* pro iuvo, *vua* pro uva; alii scribunt, prout pronunciant; v. g. *uva iuvo*, quae ratio scribendi lectionem vocabulorum latinorum faciliorem reddit, et puerorum captui accomodatior est. 4) Literae *y*, *th*, *ch*, *ph*, Graecorum propriae, adeoque nonnisi in vocabulis origine Graecis adhibendae sunt: male ergo scribitur *author*, *tyro*, *charus*; ob Euphoniam tamen *ch* admittunt *pulcher* et *inchoo*, quae et Cicero probat. 5) Ubi non repugnat Euphonia, in compositione retinenda est consonans ultima praepositionis, cis *adfero*, *adgredior*, etc. recte: *adcipio*, *conlego*, *conmeo* adfectationem redolent; suum cuique pulchrum.

Quid de abbreviatione vocum?

A vocibus abbreviandis, maxime in minuscula scriptura, quantum fieri potest, abstinendum, e. g. *Dna*, *nra*, pro Domina nostra; talis scribendi ratio aenigma est lectoribus, et saepe numero post elapsum aliquod temporis intervallum ipsis etiam scribis. Neque tamen reiiciendae sunt abbreviationes praenominum Romanorum, quae et veteres vix unquam, nisi vel una litera, vel binis, vel pluribus scribere solebant. Sic una litera exprimuntur: A. *Aulus*, C. *Caius*, D. *Decimus*, L. *Lucius*, M. *Marcus*, P. *Publius*, Q. *Quintus*, T. *Titius*; duabus: Cn. *Cnaeus*, vel *Cneius*. Sp. *Spurius*, etc. tribus: Ser. *Servius*, Sex. *Sextus*, Tib. vel Ti. *Tiberius*. Occurrunt etiam aliae in veteribus classicis abbreviatae voces: e. g. A. U. C. id est: *Anno urbis conditae*. Cos. *Consul*, *Consulem*, etc. Coss. *Consules*, *Consulibus*. C. D. *Consul designatus*. D. *Divus*. D. O. M. *Deo optimo maximo*. D. D. *Dono dedit*. D. D. D. *Dat*, *dicat*, *dedicat*; vel *dono dicat*, *dedicat*. D. M. *Diis Manibus*. F. F. F. *Felix*, *faustum*, *fortunatum*. S. P. Q. R. *Senatus*, *Populusque Romanus*. I. O. M. *Iovi optimo maximo*. H. S. *Hestertius*, *vel Sestertium* etc. Id. *Idus*. Kal. *Kalendae*. Non. *Nonae*. P. *Posuit*. S. V. B. E. E. Q. V. id est: *Si vales*, *bene est*, *ego quidem valeo*. etc.

In recentiorum scriptis occurrunt:

A. M. id est: *Anno Mundi*, A. C. *Anno Christi*, A R. S. *Anno reparatae salutis*. C. M. *Caesarea Maiestas*. N. T. *Novum Testamentum*. V. T. *Vetus Testamentum*. H. L. Q. C. id est: *Hora*, *locoque consueto*, et quae sunt huius generis, alia ex usu discenda.

Quae regulae in recta Syllabarum divisione observandae?

1) Consonans una inter duas vocales semper coniungitur cum sequente, ut: Ci-ce-ro, Da-nu-bi-us.

2) Quando consonans duplicatur, una cum antecedente, altera cum sequente vocali iungitur, e. g. an-nus, flam-ma.

3) Consonantes quae ad initium vocis alicuius coniunguntur, sunt etiam in medio vocis coniungendae, ut in tabella adiccta est videre:

Bd.	Quia dici potest.	Bdelium	divide	ergo	a-bdo-men.
Cl.		Clivius	—	—	Co-cles.
Cn.		Cneus	—	—	Te-chna.
Ct.		Ctesiphon	—	—	do-ctus.
Gn.		Gnarus	—	—	i-gnis.
Mn.		Mnemosynon	—	—	o-mnis.
Pht.		Phtisis	—	—	na-phta.
Ps.		Psittacus	—	—	scri-psi.
Pt.		Ptolomacus	—	—	a-ptus.
Sc.		Scamnum	—	—	di-sco.
Sm.		Smaragdus	—	—	Co-smus.
Sp.		Spes	—	—	a-sper.
Sq.		Squamma	—	—	te-squa.
St.		Sto	—	—	pa-stor.
Tl.		Tleptolemus	—	—	A-tlas.

4) Excipiuntur ab his compositae voces, quas Quintilianus ita dividendas esse monet, *quemadmodum id patitur earum origo, et compositio*, e. g. *prod-eo*, *ab-igo*, *ad-eo*, *dis-curro*, *sus-cipio*, *sus-tineo*, *pen-insula*, *et-iam*, *neg-otium*, *pros-odia*, *pot-est*.

Nota. Alii, inprimis Batavi, hanc legem sibi imponi nolunt, sed scribunt, prout pronunciant; v. g. a-bigo, po-test e-tiam, cap-tus, Magis-ter; priorem tamen dividendi rationem plerique hodie sequuntur.

Admonitio. In vocalibus, quae vulgo perperam scribi putantur, recensendis: *Christophorus Caelarius in Orthographia sua latina, Ioannes Gerch, Scheller in praecept. Stil. bene lat.* et complures alii prolixos texunt indices, et 1) Vocabulorum nonnullorum rectam scribendi rationem firmant lege Etymologiae: e. g. ancora, non *anchora*, auctor, non *author* vel *autor*; museum, non *musaeum*; scena, non *scaena*; torus, non *thorus*, etc. 2) Nonnulla adducunt; quae certa quidem Etymologia non nituntur, magna tamen verisimilitudine se commendant. E. g. Heres rectius eis videtur, quam

haeres: quod heres fiat herus; infitiari rectius, quam *inficiari*, quod videatur a fateri ortum esse. 3) In quibusdam incertum plane est, quomodo scribendum sit, quia eorum origo latet: e. g. *caerimonia, caeremonia, ceremonia; causa, caussa; caecus, coecus; caelebs, celebs; littera, litera; saeculum, seculum*, etc. 4) In aliquibus denique duplicem scripturam admittunt: e. g. *quotidie*, et *cotidie, cocus*, et *coquus, locutus*, et *loquutus tricesimus*, et *trigesimus, vicesimus*, et *vigesimus*, etc. Quia vero de vocabulorum huiusmodi scribendi ratione nec inter ipsos adhuc convenit eruditos; nec praeterea magni refert, utrum adolescens hoc an alio modo scribat vocabula, dummodo plurium exemplum sequatur: ad criticos philologos ista potius, quam ad elementorum linguae latinae studiosos pertinent; majore cura cavendum id, ne, in quo complures errare experientia docet, omne vocabulum, quod a syllaba *pre* incipit, per diphthongum *ae* perperam scribatur; simplici enim *e*, sequenti expressa versu scribenda.

Prela, prehendo, precor, pretiumque, premoque, precesque,
Dant tibi simplex e, diphthongum cetera poscunt.

Quae notae praecipuae Interpunctionum apud Latinos?

1) *Comma* (,) ut: *Divitiae, decus, et gloria in oculis sita sunt.* Sall. *Nihil est virtute formosius, nihil amabilius.* Cic.

2) *Semicolon*, comma cum puncto, vulgo *media nota* (;) e. g. *Hominum duo sunt genera: alterum indoctum et agreste, quod anteferat semper utilitatem honestati; alterum expolitum, quod rebus omnibus dignitatem anteponat.* Cic. *Si contentio quaedam, et comparatio fiat: quibus plurimum tribuendum sit officii? Principes sunt, patria, parentes; quorum beneficiis maxime obligati sumus.* Cic.

3) *Duo puncta, colon* (:) e. g. *Pisistrato e Solone quaerenti, qua tandem spe fretus, tam audacter obsisteret? respondit: senectute.* Cic. *Ut hominis decus est ingenium: sic ingenii lumen est eloquentia.*

4) *Punctum* (.) e. g. *In hoc certe fallimur, quod mortem prospicimus. Magna pars eius iam praeteriit. Quidquid aetatis ultra est, mors tenet.* Seneca.

5) *Signum Interrogationis:* (?) e. g. *Quis est tam vecors, qui cum suspexerit in coelum, Deum esse non sentiat?* Cic.

6) *Signum Exclamationis:* (!) e. g. *O tempora! o mores!* Cic. *O superbiam inauditam in facinore gloriari!* Idem.

7. *Parenthesis* ( ), *vel* |::| e. g. *In referenda gratia* (*si modo Hesiodo credimus*) *debemus imitari agros fertiles, qui plus multo adferunt, quam acceperunt.* Cic.

Quis usus harum interpunctionum?

1) Ut orationem reddant perspicuam tam legenti vel pronuncianti, quam audienti. 2) Ut inter legendum vel pronunciandum dent copiam spiritus reficiendi, ne continuatione deficiat.

Admonitio. Magister dabit operam: ut discipuli signa haec interpunctionum tam in legendis auctoribus, quam in referendis pensis, et thematibus accurate exprimere discant, quo sic tono naturali mature assuefiant; experientia enim docet, errores eiusmodi, postquam invaluerunt, vix, ac ne vix quidem emendari posse, quapropter crebro in lectione exercendi.

SECTIO III.

De Etymologia.

Quid est Etymologia?

Est pars Grammaticae, quae singularum vocum seu *partium orationis* naturam, originem, et variationem docet.

Unde fit Oratio Grammatica?

Fit e dictionibus ut: *aleas fuge, mortem meditare. Dictio* fit e syllabis, ut: *a-le-as*, interdum

fit ex una syllaba, ut: *mors*. *Syllaba* denique fit ex literis.

Quot sunt partes Orationis Grammaticae?

Octo: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Praepositio, Adverbium, Interiectio, Coniunctio.

Harum quatuor: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium declinantur; reliquae: Praepositio, Adverbium, Interiectio, Coniunctio declinationis sunt expertes. In sequenti exemplo omnes orationis partes continentur.

Interiectio.	*Pronom.*	*Particip.*	*Coniunct.*	*Adverb.*
Vae	tibi	ridenti,	quia	mox

Praepositio,	*Nomen,*	*Verbum.*
post	gaudia	flebis.

Nota. Latini contra, quam e. g. Graeci, aut Germani, apud quos articulus partem orationis efficit, in universum carent articulis; etsi ergo latinum sermonem docentes interdum utantur in declinando, et generibus nominum notandis, pronomine *hic*, *haec*, *hoc*, non tamen articulum tradunt, quo in loquendo nos uti oporteat, sed tantum notam qualemcunque generum, et casuum inde mutuantur.

CAPUT I.

De Nomine.

Quid est Nomen?

Est pars orationis, quae rem aliquam, aut eius proprietatem significat; et casus habet, neque tempora admittit, ut: *Mensa*, *dominus*, *bonus*, *albus*, *niger*.

Quotuplex est Nomen?

Duplex: Substantivum, et Adiectivum.

§. I.

De Nomine Substantivo, et Adiectivo in genere.

Quid est Nomen Substantivum?

Substantivum nomen est, quod per se in oratione esse potest, ut: *Dux imperat, miles obtemperat.*

Quid est Nomen Adiectivum?

Adiectivum est, quod in oratione esse non potest sine substantivo, cuius proprietatem designat aperte vel occulte. Aperte, ut: *Dux prudens, si strenuos milites habeat, facile hostes superabit.* Occulte, ut: *Qui tertiana laborat, non vescatur bubula,* hoc est: tertiana febri, bubula carne.

Nota. Substantivum itaque est, quod verbo iunctum perfectum sensum facit, ut: Homo ridet, equus currit. Contra est in adiectivo, nec enim plenus sensus est, ut: *Bonus ridet*, nisi *homo*, vel aliud intelligatur.

Quid est Nomen Proprium?

Nomen proprium est, quod res proprias, atque certas significat, ut: *Romulus*, *Roma.*

Nota. Nomen proprium illud est, quod principio ad unam singularem personam, vel locum significandum adhibitum fuit; et, quamvis postmodum idem pluribus attributum fuerit, quia initio unius solius fuit, proprium esse non desinit, ut: Vienna, Gallia, Austria, Antonius, etc.

Nomina propria personarum: Cicero, Caesar, Pompeius, Lentulus, Cato, Scipio, Plato, Pierides, etc. *Fluviorum:* Danubius, Rhenus, Tiberis, Vagus, etc. *Montium:* Aetna, Athos, Vesuvius, Olympus, etc. *Urbium:* Roma, Graecium, Praga, Parisii.

Quid est Nomen Appellativum?

Appellativum est, quod multis commune est, ob communem naturam, ut: *homo, urbs, flumen.*

Appel. Aedes, ars, astus, animus, arma, aqua, avis, artus, aestus, aurum, ancilla, etc.

Quid est Nomen Collectivum?

Nomen Collectivum est, quod numero singulari significat multitudinem, ut: *Populus*, *Gens*, *Turba.*

Collect. Exercitus, acies, cohors, turma, centuria, decuria, multitudo, copia, grex, cumulus, etc.

§. II.

De Nomine Substantivo in Specie.

Quae sunt proprietates Nominis Substantivi?

Apud Substantivum observandum est: 1. Cuius generis. 2. Cuius numeri. 3. Cuius casus. 4. Cuius declinationis sit.

Quomodo cognoscitur cujus generis substantivum sit?

Ex latino articulo. *Hic* est generis masculini, *Haec* feminini. *Hoc* neutrius.

Quid est Casus?

Casus non est aliud, quam mutatio ultimae syllabae Nominativi.

Quot sunt Casus?

Sex: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus; ex his duo sunt *recti*, Nominativus, et Vocativus, reliqui quatuor dicuntur *obliqui.*

Quot sunt Numeri?

Duo: Singularis, qui rem unicam, et Pluralis, qui maiorem numerum significat, ut: Mensa Dominus. *Ez az Asztal, ez az Úr.* Der Tisch, der Herr. Tento Stul, tento Pán. Ov Ztol, ov Gospon. *Ova Terpeza, ovaj Gospodin,* est singularis. Pluralis, ut: Mensae,

Domini. *Ezek az Asztalok, ezek az Urak.* Die Tische, die Herren. Tito Stuli, tito Páni. Ovi Ztoli, ovi Gozponi. *Ove Terpeze, ova Gospoda.*

Quid est Declinatio?

Est variatio nominis in fine per casus.

Quot sunt Declinationes?

Quinque, et cognoscuntur ex ultima syllaba Genitivi.

Genitivus Primae exit in — — ae.
Secundae in — — — — — — — i.
Tertiae in — — — — — — — is.
Quartae in — — — us, vel in u.
Quintae in — — — — — — — ei.

Quomodo ceteri casus formantur?

Omnes ceteri casus formantur a Genitivo singulari, cuius ultima syllaba varie in tabella formationum mutatur.

TRES GENERALES REGULAE.

Prima. Omnia nomina neutrius generis tres habent similes casus: Nominativum, Accusativum, et Vocativum, qui in plurali in *a* desinunt.

Secunda. Dativus, et Ablativus pluralis numeri in omnibus quinque Declinationibus similes sunt.

Tertia. Vocativus tam singularis, quam pluralis similis est Nominativo, exceptis nominibus secundae declinationis in *us* desinentibus, idque in singulari numero tantum.

TABULA I. FORMATIONUM.

Seu omnes terminationes casuum in quinque Declinationibus.

	I.	II.	III.	IV.	V.
Singularis.					
N.	a.	us. um. er.ir.ur.	a. e. i. o. c. d. l. n. r. s. t. x.	us. u.	es.
G.	ae.	i.	is	us. u.	ei.
D.	ae.	o.	i.	ui. u.	ei.
A.	am.	um.	em.	um. u.	em.
V.	a.	e. um. er.ir.ur.	Sicut Nom.	Sicut Nom.	Sicut Nom.
Ab.	a.	o.	e. i.	u.	e.
Pluralis.					
N.	ae.	i. a.	es. a.	us. a.	es.
G.	arum.	orum.	um. ium.	uum.	erum.
D.	is. abus.	is.	ibus.	ubus. ibus.	ebus.
A.	as.	os. a.	es. a.	us. a.	es.
V.	ae.	i. a.	Sicut Nom.	Sicut Nom.	Sicut Nom.
Ab.	is. abus.	is.	ibus.	ubus. ibus.	ebus.

PRIMA DECLINATIO NOMINUM.

Quae latina nomina sunt primae Declinationis?

Quorum Nominativus terminatur in *a*, Genitivus in *ae*.

Numero Singulari.

N. Haec Mensa. *Ez az Asztal.* Der Tisch. Tento Stul. Ov Ztol. *Ova Terpeza.*
G. Hujus Mens-ae. *Ezé az Asztalé.* Des Tisches. Tohoto Stulu. Ovoga Ztola. *Ove Teperze.*
D. Huic Mens-ae. *Ennek az Asztalnak.* Dem Tische. Tomuto Stulu. Ovomu Ztolu. *Ovoj Terpezi.*
A. Hanc Mens-am. *Ezt az Asztalt.* Den Tisch. Tento Stul. Ovoga Ztola. *Ovu Terpezu.*
V. O Mens-a. *O Asztal.* O du Tisch. O Stul. O Ztol. *O Terpeza.*
Ab. Ab hac Mens-a. *Ettől az Asztaltól.* Von dem Tische. Od Tohoto Stulu. Od ovoga Ztola. *Od ove Terpeze.*

Numero Plurali.

N. Hae Mens-ae. *Ezek az Asztalok.* Die Tische. Tito Stuli. Ovi Ztoli. *Ove Terpeze.*
G. Harum Mens-arum. *Ezeké az Asztaloké.* Der Tische. Tichto Stuluw. Oveh Ztolov. *Oviuh Terpezah.*
D. His Mens-is. *Ezeknek az Asztaloknak.* Den Tischen. Timto Stulum. Ovem Ztolom. *Ovim Terpezam.*
A. Has Mens-as. *Ezeket az Asztalokat.* Die Tische Tito Stuli. Ove Ztole. *Ove Terpeze.*
V. O Mens-ae. *O Asztalok.* O ihr Tische. O Stuli. O Ztoli. *O Terpeze.*
Ab. Ab his Mens-is. *Ezektől az Asztaloktól.* Von den Tischen. Od tichto Stoluw. Od oveh Ztolov. *Od oviuh Terpezah.*

Nota 1. Filia, Dea, famula, anima, domina, socia, nata, liberta, equa, asina, etc. mutant *ae* Genitivi in *Dativo* plurali in *abus*, ut: Filiabus, Deabus, etc. Ad distin-

ctionem faciendam a masculinis, ut: *Diis*, *Deabusque*, ubi *Diis*, *Diisque* obscurum foret. Dicitur tamen in feminino etiam *filiis*, *animis* etc. si e contextu perspicuum fiat, de masculinisne agatur, an de femellis? e. g. Cicero salutem dicit Terentiae, et Tulliolae *duabus animis* suis.

Nota 2. Quando nomen a consonante incipit, utimur in Ablativo praepositione *a*; verum si a vocali, vel h incipit *ab*, ut: a Mensa, ab Avia, ab Hora.

Sic declinantur: Gratia, gloria, custodia, via, ancilla, aqua, toga, nebula, cura, culpa, sera, culina, coena.

Admonitio. Has, et sequentibus Declinationibus subjectas exceptiunculas, nempe: quarum usus in componendo crebrior est, Praeceptor non ante explicet puero, quam paradigmata omnia semel, ac iterum memoriae mandaverit.

Doceat puerum ipso Grammaticae aditu: Adiectiva cum Substantivis copulare, sed quae primis diebus eiusdem declinationis sint, v. g. Haec cura anxia, tunica pulchra, oppidum populosum; et deinceps: Tenuis mensa, amarus fructus, elegans sedes, etc.

SECUNDA DECLINATIO.

Quae nomina sunt secundae Declinationis?

Quorum Nominativus in *us*, vel *um*, vel *er*, *ir*, *ur*; Genitivus vero in *i* desinit.

Numero Singulari.

N. Hic Dominus. *Ez az Úr.* Der Herr. Tento Pán. Ovaj Goszpodin. *Ov Gozpon.*

G. Huius Domin-i. *Ezé az Úré.* Des Herrn. Tohoto Pána. Ovoga Goszpodina. *Ovoga Gozpona.*

D. Huic Domin-o. *Ennek az Úrnak.* Dem Herrn. Tomuto Pánu. Ovomu Goszpodinu. *Ovomu Gozponu.*

A. Hunc Domin-um. *Ezt az Urat.* Den Herrn. Tohoto Pána. Ovoga Goszpodina. *Ovoga Gozpona.*

V. O Domin-e. *O Úr*, vel *Uram!* O du Herr. O Páne. O Goszpodine. *O Gozpon.*

Ab. Ab hoc Domin-o. *Ettől az Urtól.* Von dem Herrn. Od tohoto Pána. Od ovoga Goszpodina. *Od ovoga Gozpona.*

Numero Plurali.

N. Hi Domin-i. *Ezek az Urak.* Die Herren. Tito Páni. Ova Goszpoda. *Ovi Gozponi.*
G. Horum Domin-orum. *Ezeké az Uraké.* Der Herren. Tichto Pánuw. Oveh Goszpodeh. *Oveh Gozponov.*
D. His Domin-is. *Ezeknek az Uraknak.* Den Herren. Timto Pánum. Ovoj Goszpodi. *Ovem Gozponom.*
A. Hos Domin-os. *Ezeket az Urakat.* Die Herren. Tito Páni. Ovu Goszpodu. *Ove Gozpone.*
V. O Domin-i. *O Urak.* O ihr Herren. O Páni. O Goszpodo. *O Gozponi.*
Ab. Ab his Domin-is. *Ezektől az Uraktól.* Von den Herren. Od tichto Pánuw. Od ove Goszpode. *Od oveh Gozponov.*

Nota 1. Nomina propria in *ius* desinentia abiiciunt ultimum *i* Genitivi in Vocativo, ut: Antonius, Gen. Antonii, Voc. o Antoni.

Nota 2. Appellativa vero in *ius*, ultimum *i* Genitivi mutant in *e*, ut: socius, socie, fluvius, fluvie, tabellarius, tabellarie. Filius tamen habet fili.

Nota 3. *Deus* in Vocativo habet *Deus*, in Nom. Plur. *Dii*, in Dat. et Abl. *Diis*.

Nota 4. Quae vero in *er*, *ir*, *ur*, desinunt, Voc. habent Nominativo similem, ut: Vir, o Vir, Niger, o Niger, etc.

TEMPLUM GENERIS NEUTRIUS.

Numero Singulari

N. Hoc Templum. *Ez az Egyház.* Die Kirche. Tento Kostel. Ova Czerkva. *Ova Czirkva.*
G. Huius Templ-i. *Ezé az Egyházé.* Der Kirche. Tohoto Kostela. Ove Czerkve. *Ove Czirkve.*
D. Huic Templ-o. *Ennek az Egyháznak.* Der Kirche. Tomuto Kostelu. Ovoj Czerkvi. *Ovoj Czirkvi.*

A. Hoc Templ-um. *Ezt az Egyházat.* Die Kirche Tento Kostel. Ovu Czerkvu. *Ovu Czirkvu.*
V. O Templ-um. *O Egyház.* O du Kirche. O Kostele. O Czerkva. *O Czirkva.*
Ab. Ab hoc Templ-o. *Ettől az Egyháztól.* Von der Kirche. Od tohoto Kostela. Od ove Czerkve. *Od ove Czirkve.*

Numero Plurali.

N. Haec Templ-a. *Ezek az Egyházak.* Die Kirchen. Tito Kostelowé. Oviuh Czerkvih. *Ove Czirkve.*
G. Horum Templ-orum. *Ezeké az Egyházaké.* Der Kirchen. Tichto Kosteluw. Ove Czerkve. *Ove Czirkveh.*
D. His Templ-is. *Ezeknek az Egyházaknak.* Den Kirchen. Timto Kostelum. Ovima Czerkvama. *Ovem Czirkvam.*
A. Haec Templ-a. *Ezeket az Egyházakat.* Die Kirchen. Tito Kosteli. Ove Czerkve. *Ove Czirkve.*
V. O Templ-a. *O Egyházak.* O ihr Kirchen. O Kostelowé. O Czerkve. *O Czirkve.*
Ab. Ab his Templ-is. *Ezektől az Egyházaktól.* Von den Kirchen. Od tichto Kosteluw. Od Oviuh Czerkvih. *Od ove Czerkvih.*

Sic declinabitur: Calamus, lectus, ludus, humerus, morbus, pugnus, fumus, pannus, rivus, lupus, ursus, truncus, etc.

In *ius* Propria: Arcadius, Honorius, Caius, Pompeus, Virgilius, Horatius, Lucius, Claudius, Petronius, etc.

In *er*, *ir*, *ur*: Puer, ager, faber, magister, oleaster, liber, vir.

Adiectiva: Aeger, prosper, tener, asper, satur, trevir, celtiber.

In *um*: Convivium, brachium, pallium, vitrum, poculum, atrium, iusculum, cubiculum.

TERTIA DECLINATIO.

Quae nomina sunt tertiae Declinationis?

Quorum Nominativus in *a*, *e*, *i*, *o*, *c*, *d*, *l*, *n*, *r*, *s*, *t*, *x*. Genitivus in *is* desinit.

Numero Singulari

N. Hic Sermo. *Ez a' Beszéd.* Die Rede. Táto Reč. Ovo govorenje. *Ovo govorenye.*
G. Huius Sermon-is. *Ezé a' Beszédé.* Der Rede. Tegto Reči. Ovoga govorenja. *Ovoga govorenya.*
D. Huic Sermon-i. *Ennek a' Beszédnek.* Der Rede. Tegto Reči. Ovomu govorenju. *Ovomu govorenyu.*
A. Hunc Sermon-em. *Ezt a' Beszédet.* Die Rede. Tuto Reč. Ovo govorenje. *Ovo govorenye.*
V. O Sermo. *O Beszéd.* O du Rede. O Reč. O govorenje. *O govorenye.*
Ab. Ab hoc Sermon-e. *Ettől a' Beszédtől.* Von der Rede. Od tegto Reči. Od ovoga govorenja. *Od ovoga govorenja.*

Numero Plurali.

N. Hi Sermon-es. *Ezek a' Beszédek.* Die Reden. Tito Reči. Ova govorenja. *Ova govorenya.*
G. Horum Sermon-um. *Ezeké a' Beszédeké.* Der Reden. Tichto Rečich. Oviuh govorenjah. *Oveh govoreny.*
D. His Sermon-ibus. *Ezeknek a' Beszédeknek.* Den Reden. Timto Rečám. Ovima govorenjima. *Ovem govorenyam.*
A. Hos Sermon-es. *Ezeket a' Beszédeket.* Die Reden. Tito Reči. Ova govorenja. *Ova govorenya.*
V. O Sermon-es. *O Beszédek.* O ihr Reden. O Reči. O govorenja. *O govorenya.*
Ab. Ab his Sermon-ibus. *Ezektől a' Beszédektől.* Von den Reden. Od tichto Reči. Od oviuh govorenjah *Od oveh govoreny.*

Sic declinabitur: Hirundo, passer, lepus, sanitas, virtus, lapis, mos, honor, dulcor, auctor, thorax, pecten, lampas, pes, cruor, caupo, gurges, hospes.

Nota 1. Nomina in *es*, vel *is* desinentia, quae in Genitivo non plures syllabas habent, quam in Nominativo, mutant *is* Genitivi singularis in Genitivo plurali in *ium* ut:

Numero Singulari.

N. Haec Ovis. *Ez a' Juh.* Das Schaf. Táto Owca. Ova Ovca. *Ova Ovcza.*
G. Huius Ov-is. *Ezé a' Juhé.* Des Schafes. Tegto Owci. Ove Ovce. *Ove Ovcze.*
D. Huic Ov-i. *Ennek a' Juhnak.* Dem Schafe. Tegto Owci. Ovoj Ovci. *Ove Ovcze.*
A. Hanc Ov-em. *Ezt a' Juhot.* Das Schaf. Tuto Owcu. Ovu Ovcu. *Ovu Ovczu.*
V. O Ovis. *O Juh.* O du Schaf. O Owce. O Ovca. *O Ovcza.*
Ab. Ab hac Ov-e. *Ettől a' Juhtól.* Von dem Schafe. Od tegto Owce. Od ove Ovce. *Od ove Ovze.*

Numero Plurali.

N. Hae Ov-es. *Ezek a' Juhok.* Die Schafe. Tito Owce. Ove Ovce. *Ove Ovcze.*
G. Harum Ov-ium. *Ezeké a' Juhoké.* Der Schafe. Tichto Owcich. Oviuh Ovacah. *Oveh Ovacz.*
D. His Ov-ibus. *Ezeknek a' Juhoknak.* Den Schafen. Timto Owcám. Ovimah Ovcamah. *Ovem Ovczam.*
A. Has Ov-es. *Ezeket a' Juhokat.* Die Schafe. Tito Owce. Ove Ovce. *Ove Ovcze.*
V. O Ov-es. *O Juhok.* O ihr Schafe. O Owce. O Ovce. *O Ovcze,*
Ab. Ab his Ov-ibus. *Ezektől a' Juhoktól.* Von den Schafen. Od tichto Owcich. Od Oviuh Ovacah. *Od oveh Ovacza.*

Sic declinabitur: Moles, clades, caedes, proles, sedes, aedes, vepris, anguis, ignis, vectis, clavis, ensis, testis, avis, civis, navis, mensis.

TEMPUS, NOMEN TERTIAE DECLINATIONIS.

Numero Singulari.

N. Hoc Tempus. *Ez az idő.* Die Zeit. Tento Čas. Ovo vrime. *Ovo vreme.*
G. Huius Tempor-is. *Ezé az Időé.* Der Zeit. Tohoto Času. Ovoga vrimena. *Ovoga vremena.*

D. Huic Tempor-i. *Ennek az Időnek.* Der Zeit. Tomuto Času. Ovomu vrimenu. *Ovomu vremenu.*
A. Hoc Tempus. *Ezt az Időt.* Die Zeit. Tento Čas. Ovo vrime. *Ovo vreme.*
V. O Tempus. *O Idő.* O du Zeit. O Čas. O vrime. *O vreme.*
Ab. Ab hoc Tempor-e. *Ettől az Időtől.* Von der Zeit Od tohoto Času. Od ovoga vrimena. *Od ovoga vremena.*

Numero Plurali.

N. Haec Tempor-a. *Ezek az Idők.* Die Zeiten. Tito Časowe. Ova vrimena. *Ova vremena.*
G. Horum Tempor-um. *Ezeké az Időké.* Der Zeiten. Tichto Časuw. Oviuh vrimenah. *Oveh vremen.*
D. His Tempor-ibus. *Ezeknek az Időknek.* Den Zeiten. Timto Časum. Ovimah vrimenimah. *Ovem vremenam.*
A. Haec Tempor-a. *Ezeket az Időket.* Die Zeiten. Tito Časi. Ova vrimena. *Ova vremena.*
V. O Tempor-a. *O Idők.* O ihr Zeiten. O Časowe. O vrimena. *O vremena.*
Ab. Ab his Tempor-ibus. *Ezektől az Időktől.* Von den Zeiten. Od tichto Časuw. Od oviu vrimenah. *Od ove vremenah.*

Sic declinabitur: Caput, pectus, guttur, flumen, crimen, stemma, frigus, foedus, murmur, vulnus, limen, pecus, etc.

Nota 2. Nomina generis neutrius, quae desinunt in *al*, *ar*, *e*, terminantur in Ablativo singulari in *i*, in Nominativo plurali in *ia*, in Genitivo in *ium*, ut:

Numero Singulari.

N. Hoc Cubile. *Ez a' Kamara.* Die Kammer. Tato Komora. Ovo Zpalnicza. *Ova Soba.*
G. Huius Cubil-is. *Ezé a' Kamaráé.* Der Kammer. Tegto Komori. Ove Zpalnicze. *Ove Sobe.*
D. Huic Cubil-i *Ennek a' Kamarának.* Der Kammer. Tegto Komore. Ovoj Zpalniczi. *Ovoj Sobi.*
A. Hoc Cubile. *Ezt a' Kamarát.* Die Kammer. Tuto Komoru. Ova Zpalnicza. *Ovu Sobu.*

V. O Cubile. *O Kamara.* O du Kammer. O Komora. O Zpalnicza. *O Soba.*
A. Ab hoc Cubil-i. *Ettől a' Kamarától.* Von der Kammer. Od tegto Komori. Od ove Zpalnicze. *Od ove Sobe.*

Numero Plurali.

N. Haec Cubil-ia. *Ezek a' Kamarák.* Die Kammern. Tito Komori. Ove Zpalnicze. *Ove Sobe.*
G. Horum Cubil-ium. *Ezeké a' Kamaráké.* Der Kammern. Tichto Komor. Oveh Zpalnicz. *Oviuh Sobah.*
D. His Cubil-ibus. *Ezeknek a' Kamaráknak.* Den Kammern. Timto Komorám. Ovem Zpalniczam. *Ovima Sobamah.*
A. Haec Cubil-ia. *Ezeket a' Kamarákat.* Die Kammern. Tito Komori. Ove Zpalnicze. *Ove Sobe.*
V. O Cubil-ia. *O Kamarák.* O ihr Kammern. O Komori. O Zpalnicze. *O Sobe.*
Ab. Ab his Cubil-ibus. *Ezektől a' Kamaráktól.* Von den Kammern. Od tichto Komor. Od oveh Zpalnicz. *Od oviuh Sobah.*

Sic declinabitur: Rete, mare, monile, altare, tibiale, dentale, humerale, conclave, mantile, ancile, equile, bubile, praesepe.

In *al:* vectigal, cervical, tribunal, animal, etc. In *ar:* calcar, lacunar, laquear, lupanar, exemplar, cochlear.

Admonitio. Praeter allatas exceptiones plures, e. g. de Accusativo in *em*, et *im*, Ablativo in *e*, et *i*, etc hic Praeceptor nihil addat, sed tempori, et loco tradendas servet.

QUARTA DECLINATIO

Quae nomina quartae sunt Declinationis?

Quorum Nominativus in *us*, *vel u*, Genitivus item in *us*, *vel u* desinit, ut:

Numero Singulari.

N. Hic Sensus. *Ez az értelem.* Der Sinn. Tento Smisl. Ovo csutenje. *Ovo csutenye.*

G. Huius Sens-us. *Ezé az értelemé.* Des Sinnes. Tohoto Smislu. Ovoga csutenja. *Ovoga csutenya.*
D. Huic Sens-ui. *Ennek az értelemnek.* Dem Sinne. Tomuto Smislu. Ovomu csutenju. *Ovomu csutenyu.*
A. Hunc Sens-um. *Ezt az értelmet.* Den Sinn. Tento Smisl. Ovo csutenje. *Ovo csutenye.*
V. O Sensus. *O értelem.* O du Sinn. O Smisl. O csutenje. *O csutenje.*
Ab. Ab hoc Sens-u. *Ettől az értelemtől.* Von dem Sinne. O tohoto Smislu. Od ovoga csutenja. *Od ovoga csutenja.*

Numero Plurali.

N. Hi Sens-us. *Ezek az értelmek.* Die Sinne. Tito Smislowe. Ova csutenja. *Ova csutenya.*
G. Horum Sens-uum. *Ezeké az értelmeké.* Der Sinne. Techto Smisluw. Oviuh csutenjah. *Ove csuteny.*
D. His Sens-ibus. *Ezeknek az értelmeknek.* Den Sinnen. Timto Smislum. Ovima csuthenjima. *Ovem csutenyam.*
A. Hos Sens-us. *Ezeket az értelmeket.* Die Sinne. Tito Smisli. Ova csutenja. *Ova csutenya.*
V. O Sen-sus. *O értelmek.* O ihr Sinne. O Smislowe. O csutenja. *O csutenya.*
Ab. Ab his Sens-ibus. *Ezektől az értelmektől.* Von den Sinnen. Od tichto Smisluw. Od oviuh csutenjah. *Od ove csuteny.*

GENU, NOMEN QUARTAE DECLINATIONIS.

Numero Singulari.

N. Hoc Genu. *Ez a' térd.* Das Knie. Toto Koleno. Ovo Kolino. *Ovo Koleno.*
G. Huius Genu. *Ezé a' térdé.* Des Knies. Tohoto Kolena. Ovaga Kolina. *Ovoga Kolena.*
D. Huic Genu. *Ennek a' térdnek.* Dem Knie. Tomuto Kolenu. Ovomu Kolinu. *Ovomu Kolenu.*

A. Hoc Genu. *Ezt a' térdet.* Das Knie. Toto Koleno. Ovo Kolino. *Ovo Koleno.*
V. O Genu. *O térd.* O du Knie. O Koleno. O Kolino. *O Koleno.*
Ab. Ab hoc Genu. *Ettől a' térdtől.* Von dem Knie. O tohoto Kolena. Od ovoga Kolina. *Od ovoga Kolena.*

Numero Plurali.

N. Haec Genu-a. *Ezek a' térdek.* Die Kniee. Teto Kolena. Ova Kolina. *Ova Kolena.*
G. Horum Genu-um. *Ezeké a' térdeké.* Der Kniee. Tichto Kolen. Oviuh Kolinah. *Oveh Kolen.*
D. His Gen-ibus. *Ezeknek a' térdeknek.* Den Knieen. Timto Kolenám. Ovima Kolinama. *Ovem Kolenam.*
A. Haec Genu-a. *Ezeket a' térdeket.* Die Kniee. Teto Kolená. Ova Kolina. *Ova Kolena.*
V. O Genu-a. *O térdek.* O ihr Kniee. O Kolená. O Kolina. *O Kolena.*
Ab. Ab his Gen-ibus. *Ezektől a' térdektől.* Von den Knieen. Od tichto Kolen. Od oviuh Kolinah. *Od oveh Kolena.*

Nota. Acus, arcus, lacus, partus, quercus, ficus, specus, tribus, desinunt in Dativo, et Ablativo plurali in *ubus*, ut: artubus, etc. portus, quaestus, vero habent in *ibus*, *et ubus*; Caesar dixit: *portibus.* Cicero *portibus* et *portubus.*

Sic declinabitur. Auditus, visus, odoratus, gestus, actus, currus, venatus, aestus, passus, luxus, manus, sinus, fructus, quaestus, planctus, gemitus, singultus, senatus. In *u*: Cornu, veru, gelu.

QUINTA DECLINATIO.

Quae nomina sunt quintae Declinationis?

Quorum Nominativus exit in *es*, Genitivus vero in *ei*, et una syllaba crescit, ut:

Numero Singulari.

N. Hic vel haec Dies. *Ez a' nap.* Der Tag. Tento Den. Ovai Dan. *Ov Den.*
G. Huius Di-ei. *Ezé a' napé.* Des Tages. Tohoto Dne. Ovoga Dana vel dneva. *Ovoga dneva.*
D. Huic Di-ei. *Ennek a' napnak.* Dem Tage. Tomuto Dni. Ovomu Danu vel Dnevu. *Ovomu dnevu.*
A. Hunc vel hanc Di-em. *Ezt a' napot.* Den Tag. Tento Den. Ovoga Dana vel dneva. *Ovoga dneva.*
V. O Dies. O nap. O du Tag. O Den. O Dan. *O dne.*
Abl. Ab hoc vel hac Di-e. *Ettől a' naptól.* Von dem Tage. Od Tohoto Dne. Od ovoga Dana, vel dneva. *Od ovoga dneva.*

Numero Plurali.

N. Hi vel hae Dies. *Ezek a' napok.* Die Tage. Tito Dni. Ovi Dani vel dnevi. *Ovi dnevi.*
G. Horum vel harum Di-erum. *Ezeké a' napoké.* Der Tage. Tichto Dnuw. Oviuh Danah, vel dnevah. *Ove dnevov.*
D. His Di-ebus. *Ezeknek a' napoknak.* Den Tagen. Timto Dnum. Ovima Danom, vel dnevom. *Ovem dnevom.*
A. Hos vel has Dies. *Ezeket a' napokat.* Die Tage. Tito Dni. Ove Dane, vel dneve. *Ove dneve.*
V. O Di-es. *O napok.* O ihr Tage. O Dni. O Dani vel dnevi. *O dnevi.*
Ab. Ab his Di-ebus. *Ezektől a' napoktól.* Von den Tagen. O tichto Dnuw. Od oviuh Danah, vel dnevah. *Od ove dnevoh.*

Nota. Praeter dies, res, species, acies, spes, superficies, et progenies, pauca habent Nominativum, ceterosque casus plurales, Genitivus vero pluralis fere tantum in dies, et res usitatus.

Sic declinabitur: Res, acies, spes, facies, macies, caries, esuries, colluvies, durities, fides, effigies, ingluvies, pernicies, requies, rabies, mollities, luxuries, etc.

Admonitio. Antequam de quinque declinationibus substantivorum promte ad singula non respondeat tiro, ad adiectiva addiscenda ne gradus fiat, meminerit Magister.

DE NOMINIBUS ANOMALIS.

Quid est Nomen Anomalum?

Quod a communi regula quinque declinationum recedit, ut:

Numero Singulari.

N. Haec Domus. *Ez a' Ház.* Das Haus. Tento Dum. Ova Kucsa. *Ova Hisa.*
G. Huius Domi, *vel* Domus. *Ezé a' Házé.* Des Hauses. Tohoto Domu. Ove Kucse. *Ove Hise.*
D. Huic Domui. *Ennek a' Háznak.* Dem Hause. Tomuto Domu. Ovoj Kucsi. *Ovoj Hisi.*
A. Hanc Domum. *Ezt a' Házat.* Das Haus. Tento Dum. Ovu Kucsu. *Ovu Hisi.*
V. O Domus. *O Ház.* O du Haus. O Dome. O Kucsa. *O Hisa.*
Ab. Ab hac Domo. *Ettől a' Háztól.* Von dem Hause. Od tohoto Domu. Od ove Kucse. *Od ove Hise.*

Numero Plurali.

N. Hae Domus. *Ezek a' Házak.* Die Häuser. Tito Domowé. Ove Kucse. *Ove Hise.*
G. Harum Domorum, *vel* Domuum. *Ezeké a' Házaké.* Der Häuser. Tichto Domuw. Oviuh Kucsah. *Ove His.*
D. His Domibus. *Ezeknek a' Házaknak.* Den Häusern. Timto Domum. Ovim Kucsam. *Ovem Hisem.*
A. Has Domos, *vel* Domus. *Ezeket a' Házakat.* Die Häuser. Tito Domi. Ove Kucse. *Ove Hise.*
V. O Domus. *O Házak.* O ihr Häuser. O Domowé. O Kucse. *O Hise.*
Ab. Ab his Domibus. *Ezektől a' Házaktól.* Von den Häusern. Od tichto Domuw. Od oviuh Kucsah. *Od ove His.*

De reliquis *Anomalis* E. g. N. S. Coelum, Pl. Coeli, et *Heterogeneis*, e. g. iugerum, iugera, iugeribus; item *Defectivis*, ut: vis, vim, vi, Parte II. agetur.

§. *III.*

De Declinatione Nominum Adiectivorum.

Quotuplicia sunt Adjectiva?

Triplicia: nempe vel trium terminationum, vel duarum, vel unius. *Trium*, ut: hic bonus, haec bona, hoc bonum. *Duarum*, ut: hic et haec brevis, et hoc breve. *Unius*, ut: hic, haec, hoc felix.

Ad quam Declinationem pertinent Adiectiva?

Adiectiva desinentia in *us* pertinent ad primam, et secundam, ut Doctus, a, um; uti, et nomina in *er*, *ir ur*; Masculinum declinatur ut Dominus; Femininum ut Mensa; Neutrum ut Templum. Cetera cuiuscunque terminationis sint, referuntur ad tertiam.

PARADIGMA ADECTIVI IN US, A, UM, TRIUM TERMINATIONUM.

Singulariter.

N. Hic bonus, haec bona, hoc bonum. *Ez a' jó.* Der gute, die gute, das gute. Tento dobri, táto dobrá, toto dobre. Ovaj dobar, ova dobra, ovo dobro. *Ov dober, ova dobra, ovo dobro.*

G. Huius boni, bonae, boni. *Ezé a' jóé.* Des guten, der guten, des guten. Tohoto dobriho, tezto dobreg, tohoto dobreho. Ovoga dobroga, ove dobre, ovoga dobroga. *Ovoga dobroga, ove dobre, ovoga dobroga.*

D. Huic bono, bonae, bono. *Ennek a' jónak.* Dem guten, der guten, dem guten. Tomuto dobrimu, tegto dobreg, tomuto dobrimu. Ovomu dobromu, ovoj dobroj, ovomu dobromu. *Ovomu dobromu, ovoj dobri, ovomu dobromu.*

A. Hunc bonum, hanc bonam, hoc bonum. *Ezt a' jót.* Den guten, die gute, das gute. Tohoto dobrího, tuto dobru, tohoto dobrého. Ovoga dobroga, ovu dobru, ovo dobro. *Ovoga dobroga, ovu dobru, ovo dobro.*

V. O bone, bona, bonum. *O jó.* O du guter, o du gute, o du gutes. O dobri, o dobra, o dobre. O dobar, o dobra, o dobro. *O dober, o dobra, o dobro.*

Ab. Ab hoc bono, ab hac bona, ab hoc bono. *Ettől a' jótól.* Von dem guten, von der guten, von dem guten. Od tohoto dobrího, od tejto dobrej, od tohoto dobreho. Od ovoga dobroga, od ove dobre, od ovoga dobroga. *Od ovoga dobroga, od ove dobre, od ovoga dobroga.*

Pluraliter.

N. Hi boni, hae bonae, haec bona. *Ezek a' jók.* Die guten. Títo dobri, této dobré. Ovi dobri, ove dobre, ova dobra. *Ovi dobri, ove dobre, ova dobra.*

G. Horum bonorum, harum bonarum, horum bonorum. *Ezeké a' jóké.* Der guten. Tichto dobrich. Oviuh dobriuh. *Oveh dobreh.*

D. His bonis. *Ezeknek a' jóknak.* Den guten. Timto dobrim. Ovimah dobrimah. *Ovem dobrem.*

A. Hos bonos, has bonas, haec bona. *Ezeket a' jókat.* Die guten. Této dobré. Ove dobre, ove dobre, ova dobra. *Ove dobre, ove dobre, ova dobra.*

V. O boni, bonae, bona. *O jók.* O ihr guten. O dobri, dobré. O dobri, o dobre, o dobra. *O dobri, o dobre, o dobra.*

Ab. Ab his bonis. *Ezektől a' jóktól.* Von den guten. Od tichto dobrich. Od oviuh dobriuh. *Od ove dobreh.*

Sic declinabitur: Acerbus, acidus, acutus, altus, amarus, amoenus, amplus, aegrotus, aeternus, angustus, anxius, aptus, arcanus, astutus, avarus, balbus, bellus, beatus, etc. In *er:* ruber, aeger, prosper, integer, sacer, lacer, macer, etc.

Nota. Sequentia decem Adiectiva in Genitivo singulari in *ius* exeunt, in Dativo in *i*, cetera declinantur, ut bonus.

Alter,	altera,	alterum,	alterius,	alteri.
Alius,	alia,	aliud,	alius,	ali.
Solus,	sola,	solum,	solius,	soli.
Totus,	tota,	totum,	totius,	toti.
Unus,	una,	unum,	unius,	uni.
Nullus,	nulla,	nullum,	nullius,	nulli.
Uter,	utra,	utrum,	utrius,	utri.
Neuter,	neutra,	neutrum,	neutrius,	neutri.
Uterque,	utraque,	utrumque,	utriusque,	utrique.
Alteruter,	Alterutra,	alterutrum,	alterutrius, *vel* alteriusutrius,	alterutri.

PARADIGMA ADIECTIVI TERTIAE DECLINATIONIS TRIUM TERMINATIONUM.

Singulariter.

N. Hic acer, haec acris, hoc acre. *Ez az éles* Der, die, das scharfe. Tento ostri, tato ostra, toto ostré. Ova oster, ova ostra, ovo ostro. *Ovaj oshtar, ová oshtra, ovo oshtro.*

G. Huius acris. *Ezé az élesé.* Des, der, des scharfen. Tohoto ostriho, ostrég, ostreho. Ovoga ostroga, ove ostre, ovoga ostroga. *Ovoga oshtroga, ove oshtre, ovoga oshtroga.*

D. Huic acri. *Ennek az élesnek.* Dem, der, dem scharfen. Tomuto ostrimu, ostrég, ostrému. Ovomu ostromu, ovoi ostri, ovomu ostromu. *Ovomu oshtromu, ovoj oshtroj, ovomu oshtromu.*

A. Hunc vel hanc acrem, et hoc acre. *Ezt az élest.* Den scharfen, die scharfe, das scharfe. Tohoto ostriho, tuto ostru, toto ostré. Ovoga ostroga, ovu ostru, ovo ostro. *Ovoga oshtroga, ovu oshtru, ovo oshtroh.*

V. O acer, acris, acre. *O éles.* O du scharfer, o du scharfe, o du scharfes. O ostri, ostrá, ostré. O oster, o ostra, o ostro. *O oshtar, o oshtra, o ostra.*

Ab. Ab hoc, hac, hoc acri. *Ettől az élestől.* Von edm, der, dem scharfen. Od tohoto ostriho, od

tegto oſtreg, od tohoto oſtreho. Od ovoga ostroga, od ove ostre, od ovoga ostroga. *Od ovoga oshtroga, od ove oshtre, od ovoga oshtroga.*

Pluraliter.

N. Hi, et hae acres, et haec acria. *Ezek az élesek,* Die ſcharfen. Tito oſtri, tèto oſtré. Ovi ostri, ove ostre, ova ostra. *Ovi oshtri, ove oshtre, ova oshtra.*

G. Horum, harum, horum acrium. *Ezeké az éleseké.* Der ſcharfen. Techto oſtrich. Oveh ostreh. *oviuh ostrih.*

D. His acribus. *Ezeknek az éleseknek.* Den ſcharfen, Timto oſtrim. Ovem ostrem. *Ovima oshtrima.*

A. Hos et has acres, et haec acria. *Ezeket az éleseket.* Die ſcharfen. Tito oſtre. Ove ostre, ovo ostre, ova ostra. *Ove oshtre, ova oshtra.*

V. O acres, et acria. *O élesek.* O ihr ſcharfen. O oſtri. O ostri, o ostre, o ostra. *O oshtri, o oshtre, o ostrah.*

A. Ab his acribus. *Ezektől az élesektől.* Von den ſcharfen. Od tichto oſtrich. Od oveh ostreh. *Od oviuh ostriuh.*

Sic declinabitur: Alacer, celer, sequester, pedester, celeber, silvester, saluber, campester.

Singulariter.

N. Hic, vel haec brevis, et hoc breve. *Ez a' rövid.* Der, die, das kurze. Tento krátki, tato krátka, toto krátke. Ov kratek, ova kratka, ovo kratko. *Ovaj kratak, ova kratka, ovo kratko.*

G. Huius brevis. *Ezé a' rövidé.* Des, der, des kurzen. Tohoto krátkeho, tegto krátkeg, tohoto krátkého. Ovoga kratkoga, ove kratke, ovoga kratkoga. *Ovoga kratkoga, ove kratke, ovoga kratkoga.*

D. Huic brevi. *Ennek a' rövidnek.* Dem, der, dem kurzen. Tomuto krátkemu, tegto krátkeg, tomuto krátkemu. Ovomu kratkomu, ovoj kratkoj, ovomu kratkomu. *Ovomu kratkomu, ovoj kratkoj, ovomu kratkomu.*

A. Hunc, vel hanc brevem, et hoc breve. *Ezt a' rövidet.* Den kurzen, die kurze, das kurze. Tohoto krátkeho, tuto krátku, toto krátke. Ovoga kratkoga, ovu kratku, ovo kratko. *Ovoga kratkoga, ovu kratku, ovo kratko.*

V. O brevis, et breve. *O rövid.* O du kurzer, kurze, kurzes. O kratki, krátká, krátke. O kratek, o kratka, o kratko. *O kratak, o kratka, o kratko.*

Ab. Ab hoc, ab hac, ab hoc brevi. *Ettől a' rövidtől.* Von dem, der, dem kurzem. Od tohoto krátkého, od tegto kratkeg, od tohoto kratkého. Od ovoga kratkoga, od ove kratke, od ovoga kratkoga. *Od ovoga kratkoga, od ove kratke, od ovoga kratkoga.*

Pluraliter.

N. Hi, vel hae breves, et haec brevia. *Ezek a' rövidek.* Die kurzen. Tito krátki, této krátke. Ovi kratki, ove kratke, ova kratka. *Ovi kratki, ove kratke, ova kratka.*

G. Horum, harum, horum brevium. *Ezeké a' rövideké.* Der kurzen. Tichto krátkich. Oviuh kratkih. *Oveh kratkeh.*

D. His brevibus. *Ezeknek a' rövideknek.* Den kurzen. Timto krátkim. Ovem kratkem. *Ovimah kratkimah.*

A. Hos, vel has breves, et haec brevia. *Ezeket a' rövideket.* Die kurzen. Tito kratki, teto krátke. Ova kratka, ove kratke, ova kratka. *Ove kratke, ove kratke, ova kratka.*

V. O breves, et brevia. *O rövidek.* O ihr kurzen. O krátke. O kratki, o kratke, o kratka. *O kratki, o kratke, o kratka.*

Ab. Ab his brevibus. *Ezektől a' rövidektől.* Von den kurzen. Od tichto krátkich. Od oveh kratkeh. *Od oviuh kratkih.*

Sic declinantur: Aequalis, amabilis, crudelis, turpis, tristis, fortis, mollis, lenis, gravis, levis, hilaris,

mitis, suavis, vilis, exilis, tenuis, rudis, agrestis, infamis mediocris, etc.

PARADIGMA ADIECTIVI UNIUS TERMINATIONIS.

Singulariter.

N. Hic, haec, hoc felix. *Ez a' boldog.* Der, die, das glückselige. Tento ſćaſliwi, tato ſćaſliwa, toto ſćaſliwé. Ov szrechen, ova szrechna, ovo szrechno. *Ovaj sricsan, ova sricsna, ovo sricsno*

G. Huius felicis. *Ezé a' boldogé.* Des, der, des glückseligen. Toboto ſćaſliwého, tegto ſćaſliweg. Ovoga szrechnoga, ove szrechne, ovoga szrechnoga. *Ovoga sricsnoga, ove sricsne, ovoga sricsnoga.*

D. Huic felici. *Ennek a' boldognak.* Dem, der, dem glückseligen. Tomuto ſćaſliwemu, tegto ćſaſliweg. Ovomu szrechnomu, ovoj szrechnoj, ovomu szrechnomu. *Ovomu sricsnomu, ovoj sricsnoj, ovomu sricsnomu.*

A. Hunc, hanc felicem, et hoc felix. *Ezt a' boldogot.* Den, die, das glückselige. Toboto ſćaſliwebo, tuto ſćaſliwu, toto ſćaſliwe. Ovoga szrechnoga, ovu szrechnu, ovo szrechno. *Ovoga sricsnoga, ovu sricsnu, ovo sricsno.*

V. O felix. *O boldog.* O glückseliger, glückselige, glückseliges. O ſćaſliwi, ſćaſliwá, ſćaſliwé. O szrechen, o szrechna, o szrechno. *O sricsan, o sricsna, o sricsno.*

Ab. Ab hoc, hac, hoc felice vel felici. *Ettől a' boldogtól.* Von dem, der, dem glückseligen. Od toboto ſćaſliwebo, tegto ſćaſliweg, toboto ſćaſliwébo. Od ovoga szrechnoga, od ove szrechne, od ovoga szrechnoga. *Od ovoga sricsnoga, od ove sricsne, od ovoga sricsnoga.*

Pluraliter.

N. Hi, hae felices, et haec felicia. *Ezek a' boldogok.* Die glückseligen. Tito ſćaſliwi, této ſćaſliwé. Ovi szrechni, ove szrechne, ova szrechna. *Ovi sricsni, ove sricsne, ova sricsna.*

G. Horum, harum, horum felicium. *Ezeké a' boldogoké.* Der glückseligen. Tichto sćaslivich. Oveh szrechneh. *Oviu sricsniuh.*
D. His felicibus. *Ezeknek a' boldogoknak.* Den glückseligen. Timto sćaslivim. Ovem szrechnem. *Ovima sricsanima.*
A. Hos, has felices, et haec felicia. *Ezeket a' boldogokat.* Die glückseligen. Tito sćaslivi, této sćasliwe. Ove szrechne, ove szrechne, ova szrechna. *Ove sricsne, ove sricsne, ova sricsna.*
V. O felices, et felicia. *O boldogok.* O ihr glückseligen. O sćaslivi, sćasliwe. O szrechni, o szrechne, o szrechna. *O sricsni, o sricsne, o sricsna.*
Ab. Ab his felicibus. *Ezektől a' boldogoktól.* Von den glückseligen. Od tichto sćaslivich. Od oveh szrechneh. *Od oviuh szrechniuh.*

Sic declinatur: Amens, atrox, demens, constans, diligens, fallax, socors, iners, discors, frequens, loquax, prudens, decens, pernix, ferox, audax, praesens, velox, petulans, etc. nostras, cuias.

§. IV.

I. De Comparatione Adiectivorum Regularium.

Quid Comparatio?

Est variatio adiectivi cuiuscunque generis per gradus, ut:

Doctus	Doctior	Doctissimus,
Docta	Doctior	Doctissima,
Doctum	Doctius	Doctissimum.

Quot sunt gradus Comparationis?

Tres: Positivus, Comparativus et Superlativus

Quid est Positivus Gradus?

Est prima vox adiectivi, quae rem absolute, simpliciterque significat, ut: *magnus*, *parvus.*

Quot sunt Terminationes Positivi?

Septem: *er*, *es*, *is*, *us*, *ns*, *rs*, et *x*, ut *pulcher*, *locuples*, *fortis*, *doctus*, *sapiens*, *solers*, *felix.*

Quid est Comparativus Gradus?

Est, qui rem vel attollit, vel deprimit, ut: *maior*, *minor*; seu cui adverbium *magis* adiungi potest, ut: *doctior*, id est: *magis doctus.*

Quid est Superlativus Gradus?

Est, qui rem vel in summo loco, vel in infimo collocat, ut: *maximus*, *minimus*; seu cui adverbium *valde* seu *maxime* adiungi potest, ut: *doctissimus*; id est: *valde*, vel *maxime doctus.*

Nota. Superlativo efferuntur adiectiva, quibus in vernacula adverbia: *valde*, *supramodum*, *mirifice*, *singulariter*, *prae ceteris*; aliique eiusmodi, rem extollentes loquendi modi praeponuntur. Sic loco *carbonis instar niger*, dices: *nigerrimus*; supra nivem candidus, *candidissimus.*

A quo casu formantur Comparativa, et Superlativa?

Comparativa fiunt a casu *i* litera finito, addita syllaba *or*: Superlativa vero addito *s*, et syllabis *simus*, ut: *iustus*, *iusti*, *iustior*, *iustissimus. Fortis*, *forti*, *fortior*, *fortissimus.*

Sic Nomina in us; Aequus, aptus, blandus, carus, clarus, largus, etc. In *is*: communis, nobilis, illustris crudelis, dulcis, gravis, etc. In *ans*, et *ens*: constans diligens, clemens, demens, etc. In *x*, felix, velox, mordax, etc.

TABULA II.
Comparationum Regularium.

Num	Cas.	Art.	Grad. Posit.	Comparat.	Superlat.
In Singulari.	N.	m.	*Pro diversi-*	-ior	-is-simus.
		f.	*tate suae*	-ior ,	-is-sima.
		n.	*terminat.*	-ius,	-is-simum.
	G.	m.	-i , is ,	-ioris ,	- -simi.
		f.	-ae , is ,	-ioris ,	- -simae.
		n.	-i , is ,	-ioris ,	- -simi.
	D.	m.	-o , i ,	-iori ,	- -simo.
		f.	-ae , i ,	-iori ,	- -simae.
		n.	-o , i ,	-iori ,	- -simo.
	A.	m	-um em ,	-iorem ,	- -simum.
		f.	-am em ,	-iorem ,	- -simam.
		n.	-um ut Nom.	-ius ,	- -simum.
	V.	m.	-us facit e, in	-ior ,	- -sime.
		f.	reliquis si-	-ior ,	- -sima.
		n.	milis e. Nom.	-ius ,	- -simum.
	A.	m.	-o , i, v. e.	-iore, v. iori,	- -simo.
		f.	-a , i, v. e.	-iore, v. iori,	- -sima.
		n.	-o, i, v. e.	-iore, v. iori,	- -simo.
In Plurali.	N.	m.	-i , es ,	-iores ,	- -simi.
		f.	-ae , es ,	-iores ,	- -simae.
		n.	-a , v. ia.	-iora ,	- -sima.
	G.	m.	-orum , um,	-iorum ,	- -simorum.
		f.	-arum , um,	-iorum ,	- -simarum.
		n.	-orum, ium,	-iorum ,	- -simorum.
	D.	—	-is , ibus ,	-ioribus ,	- -simis, p. o. t. g.
	A.	m.	-os , es ,	-iores ,	- -simos.
		f.	-as , es ,	-iores ,	- -simas.
		n.	-a , v. ia.	-iora ,	- -sima.
	V.	m.	-i , es ,	-iores ,	- -simi.
		f.	-ae , es ,	-iores ,	- -simae.
		n.	-a , v. ia	-iora ,	- -sima.
	A.	—	-is , bus	-ioribus ,	- -simis , p. o.

PARADIGMA I.

Comparativi: *brevior brevius.*

Singulariter.

N. Hic, vel haec brevior, et hoc brevius. *Ez a' rövidebb.* Der, die, das kürzere. Tento kratſſ, tato kratſa, toto kratſe. Ovaj kratchi, ova kratcha, ovo kratche. *Ova krajshi, ova krajsha, Ovo krajshe.*

G. Huius brevioris. *Ezé a' rövidebbé.* Des kürzeren, der kürzeren, des kürzeren. Tohoto kratſiho, tegto kratſeg, tohoto kratſeho. Ovoga kratchega, ove kratche, ovoga kratchega. *Ovoga krajshega, ova krajshe, ovoga krajshega.*

D. Huic breviori. *Ennek a' rövidebbnek.* Dem kürzeren, der kürzeren, dem kürzeren. Tomuto kratſimu, tegto kratſeg, tomuto kratſimu. Ovomu kratchemu, ovoj kratchoj, ovomu kratchemu. *Ovomu krajshemu, ovu krajshi, ovomu krajshemu.*

A. Hunc, vel hanc breviorem, et hoc brevius. *Ezt a' rövidebbet.* Den kürzeren, die, das kürzere. Tohoto kratſeho, tuto kratſu, tohoto kratſiho. Ovoga kratchega, ovu kratchu, ovo kratche. *Ovoga krajshega, ovaj krajshu, ovo krajshe.*

V. O brevior, et brevius. *O rövidebb.* O du kürzerer, kürzere, kürzeres. O krátſi, o krátſé. O kratchi, o kratcha, o kratche. *O krajshi, o krajsha, o krajshe.*

Ab. Ab hoc, hac, hoc breviore, vel breviori. *Ettől a' rövidebbtől.* Von dem, der, dem kürzeren. Od tohoto krátſiho, tegto krátſeg, tohoto krátſiho. Od ovoga kratchega, od ove kratche, od ovoga kratchega. *Od ovoga krajshega, ed ove krajshe, od ovoga krajshega.*

Pluraliter.

N. Hi, vel hae breviores, et haec breviora. *Ezek a' rövidebbek.* Die kürzeren. Tito kratſi, teto kratſe. Ovi kratchi, ove kratche, ova kratcha. *Ovi krajshi, ove krajshe, ova krajshe.*

G. Horum, harum, horum breviorum. *Ezeké a' rövidebbeké.* Der kürzeren. Tichto kratsich. Oviuh kratchiuh. *Oveh krajshe.*

D. His brevioribus. *Ezeknek a' rövidebbeknek.* Den kürzeren. Timto kratsim. Ovima kratchima. *Ovem krajshem.*

A. Hos, vel has breviores, et haec breviora. *Ezeket a' rövidebbeket.* Die kürzeren. Tito kratsi, teto kratse. Ove kratche, ove kratche, ova kratcha. *Ove krajshe, ova krajsche, ova krajscha.*

V. O breviores, et breviora. *O rövidebbek.* O ihr kürzeren. O kratsi, o kratse. O kratchi, o kratcha, o kratche. *O krajshi, o krajsha, o krajsha.*

Ab. Ab his brevioribus. *Ezektől a' rövidebbektől.* Von den kürzeren. Od tichto kratsich. Od oviuh kratchiuh. *Od oveh krajshe.*

Nota. In hunc modum omnia comparativa declinantur.

PARADIGMA II.

Nominativo.

Hic doctus, doctior, doctissimus. Haec docta, doctior, doctissima. Hoc doctum, doctius, doctissimum. *Ez a' tudós, tudósabb, legtudósabb.* Der gelehrte, gelehrtere, gelehrteste. Tento učeni, učenegsi. negucenegsi. Ov vucsen, vucseneshi, najvucheneshi. Ova vucsena, vucsenesha, najvucsenesha. Ovo vucseno, vucseneshe, najvucseneshe. *Ovaj ucsen, ucsenii, najucsenii. Ova ucsena, ucsenia, najucsenia. ovo ucseno, ucsenie nejucsenie.*

Positivum, et Superlativum declinabis in reliquis casibus, ut *Bonus, bona, bonum.* Comparativum vero ut: *Brevior, brevius.*

EXCEPTIO I.

Positiva *er* syllaba terminata gignunt Superlativum addito *rimus*, ut: *Tener, tenerrimus. Saluber, saluberrimus.*

Sic: Pulcher, macer, ruber, niger, aeger, miser, asper, prosper, liber, creber, acer, celer, glaber, ve-

tus, antiquis veter, veterrimus, maturus, maturissimus, et maturrimus forte per contractionem, vel ab antiquo *matur. Tacit annal.* 12. 55. 5. *maturrimum robur aetatis.* Deterior, deterrimus ab obsoleto deter, a, um. (A dexter) et sinister: dexterior, sinisterior, *Suet. in Tib. C.* 6. sine Superlativo. Nam dextimus, et sinistimus idem sunt; quod dexter et sinister. *Priscianus*, L. 411. loco sinisterior *sinistrior* contracte scribit.

PARADIGMA III.

In er *secundae Declinationis.*

Nominativo.

Hic pulcher, pulchrior, pulcherrimus. Haec pulchra, pulchrior, pulcherrima. Hoc pulchrum, pulchrius, pulcherrimum. *Ez a' szép, szebb, legszebb.* Der schöne, schönere, schönste. Cento pekni, peknegsi, negpeknegsi. Ov lep, lepshi, najlepshi. Ova lepa, lepscha, najlepscha. Ovo lepo, lepsche, najlepsche. *Ovaj lip, lipshi, najlipshi. Ova lipa, lipsha, najlipsha. Ovo lipo, lipshe, najlipshe.*

Reliqui casus sequuntur formationem bonus, et brevior, praeter Vocativum singularis numeri, qui similis est nominativo.

PARADIGMA IV.

In er *tertiae Declinationis.*

Nominativo.

Hic acer, acrior, acerrimus. Haec acris, acrior, acerrima. Hoc acre, acrius, acerrimum. *Ez az éles, élesebb, legélesebb.* Der scharfe, schärfere, schärfste. Ostri, ostregsi, negostregsi. Ovaj oshtar, oshtrii, najoshtrii. Ova oshtra, oshtria, najoshtria. Ovo oshtro, oshtrie, najoshtrie. *Ova oster, ostreshi, najostreshi Ova ostra, ostresha, najostresha. Ovo ostro, ostreshe, najostreshe.*

Reliqui casus ut: brevior, et bonus.

PARADIGMA V.

In us *tertiae Declinationis omnis generis.*

Singulariter Nominativo.

Hic vetus, veterior, veterrimus. Haec vetus, veterior, veterrima. Hoc vetus, veterius, veterrimum. *Ez a' régi*, *régiebb*, *legrégiebb*. Der alte, ältere, älteste. Tento stari, starsi, negstarsi. Ovaj stari, starji, najstarji. Ova stara, starja, najstarja. Ovo staro, starje, najstarje. *Ov ztar*, *ztareshi*, *najztareshi*. *Ova ztara*, *ztaresha*, *najztaresha*. *Ovo ztaro*, *ztareshe*, *najztareshe*.

Pluraliter Nominativo.

Hi veteres, veteriores, veterrimi. Hae veteres, veteriores, veterrimae. Haec vetera, veteriora, veterrima. *Ezek a' régiek*, *régiebbek*, *legrégiebbek*. Die alten, älteren, ältesten, Tito stari, starsi, negstarsi. Ovi stari, starji, najstarji. Ove stare, starje, najstarje. Ova stara, starja, najstarja. *Ovi ztari*, *ztareshi*, *najztareshi*. *Ove ztare*, *ztareshe*, *najztareshe*. *Ov ztara*, *ztaresh*, *najstaresha*.

EXCEPTIO II.

Facilis, difficilis, gracilis, humilis, imbecillis, similis, dissimilis. Superlativa pariunt syllaba *is* mutata in *limus*, ut: *Facillimus*, *gracillimus*, *humillimus*, *imbecillimus*, et *imbecillissimus*, *simillimus*, *Svet. in Nerone Cap.* 44. *fuit gracillimis cruribus.* Nonnulli, ut *Priscianus*, addunt: *agillimus. Valla docillimus. E Cassiodoro* adferunt etiam *utillimus:* sed exempla ex Auct. Class. non suppetunt. Cic. 9. ep. 9. Sic enim *facillime*, quod tibi *utilissimum* erit, consilii capies.

PARADIGMA VI.

Adiectivi in lis.

Nominativo.

Hic humilis, humilior, humillimus. Haec humilis, humilior, humillima. Hoc humile, humilius, humillimum. *Ez az alázatos*, *alázatosabb*, *legalázatosabb*. Der demüthige, demüthigere, demüthigste. Ten=to pokorni, pokornegsi, negpokornegsi. Ovaj ponizen, ponizneshi, najponizneshi. Ova ponizna, ponizneshа, najponiznesha. Ovo ponizno, ponizneshe, najponizneshe. *Ovaj ponizan*, *poniznii*, *najponiznii*. *Ova ponizna*, *poniznia*, *najponiznia*. *Ovo ponizno*, *poniznie*, *najponiznie*.

EXCEPTIO III.

Nomina, quae ante *us* syllabam vocalem habent raro comparativa, aut superlativa gignunt, ut: idoneus, noxius, arduus; his in comparativo *magis* in superlativo *maxime* praefigitur.

Nota. Reperiuntur tamen nonnulla apud probatos scriptores: ut Lucret. Lib. IV. non nihil *egregius* i. e. magis egregius. *Assiduiores* canes occurrit apud Varronem de re rust. L. 2. C. 9. *Assiduissime* usus *Suet.* Aug. C. 71. et Cic. in Bruto: *assiduissime* mecum fuit Dionysius; pars *exiguissima* Ovid. *strenuissimus* Sallust. Tacit. *Strenuiori* deterior si praedicat suas pugnas, de illius ore fiunt sordidae. Plaut. *Piissimus* Curt. Quint. *Vacuissimus* Ovid. de Pont. III.

PARADIGMA VII.

Adiectivi habentis vocalem ante us.

Nominativo.

Hic idoneus, magis idoneus, maxime idoneus. Haec idonea, magis idonea, maxime idonea. Hoc Idoneum, magis idoneum, maxime idoneum. *Ez az alkalmatos, alkalmatosabb legalkalmatosabb.* Der taug-

liche, tauglichere, tauglichste. Tento spusobni, spusobnegsi, negspusobnegsi. Ov prikladen, prikladneshi, najprikladneshi. Ova prikladna, prikladnesha, najprikladnesha. Ovo prikladno, prikladneshe, najprikladneshe. *Ovaj prikladan*, *prikladnii*, *najprikladnii*. *Ova prikladna*, *prikladnia*, *najprikladnia*. *Ovo prikladno*, *prikladnie*, *najprikladnie*.

EXCEPTIO IV.

A nominibus e verbis: facio, dico, volo, loquor compositis, Comparativa in *entior*, Superlativa in *entissimus* exeunt, ut: Magnificus, magnificentior, magnificentissimus. Maledicus, maledicentior, maledicentissimus. Benevolus, benevolentior, benevolentissimus.

Sic: Munificus, beneficus, malevolus, vaniloquus, mirificus, olim *mirificissimus*, ut: Facinus *mirificissimum* dicit Terent. Cuiusmodi et alia quaedam apud vetustissimos auctores leguntur, sic: *Magnificissimus*, *Beneficissimus*, Valla I. e. Sed quae interdum iocose, et ad movendum populo risum a Comicis usurpata sunt, iis tironi uti haud licet.

PARADIGMA. VIII.

Adiectiva in dicus, ficus, loquus, volus.

Hic maledicus, maledicentior, maledicentissimus. Haec maledica, maledicentior, maledicentissima. Hoc maledicum, maledicentius, maledicentissimum. *Ez az átkozódó*, *átkozódóbb*, *legátkozódóbb*. Der übelredende, übelredendere, übelredendste. Tento zlorečeni, zlorečenégsi, negzlorečenégsi. Ov zlorecsliv, zlorecsliveshi, najzlorecsliveshi. Ova zlorecsliva, zlorecslivesha, najzlorecslivesha. Ovo zlorecslive, zlorecsliveshe, najzlorecsliveshe. *Ovaj zlogovoran*, *zlogovornii*, *najzlogovornii*. *Ova zlogovorna*, *zlogovornia*, *najzlogovornia*. *Ovo zlogovorno*, *zlogovornie*, *najzlogovornie*.

Reliqui casus ut: *Bonus*, et *Brevior*.

II. DE COMPARATIONE ADIECTIVORUM IRREGULARIUM.

Nominativo.

Hic bonus, melior, optimus. Haec bona, melior, optima. Hoc bonum, melius, optimum. *Ez a' jó, jobb, legjobb.* Der gute, bessere, beste. Tento dobri, lepsi, neglepsi. Ov dobar, bolshi, najbolshi. Ova dobra, bolsha, najbolsha. Ovo dobro, bolshe, najbolshe, *Ovaj dobar, bolji, najbolji. Ova dobra, bolja, najbolja. Ovo dobro, bolje, najbolje.*

Nominativo.

Hic malus, peior, pessimus. Haec mala, peior, pessima. Hoc malum, peius, pessimum. *Ez a' gonosz, gonoszabb, leggonoszabb.* Der böse, bösere, böseste. Tento zli, horsi, neghorsi. Ov hman, gorshi, najgorshi. Ova hmana, gorsha, najgorsha. Ovo hmano, gorshe, najgorshe. *Ovaj zlao*, vel *zli*, vel *zlocsest, gorji, najgorji. Ova zla, gorja, najgorja. Ovo zlo, gorje najgorje.*

Nominativo.

Hic magnus, maior, maximus. Haec magna, maior, maxima. Hoc magnum, maius, maximum. *Ez a' nagy, nagyobb, legnagyobb.* Der große, größere, größte. Tento welki, weksi, negweksi. Ov velik, vekshi, najvekshi. Ova velika, veksha, najveksha. Ovo veliko, vekshe, najvekshe. *Ovaj veliki, vecsi, najvecsi. Ova velika, vecsa, najvecsa. Ovo veliko, vecse, najvecse.*

Nominativo.

Hic parvus, minor, minimus. Haec parva, minor, minima. Hoc parvum, minus, minimum. *Ez a' kicsiny, kissebb, legkissebb.* Der kleine, kleinere, kleinste. Tento mali, mensi, negmensi. Ov mal, menshi, najmenshi. Ova mala, mensha, najmensha. Ovo malo, menshe, najmenshe. *Ovaj malen, manji, najmanji. Ova malena, manja, najmanja. Ovo maleno, manye, najmanye.*

Nota. Lucret. I. 3. *parvissima* corpora dixit, quod mirandum potius, quam imitandum.

Singulariter.

N. Hic multus, plurimus. Haec multa plurima. Hoc multum, plurimum. *Sok, legtöbb.* Viele, mehrste. Tento mnohi, negmnožſi. Ov vnogi, najvnogeshi. Ova vnoga, najvnogesha. Ovo vnogo, najvnogeshe. *Ovaj mlogi, najvishji. Ova mloga, najvisha. Ovo mlogo, najvishe.*

G. Huius multi, plurimi. Huius multae, plurimae. Huius multi, plurimi. *Soké, legtöbbé.* Vielen, mehrsten. Tohoto mnohiho, negmnožſiho. Ovoga mloga, najvishijega. Ove mloge, najvishje. Ovoga mlogoga, najvishjega. *Ovoga vnogoga, najvnogeshega. Ove vnoge, najvnogeshe. Ovoga vnogoga, najvnogeshega.*

D. Huic multo, plurimo. Huic multae, plurimae, Huic multo, plurimo. *Soknak, legtöbbnek.* Vielen, mehrsten. Tomuto mnohimu, negmnožſimu. Ovomu mlogomu, najvishemu. Ovoj mlogoj, najvishjoj. Ovomu mlogomu, najvishjemu. *Ovomu vnogomu, najvnogeshemu. Ovaj vnogi, najvnogeshi. Ovomu vnogomu, najvnogeshemu.*

A. Hunc multum, plurimum. Hanc multam, plurimam. Hoc multum, plurimum. *Sokat, legtöbbet.* Vielen, mehrsten. Tohoto mnohiho, negmnožſiho. Ovoga mlogoga, najvishjega. Ovu mlogu, najvishju. Ovo mlogo, najvishje. *Ovoga vnoga, najvnogeshega, Ovu vnogu, najvnogeshu. Ovo vnogo najvnogeshe.*

V. O multe, plurime. O multa, plurima. O multum, plurimum. *O sok, legtöbb.* O viele, mehrste. O mnohi, negmnožſi. O mlogi, najvishji. O mloga, najvishja. O mlogo, najvishje. *O vnogi, najvnogeshi. O vnoga, najvnogesha. O vnogo, najvnogeshe.*

Ab. Ab hoc multo, plurimo. Ab hac multa, plurima, Ab hoc multo, plurimo. *Soktól, legtöbbtől.* Von vielen, mehrsten. Od mnohiho, negmnožſiho. Od ovoga mlogoga, najvishega. Od ove mloge, naj-

vishje. Od ovoga mlogoga, najvisjhega. *Od ovog-vnogoga, najvnogeshega.. Od ove vnoge, najvno-geshe. Od ovoga vnogoga, najvnogeshega,*

Pluraliter Nominativo.

Hi multi, plures, plurimi. Hae multae, plures, plurimae. Haec multa, plura, plurima. *Sokak, többek, legtöbbek.* Viele, mehrere, mehrste. Tito mnozi, mnozsi, negmnozsi. Ovi mlogi, vishji, najvishji. Ove mloge, vishje, najvishje. Ova mloga, visha, najvisha. *Ovi vnogi, vnogeshi, najvnogeshi. Ove vnoge, vnogeshe, najvnogeshe. Ova vnoga, vnogesha, najvnogesha.*

Reliqui casus, ut: *bonus, brevior.*

Nota 1) *Multus* in singulari per omnia genera comparativo caret. Nam etiamsi reperitur: *Plus, pluris, plura* in neutro plurali, tamen *plus* illud in singulari videtur semper esse substantivum, e. g *plus cibi, quam potus.* Imo Asinius apud. Gell. L 5. C. 22. *Plus* putat positivum esse. In plurali vero comparatur per omnia genera; *Plures*, et *plura*, pro quo veteres etiam *pluralia* dixere. In Editionibus nonnullis Cic. ad At. L. XI. ep 2. legitur: ex *multissimis*, et miserrimis curis est una enata, hodie legitur, ex *multis meis.*

Nota 2) Ad Anomala referunt quidam etiam *potis, potissimus, nequam, nequior, nequissimus.*

DEFECTIVA

1. Quaedam carent Positivo, ut: Deterior, deterrimus; ocior, ocissimus; citerior, citimus; interior, intimus; prior, primus; proprior, proximus; ulterior, ultimus.

2. Quaedam Comparativo, ut Invitus, invitissimus; novus, novissimus. *Sic:* Sacer, diversus, falsus, fidus, persuasus, meritus, inclitus, invictus, etc.

3. Quaedam Superlativo, ut: Adolescens, adolescentior; iuvenis, iunior. Item: senex, sinister, taciturnus, licens, coecus, propinquus, longinquus; etc.

4. Quaedam Positivo, et Superlativo, ut: sequior, anterior.

Fiunt interdum a Superlativis rursus Comparativa, et Superlativa: ut a proximus *proximior* dixit Seneca. Postremus, *postremissimus* Grachus, apud Gell. L. 2. C. 15. quibus tamen vix utendum censeo. Huc pertinent Superlativi, qui ab *incomparabilibus* vel ioci, vel certitudinis causa fiunt; sic *geminissimus*, *ipsissimus*, *parissimus* apud Plaut.

APPENDIX.

Nomina Substantiva *) Pronomina **) item Interrogativa, Relativa, Infinita, Redditiva, Possessiva, Partitiva, Numeralia, Patria, Gentilia, et quae materiam significant, ut: *Aureus*, *argenteus*, *cedrinus*; ***) ad haec desinentia in *bundus*, et participalia in *dus* ****) ut: *errabundus*, *moribundus*, *sitibundus*, *amandus*, etc. neque Comparativa, neque Superlativa pariunt. Sic: *Ligneus*, *gemmeus*, *lapideus*, *marmoreus*, *aereus*, *canabinus*, *plumbeus*, *adamantinus*, *laneus*, *agninus*, *etc.*

Nota. Huc item referenda sunt, quae a se ipsis iam Superlativum significant, ut: infinitus, ingens, †) omniscius, praecipuus, eximius, egregius, heroicus, enormis, omnipotens, immensus, etc. quae omnia incomparabilia sunt, nec *magis*, vel *maxime* admittunt. Item: *Composita ex fero*, *gero*, *animus*, *iugum*, *somnus*, *arma*, ut: fructifer, aurifer, imbrifer, laurifer, corniger, exanimis, biiugis, exsomnis, etc. quorum tamen aliqua *magis*, et *maxime* loco Comparativi, et Superlativi recipiunt; uti et alia nonnulla usu discenda, ut: degener, concolor, cicur, fraternus,

*) *E substantivis interdum risus gratia Plautus Superlativum fingit, ut: o patrue, patrue mi* patruissime.

**) *Prae* ipsissimus, ut: *supra.*

***) *Plinius colorem dixit purpurissimum.*

****) *In nonnullis recepto in patria usui serviendum est, e. g. in titulis honorum*: Reverendissimus.

†) *Virgilius* habet ingentior. Cic. *in Topicis* Cap. 8. infinitior.

memor, mirus, almus, balbus, blaesus, canus, canorus, claudus, mancus, compos, impos, egenus, mutus, mutilus, praeditus, crastinus, hodiernus, mediocris. ††) etc. Denique composita ex per, et prae, ut perdoctus, praedives; praepositiones enim hae Positivo iunctae significationem Superlativi indicant: excipe praeclarus, *rior*, *rissimus*, *praestabilis*, *praestabilior*, Inusitata vero, aut per se incomparabilia, si cum *prae* componantur, possunt comparari; ut praestans, praesens, etc.

Admonitio. Omnibus iis ediscendis, quae hic fusius de adiectivorum comparatione adlata sunt, non est opus adolescentum fatigare memoriam addita sunt complura, ne in iis, dum in lectione auctorum occurrerint, adhaereant. Ad Magistri prudentiam pertinebit decernere: quaenam ex illis fideli memoriae mandare, ad quae item legenda solum eos adstringere sufficiat. In comparando id in genere observandum; quid probet usus, et eruditorum auctoritas; tam enim periculosum est adiectivorum Comparativos, et Superlativos temere reiicere, quam sine auctoritate admittere. Inculcata iam satis de comparatione adiectivorum doctrina, misceantur subinde, et comparandi dentur omnes tres gradus praefixo substantivo, e. g. Poëta bonus, melior, optimus. Puer malus, peior, pessimus. Digitus parvus minor, minimus, Lectio facilis, facilior, facillima. Vir magnus, maior, maximus etc.

De Adverbiorum Comparatione suo loco.

V.

De Adiectivis Numeralibus.

Quot, et quae sunt species Adiectivorum Numeralium?

Sex: Cardinalia, Ordinalia, Distributiva, Multiplicativa, Proportionalia, et Temporalia.

I. Cardinalia sunt, quae numerum absolute significant, et quorum interrogatio est *quot?* ut:

---

††) *Cic. Lib. 4. ad Att. Ep. ult. Hoc vellem mediocrius.*

unus, duo, tres, quatuor, quinque, sex, septem, octo, novem, decem, undecim, duodecim, tredecim, quatuordecim, quindecim, sedecim, vel sexdecim, septemdecim, octodecim, vel duo de viginti, novemdecim, vel undeviginti, (contrac. ex *unum de viginti*) viginti, viginti unus etc. viginti octo, vel duo de triginta, viginti novem, vel undetriginta, triginta, quadraginta, quinquaginta, sexaginta, septuaginta, octoginta, nonaginta, centum, centum et unus, centum et decem etc. ducenti, ae, a: tercenti, quadringenti, quingenti, sexcenti, septingenti, octingenti, ae, a; mille, bis mille, vel duo millia, ter mille, etc. Huc refertur sesqui: *Más fel*, anderthalb, pol druhi, pol drugi, *pol drug*.

Nota 1) *Unus* habet in Genitivo *unius*, Dat. *uni*, per omnia genera; ceteri casus declinantur, ut: bonus a, um. Dicitur etiam in plurali; sed nonnisi cum substantivis in numero plurali usitatis, e. g. *aedes*, *literae*, *mores*, *copiae* etc. *Unis* moribus, et nunquam mutatis legibus vivere. In *unis* aedibus. Terent.

Nota 2) *Duo*, *Ambo*, *et Tres sic declinantur:*

Numero Plurali.

N. Duo, duae, duo. *Két, vagy kettő.* Zween, zwo zwei. Dwa, dwe, dwa. Ovi dva, ove dve, ova dva. *Ova dva, ove dve, ova dva,*

G. Duorum, duarum, duorum. *Kettőé*, Zweener, zwoer, zweier. Dwuch. Oviuh, dviuh. *Oveh dveh.*

D. Duobus, duabus, duobus. *Kettőnek.* Zween, zwoen, zweien. Dwum. Ovimah dvimah. *Ovem dvem.*

A. Duos, duas, duo. *Kettőt.* Zween, zwo, zweie. Dwa, dwe. Ova dva, ove dve, ova dva. *Ova dva, ove dve, ova dva.*

V. O Duo, duae, duo. *O Kettő.* O zween, zwo, zwei. O dwa, dwe, dwa. O dva, o dve, o dva. *O dva, o dve, o dva.*

Ab. A duobus, duabus, duobus. *Kettőtől.* Von zween, zwoen, zweien. Od dwúch. Od oviuh dviuh. *Oa oveh dveh.*

Numero Plurali.

N. Ambo, ambae, ambo. *Mindkettő.* Beide. Obadwa, obedwe, obadwa. Obadva, obadve, obadvoja. *Obadvah, obodveh, obodvojah.*
G. Amborum, ambarum, amborum. *Mindkettőé.* Beider. Obuch. Obadviuh. *Obodveh.*
D. Ambobus, ambabus, ambobus. *Mindkettőnek.* Beiden. Obum, obim. Obadvimah. *Obodvem.*
A. Ambos, ambas, ambo. *Mindkettőt.* Beide. Obadwa, obadwe. Obadva, obadve, obadvoja. *Obadva, obudve, obodvoja.*
V. O Ambo, ambae, ambo. *O mindketten.* O ihr beide. O obadwa, obadwe. O obadva, o obadvoja. *O obadva, o obedve, o obadvoja.*
Ab. Ab Ambobus, ambabus, ambobus. *Mindkettőtől.* Von beiden. Od obuch, obich. Od obadviuh. *Od obodveh.*

Numero Plurali.

N. Hi, hae, tres, et haec tria. *Ez a' három.* Die dreie. Tito tri, teto tri. Ovi, ove, ova tri. *Ovi, ova, óve tri.*
G. Horum, harum, horum, trium. *Ezé a' háromé.* Der dreien. Tichto trich. Oviuh triuh. *Ove treh.*
D. His tribus. *Ennek a' háromnak.* Den dreien. Timto trim. Ovima trima. *Ovem trem.*
A. Hos, has tres, et haec tria. *Ezt a' hármat.* Die dreie. Ti tri, teto tri. Ovi, ove, ova tri. *Ovi, ove, ova tri.*
Ab. Ab his tribus. *Ettől a' háromtól.* Von den dreien. Od trich. Od Oviuh triuh. *Od oveh treh.*

Nota 3) Reliqui numeri usque centum manent indeclinabiles: *ducenti* vero, *trecenti, ae, a.* etc. declinantur, ut bonus, a, um.

Nota 4) In *Cardinalibus* a viginti usque ad centum, cum coniunctione, et numerus minor praecedit maiorem: Annos natus *unum et viginti.* Cic. Absque coniunctione maior praecedit minorem, ut *triginta dúo* iudices in consilium ituri erant. Cic. Post centum maior numerus praeponitur minori, cum et sine coniunctione;

ut: Horgias *centum et septem* complevit annos. Cic. Locus est circa Leucadem stadia *centum viginti.* Idem.

II. Ordinalia, quae numerum ordine digestum significant; quorum interrogatio est quotus? ut primus, secundus, tertius, etc. decimus, — decimus octavus, vel duo de vigesimus, decimus nonus, vel unde vigesimus, vigesimus, vel vicesimus — et centesimus — ducentesimus, trecentesimus, quadringentesimus, quingentesimus, sexcentesimus, septingentesimus, octingentesimus, nongentesimus, millesimus, bis millesimus, a, um.

Nota. Declinatio eorum est regularis: numerus vero maior, seu minor ponitur sine discrimine, ut: Ante *tricesimum sextum* mensem attingi falce vetantur. Plin. Socrates: Eum librum, qui Pantheniacus inscribitur, *quarto et nonagesimo* anno scripsisse dicitur, vixitque quinquennium postea.

III. Distributiva, sive divisiva nomina sunt, quae distributionem, seu divisionem significant, quorum interrogatio est *quoteni?* ut: singuli, bini, terni, quaterni, quini, seni, septeni, octoni, noveni, deni, undeni, duodeni, deni terni vel terni deni etc. viceni, triceni, quadrageni, quinquageni, sexageni, septuageni, octogeni, nonageni, centeni, duceni, treceni; vel tercenteni, quadringeni, quingeni, sexceni, vel sexcenteni, septingeni, octingeni, nongeni milleni, ae, a, etc.

IV. Multiplicativa, quae partium, aut specierum rei varietatem summarie exprimunt, quorum interrogatio est *quotuplex?* ut: simplex, duplex, triplex, quadruplex, quintuplex, vel quincuplex, sextuplex, septemplex, vel septuplex, octuplex, novumplex, decemplex, vel decuplex, centuplex, etc. multiplex. *Declinantur ut felix.*

V. Proportionalia, quae proportionem, aut habitum rei ad rem exprimunt, quorum interrogatio est *quotuplus?* ut simplus, a, um, duplus, triplus, quadruplus, quintuplus, sextuplus, septuplus, octuplus, decuplus, centuplus, etc.

VI. Temporalia, quae numerum certi temporis exprimunt, quorum interrogatio est: *quot anno-*

rum? ut: bimus, trimus, vel biennis, triennis; sic etiam bimestris, trimestris, etc.

His accedunt *Composita Numeralia*, ut: bilibris, biduum, triduum, biennium, triennium, etc.

CAPUT II.

DE PRONOMINE.

Quid est Pronomen?

Est, quod loco nominis positum, certam, finitamque personam significat.

Variae classes Pronominum.

1.) Pronomina *Primitiva*, seu primigenia dicuntur, quae prima sunt, et a se orta, ut: *ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *is*.

2.) *Derivativa*, vel potius derivata, quae ex aliis oriuntur, ut: *meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, *vester*, *nostras*, *vestras*.

3.) *Relativa*, quae rem antecedentem in memoriam reducunt, ut: *qui*, *quae*, *quod*. Item: *hic*, *iste*, *ille*, *ipse*, *is*, et ex eo compositum *idem*. Quae interdum etiam Relativa fiunt, ut: Virgilius carmina composuit, *idem*, *ipse ea* cecinit.

4.) E primitivis tria sunt Pronomina *Substantiva* omnis generis, ut: *ego*, *tu*, *ille*, et quinque *Adiectiva*: *hic*, *iste*, *ille*, *ipse*, *is*.

5.) *Demonstrativa* sunt, quae rem demonstrant, ut: *hic*, *iste*, *ego*, *tu*, etc. Vocantur etiam *Personalia*: prima persona est *ego*, secunda *tu*, reliqua Pronomina sunt tertiae personae.

6.) *Possessiva*, ut: *meus*, *tuus*, *suus*, *noster*, *vester*.

7.) *Gentilia*, ut: *nostras*, *vestras*.

8.) *Reciproca* duo sunt, unum primitivum *sui*, alterum derivatum *suus*.

9.) *Interrogativa*, ut: *quis*, vel *qui*, *cuius*, et *cuias*. Et e compositis: *Ecquis*, *quisnam*, *ecquisnam*, etc.

10.) Denique Pronomina dividi possunt in *Simplicia*, ut: *ego*, *hic*, *is*, *qui*; et *Composita*, ut: *egomet*, *hicce*, *idem*, *quidam.*

§ I.

De Pronominum Primitivorum Declinatione

Ego Pronomen primae personae.

Numero Singulari.

N. Ego. *Én.* Ich. Gá. Ja. *Ja.*
G. Mei. *Enyim.* Meiner. Mého. Mene. *Mene.*
D. Mihi vel mi. *Nékem.* Mir. Mne. Meni. *Meni.*
A. Me. *Engemet.* Mich. Mna. Mene. *Mene.*
Abl. A me. *En tőlem.* Von mir. Odmene. Od mene. *Od mene.*

Numero Plurali.

N. Nos. *Mi*, vagy *mink.* Wir. Mi. Mi. *Mi.*
G. Nostrum, vel nostri. *Miénk.* Unser, unserer. Nasich. Nas, *Nász.*
D. Nobis. *Mi nékünk.* Uns. Nam. Nam. *Nam.*
A. Nos. *Minket.* Uns. Nás. Nas. *Nas.*
Abl. A nobis. *Mi tőlünk.* Von uns. Od nás. Od nas. *Od nas.*

Tu Pronomen secundae personae.

Numero Singulari.

N. Tu. *Te.* Du. Ti. Ti. *Ti.*
G. Tui. *Tiéd.* Deiner. Te, nebo tebe. Tebe. *Tebe,*
D. Tibi. *Te neked.* Dir. Tobe. Tebi. *Tebi.*
A. Te. *Tégedet.* Dich. Teba. Tebe. *Tebe.*
V. O tu. *O te.* O du. O ti. O ti. *O ti.*
Abl. A te. *Te tőled.* Von dir. Od tebe. Od tebe. *Od tebe.*

Numero Plurali.

N. Vos. *Ti.* Ihr. Wi. Vi. *Vi.*
G. Vestrum v. vestri. *Tietek.* Euer. Wsich. Vas. *Vasz.*

D. Vobis. *Ti néktek.* Euch. Wám. Vami. *Vami.*
A. Vos. *Titeket.* Euch. Wás. Vas. *Vasz.*
V. O vos. *O ti.* O ihr. O wi. O vi. *O vi.*
Abl. A vobis. *Ti tőletek.* Von euch. Od wás. Od vas. *Od vasz.*

Sui Pronomen tertiae personae in utroque numero.

Numero Singulari.

G. Sui. *Magáé.* Seiner. Seho. Sebe. *Szebe.*
D. Sibi. *Magának.* Ihm. Sobe. Sebi. *Szebi.*
A. Se. *Magát.* Sich. Seba. Sebe. *Sebe.*
Abl. A se. *Magától.* Von sich. Od sebe. Od sebe. *Od szebe.*

Numero Plurali.

G. Sui. *Magoké.* Ihr. Gich. Sebe. *Szebe.*
D. Sibi. *Magoknak.* Ihnen. Gim. Sebi. *Szebi.*
A. Se. *Magokat.* Sich. Gich. Sebe. *Szebe.*
Abl. A se. *Magoktól.* Von sich. Od gich. Od sebe. *Od Szebe.*

Nota 1) Interrogandi casu, *mis*, *tis*, *sis*, pro mei, tui, sui dixere veteres. Sic Plaut. Mil. act. 4. *Sc.* 2. *quia* tis *egeat*, quia te careat.

Nota 2) Loco *tu* occurrit etiam in Auct. Class. *tute*, in Acc. et Abl. tete. In ceteris casibus *tute*, est defectivum.

Nota 3) Praepositio *cum* Pronominibus his postponitur, ut: *mecum*, *tecum*, *secum*, *nobiscum*, *vobiscum*.

Nota 4) Maioris expressionis causa additur nonnunquam syllaba *met*, ut: *egomet*, *tuimet*, *suimet*, etc. Ablativo autem adiungitur *pte*, ut: *meapte* culpa, *suapte* ingenio.

De Pronominibus Adjectivis.

Numero Singulari.

N. Hic, haec, hoc. *Ez.* Der, die, das. Ten, tá, to. Ov, ova, ovo. *Ovaj, ova, ovo.*
G. Huius. *Ezé.* Des, der, des. Toho, teg. Ovoga, ove, ovoga. *Ovoga, ove, ovoga.*

D. Huic. *Ennek.* Dem, der, dem. Tomu, teg. Ovomu, ovoj, ovomu. *Ovomu, ovoj, ovomu.*
A. Hunc, hanc, hoc. *Ezt.* Den, die, das. Toho. Ovoga, ovu, ovo. *Ovoga, ovu, ovo.*
Abl. Ab hoc, ab hac, ab hoc. *Eltől.* Von dem, der, dem. Od toho. Od ovoga, od ove, od ovoga. *Od ovoga, od ove, od ovoga.*

Numero Plurali.

N. Hi, hae, haec. *Ezek.* Die. Ti, té, tá. Ovi, ove, ova. *Ovi, ove, ova.*
G. Horum, harum, horum. *Ezeké.* Der. Tich. Oveh, *Oviuh.*
D. His. *Ezeknek.* Den. Tim. Ovem. *Ovima.*
A. Hos, has, haec. *Ezeket.* Die. Ti, té, tá. Ovo, ove, ova. *Ovo, ove, ova.*
Abl. Ab his. *Ezektől.* Von den. Od tichto. Od oveh. *Od oviuh.*

Numero Singulari.

N. Iste, ista, istud. *Imez.* Dieser, diese, dieses. Tento, táto, toto. Ov, ova, ovo. *Ovaj, ova, ovo.*
G. Istius. *Imezé.* Dieses, dieser, dieses. Tohoto, tegto. Ovoga, ove, ovoga. *Ovoga, ove ovoga.*
D. Isti. *Imennek.* Diesem, dieser, diesem. Tomuto, tegto. Ovomu, ovoj, ovomu. *Ovomu, ovoj, ovomu.*
A. Istum, istam, istud. *Imezt.* Diesen, diese, dieses. Tohoto, tuto, toto. Ovoga, ovu, ovo. *Ovoga. ovu, ovo.*
Abl. Ab isto, ista, isto. *Imettől.* Von diesem, dieser, diesem. Od tohoto, tegto. Od ovoga, od ove, od ovoga. *Od ovoga, od ove, od ovoga.*

Numero Plurali.

N. Isti, istae, ista, *Imezek.* Diese. Tito, této. Ovi, ove, ova. *Ovi, ove, ova.*
G. Istorum, istarum, istorum. *Imezeké.* Dieser. Techto, Oveh. *Oviuh.*
D. Istis. *Imezeknek.* Diesen. Temto. Ovem. *Ovima,*

A. Istos, istas, ista. *Imezeket.* Diese. Tito. Ove, ovo, ova. *Ovo , ove, ova.*
Abl. Ab istis. *Imezektől,* Von diesen. Od tichto. Od oveh. *Od óviuh.*

Numero Singulari.

N. Ille, illa, illud. *Amaz.* Jener, jene, jenes. On, ono, ona. Onaj, ona, ono. *Onaj, ona, ono.*
G. Illius. *Amazé.* Jenes, jener, jenes. Oneho, oneg. Onoga, one, onoga. *Onoga, one, onoga.*
D. Illi. *Amannak.* Jenem, jener, jenem. Onomu, oneg. Onomu, onoj, onomu. *Onomu, onoj, onomu.*
A. Illum, illam, illud. *Amazt.* Jenen, jene, jenes. Oneho, onu, ono. Onoga, onu, ono. *Onoga, onu, onoga.*
Abl. Ab illo, illa, illo. *Amattól.* Von jenem, jener, jenem. Od oného, oneg, oneho. Od onoga, od one, od onoga. *Od onoga, od one, od onoga,*

Numero Plurali

N. Illi, illae, illa. *Amazok.* Jene. Oni, oné. Oni, one, ona. *Oni, one, ona.*
G. Illorum, illarum, illorum. *Amazoké.* Jener. Onich. Oniuh. *Oneh.*
D. Illis. *Amazoknak.* Jenen. Onim. Onimah. *Onem.*
A. Illos, illas, illa. *Amazokat.* Jene. Oné. One, one, ona. *Oni, one, ona.*
Abl. Ab illis. *Amazoktól.* Von jenen. O onich. Od oniuh. *Od one.*

Nota. Sic etiam declinantur: *Hicce, hiccine, illic,* et *istic*, quibus Comici, inprimis Plautus, et Terentius uti amant, nimirum: N. *hicce, haecce, hocce.* G. *huiusce*, etc. *Hiccine, haeccine, hoccine.* Acc. *Hunccine* etc. *Illic, illaec, illoc,* et *illuc.* A. *Illunc, illanc, illoc,* et *illuc.* Ab. *Illoc, illac, illoc. Istic, istaec, istoc,* et *istuc.* Acc. *Istunc, istanc istoc,* et *istuc.* Pl. N. *Istaec. Illic* homo superstitiosus est.

Numero Singulari.

N. Ipse, ipsa, ipsum. *Ő.* Er, sie, es. Sám, sama, samé. Sam, sama, samo. *On, ali szam, ona, ali szama, ono, ali szamo.*

G. Ipsius. *Övé.* Seiner, ihrer, seiner. Sameho, sameg, sameho. Samoga, same, samoga. *Onoga ali szamoga, one ali szame, onoga ali szamoga.*

D. Ipsi. *Ő néki.* Ihm, ihr, ihm. Samému, sameg. Samomu, samoi, samomu. *Onomu ali szamomu, onoj ali szamoj, onomu ali szamomu.*

A. Ipsum, ipsam, ipsum. *Őtet.* Ihn, sie, es. Sameho, samu, samé. Samoga, samu, samo. *Onoga ali szamoga, onu ali szamu, ono ali szamo.*

Abl. Ab Ipso, ipsa, ipso. *Ő töle.* Von ihm, ihr, ihm. Od samého, sameg, sameho. Od samoga, od same, od samoga. *Od onoga, ali szamoga, od one, ali szame, od onoga, ali szamoga.*

Numero Plurali.

N. Ipsi, ipsae, ipsa. *Ők.* Sie. Sami, same. Sami, same, sama. *Oni ali szami, one ali szame, ona ali szama.*

G. Ipsorum, ipsarum, ipsorum. *Övék.* Ihrer Samich. Samiuh. *One ali semeh.*

D. Ipsis. *Ő nékik.* Ihnen. Samim. Saminah. *Onem ali szameh.*

A. Ipsos, ipsas, ipsa. *Őket.* Sie. Samich, sami. Same, same, sama. *One ali szame, one ali szame, ona ali szama.*

Abl. Ab ipsis. *Ő tőlök.* Von ihnen. Od samich. Od samiuh. *Od ove ali szameh.*

Nota. Ipsud non dicimus, sicut istud, et illud, propterea, quod olim non ipse, sed ipsus, *a, um* dicebant, ut saepe apud Terent.

Numero Singulari.

N. Is, ea, id. *Az.* Er, sie, es. Ten, ta, to. Onaj ona, ono. *On, one, ona.*

G. Eius. *Azé.* Seiner, ihrer, seiner. Tohoto, tegto. Onoga, one, onoga. *Onoga, one, onoga.*
D. Ei. *Annak.* Ihm, ihr, ihm. Tomu, teg. Onomu, onoj, onomu. *Onomu, onoj, onomu.*
A. Eum, eam, id. *Azt.* Ihn, sie, es. Toho, tuto. Onogo, onu, ono. *Onoga, onu, ono.*
Abl. Ab eo, ea, eo. *Attól.* Von ihm, ihr, ihm. Od tohoto, teg, toho. Od onoga, od one, od onoga. *Od onoga, od one, od onoga.*

Numero Plurali.

N. Ii, eae, ea. *Azok.* Sie. Ti, té, tá. Oni, one, ona. *Oni, one, ona.*
G. Eorum, earum, eorum. *Azoké.* Ihrer. Tich. Oniuh *Oneh.*
D. Eis, vel iis. *Azoknak.* Ihnen. Tim. Onima. Onem.
A. Eos, eas, ea. *Azokat.* Sie. Ti, té, tá. One, one, ona. *one, ona, ono.*
Abl. Ab eis, vel iis. *Azoktól.* Von Ihnen. Od tich Od oniuh. *Od one.*

Numero Singulari.

N. Idem, eadem, idem. *Ugyan az*, vagy *azon* Derselbe, dieselbe, dasselbe. Ten sám, ta sama, ta same. On isti, ona ista, ono isto. *On izti, ona izta, ono izte.*
G. Eiusdem. *Ugyan azé*, vagy *azoné.* Desselben, derselben, desselben. Teho sameho, teg sameg. Onoga istoga, one iste, onoga istoga. *Onoga iztoga, one izte, onoga iztoga.*
D. Eidem. *Ugyan annak*, vagy *azonnak.* Demselben, derselben, demselben. Tomu samemu, teg same. Onomu istomu, onoj istoj, illi njoj istoj, onomu istomu, illi njemu istomu. *Onemu iztomu, onoj iztoj, onomu iztomu, ali nyemu iztomu.*
A. Eumdem, eamdem, idem. *Ugyan azt*, vagy *azont.* Denselben, dieselbe, dasselbe. Toho sameho, tu samu, to same. Onoga istoga, onu istu, ono

isto. *Onoga iztoga*, *ali nyega iztoga*, *onu iztu*, *ali nyu iztu*, *ono izto*, *ali nye izto.*

Abl. Ab eodem, eadem, eodem. *Ugyan attól*, vagy *azontól.* Von demselben, derselben, demselben. Od toho samého, teg samég, toho samého. Od onoga istoga, od one iste, od onoga istoga. *Od onoga iztoga*, *ali nyega iztoga*, *od one izte*, *ali od nye izte*, *od onoga iztoga*, *ali nyega, iztoga.*

Numero Plurali.

N. Iidem, eaedem, eadem. *Ugyan azok*, vagy *azonok.* Dieselben. Ti sami, te same. Oni isti, one iste, ona ista. *Oni izti*, *one izte*, *ona izta.*

G. Eorumdem, earumdem, eorumdem. *Ugyan azoké*, vagy *azonoké.* Derselben. Tich samich. Oniuh istih. *Oneh izteh*, *ali nyih izteh.*

D. Eisdem, vel iisdem. *Ugyan azoknak*, vagy *azonoknak.* Denselben. Tim samim. Onima istima, illi nyma istima. *Onem iztem*, *ali nyim iztem.*

A. Eosdem, easdem eadem. *Ugyan azokat*, vagy *azonokat.* Dieselben. Ti sami, te same. One iste, illi nje iste, one iste, ona ista. *One izte*, *ali nye izte*, *ona izta.*

Abl. Ab eisdem, vel iisdem. *Ugyan azoktól*, vagy *azonoktól.* Von denselben. Od tich samich. Od oniuh istih, illi nyuh istih. *Od oneh izteh*, *ali nyih izteh.*

Nota. Dativus, et Ablat. *iisdem* multo usitatior est, quam *eisdem*; Cicero posteriore vix utitur. *Idem* in Accus. habet etiam *eundem*, *eandem*. In Gen. Plur. *eorundem*, *earundem* etc. usitatius tamen est *eumdem*, *eorumdem*. *etc.*

DE PRONOMINUM DERIVATORUM DECLINATIONE.

Numero Singulari.

N. Meus, mea, meum. *Enyim.* Mein, meine, mein. Mug, má, me. Moj, moja, moje. *Moj*, *moja*, *moje.*

G. Mei, meae, mei. *Enyimé.* Meines, meiner, meines. Mihо, még, mého. Mojega, moje, mojega. *Mojega, moje, mojega.*
D. Meo, meae, meo. *Enyimnek.* Meinem, meiner, meinem. Minu, még, ménu. Mojemu, mojoj, mojemu. *Mojemu, mojoj, mojemu.*
A. Meum, meam, meum. *Enyimet.* Mein, meine, mein. Mihо, mu, mé. Mojega, moju, moje. *Mojega, moju, moje.*
V. O mi, mea, meum. *O Enyim,* O mein, O mug, má, mé. O moj, o moja, o, moje. *O moj, o moja, o moje.*
Abl. A meo, mea, meo. *Enyimtől.* Von meinem, meiner, meinem. Od mihо, meg, mihо. Od mojega, od moje, od mojega. *Od mojega, od moje, od mojega.*

Numero Plurali.

N. Mei, meae, mea. *Enyimek.* Meine. Moge. Moji, moje, moja. *Moji, moje, moja.*
G. Meorum, mearum, meorum. *Enyimeké.* Meiner. Mojeh, *Mojeh.*
D. Meis. *Enyimeknek.* Meinen. Mogim. Mojima. *Mojem.*
A. Meos, meas, mea: *Enyimeket.* Meine. Moge. Moje, moje, moja. *Moje, moje, moja.*
V. O mei, meae, mea. *O enyimek.* O Meine. O mogi, moge. O moji, o moje, o moja. *O moji, o moje, o moja.*
Abl. A meis. *Enyimektől.* Von meinen. Od mogich. Od mojih. *Od mojih.*

Haec tria Vocativo carent.

Tuus, tua, tuum. *Tiéd.* Dein. Twug. Tvoj, tvoja, tvoje, *Tvoj, tvoja, tvoje.*
Suus, sua, suum. *Övé.* Sein. Swug. Szvoj, szvoja, szvoje. *Szvoj, szvoja, szvoje.*
Vester, vestra, vestrum. *Tiétek.* Euer. Wás. Vas, vasha, vashe. *Vash, vasha, vashe.*

Numero Singulari.

N. Hic, haec, hoc nostras. *Mifélénk.* Der, die, das unsrige. Tento naſinec, táto naſince, toto naſe. Ovaj nashinac, ova nashinka, ovo nashincse. *Ov nash, ova nasha, ovo nashe.*

G. Huius nostratis. *Miſélénké.* Des, der, des unsrigen. Tohoto naſince, tegto naſinceg, tohoto naſeho. Ovoga nashinca, ove nashinke, ovoga nashincseta. *Ovoga nashega, ove nashe, ovoga nashega.*

D. Huic nostrati. *Miſélénknek.* Dem, der, dem unsrigen. Tomuto naſinci, tegto naſinci, tomuto naſimu. Ovomu nashincu, ovoj nashinki, ovomu nashincsetu. *Ovomu nashemu, ovoj nashej, ovomu nashemu.*

A. Hunc, hanc nostratem, et hoc nostras. *Miſélénket.* Den, die, das unsrige. Tehoto naſinca, tuto naſincu, toto naſe. Ovoga nashinca, ovu nashinku, ovo nashincse. *Ovoga nashega, ovu nashu, ovo nashe.*

V. O nostras. *O miſélénk.* O du unsrige, ec. O naſinci, o naſince, o naſe. O nashinac, o nashinka, o nashincse. *O nashe, o nasha, o nashe.*

Abl. Ab hoc, hac, hoc, nostrate vel nostrati. *Miſélénktől.* Vom dem, der, dem unsrigen. Od naſince, od naſinci, od naſe. Od ovoga nashinca, od ove nashinke, od ovoga nashincseta. *Od ovoga nashega, od ove nashe, od ovoga nashega.*

Numero Plurali.

N. Hi, hae nostrates, et haec nostratia. *Miſéléink.* Die unsrigen. Tito naſincowé, této naſince, této naſe. Ovi nashinci, ove nashinke, ova nashinska. *Ovi nashi, ove nashe, ova nasha.*

G. Horum, harum, horum nostratium. *Miſéléinké.* Der unsrigen. Tichto naſincum, tichto naſinčich, techto naſich. Oviuh nashinacah. *Oveh nasheh.*

D. His nostratibus. *Miféléinknek.* Den unſrigen. Timto naſincum, timto naſincam, temto naſim. Ovim nashincem. *Ovem nashem.*

A. Hos, has nostrates, et haec nostratia. *Miféléinket.* Die unſrigen. Tito naſincé, této naſince, této naſe. Ove nashince, ove nashince, ova nashinka. *Oveh nasha, ova nasha.*

V. O nostrates, et nostratia. *O Miféléink.* O ihr unſrigen. O naſinci, o naſince, o naſe. O nashinci, o nashinke, o nashinka. *O nashi, o nashe, o nasha.*

Abl. Ab his nostratibus. *Miféléinktől.* Von den unſrigen. Od naſincuw, od naſincich, od naſich. Od oviuh nashinacah. *Od oveh nasheh.*

Hic, haec, hoc Vestras, tis. *Tifélétek.* Der, die, das eurige. Tento waſinec, tato waſince, toto waſe. Ovaj vashinac, ova vashinka, ovo vashincse. *Vash.*

Hic, haec, hoc Cuias, tis. *Honnan való.* Wes Landes. Ten kteri, ta ktera, to které, aneb odkud. Odkudashnji, odkudashnja, odkudashnje. *Odkudasnyi.*

Nota. Cuius, a, um, habet in *Acc.* cuium, cuiam, cuium. *Abl. Fem.* cuia, *Plur. Nom. Fem.* Cuia. *Acc. Fem.* Cuias. Plures casus non occurrunt.

§. III.

De Pronomine Relativo.

Singulariter.

N. Qui, quae, quod. *A' ki.* Welcher, welche, welches. Kteri, ktera, které. Koj, koja, koje. *Koj, koja, koje.*

G. Cuius. *A' kié.* Welches, welcher, welches. Kteriho, ktereg, ktereho. Kojega illi csiji, koje illi csija, kojega illi csijega. *Kojega ali chiji, koje ali chija, kojega ali chije.*

D. Cui. *A' kinek.* Welchem, welcher, welchem. Kterimu, ktereg, kteremu. Kojemu, kojoj, kojemu. *Kojemu, kojoj, kojemu.*

A. Quem, quam, quod. *A' kit.* Welchen, welche, welches. Kteriho, kteru, kteréĥo. Kojega, koju, koje. *Kojega, koju, koje.*

Abl. A quo, a qua, a quo. *A' kitől.* Von welchem, welcher, welchem. Od kteriho, ktereg, kteréĥo. Od kojega, od koje, od kojega. *Od kojega, od koje, od kojega.*

Pluraliter.

N. Qui, quae, quae. *A' kik.* Welche. Kteri, které, Koji, koje, koja. *Koji, koje, koja.*

G. Quorum, quarum, quorum. *A' kiké.* Welcher. Kterich. Kojiuh. *Kojeh.*

D. Queis, vel quibus. *A' kiknek.* Welchen. Kterim. Koima. *Koima.*

A. Quos, quas, quae. *A' kiket.* Welche. Ktere. Koji, koje, koja. *Koje, koje, koja.*

Abl. A queis, vel quibus. *A' kiktől.* Von welchen. Od kterich. Od koijuh. *Od kojeh.*

QUIS Pronomen Interrogativum.

Singulariter.

N. Quis, vel qui, quae, quod, vel quid. *Ki.* Wer, welche, was. Kdo, kteri, která, které. Tko illi koi, koja, koje, illi shto. *Koj, ali gdo, koja, koje, ali kaj, ali shto.*

G. Cuius. *Kié.* Wessen, welcher, wessen. Kteréĥo, ktereg, kteréĥo. Kojega, koje, kojega. *Kojega, koje. kojega.*

D. Cui. *Kinek.* Wem, welcher, wem. Kterimu, ktereg, kteremu. Kojemu, kojoj, kojemu. *Kojemu, kojoj, kojemu.*

A. Quem, quam, quod vel quid. *Kit.* Wen, welche, was. Kteriho, kteru, které. Kojega, koju, koje, illi stho. *Kojega, koja, koje, ali kaj.*

Abl. A quo, a qua, a quo. *Kitől.* Von wem, welcher, wem. Od kteriho, ktereg, kteréĥo. Od kojega, od koje, od kojega. *Od kojega, od koje, od kojega.*

Numero Plurali.

N. Qui, quae, quae. *Kik.* Welche. Kteri, které. Koi, koje, koja. *Koji, koje, koja.*
G. Quorum, quarum, quorum. *Kiké.* Welcher. Kterich. Kojiuh. *Kojeh.*
D. Queis, vel quibus. *Kiknek.* Welchen. Kterim. Koima. *Kojem.*
A. Quos, quas, quae. *Kiket.* Welche. Které. Koj, koje, koja. *Koje, koje, koja.*
Abl. A queis, vel quibus. *Kiktől.* Von welchen. Od kterich. Od kojiuh. *Od kojeh.*

Nota. 1) Loco Ablativi Singularis quo, qua; quo, post praepositionem *e. g.* cum quo, aliquando adhibetur Ablativus, qui praepositioni praeponitur, ut quocum? *Kivel?* Mit wem, oder mit welchem? mit diesem, oder mit welchem? S kim a neb s kterim? s kimu aneb s kterimi?

Nota 2) De compositis ex *Qui*, vel *Quis observandum est*, quod Pronominibus: *Qui*, et *Quis*, una aut duae syllabae interdum praeponantur, quae nunquam, sed solum *Qui*, et *Quis* declinantur, v. g. aliquis, alicuius etc.

Composita ex *Qui*, vel *Quis*.

Quis*nam*, quae*nam*, quod*nam*, vel quid*nam*. *Valjon kicsoda.* Wer, welche, welches. Kdo, která, gako. Tkojetaj, tkojeta, tkojeto *vel* shtojeto. *Koj, koja, koje.*

Quis*piam*, quae*piam*, quod*piam*, vel quid*piam*. *Valaki, eggy.* Einer, jemand. Gakisi, gakasi, gakesi. Niki, nika, niko, v. shtogod. *Nekoj, nekoja, nekoje.*

Qui*quam*, quae*quam*, quod*quam*, v. quid*quam*. G. cuius*quam*. D. cui*quam*. *Egy valaki.* Einer. Kterisi, gakisi. Itko, ikoja, ikoje, vel ishto, ikojega. ikojemu. *Nekoj, nekoja, nekje.*

Quis*que*, quae*que*, quod*que*, G. cuius*que*, D. cui*que*. *Kiki.* Jedwerer. Każdi, każdá, każdá, każde. Svaki, svaka, svako, svakoga, svakomu. *Vszaki.*

Quisquis, quaequae, quodquod, vel quidquid. G. cuiuscuius. D. cuicui. Ac. quemquem, quamquam, quodquod, *vel* quidquid. Abl. A quoquo, quaqua, quoquo. *Akárki.* Wer immer, was immer. Gedenkaždi, gednakáždá, gednokáždе. Tkogod, kojegoda, kojekod, *vel* shtogod; kojegakojega, komukomu, kogakoga, *vel* kogagod, od kokagod. *Kojagoder*, *kojegoder*.

Pluraliter.

N. Quiqui. G. quorumquorum. D. quibusquibus. Acc. quosquos. Abl. a quibusquibus. *Akárkik.* Welche immer. Ktere. Koigoder, kojiuhgoder, koimagoder, kojegoder, od kojiuhgoder. *Kojigoder.*

Composita ex *Quis* postposito.

*Ali*quis, *ali*qua, *ali*quod, vel *ali*quid. G. *ali*cuius, D. *ali*cui. *Valaki.* Einer, jemand. Kterisi, kterási, kterési. Nikoi, nikoja, nikoje, illi shtogod, nikojega, nikojemu. *Nekoj*, *nekoja*, *nekoje*.

*Ec*quis, *ec*quae, vel *ec*qua; *ec*quod, vel *ec*quid. G. *ec*cuius. D. *ec*cui. *De kicsoda*, *valjon ki.* Welcher. Kdo, kteri. Jeli tko, jeli koja, jeli koje, jeli shto, jeli csije, jeli komu. *Ter gdo*, *ali koj*, *koja*, *koje*.

*Ne*quis, *ne*qua, *ne*quod, vel *ne*quid. G. *ne*cuius. D. *ne*cui. *Ne hogy valaki.* Daß nicht einer. Že ne geden. Dane bi tko ne, da nebi koja, da nebi koje, da nebi kojega, da nebi kojemu. *Nijeden*, *nijedna*, *nijedno*.

*Si*quis, *si*quae, vel *si*qua, *si*quod, vel *si*quid. G. *si*cuius. D. *si*cui. *Ha valaki.* Wenn einer. Ked kterisi. Ako tko, ako koja, ako koje, illi ako shto, ako kojega, ako kojoj. *Ako koj*, *ako koja*, *ako koje*.

Composita ex Provocabulo *Qui*.

Qui*cunque*, quae*cunque*, quod*cunque*. G. cuius*cunque*. D. cui*cunque*. *Akárki.* Wer immer. Kdožkoliw. Kojgod, kojagod, kejegod, Kojegagod, komugod. *Koj goder*, *koja goder*, *koje goder*.

Qui*dam*, quae*dam*, quod*dam*, vel quid*dam*. G. cuius*dam*. D. cui*dam*. *Valaki.* Jemand einer. Kte-

tiſt. Nikoi, nikoja, nikoje v. nikoigod, nikojegod, nikojemugod. *Nekoj*, *nikoja*, *nekoje*.

Qui*libet*, quae*libet*, quod*libet*, vel quid*libet*. G. cuius*libet*. D. cui*libet*. *Kiki*, *akárki*. Jedweder. Gedénkáždi. Svaki, svaka, svako, v. svashto, svakojega, svakojemu. *Vszaki*, *vszaka*, *vszako*.

Qui*vis*, quae*vis*, quod*vis*, vel quid*vis*. G. cuius*vis*. D. cui*vis*. *Kiki*, *minden*. Jedweder. Gedénkáždi. Svaki osebi, svaka osebi, svakoj osebi v. svashto osebi, svakoga osebi, svakoj osebi, *Vszaki*, *vszaka*, *vszako*.

Quaedam ex supradictis rursus componuntur.

Unusquis*que*, unaquae*que*, unumquod*que*, v. unumquid*que*, G. uniuscuius*que*. D. unicui*que*. *Kiki*, *mindenki*. Jedweder, oder ein jeder. Gedenkáždi. Svaki, svaka, svako. v. svashto, svakoga, svakomu. *Vszaki*, *vszaka*, *vszako*.

Ecquis*nam*, ecquaenam, ecquod*nam*, vel ecquid*nam*. G. eccuius*nam*. D. eccui*nam*. *Valjon kicsoda? de ki?* Wer, welche, was? Kdo, kteri. Tkoli? kojali, kojeli, v. shtoli, kojegali, kojemuli. *The gdo*, *ali*, etc.

Nota. Pronominibus adnumerant aliqui: *huiusmodi*, *eiusmodi*, *cuiusmodi*, sed haec ex Genitivo Hic, is, qui, et modus composita esse, in aperto est.

CAPUT III.

DE VERBO.

Quid est Verbum?

Est ea pars orationis, quae sine casu sub certo tempore *actionem*, *passionem*, aut *esse* significat, et cui in linguis vernaculis, ut in *Hungarica:* én, te, ő, mi, ti, ők; *Germ.* ich, du, er, wir, ihr, sie, es, man; *Slav.* gá, ti, on, mi, wi, oni, voculae praeponi possunt. Paucis: Verbum est, quod per certos modos, tempora, personas *coniugatur*, non item casus admittit.

Quotuplex est Verbum?

Duplex: Personale, et Impersonale. Personale est, quod omnes tres personas utriusque numeri ha-

bet, ut: *amo*, *amas*, *amat*. Plur. *amamus*, *amatis*, *amant*. Impersonale, quod prima, et secunda persona utriusque numeri, et tertia multitudinis fere privatur; unde et nomen traxit. Id duplex est: alterum Activae coniugationis, ut: *pudet*, *poenitet*. Alterum Passivae, ut: pugnatur, curritur.

Quot, et quae sunt accidentia, seu attributa Verbi?

Sunt octo: Genus, Species, Figura, Modus, Tempus, Persona, Numerus, et Coniugatio.

§. I.

De Genere Verborum.

Quid est Genus Verborum?

Est significationis cum terminatione collatae notatio.

Quot sunt Genera Verborum?

Quatuor: Activum, Passivum, Neutrum, et Deponens; nonnulli addunt et Commune.

1) *Activum* (vel Transitivum) est: quod litera *o* finitum, passivum fit addita litera *r*, ut: *Amo*, *amor*; et significat *actionem* Substantivi, aut Pronominis in Nominativo positi directam (seu transeuntem) in aliquod obiectum, e. g. ego *amo* virtutem. Caius *legit* Ciceronem.

2) *Passivum* est: quod syllaba *or* finitum, activum fit, *r* litera abiecta, ut: *Amor*, *amo*; et passionem significat Substantivi, aut Pronominis in Nominativo positi, e. g. arbor *caeditur*, *nos punimur*.

3) *Neutrum* est: quod *m* vel *o* literis finitum, ex se passivum personale non gignit, sed eius tantum tertiam personam habet numeri singularis, ut: *sum*, *sto*, *servio*; neque enim dicitur: *stor*, *servior*. Horum quaedam significant quidem *actionem*, non in obiectum aliquod transeuntem, (inde etiam Intransitiva vocantur) sed immanentem, ut: *ambulo*, *curro*, *pugno*; quaedam *passionem*, ut: *vapulo*, *veneo*, *frigeo*, *caleo*, quae etiam *Neutralia Passiva* dicuntur; quaedam denique nec actionem, nec passionem significant, sed absolute ponuntur, et a Grammaticis *Supina*, id est, otiosa appellantur, ut: *sedeo*, *iaceo*.

Nota. Ex verbis neutris quaedam vocantur *Neutro-Passiva*, quae tempus Perfectum ut Passiva formant, v. g. gaudeo, gavisus sum; audeo, ausus sum.

4) *Deponens*, (quod veterem passivi significationem deposuit) est: quod *or* syllaba tantum finitum, activi, vel neutrius significationem habet; ut: *contemplor, miror.*

§. II.
De Specie Verborum.

Quot sunt Species Verborum?

Duae: Primitiva, ut: *lego, dico.* Derivata, quae partim a verbis, ut: *dictito, lectito*, partim a nomine, ut: *numero*, a numerus; ab adverbio, ut: *satio*, a satis; a praepositione, ut: *supero*, a super derivantur, quae rursus sunt quadruplicia:

§. III.
De Figura Verborum.

Quot sunt Figurae Verborum?

Duae: simplex, ut: *lego, facio*; et compositum, ut: *perlego, efficio.*

Composita sunt, 1) cum nomine, ut: *aedifico*, 2) cum aliis verbis, ut: *calefacio.* 3) cum adverbiis, ut: *benefacio.* 4) cum praepositionibus, quae ratio compositionis frequentissima est, ut: *advenio*; sed in hac verborum compositione non semper verbum, et praepositio manent integra, nonnunquam utrumque corrumpitur, ut: *colligo*; aliquando praepositio manet integra, corrupto verbo, ut: *excido*; aut contra, ut: *compono.*

§. IV.
De Modo, Tempore, Numero, et Persona Verborum

Quid in se continet Coniugatio Verborum?

Modos, et tempora, in quibus sunt etiam numeri, et personae.

1) *Modi* sunt quatuor: Indicativus, Imperativus, Coniunctivus, qui et Subiunctivus dicitur, et Infinitivus; priores tres vocantur etiam *Modi finiti* quia certum numerum, certamque personam definiunt; postremus nec numerum: nec personam significat, et ideo Infinitus, seu *Infinitivus* dicitur.

Nota. Adiungunt nonnulli Modo Coniunctivo *Modum Optativum*, *Potentialem*, et *Concessivum*, seu *Permissivum:* horum coniugatio eadem est, quae Coniunctivi. Si *utinam*, aut alia particula optandi praecedat, dicitur *Optativus.* E. g. *Utinam spem, quam de me concepi, impleverim!* Plin. Quando per *possum, volo,* aut *debeo, exponi potest,* vocatur *Potentialis,* et fere interrogationi iungitur. E. g. *Tu hominem tam vitiosum ames?* quasi diceres: tu tam vitiosum hominem amare potes? Concessivus denique aliquid permitti, et concedi significat, ut: *fuerint cupidi, fuerint irati, fuerint pertinaces.* Cic. i. e. concedo fuisse cupidos, iratos, etc.

2) *Tempora*, sunt quinque: unum *Tempus Praesens*; tria tempora praeterita, nempe: *Imperfectum*, *Perfectum*, *et Plusquamperfectum*; denique *Tempus Futurum.*

3) *Numeri* sunt duo: *Singularis* et *Pluralis.*

4) *Personae* sunt tres: *prima* post pronomen ego, *secunda* post tu, *tertia* post ille, aut aliud substantivum, vel pronomen adiectivum.

De Coniugatione Verborum Regularium.

Quid est Coniugatio Verborum?

Est variatio verbi per modos, tempora, personas, et numeros.

Quot sunt Coniugationes?

Sunt quatuor: Prima, cuius secunda persona Praesentis Indicativi exit in *as*, Praesens vero Infinitivi in *are*, ut: amo, amas, amare. Secunda in *es*, et *ere*, longum, ut: *doceo, doces, docere.* Tertia

in *is*, et *ere*, breve, ut: lego, legis, legere. Quarta in *is*, et *ire*, ut: audio, audis, audire.

Nota. Verba, quae iuxta aliquam quatuor harum coniugationum normam coniugantur, vocantur *Regularia*; quae vero a communi quatuor coniugationum regula discedunt, *Irregularia* seu *Anomala* appellantur. Praeter haec dantur *Defectiva*, et *Impersonalia.*

Admonitio. 1) Priusquam formationes quatuor coniugationum regularium doceantur pueri, curet Moderator aliquot verba in linguis vernaculis per omnes modos, tempora, personas, et numeros varianda, e. g. én vagyok, én szeretek, etc. ich bin, ich liebe ꝛc. ga gſem, ga milugem, ꝛc.

2) Cum sine auxilio verbi *sum* certa tempora verborum, inprimis passivorum ne coniugari quidem possint; praemittitur ceteris omnibus coniugatio verbi huius *Auxiliaris*, seu *Substantivi Sum*, ideo sic dicti: quod per se *subsistat*, reliqua vero verba omnia in *sum* resolvantur; omne enim, quod eloquimur, teste Cicerone, est: ut id *esse* dicamus, aut non *esse.*

CONIUGATIO VERBI SUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens

Singulariter.

Sum, es, est. *Vagyok*, *vagy*, *vagyon.* Ich bin, du biſt, er iſt. Gſem, gſi, geſt. Ja jeszem, ti jeszi, on je. *Ja jesam, ti jesi, on jest.*

Pluraliter.

Sumus, estis, sunt. *Vagyunk*, *vagytok*, *vannak.* Wir ſind, ihr ſeid, ſie ſind. Gſme, gſte, gſu. Mi jeszmo, vi jeszte, oni jeszu. *Mi jesmo, vi jeste, oni jeszu.*

Praeteritum Imperfectum.

Eram, eras, erat. *Valék*, *valál*, *vala.* Ich war, du warſt, er war. Biwal gſem, biwal gſi, biwal on. Ja bilszem, ti bilszi, on bilje. *Ja biah, ali biashe, ti biashe, on biashe.*

Pluraliter.

Eramus, eratis, erant. *Valánk*, *valátok*, *valának.* Wir waren, ihr waret, sie waren. Biwali gsme, biwali gste, biwali. Mi biliszmo, vi bilieszte, oni biliszu. *Mi biasmo*, *vi biaste*, *oni biau.*

Praeteritum Perfectum.

Fui, fuisti, fuit. *Voltam*, *voltál*, *volt.* Ich bin gewesen, du bist gewesen, er ist gewesen. Bil gsem, bil gsi, bil on. Ja jeszem bil, ti jeszi bil, on je bil. *Iasam bio*, *tisi bio*, *onje bio.*

Pluraliter.

Fuimus, fuistis, fuerunt, vel fuere. *Voltunk*, *voltatok*, *voltanak.* Wir sind gewesen, ihr seid gewesen, sie sind gewesen. Bili gsme, bili gste, bili gsu. Mi jeszmo bili, vi jeszte bili, oni jeszu bili. *Mismo bili*, *viste bili*, *oni su bili.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Fueram, fueras, fuerat. *Voltam vala*, *voltál vala*, *volt vala.* Ich war gewesen, du warst gewesen, er war gewesen. Bil gsem dáwno, bil gsi dáwno, bil on dáwno. Ja bilszam bil, ti bilszi bil, on bil je bil. *Ja bia bio*, *ti biashe bio*, *on biashe bio.*

Pluraliter.

Fueramus, fueratis, fuerant. *Voltunk vala*, *voltatok vala*, *voltanak vala.* Wir waren gewesen, ihr waret gewesen, sie waren gewesen. Bili gsme dáwno, bili gste dáwno, bili gsu dáwno. Mi biliszmo bili, vi bilieszte bili, oni biliszu bili. *Mi biasmo bili*, *vi biaste bili*, *oni biau bili.*

Futurum.

Ero, eris, erit. *Leszek*, *leszel*, *lesz.* Ich werde sein, du wirst sein, er wird sein. Budem, budes, bude. Ja budem, ti budesh, on bude. *Ja budem*, *ti budesh*, *on bude.*

Pluraliter.

Erimus, eritis, erunt. *Leszünk*, *lesztek*, *lesznek*. Wir werden sein, ihr werdet sein, sie werden sein. Budeme, budete, budu. Mi budemo, vi budete oni budu. *Mi budemo*, *vi budete*, *oni budu*.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Es, vel esto tu, sit ille. *Légy te*, *légyen ő*. Sei du, sei er, sei es. Bud, necht bude. Najszi ti, ali budi, naj je on *Budi ti*, *neka on bude*.

Pluraliter.

Simus nos, este vel estote vos, sint illi. *Legyünk mi*, *legyetek ti*, *legyenek amazok*. Sein wir, seid ihr, sein sie. Budme, budte, necht budu. Najszmo mi, najszte vi, najszu oni. *Budimo mi*, *budite vi*, *neka oni budu*.

Futurum.

Esto tu, vel eris, esto ille, vel erit. *Légy te jövendőben*, *légyen amaz*. Du sollst sein, er soll sein. Bud ti, necht on gest. Budi ti, naj on bude. *Budi ti*, *neka on bude*.

Pluraliter.

Estote vos vel eritis, sunto illi, vel erunt. *Legyetek ti*, *legyenek amazok*. Ihr sollet sein, sie sollen sein. Budte, necht gsu. Budete vi, naj oni budu. *Budite vi*, *neka oni budu*.

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Sim, sis, sit. *Legyek*, *legyél*, *legyen*. Ich sei, du seist, er, (sie, es) sei. Gsem, gsi, gest. Kada ja jeszem, kada ti jeszi, kada on je. *Kadasam ja*, *kadsi ti*, *kad je on*.

Pluraliter.

Simus, sitis, sint. *Legyünk*, *legyetek*, *legyenek*. Wir sein, ihr seid, sie sein. Gsme, gste, gsu. Kada mi jeszmo, kada vi jeszte, kada oni jeszu *Kadsmo mi*, *kadste vi*, *kadasu noi*.

Praeteritum Imperfectum.

Essem, esses, esset. *Volnék, volnál, volna.* Ich wäre, oder ich würde sein, du wärest, er wäre. Gsem biwal, gsi biwal, on biwal. Kadabi ja bil, kadabi ti bil, kadabi on bil. *Kada ja biashe, ti biashe, on biashe.*

Pluraliter.

Essemus, essetis, essent. *Volnánk, volnátok, volnának.* Wir wären, ihr wäret, sie wären. Gsme biwali, gste biwali, oni biwali. Kadabi mi bili, kadabi vi bili, kadabi oni bili. *Kad mi biasmo, kad vi biaste, kad oni biau.*

Praeteritum Perfectum.

Fuerim, fueris, fuerit. *Voltam, voltál, volt légyen.* Ich sei gewesen, du seiest gewesen, er sei gewesen. Gsem bil, gsi bil, on bil. Kadaszem bil, kadaszi bil, kada je bil. *Kadsam ja, kadsi ti, kadje on bio.*

Pluraliter.

Fuerimus, fueritis, fuerint. *Voltunk, voltatok, voltanak légyen.* Wir sein gewesen, ihr seid gewesen, sie sein gewesen. Gsem bili, gste bili, oni bili. Kadaszme bili, kadaszte bili, kadaszu bili. *Kadsma mi bili, kadste vi bili, kadsu oni bili.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Fuissem, fuisses, fuisset. *Voltam volna, voltál volna, volt volna.* Ich wäre gewesen, oder würde gewesen sein, du wärest gewesen, er wäre gewesen. Gsem bil dáwno, bils dáwno, bil dáwno. Kada bilszem bil, kada bilszi bil, kada bilje bil. *Kadasam ja, kadasi ti, kadaje on bio.*

Pluraliter.

Fuissemus, fuissetis, fuissent. *Voltunk volna, voltatok volna, voltanak volna.* Wir wären gewesen, oder würden gewesen sein, ihr wäret gewesen, sie wä-

ren gewesen. Gsme bili dáwno, gste bili dáwno, on bili dáwno. Kada biliszmo bili, kada biliszte bili, kada biliszu bili. *Kadasmo mi, kadaste vi, kadasu oni bili.*

Futurum.

Fuero, fueris, fuerit. *Leendek, leendesz, leend.* Ich werde, du werdest, er werde gewesen sein. Budem, budes, bude. Kada budem, budesh, bude. *Kada budem, budesh, bude.*

Pluraliter.

Fuerimus, fueritis, fuerint. *Leendünk, leendetek leendenek.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gewesen sein. Budeme, budete, budu. Kada budemo, budete, budu. *Kada budemo, budete, budu.*

Infinitivi Praesens, et Imperfectum.

Esse. *Lenni.* Sein. Biti. Biti. *Biti.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Fuisse. *Lettnek lenni*, vagy *hogy voltam.* Gewesen sein. Dáwno biti. Odavna biti. *Zdavnya biti.*

Futurum.

Fore vel futurum, futuram, futurum esse. *Lévő, leendő*, vagy *hogy leſzek, leſzel, leſz.* Sein werden. Buducne biti. Imati biti vel buduchega, buduchu, buduch. *Buducsega, buducsu, buducse.*

Pluraliter.

Fore futuros, futuras, futura esse. *Lévők* vagy *leendők.* Die sein werden. Buducni biti. Imatbit, v. buduchi, buduche, buducha. *Buducsi, buducse, buducsa.*

Participium Futuri Temporis.

Futurus, futura, futurum. *Leendő.* Der, die, das sein wird. Buduci. Buduchi, buducha, buduche. *Buducsi, buducsa. buducse.*

Nota. 1) *Fuero, is, it*, est proprie Futurum Indicativi, quod Grammatici vocant *Futurum Exactum*, idcirco si regula Syntactica exigat Futurum Coniunctivi, non Futuro hoc: *fuero, is*, etc. *amavero, is*; sed Futuro *periphrastico*, ut: *futurus, a, um, sim*, et in Passivo, *amandus, a, um, sim*, utendum esse, exemplo auctorum classicorum probatur; e. g. dicimus: *nescio*, an *facturus sis*, non: *feceris*, in futuro exacto, aut *facies*, in futuro simplici. *Hac de re uberius in Syntaxi.*

Nota 2. Alia composita ex verbo *Sum* per omnia coniugantur, sicut *sum* simplex, ut: absum, aberam, etc. adsum, desum, insum, intersum, obsum, praesum, supersum; prosum vero in certis temporibus, melioris consonantiae ergo, inter *o*, et *e* assumit *d*, ut: Indic. Praes. Prosum, prodes, prodest, prodestis. Futur. prodero, etc. Imperf. Coniunctivi prodessem, etc.

Nota 3) Participium Praesentis *ens*, a sum. invenitur quidem apud Quintilianum, et nonnullos alios, substantive sumtum; hodie in scholis tantum Philosophorum frequens est. Participia vero *absens*, *praesens*, a compositis *absum*, *praesum* orta, latina sunt.

De Quatuor Coniugationibus Regularibus.

Unde formantur tempora quatuor Conjugationum Regularium?

A quatuor temporibus, quae etiam in Vocabulariis plerumque expressa esse, et a Magistris tironibus dictari solent, nempe: 1) A Praesentis Indicativi, eiusque prima persona, desinente in *o*. 2) A Praesentis Infinitivi ultima syllaba in *re*. 3) A praeterito Perfecto desinente in *i*. 4) A Supino in *um*.

Quae tempora formantur a Praesente Indicativi?

Primo, a prima persona in *o* formantur:

Imperf. Indicat. { In Prima Coniugatione mutato *o* in *abam*, ut: am-o, am-abam.
In Secunda *o* in *bam*, ut: Doce-o, doce-bam,
In Tertia, et quarta *o* in *ebam*, ut: Leg-o. leg-ebam, audi-o, audi-ebam. }

Futurum Indicat.	In Prima o in *abo*, ut: am-o, am-abo. In Secunda *o* in *bo*, ut: doce-o, doce-bo. In Tertia, et quarta *o* in *am*, ut: leg-o, leg-am, audi-o, audi-am.
Futurum Imperat.	A Tertia persona Praesentis Indicativi addito *o*, ut: amat-o, docet-o, legit-o, audit-o.
Praesens Coniunct.	In prima o in *em*, ut: am-o, am-em. In secunda, tertia, et quarta o in *am*, ut: doce-o, doce-am; leg-o, leg-am; audi-o, audi-am.
Particip. Praesens.	In Prima *o* in *ans*, ut: am-o, am-ans. In Secunda *o* in *ns*, ut: doce-o, doce-ns. In Tertia, et quarta o in *ens*, ut: leg-o, leg-ens, audi-o, audi-ens.

Secundo, a Praesente Infinitivi in *re* formantur:

Praesens Imperativi omisso *re*, ut: ama-re, doce-re, lege-re, audi-re.

Imperfectum Coniunctivi addito m, ut: amare-m, docere-m, legere-m, audire-m.

Tertio, a Perſecto Indicativi in *i* ſormantur:

Plusquamperfectum Indicativi, *i* mutato in *eram*, ut: Amav-i, amav-eram, docu-eram, leg-eram, audiv-eram

Praeteritum Perfectum Coniunctivi i in *erim*, ut: amav-i, amav-erim, docu-erim, leg-erim, audiv-erim.

Plusquamperfectum, ad *i* addito *ssem*, ut: amavi-ssem, docui-ssem, legi-ssem, audivi-ssem.

Futurum Coniunctivi, *i* in *ero*, ut: amav-i; amav-ero, docu-ero, leg-ero, audiv-ero.

Quarto, a Supino in *um* formantur:

Futurum Infinit. m mutato in *rum*, ut: amatu-m, amatu-rum, doctu-m, doctu-rum, etc.

Participium Futuri. m in *rus*, ut: amatu-m, amatu-rus, doctu-m, doctu-rus.

De formationibus temporum Verbi Passivi.

Tempora in Activo desinentia in *o*, addunt in Passivo *r*, ut in *Praesente indicativi:* amo, amo-r, doceo, doceo-r, etc. *In Futuro*: amabo, amabo-r, docebo, docebo-r. *In Futuro Imp.* amato, amato-r, doceto, doceto-r, etc.

In Activo desinentia in *m*, id mutant in *r*, ut: in *Imperfecto Indicativi* amaba-m, amaba-r, etc. *Praesent. Coniunct.* ame-m, ame-r, etc. *Imperfect. Coniunct.* amare-m, amare-r, etc.

Praesens Imperativi simile est Praesenti Infinitivi activi, ut: amare, docere, etc.

Praesens Infinitivi mutat *e* Praesentis activi in *i* ut: amar-e, amar-i, docer-i, audir-i, Excipe tertiam coniugationem, *ere* in *i* mutat, ut: leg-ere leg-i.

Admonitio. Reliquorum temporum formationes haud magni sunt momenti. *Adnexa Tabula III. et IV.* *Coniugationum:* exhibent terminationes omnium temporum per quatuor modos, et totidem voces (*genera* verborum). Tabulae hae tam Coniugationum, quam Comparationum, et Declinationum maiore charactere exaratae, publiceque in Schola oculis puerorum subiectae, magno sunt memoriae iuvandae subsidio.

Tabula III.

Coniugationum Activae, et Neut. Vocis.

	Pers.	*Indicativus.* 1.	2.	3.	*Coniunctivus.* 1.	2.	3.
Praesens.	1.	S. o,	as,	at.	em,	es,	et.
		P. amus,	atis,	ant.	emus,	etis,	ent.
	2.	S. eo,	es,	et.	eam,	eas,	eat.
		P. emus,	etis,	ent.	eamus,	eatis,	eant.
	3.	S. o,	is,	it.	am,	as,	at.
		P. imus,	itis,	unt.	amus,	atis,	ant.
	4.	S. io,	is,	it.	iam,	ias,	iat.
		P. imus,	itis,	iunt.	iamus,	iatis,	iant.
Imp.	1.	S. abam,	abas,	abat.			
		P. abamus,	abatis,	abant.			
	2.	S. bam,	bas,	bat.	rem,	res,	ret.
		P. bamus,	batis,	bant.	remus,	retis,	rent.
	3. 4.	S. ebam,	ebas,	ebat.			
		P. ebamus,	ebatis,	ebant.			
	Perf.	S. i,	isti,	it.	erim,	eris,	erit.
		P. imus,	istis,	erunt.	erimus,	eritis,	erint.
	Plus	S. eram,	eras,	erat.	issem,	isses,	isset.
		P. eramus,	eratis,	erant.	issems,	issetis,	issent.
Futurum.	1.	S. abo,	abis,	abit.			
		P. abimus,	abitis,	abunt.			
	2.	S. bo,	bis,	bit.			
		P. bimus,	bitis,	bunt.	ero,	eris,	erit.
	3	S. am,	es,	et.	erimus,	eritis,	erint.
		P. emus,	etis,	ent.			
	4.	S. iam,	ies,	iet.			
		P. iemus,	ietis,	ient.			

		Imperativus.		
Praesens.	1.	S. - - a		- -
		P. - - ate.		- -
	2.	S. - - e.		- -
		P. - - ete.		- -
	3.	S. - - e.		-
		P. - - ite.		- -
	4.	S. - - i.		- -
		P. - - ite.		- -
Futurum.	1.	S. - - ato,	ato.	
		P. - - atote,	anto.	
	2.	S. - - eto,	eto.	
		P. - - etote,	ento.	
	3.	S. - - ito,	ito.	
		P. - - itote,	unto.	
	4.	S. - - ito,	ito.	
		P. - - itote,	iunto.	

Infinitivus.

Praesens, et Imperf.

are, ut: amare.
ere, ut: docere.
ere, ut: legere.
ire, ut: audire.

Perf. et Plusq.

- - - - - isse.

Futurum.

- - - urum esse

Gerundia.

- - ndi, ndo, ndum.

Supina.

- - - - um, - u.

Particip.

Partic. { *Praesens* - ans, ens.
Futurum - urus, a, um.

Tabula IV.

Coniugationum Passiv. et Depon. Vocis

		Indicativus. 1.	2.	3.	*Coniunctivus.* 1.	2.	3.
Praesens	1.	or,	aris,	atur.	er,	eris,	etur.
		amur,	amini,	antur.	emur,	emini,	entur.
	2.	or,	eris,	etur.	ear,	earis,	eatur.
		emur,	emini,	entur.	eamur,	eamini,	eantur.
	3.	or,	eris,	itur.	ar,	aris,	atur.
		imur,	imini,	untur.	amur,	amini,	aetur.
	4.	ior,	iris,	itur.	iar,	iaris,	iatur.
		imur,	imini,	iuntur.	iamur,	iamini,	iantur.
Imp.	1.	abar,	abaris,	abatur.			
		abamur,	abamini,	abantur.			
	2.	bar,	baris,	batur.	rer,	reris,	retur.
		bamur,	bamini,	bantur.	remur,	remini,	rentur.
	3. 4.	ebar,	ebaris,	ebatur.			
		ebamur,	ebamini,	ebantur.			
Perf.		us sum,	us es,	us est.	us sim,	us sis,	us sit.
		i sumus,	i estis,	i sunt.	i simus,	i sitis,	i sint.
Plus		us eram,	us eras,	us erat.	us essem,	us esses,	us esset.
		i eramus,	i eratis,	i erant.	i essemus,	i essetis,	i essent.
Futurum	1.	abor,	aberis,	abitur.			
		abimur,	abimini,	abuntur.			
	2.	bor,	beris,	bitur.			
		bimur,	bimini,	buntur.			
	3.	ar,	eris,	etur.	us ero,	us eris,	us erit.
		emur,	emini,	entur.	i erimus,	i eritis,	i erunt.
	4.	iar,	ieris,	ietur.			
		iemur,	iemini,	ientur.			

Imperativus.

Praesens	1.	- -	are.	- -	
		- -	amini.	- -	
	2.	- -	ere.	- -	
		- -	emini.	- -	
	3.	- -	ere.	- -	
		- -	imini.	- -	
	4.	- -	ire	- -	
		- -	imini.	- -	
Futurum	1.	- -	ator,	ator.	
		- -	aminor,	antor.	
	2.	- -	etor,	etor.	
		- -	eminor,	entor.	
	3.	- -	itor,	itor.	
		- -	iminor,	untor.	
	4.	- -	itor,	itor.	
		- -	iminor,	iunter,	

Infinitivus.

Praesens et Imperf.

1\. - - - - - - ari.
2\. - - - - - - eri.
3\. - - - - - - i.
4\. - - - - - - iri.

Perf. et Plusquamperf.

- - - - - - - - um esse.

Futurum.

- - - - - - - - um iri.

Partic.
Praesens - - - - - - - - -
Praeteritum - us - - - -
Futurum - ndus.

DE PRIMA CONIUGATIONE VERBI ACTIVI.

Amo Verbum Activum Primae Coniugationis.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Amo, amas, amat. *Szeretek*, *ſzeretsz*, *ſzeret.* liebe, du liebſt, er liebt. Milugem, miluges, mIch ge. Lyubim, lyubish, lyubi. *Ljubim*, *ljubish*, ilu*ljubi.*

Pluraliter.

Amamus, amatis, amant. *Szeretünk*, *ſzerettek*, *ſzeretnek.* Wir lieben, ihr liebet, ſie lieben. Milugeme, milugete, milugu. Lyubimo, lyubite, lyube. *Ljubimo*, *ljubite*, *ljube.*

Praeteritum Imperfectum.

Amabam, amabas, amabat. *Szereték*, *ſzeretél*, *ſzerete.* Ich liebte, du liebteſt, er liebte. Milowawal gſem, milowawal gſi, milowawal on. Lyubilszem, lyubilszi, lyubilje *Ljubljah*, *ljubljashe*, *ljubilje.*

Pluraliter.

Amabamus, amabatis, amabant. *Szeretén k*, *ſzerették*, *ſzeretének.* Wir liebten, ihr liebtet, ſie liebten. Milowawali gſme, milowawali gſte, milowawali gſu. Lyubiliszmo, lyubiliszte, ljubiliszu. *Ljublasmo*, *ljubljaste*, *ljubljau* v *ljubljashe.*

Praeteritum Perfectum.

Amavi, amavisti, amavit *Szerettem*, *ſzerettél*, *ſzeretett.* Ich habe geliebt, du haſt geliebt, er hat geliebt. Milowal gſem, milowal gſi, milowal geſt. Jeszem. lyubil, jeszi lyubil, je ljubil. *Jasam ljubio tisi ljubio*, *onje ljubio.*

Pluraliter.

Amavimus, amavistis, amaverunt, vel amavere. *Szerettünk, ſzerettetek, ſzerettenek.* Wir haben geliebt, ihr habet geliebt, ſie haben geliebt. Milowali gſme, milowali gſte, milowali gſu. Jeszmo lyubili, jeszte lyubili, jeszu lyubili. *Mismo ljubili, viste ljubili, onisu ljubili.*

Praeteritum Plusquamperfectum

Amaveram, amaveras, amaverat. *Szerettem volt,* vagy *vala, ſzerettél vala, ſzeretett vala.* Ich hatte geliebt, du hatteſt geliebt, er hatte geliebt. Milowal gſem dáwno, milowal gſi dáwno, milowal on dáwno. Bilszem lyubil, bilszi lyubil, bilje lyubil. *Ja biah ljubio, ti biashe ljubio, on biashe ljubio.*

Pluraliter.

Amaveramus, amaveratis, amaverant. *Szerettünk volt,* vagy *vala, ſzerettetek vala, ſzerettenek vala.* Wir hatten geliebt, ihr hattet geliebt, ſie hatten geliebt. Milowali gſme dáwno, milowali gſte dáwno, milowali gſu dáwno. Biliszmo lyubili, biliszte lyubili, biliszu lyubili. *Mi biasmo ljubili, vi biaste ljubili oni biau ljubili.*

Futurum.

Amabo, amabis, amabit. *Szeretek, ſzeretsz, ſzeret jövendőben.* Ich werde lieben, du wirſt lieben, er wird lieben. Budem milowati, budes milowati, bude milowati. Budem lyubil, budesh lyubil, bude lyubil. *Ljubiticsu, ljubiticseh, ljubiticse.*

Pluraliter.

Amabimus, amabitis, amabunt. *Szeretünk, ſzerettek, ſzeretnek jövenödben.* Wir werden lieben, ihr werdet lieben, ſie werden lieben. Budeme milowati, budete milowati, budu milowati. Budemo lyubili, budete lyubili, budu lyubili. *Ljubitichemo, ljubitichete, ljubitiche.*

Futurum in rus, ra, rum.

Amaturus, amatura, amaturum, sum, es, est. *Szeretni fogok, fogſz, fog.* Ich werde lieben, du wirst lieben, er wird lieben. Budem milowati, budes milowati, bude milowati. Budem lyubil, budesh lyubil. bude lyubil. *Budem ljubio, budesh ljubio, bude ljubio.*

Pluraliter.

Amaturi, amaturae, amatura, sumus, estis, sunt. *Szeretni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden lieben, ihr werdet lieben, sie werden lieben. Budeme milowali, budete milowati, budu milowati. Budemo lyubili, budetė lyubili, budu lyubili. *Budemo ljubili, bude ljubili, budu ljubili.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Ama tu, vel amato, amet ille. *Szeress te, szeressen ő*, vagy *amaz.* Liebe du, liebe er, oder sie. Milug, nechť miluge. Lyubi ti, naj on lyubi. *Ljubi ti, neka on ljubi.*

Pluraliter.

Amemus nos, amate, vel amatote vos, ament illi. *Szeressünk mi, ſzeressetek ti, ſzeressenek ők*, vagy *amazok.* Lieben wir, liebet ihr, lieben sie. Milugme, milugte, nechť milugu. Lyubemo mi, lyubete vi, naj oni lyube. *Ljubimo mi, ljubite vi, neka oni ljube.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Amato tu, vel amabis, amato ille vel amabit. *Szeress te, ſzeressen amaz.* Du sollst lieben, er soll lieben. Milug ti, nechť en miluge. Lyubi ti, ali budesh lyubil, naj on lyubi, ali bude lyubi *Ljubi ti, illi budesh ljubio, neka on ljubi, illi bude ljubio.*

Pluraliter.

Amatote vos, vel amabitis, amanto illi, vel amabunt. *Szeressetek ti*, *ſzeressenek amazok*. Ihr ſollet lieben, ſie ſollen lieben. Milugte, nechť milugu. Budete vi ljubili, naj oni budu ljubili. *Budete, vi ljubili, neka oni budu ljubili.*

Nota. Tertia persona Futuri Imperativi in legum, conventorum, pactorum, testamentorum, etc. formulis usurpari solet, ut: Ad *divos* adeunto *caste*. *Pietatem* colunto. *Iusta Imperia* sunto. *Cives imperiis iustis modeste, ac sine recusatione* parento, Cic. 5. de Leg.

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Amem, ames, amet. *Szeressek*, *ſzeress*, *ſzeressen*. Ich liebe, du liebſt, er liebt. Milugem, miluges, miluge. Kada lyubim, ljubish, lyubi. *Kada ljubim, ljubish, ljubi.*

Pluraliter.

Amemus, ametis, ament. *Szeressünk*, *szeressetek*, *ſzeressenek*. Wir lieben, ihr liebt, ſie lieben. Milugeme, milugete, milugu. Kada ljubimo, lyubite, lyubiju. *Kada ljubimo, ljubite, ljube.*

Praeteritum Imperfectum.

Amarem, amares, amaret. *Szeretnék*, *ſzeretnél*, *ſzeretne*. Ich liebte, du liebteſt, er liebte. Milowa bich, milowal bis, milowal bil. Kadabi ja ljubil, ti ljubil, on ljubil. *Kadabi ja ljubio, ti ljubio, on ljubio.*

Pluraliter.

Amaremus, amaretis, amarent. *Szeretnénk*, *ſzeretnétek*, *ſzeretnének*. Wir liebten, ihr liebtet, ſie liebten. Milowalibiſme, milowalibiſte, milowalibi. Kadabi mi ljubili, vi ljubili, oni ljubile. *Kadabi mi ljubili, vi ljubili, oni ljubili.*

In *rus*, *ra*, *rum*.

Praeteritum Imperfectum eleganter variatur per Participium Futuri, addito verbo substantivo *sum* eiusdem temporis et modi.

Singulariter.

Ego, tu, ille, amaturus, amatura, amaturum, essem, esses, esset.

Pluraliter.

Nos, vos, illi, amaturi, amaturae, amatura, essemus, essetis, essent.

Praeteritum Perfectum.

Amaverim, amaveris, amaverit. *Szerettem, szerettél, szeretett légyen.* Ich habe geliebt, du habest geliebt, er habe geliebt. Gsem bil milowal, gsi bil milowal, on bil milowal. Kadaszem lyubil, kadaszi lyubil, kada je lyubil. *Kadasam ljubio, kadasi ljubio, kadaje ljubio.*

Pluraliter.

Amaverimus, amaveritis, amaverint. *Szerettünk, szerettetek, szerettenek légyen.* Wir haben geliebt, ihr habet geliebt, sie haben geliebt. Gsme bili milowali, gste bili milowali, gsu bili milowali. Kadaszmo lyubili, kadaszte lyubili, kadaszu lyubili. *Kadasmo ljubili, kadaste ljubili, kadasu ljubili.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Amavissem, amavisses, amavisset. *Szerettem volna, szerettél volna, szeretett volna.* Ich hätte geliebt, du hättest geliebt, er hätte geliebt. Gsem dáwno bil milowal, gsi dáwno bil milowal, on dáwno bil milowal. Kadaszem bil lyubil, kadaszi bil lyubil, kadaje bil lyubil. *Kadasam bio ljubio, kadasi bio ljubio, kadaje bio ljubio.*

Pluraliter.

Amavissemus, amavissetis, amavissent. *Szerettünk volna, szerettetek volna, szerettenek volna.* Wir hätten geliebt, ihr hättet geliebt, sie hätten geliebt. Gsme dáwno bili milowali, gste dáwno bili milowali, gsu dáwno bili milowali. Kadaszmo bili lyubili, kadaszte bili lyubili, kadaszu bili lyubili

Kadasmo bili ljubili, kadaste bili ljubili, kadasu bili ljubili.

In rus, ra, rum.

Ego, tu, ille, amaturus, amatura, amaturum, fuissem, fuisses, fuisset.

Pluraliter:

Nos, vos, illi, amaturi, amaturae, amatura, fuissemus, fuissetis, fuissent.

Futurum.

Amavero, amaveris, amaverit. *Szeretendek, szeretendesz, szeretend.* Ich werde lieben, oder geliebt haben, du werdest lieben, er werde lieben. Milowati budem, milowati budes, milowati bude. Kada budem lyubil, budesh lyubil, bude lyubil. *Kada chu ljubiti, kadachesh ljubiti, kadache ljubiti.*

Pluraliter.

Amaverimus, amaveritis, amaverint. *Szeretendünk, szeretendetek, szeretendenek.* Wir werden lieben, ihr werdet lieben, sie werden lieben. Milowati budeme, milowati budete, milowati budu. Kada budemo lyubili, budete lyubili, budu lyubili. *Kadachemo, kadachete, kadache ljubiti.*

Admonitio. Cum Coniunctivus, ut supra dictum est, plerumque cum certis particulis occurrat, e. g. *si, quod, cum, utinam*, etc. iubeat Magister modi huius tempora omnia, tam in linguis vernaculis, quam latina, cum similibus coniunctionibus coniugari, e. g. *hogy én szeressek*, daß ich liebe, že gá milugem, etc.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Amare. *Szeretni.* Lieben. Milowati. Lyubiti. *Ljubiti.*

Praeteritum Perfectum et Plusquam Perfectum.

Amavisse. *Hogy szerettem, szerettél, szeretett.* Geliebt haben. Milowati dáwno. Od zdavnya lyubili. *Odavna ljubili.*

Futurum.

Amaturum, amaturam, amaturum, os, as, a, esse. *Szeretendeni*, vagy *hogy szeretni fogok*, *fogsz*, *fog.* Lieben werden. Buducne milowati. Buduch lyubechega, chu, che, etc. biti. *Buducse ljubechega*, *chu*, *che*, etc *biti.*

Gerundia.

Amandi, amando, amandum. *Szeretvén*, *szeretésre.* Zu lieben. Milugice. Lyubiti, lyubech, lyubiti. *Ljubljenja*, *u ljubljenju*, *ljubljenen.*

Supina.

Amatum, amatu. *Szeretni*, *szeretésre.* Zu lieben. K milowani. Lyubit, lyubitisze, ali dasze lyubi. *Ljubit*, *za ljubit.*

Participium Praesentis Temporis.

Amans, amantis. *Szeretvén*, vagy *szerető.* Liebend, oder: der, die, das liebende. Milugici. Lyubech, lyubeche, lyubechega. *Ljubechi*, *ljubecha*, *ljubeche*, *ljubechega*, *etc.*

Participium Futuri Temporis.

Amaturus, amatura, amaturum. *Szeretendő*, vagy *a ki szeretni fog.* Der, die, das lieben wird, oder soll. Ten kteri milowati bude. Buduch lyubechi, cha, che, ali budem lyubil etc. *Buduch ljubechi*, *cha*, *che*, *illi budem ljubio.*

Nota 1. Quodlibet verbum Activum, Passivum, Neutrum, Deponens, etiam aliter coniugari potest; nempe cum Participio Praesentis, adiuncto verbo sum, quae constructio a quibusdam circumscripta vocatur, sive periphrastica.

Loco:

Amo, amans sum. *Szeretek.* Ich liebe. Milugem. Lyubim. *Ljubim.*

Amabam, amans eram. *Szereték.* Ich liebte. Milowal gsem. Lyubilszem. *Ljubiosam.*

Amavi, amans fui. *Szerettem.* Ich habe geliebt. Milowal gsem. Jeszem lyubil. *Jesam ljubio.*

Amaveram, amans fueram. *Szerettem volt*, vagy *vala.* Ich hatte geliebt. Milowal gsem dáwno. Bilszem lyubil. *Biosam ljubio bio.*

Amabo, amans ero. *Szeretni fogok.* Ich werde lieben. Budem milowati. Budem lyubiti. *Budem ljubiti.*

Ama, amans esto. *Szeress.* Liebe du, Milug. Lyubi ti. *Ljubi ti.*

Amato tu, amans esto. *Szeress te.* Du solst lieben, Milug ti. Lyubi ti, ali budi ti lyubil. *Ljubi ti, illi budi ti ljubio.*

Amem, etc. amans sim. *Szeressek.* Ich sollte lieben. Milugem. Kada ja lyubim. *Kada ja ljubim.*

Nota. 2. In eundem modum Participium Futuri cum *Sum* loco verbi *Volo* usurpari potest.

Amaturus sum. *Szeretni akarok.* Ich will, oder werde lieben. Chcem, aneb budem milowat. Hochu lyubiti. *Hochu ljubiti.*

Amaturus eram. *Szeretni akarok vala.* Ich wollte lieben. Milowat gsem chcel. Hotelszem lyubiti. *Hotiosam ljubiti.*

Amaturus fui. *Szeretni akartam.* Ich habe wollen lieben. Milowat gsem chcel. Jeszem hotel lyubiti. *Jesam hotio ljubiti.*

Amaturus fueram. *Szeretni akartam vala.* Ich hatte wollen lieben. Milowat gsem dáwno chcel. Bilszam hotel lyubiti. *Biosam bio hotio ljubiti*

Amaturus fuissem etc. *Szeretni akartam volna.* Ich hätte wollen lieben. Bil bich chcel milowat. Ja bi bil ljubil. *Jabi bio hotio ljuviti.*

Nota. 3. Saepius in prima Coniugatione syllaba *vi* ante *s*, et *ve* ante *r* per Syncopen exmittitur: sic loco amavisti, amavistis, amaverunt, amaverim, amavero, amavissem, amavisses, amavisse, dici potest: *amasti, amastis, amarunt, amarim, amaro, amassem, amasse.* In Quarta Coniugatione *v* ubique eiici, et loco audivi, audivisti, audivissem, dici potest: *audii, audiisti, audiissem*; idem est cum peto in tertia coniu-

gatione, loco: petivi, petivisti, petivit, *petii, petiisti, petiit*. Pauci complura saepe verba ante *s* syllabam *vi* abiiciunt, ut: *delessem*, *delesse*, loco: delevissem, delevisse.

Amor, Verbum Passivum Primae Coniugationis.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Amor, amaris, vel amare, amatur. *Szerettetem, szerettetel, szerettetik.* Ich werde geliebt, du wirst geliebt, er wird geliebt. Biwam milowan, biwas milowan, biwa milowan. Lyubimsze, lyubishsze, lyubisze od drugoga. *Ljubimshe, ljubishe, ljubise.*

Pluraliter.

Amamur, amamini, amantur. *Szerettetünk, szerettettek, szerettetnek.* Wir werden geliebt, ihr werdet geliebt, sie werden geliebt. Biwame milowani, biwate milowani, biwagu milowani, Lyubimosze, lyubitesze, lyubijusze, od drugog. *Ljubimose, ljubitese, ljubese.*

Praeteritum Imperfectum.

Amabar, amabaris, vel amabare, amabatur. *Szeretteték, szerettetél, szerettete.* Ich wurde, du wurdest, er wurde geliebt. Milowan gsem biwal, milowan gsi biwal, milowan biwal. Lyubilszemsze, lyubilszisze, lyubilsze je od drug. *Ja, ti, on ljubljashe.*

Pluraliter.

Amabamur, amabamini, amabantur. *Szerettetének, szerettetétek, szerettetének.* Wir wurden, ihr wurdet, sie wurden geliebt. Milowani gsme biwali, milowani gste biwali, milowani gsu biwali. Lyubiliszmosze, lyubilisztesze, lyubiliszusze od drugog *Mi ljubljasmose, vi ljubljastese, oni ljubljashese.*

Praeteritum Perfectum.

Amatus, amata, amatum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Szerettettem, szerettettél, szerettetett.* Ich bin, du bist, er ist geliebt worden. Milowan gsem bil, milowan gsi bil, milowan bil. Lyublen, lyublena, lyubleno, jeszem, jeszi, je. *Ljubljen, ljubljena, ljubljeno jesam, jesi, jest.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt, fuerunt vel fuere. *Szerettettünk, szerettettetek, szerettettenek.* Wir sind, ihr seid, sie sind geliebt worden. Milowani gsme bili, milowani gste bili, milowani gsu bili. Lyubleni, lyublene, lyublena, jeszmo, jeszte, jeszu. *Ljubljeni, ljubljene, ljubljena, jesmo, jeste, jesu.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Amatus, amata, amatum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. *Szerettettem, szerettettél, szerettetett volt* vagy *vala.* Ich war, du warst, er war geliebt worden. Milowan gsem bil dáwno, milowan gsi bil dáwno, milowan bil dáwno. Lyublen, lyublena, lyubleno bilszem, bilszi, bilje. *Ljubljen, ljubljena, ljubljeno, biosam, biosi, bioje bio.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant. *Szerettettünk, szerettettetek, szerettettenek volt* vagy *vala.* Wir waren, ihr waret, sie waren geliebt worden. Milowani gsme bili dáwno, milowani gste bili dáwno, milowani gsu bili dáwno. Lyubleni, ljubljene, lyublena, biliszmo, biliszte, biliszu. *Ljubljeni ljubljene, ljmubljena, bilismo, biliste, bilisu.*

Futurum.

Amabor, amaberis, vel amabere, amabitur. *Szerettetni fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird geliebt werden. Milowan budem, milowan budes, milowan bude. Budemsze, budeshsze, budesze lyubil, ali budem lyublen etc. *Budemse, budeshse, budese ljubio, illi budem ljubljen* etc.

Pluraliter.

Amabimur, amabimini, amabuntur. *Szerettetni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden geliebt werden. Milowani budeme, milowani budete, milowani budu. Budemosze, budetesze, budusze lyubili, ali budemo lyubleni etc. *Budemose, budetese, buduse ljubili, illi budemo ljubleni* etc.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Amare tu, vel amator, ametur ille. *Szerettessél te* vagy *szerettess, szerettessék ő*, vagy *amaz.* Werde du geliebt, werde er geliebt. Bud ti milowan, nechť gest on milowan. Lyubisze ti, najsze on lyubi od drugoga. *Ljubise ti, nekase on ljubi.*

Pluraliter.

Amemur nos, amamini vel amaminor vos, amentur illi. *Szerettessünk mi, szerettessetek ti, szerettessenek ők*, vagy *amazok.* Werden wir geliebt, werdet ihr geliebt, werden sie geliebt. Budme milowani, budte milowani, nechť gsu milowani. Lyubemosze mi, lyubetesze vi, najsze oni lyube od drugog. *Ljubimose mi, ljubitese vi, nekse oni ljube.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Amator tu, vel amaberis, vel amabere, amator ille vel amabitur. *Szerettessél te, szerettessék amaz jövendőben.* Du sollst geliebt werden, er soll geliebt werden. Ti más milowan biti, on má milowan biti. Bu-

disze ti lyubil, najsze on bude lyubil. *Budise ti ljubio, nekse on bude ljubio, ljubili.*

Pluraliter.

Amaminor vos, vel amabimini, amantor illi, vel amabuntur. *Szerettessetek ti, szerettessenek amazok jövendőben.* Wir sollen, ihr sollet, sie sollen geliebt werden. Wi máte milowani biti, oni magu milowani biti. Buditesze vi lyubili, najsze oni budu lyubili. *Buditese vi ljubili, nekse oni budu ljubili.*

Conjunctivi Modi Tempus Praesens.

Amer, ameris, vel amere, ametur. *Szerettessem, szerettessél, szerettessék.* Ich werde geliebt, du werdest geliebt, er werde geliebt. Gsem milowan, gsi milowán, gest milowan. Kadasze lyubim, lyubish, lyubi od drugoga. *Kadase ljubim, ljubish, ljubi*

Pluraliter.

Amemur, amemini, amentur. *Szerettessünk, szerettessetek, szerettessenek.* Wir werden geliebt, ihr werdet geliebt, sie werden geliebt. Gsem milowani, gste milowani, gsu milowani. Kadasze lyubimo, lyubite, lyubiju od drugoga. *Kadase ljubimo, ljubite, ljube.*

Praeteritum Imperfectum.

Amarer, amareris, vel amarere, amaretur. *Szerettetnék, szerettetnél, szerettetne.* Ich würde geliebt, du würdest geliebt, er würde geliebt. Gsem milowan bil, gsi milowan bil, on milowan bil. Kadabisze, ja, ti, on lyubil od drugoga. *Kadabise ja, ti, on ljubio.*

Pluraliter.

Amaremur, amaremini, amarentur. *Szerettetnénk, szerettetnétek, szerettetnének.* Wir würden geliebt, ihr würdet geliebt, sie würden geliebt. Gsme milowani bili, gste milowani bili, gsu milowani bili.

Kadabisze mi, vi, oni lyubili od drugoga. *Kada bi, mi, vi, oni ljubili.*

Praeteritum Perfectum.

Amatus, amata, amatum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. *Szerettettem, szerettettél, szerettetett légyen.* Ich sei, du seiest, er sei geliebt worden. Bil gsem milowan, bil gsi milowan, bij on milowan. Kada lyublen, na, no, jeszem, jeszi, je; ali: kadaszemsze lyubil, kadaszisze lyubil, kadasze je lyubil. *Kada ljubjen na, no, jesam, jesi, jest: illi kadamse ljubio, kadasi jest ljubio, kadase jest ljubio.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint. *Szerettettünk, szerettettetek, szerettettenek légyen.* Wir sein, ihr seid, sie sein geliebt worden. Gsme bili milowani, gste bilí milowani, oni bili milowani. Kada lyubleni, lyublene, lyublena, jeszmo, jeszte, jeszu; ali: kadaszmosze ljubili, kadasztese lyubili, kadaszusze lyubili. *Kada ljubljeni, ljubljene, ljubljena, jesmo, jeste, jesu; illi kadasmose ljubili, kadastese ljubili, kadasuse ljubili.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Amatus, amata, amatum, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. *Szerettettem, szerettettél, szerettetett volna.* Ich wäre, du wärest, er wäre geliebt worden. Gsem dáwno milowan bil, gsi dáwno milowan bil, on dáwno milowán bil. Kada lyublen, lyublena, lyubleno, bilszem, bilszi, bilje; ali: kada szemsze bil, kadaszesze bil, kadasze bil lyubil od drugoga. *Kada ljubljen, ljubljena, ljubljeno, biosam, biosi, bioje bio; illi: kadasamse bio, kadasise bio, kadase jest bio ljubio bio.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. *Szerettettünk, szerettettetek, szerettettenek volna.* Wir wären, ihr wäret, sie wären geliebt worden. Esme milowani bili dáwno, gste milowani bili dáwno, gsu milowani bili dáwno. Kada lyubleni, lyublene, lyublena, biliszmo, biliszte, biliszu, etc. *Kada ljubljeni, ljubljene, ljubljena bilismo, biliste, bilisu etc.*

Futurum.

Amatus, amata, amatum, fuero, fueris, fuerit. *Szerettetendek, szerettetendel, szerettetend.* Ich werde, du werdest, er werde geliebt werden. Milowan budem, milowan budes, milowan bude. Kada budemsze, budeshsze, budesze lyubil od drugoga; ali: kada budem lyublen, lyublena, lyubleno. *Kada budemse, budeshse, budese ljubio, illi kada budem ljubljen, ljubljena, ljubjeno.*

Pluraliter.

Amati, amatae, amata, fuerimus, fueritis, fuerint. *Szerettetendünk, szerettetendetek, szerettetendenek.* Wir werden, ihr werdet, sie werden geliebt werden. Milowani budeme, milowani budete, milowani budu. Kada budemosze, budetesze, budusze lyubili; ali: kada budemo lyubleni etc. od drugoga. *Kada budemose, budetese, buduse ljubili, illi: kada budemo ljubljeni.*

Infinit. Modi Tempus Praesens et Imperfectum.

Amari. *Szerettetni.* Geliebt werden. Milowan biti. Ljubitisze. *Ljubitise.*

Praeteritum Perfectum et Plusquamperfectum.

Amatum, amatam, amatum esse, vel fuisse. *Szerettetettnek lenni*, vagy *hogy szerettettem.* Geliebt worden sein. Dáwno milowani biti. Lyublenoga-

lyublenu, eno biti. *Ljubljenoga*, *ljubljenu*, *eno biti.*

Futurum Infinitivi.

Amatum iri. *Szerettetni jövendőben.* Werden geliebt werden. Buducne milowan biti. Buduch lyubenoga, enu, eno, biti od drugoga. *Buducs ljubljenoga, enu, eno biti.*

Participium Praeteriti Temporis.

Amatus, amata, amatum. *Szerettetett.* Geliebt, oder der, die, das geliebt worden ist. Kteri milowan bil, Ljubljen, ena, eno. *Ljubljen ena, eno.*

Participium Futuri Temporis.

Amandus, amanda, amandum. *Szerettetendő.* Der, die, das soll, oder muß geliebt werden, oder der zu lieben ist. Milowan biti mágici. Buduch lyublen, ena, eno. *Buduch ljubljen, ena, eno.*

SECUNDA CONIUGATIO VERBI ACTIVI.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Doceo, doces, docet. *Tanitok, tanitasz, tanit.* Ich lehre, du lehrst, er lehrt. Učim, učis, uči Vuchim, vuchish, vuchi. *Ucsim, ucsish, ucsi.*

Pluraliter.

Docemus, docetis, docent. *Tanitunk, tanitatok, tanitanak.* Wir lehren, ihr lehret, sie lehren. Učime, učite, učá. Vuchimo, vuchite, vuche. *Ucsimo, ucsite, ucse.*

Praeteritum Imperfectum.

Docebam, docebas, docebat. *Taniték, tanitál, tanita.* Ich lehrte, du lehrtest, er lehrte. Učiwal.

gſem, učiwal gſi, učiwal on. Vuchilszem, vuchilszi, vuchilje. *Ja ucsashe*, *ti ucsashe*, *on ucsashe.*

Pluraliter.

Docebamus, docebatis, docebant. *Tanitánk*, *tanitátok*, *tanitának.* Wir lehrten, ihr lehrtet, ſie lehrten. Učiwali gſme, učiwali gſte, učiwali gſu. Vuchiliszmo, vuchiliszte, vuchiliszu. *Mi ucsasmo*, *vi ucsaste*, *oni ucsau.*

Praeteritum Perfectum.

Docui, docuisti, docuit. *Tanitottam*, *tanitottál*, *tanitott.* Ich habe gelehrt, du haſt gelehrt, er hat gelehrt. Učil gſem, učil gſi, učil geſt. Jaszem tiszi, on je vuchil. *Jasam*, *tisi*, *on jest ucsio.*

Pluraliter.

Docuimus, docuistis, docuerunt, vel docuere. *Tanitottunk*, *tanitottatok*, *tanitottanak.* Wir haben gelehrt, ihr habet gelehrt, ſie haben gelehrt. Učili gſme, učili gſte, učili gſu. Miszmo, viszte, oniszu vuchili. *Miszmo*, *viste*, *onisu ucsili.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Docueram, docueras, docuerat. *Tanitottam volt*, vagy *vala*, *tanitottál vala*, *tanitott vala.* Ich hatte gelehrt, du hatteſt gelehrt, er hatte gelehrt. Učilgſem dáwno, učil gſi dáwno, učil on dáwno. Bilszem, bilszi, bilje vuchil. *Biosam*, *biosi*, *biojest ucsio bio.*

Pluraliter.

Docueramus, docueratis, docuerant. *Tanitottunk volt*, vagy *vala*, *tanitottatok vala*, *tanitottanak vala.* Wir hatten gelehrt, ihr hattet gelehrt, ſie hatten gelehrt. Učili gſme dáwno, učili gſte dáwno, učili gſu dáwno. Biliszmo, biliszte, biliszu vuchili. *Bilismo*, *biliste*, *bilisu ucsili bili.*

Futurum.

Docebo, docebis, docebit. *Tanítani fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird lehren. Budem učiti, budeš učiti, bude učiti. Budem, budesch, bude vuchil. *Budem, budesh, bude ucsio.*

Pluraliter.

Docebimus, docebitis, docebunt. *Tanítani fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden lehren. Budeme učiti, budete učiti, budu učiti, Budemo, budete, budu vuc*h*ili. *Budemo, budete, budu ucsili.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Doce tu, vel doceto, doceat ille. *Taníts te, tanítson ő.* Lehre du, lehre er. Uč, nechť uči. Vuchi ti, nai on vuchi. *Ucsi ti, neka on ucsi.*

Pluraliter.

Doceamus nos, docete vel docetote vos, doceant illi. *Tanítsunk mi, tanítsatok ti, tanítsanak ők.* Lehren wir, lehret ihr, lehren sie. Učme, učte, nech uča. Vuchemo mi, vuchete vi, naj oni vuche. *Ucsimo mi, ucsite vi, neka oni ucse.*

Futurum sive Modus Mandativus.

Doceto tu, vel docebis, doceto ille, vel docebit. *Taníts te, tanítson amaz.* Du sollst, er soll lehren. Uč, nech on uči. Budi ti vuchil, naj bude on vuchil. *Budi ti ucsio, neka bude on ucsio.*

Pluraliter.

Docetote vos, vel docebitis, docento illi, vel docebunt. *Tanítsatok ti, tanítsanak amazok.* Ihr sollet, sie sollen lehren. Učte wi, nechť učá. Budete vi vuchili, naj oni budu vuchili. *Budite vi ucsili, neka budi ucsili.*

Conjunctivi Modi Tempus Praesens.

Doceam, doceas, doceat. *Tanítsak, taníts, tanítson.* Ich lehre, du lehrest, er lehre. Učim, učiš, uči. Ka-

da vuchim, vuchish, vuchi. *Kada ucsim, kada ucsish, kada ucsi.*

Pluraliter.

Doceamus, doceatis, doceant. *Tanitsunk, tanitsatok, tanitsanak.* Wir lehren, ihr lehret, sie lehren. Učime, učite, učá. Kada vuchimo, vuchite, vuche. *Kada ucsimo, ucsite, ucse.*

Praeteritum Imperfectum.

Docerem, doceres, doceret. *Tanitanék, tanitanál, tanitana.* Ich lehrte, (oder möchte, könnte, würde lehren) du lehrtest, er lehrte. Gsem učil, gsi učil, on učil. Kadabi ja, ti, on vuchil. *Kadabi ja, ti, on ucsio.*

Pluraliter.

Doceremus, doceretis, docerent. *Tanitanánk, tanitanátok, tanitanának.* Wir lehrten, ihr lehrtet, sie lehrten. Gsme učili, gste učili, gsu učili. Kadabi mi, vi, oni uchili. *Kadabi mi, vi, oni ucsili.*

Praeteritum Perfectum.

Docuerim, docueris, docuerit. *Tanitottam, tanitottál, tanitott légyen.* Ich habe gelehrt, du habest gelehrt, er habe gelehrt. Gsem bil učil, gsi bil učil, on bil učil. Kadaszem, kadaszi, kada je vuchil. *Kadasam, kadasi, kada jest ucsio.*

Pluraliter.

Docuerimus, docueritis, docuerint. *Tanitottunk, tanitottatok, tanitottanak légyen.* Wir haben gelehrt, ihr habet gelehrt, sie haben gelehrt. Gsme bilí učili, gste bili učili, gsu bili učili. Kadaszmo, kadaszte, kadaszu, vuchili. *Kadasmo, kadaste, kadasu ucsili.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Docuissem, docuisses, docuisset. *Tanitottam, tanitottál, tanitott volna.* Ich hätte gelehrt, du hättest

gelehret, er hätte gelehret. Gsem učil dáwno, ti učils dáwno, on učil dáwno. Kadabi bil ja, ti, on vuchil. *Kadabi bio ja, ti, on ucsio.*

Pluraliter.

Docuissemus, docuissetis, docuissent. *Tanitottunk, tanitottatok, tanitottanak volna.* Wir hätten gelehrt, ihr hättet gelehrt, sie hätten gelehrt. Gsme učili dáwno, gste učili dáwno, gsu učili dáwno. Kadabi bili, mi, vi, oni vuchili. *Kadubi bili, mi, vi, oni ucsili.*

Futurum.

Docuero, docueris, docuerit. *Tanitandok, tanitandasz, tanitand.* Ich werde lehren, (oder gelehrt haben), du werdest lehren, er werde lehren. Budem učiti, budes učiti, on bude učiti. Kada budem, kada budesh, kada bude vuchil. *Kada budem, budesh, bude ucsio.*

Pluraliter.

Docuerimus, docueritis, docuerint. *Tanitandunk, tanitandatok, tanitandanak.* Wir werden lehren, ihr werdet lehren, sie werden lehren. Budeme učiti, budete učiti, oni budu učiti. Kada budemo, budete, budu vuchili. *Kada budemo, budeto, budu ucsili.*

Infinitivi Praesens, et Imperfectum.

Docere. *Tanitani.* Lehren. Učiti. Vuchiti. *Ucsiti.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Docuisse. *Hogy tanitottam, tanitottál, tanitott.* Gelehrt haben. Dáwno učiti. Zdavanija vuchiti. *Odavna ucsiti.*

Futurum.

Docturum, docturam, docturum, docturos, docturas, doctura esse. *Tanitandani*, vagy *hogy tanitani fogok, fogsz, fog.* Lehren werden. Mage učiti. Buduch vuchechegachu, che buduch vucheche, che,

cha. *Buducs ucsega, csu, cse, buducs, ucsecse, cse, csa.*

Gerundia.

Docendi, docendo, docendum. *Tanitásnak, tanitván, tanitásra.* Zu lehren. K učeni, učice. Vuchiti, vuchech, vuchiti. *Ucsiti, ucsecs, ucsiti.*

Supina.

Doctum, doctu. *Tanitani, tanitásra.* Zu lehren. K učeni. Vuchit, vuchitisz. *Ucsit, za ucsitise*

Participium Praesentis Temporis.

Docens, docentis. *Tanitván, tanitó.* Lehrend. Učici. Vuchechi, cha, che. *Ucsechi, csa, cse.*

Participium Futuri Temporis.

Docturus, doctura, docturum, i, ae, a. *Tanitandó, vagy a' ki tanitani fog.* Der, die, das lehren wird, oder soll. Budem učiti, neb magici učiti. Buduch vuchechi, vuchecha, vucheche. *Buducse ucsecsi, ucsecsa, ucsecse.*

DOCEOR VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Doceor, doceris, vel docere, docetur. *Tanitatom, tanitatol, tanitatik.* Ich werde, du wirst, er wird gelehrt. Učen biwam, učen biwás, učen biwa. Vuchimsze, vuchishsze, vuchisze od drugoga. *Ucsimse, ucsicse, ucsi od drugoga.*

Pluraliter.

Docemur, docemini, docentur. *Tanitatunk, tanitattok, tanitatnak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelehrt. Učeni biwame, učeni biwate, učeni biwagu. Vuchimosze, vuchitesze, vuchijusze od drugoga. *Ucsimose, ucsitese, ucsese od drugoga.*

Praeteritum Imperfectum.

Docebar, docebaris, vel docebare, docebatur. *Tanitaték, tanitatál, tanitata.* Ich wurde, du wurdest, er wurde gelehrt. Učen gſem biwal, učen gſi biwal, učen geſt biwal. Vuchilszemsze, vuchilszisze, vuchilsze je od drugoga. *Ja biah, ti biashe, on biashe ucsen, ena, eno.*

Pluraliter.

Docebamur, docebamini, docebantur. *Tanitatánk, tanitatátok, tanitatának.* Wir wurden, ihr wurdet, sie wurden gelehrt. Učeni gſme biwali, učen, gſte biwali, učeni gſu biwali. Vuchiliszmosze, vuchilisztesze, vuchiliszusze od drugoga. *Mi biasmo, vi biaste, oni biau ucseni, ene, ena.*

Praeteritum Perfectum.

Doctus, docta, doctum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Tanitattam, tanitattál, tanitatott.* Ich bin, du biſt, er iſt gelehrt worden. Učen gſem bil, učen gſi bil, učen on bil. Vuchen, ena, eno; jeszem, jeszi, je od drugoga. *Ja sam, tisi, onje bio ucsen, ena, eno.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt, fuerunt vel fuere. *Tanitattunk, tanitattatok, tanitattanak.* Wir sind, ihr seid, sie sind gelehrt worden. Učeni gſme bili, učeni gſte bili, učeni gſu bili. Vucheni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga. *Mismo, viste, onisu bili ucseni, ene, ena.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Doctus, docta, doctum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. *Tanitattam, tanitattál, tanitatott volt, vagy vala.* Ich war, du warſt, er war gelehrt werden. Učen gſem bil dáwno, učen gſi bil dáwno, učen on bil dáwno. Vuchen, ena, eno, bilszem, bilszi, bilje od drugoga. *Ja biah bio, ti biashe bio, on biashe bio, ucsen, ena, eno.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant. *Tanitattunk, tanitattatok, tanitattanak volt,* vagy *vala.* Wir waren, ihr waret, sie waren gelehrt worden. Učeni gsme bili dáwno, učeni gste bili dáwno, učeni gsu bili dáwno. Vucheni, ene, ena, biliszmo, biliszte, biliszu od drugoga. *Mi biasmo bili, vi biaste bili, oni, biau bili, ucseni, ucsene, ucsena.*

Futurum

Docebor, doceberis, vel docebere, docebitur. *Tanitatni fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird gelehrt werden. Učen budem, učen budes, učen bude. Budemsze, budeshsze, budesze vuchil od drugoga. *Ucsen, ena, eno, bitichu, bitichesh, bitiche.*

Pluraliter.

Docebimur, docebimini, docebuntur. *Tanitatni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelehrt werden. Budeme učeni, budete učeni, budu učeni. Budemosze, budetesze, budusze vuchili od drugoga. *Ucseni, ene, eno, bitichemo, bitichete, biticheju.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Docere tu, vel docetor, doceatur ille. *Tanitassál te, tanitassék ő.* Werde du, werde er gelehrt. Bud učen, nechť gest učen. Vuchisze ti, najsze on vuchi od drugoga. *Budi ti ucsen, neka on bude ucsen.*

Pluraliter.

Doceamur nos, docemini, vel doceminor vos, doceantur illi. *Tanitassunk mi, tanitassatok ti, tanitassanak ők.* Werden wir gelehrt, werdet ihr gelehrt, werden sie gelehrt. Budme učeni, budte učeni, nechť gsu učeni. Vuchemosze mi, vuchetesze vi, naj sze oni vuche od drug. *Budimo mi, budite vi, neka oni budu ucseni.*

Futurum sive Modus Mandativus.

Docetor tu, vel doceberis, vel docebere, docetor ille, vel docebitur. *Tanitassál te, tanitassék amaz.* Du sollst, er soll gelehrt werden. Bud ti učen, nechť gest on učen. Budisze ti vuchil, najsze bude on vuchil. *Budi ti, budi on ucsen, ena, eno.*

Pluraliter.

Doceminor vos, vel docebimini, docentor illi, vel docebuntur. *Tanitassatok ti, tanitassanak amazok.* Ihr sollet, sie sollen gelehrt werden. Budte wi učeni, nechť gsu oni učeni. Budetesze vi vuchili, najsze oni budu vuchili od drugoga. *Budite vi, neka budu oni ucseni, ene, ena.*

Conjunctivi Modi Tempus Praesens.

Docear, docearis, vel doceare, doceatur. *Tanitassam, tanitassál, tanitassék.* Ich werde, du werdest, er werde gelehrt. Gsem učen, gsi učen, on gest učen. Kadasze vuchim, vuchish, vuchi od drugoga. *Kadasam ja, ti, on ucsen, ena, eno.*

Pluraliter

Doceamur, doceamini, doceantur. *Tanitassunk, tanitassatok, tanitassanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelehrt. Gsme učeni, gste učeni, gsu učeni. Kadasze vuchimo, vuchite, vuchiju od drugoga. *Kadase mi ucsimo, vi ucsite, oni ucse.*

Praeteritum Imperfectum.

Docerer, docereris, vel docerere, doceretur. *Tanitatnèk, tanitatnál, tanitatna.* Ich würde, du würdest, er würde gelehrt. Gsem učen biwal, gsi učen biwal, on učen biwal. Kadabiszem ja, ti, on vuchil od drugoga. *Kada ja, ti, on biah ucsen, ena eno.*

Pluraliter.

Doceremur, doceremini, docerentur. *Tanitatnánk, tanitatnátok, tanitatnának.* Wir würden, ihr wür-

det, sie würden gelehrt. Gsme učeni biwali, gste učen biwali, gsu učeni biwali. Kadabisze mi, vi, oni vuchili od drugoga. *Kada mi biasmo, vi biaste, oni biau ucseni, ene, ena.*

Praeteritum Perfectum.

Doctus, docta, doctum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. *Tanitattam, tanitattál, tanitatott légyen.* Ich sei, du seiest, er sei gelehrt worden. Gsem učen bil, gsi učen bil, on učen bil. Kada vucheni, ena, eno, jeszem, jeszi, je od drugoga. *Kada ucsen, ena, eno, jesam, jesi, jest.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint. *Tanitattunk, tanitattatok, tanitattanak légyen.* Wir sein, ihr seid, sie sein gelehrt worden. Gsme učeni bili, gste učeni bili, gsu učeni bili. Kada vucheni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga. *Kada ucseni, ene, ena, jesmo, jeste, jesu*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Doctus, docta, doctum, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. *Tanitattam, tanitattál, tanitatott volna.* Ich wäre, du wärest, er wäre gelehrt worden. Gsem učen bil dáwno, gsi učen bil dáwno, on učen bil dáwno. Kada vuchen, ena, eno bilszem, bilszi, bilje od drugoga; ali kadabisze ja, ti, on bil vuchil. *Kada ucsen, ena, eno, biosam, biosi, bioje bio.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, essemus vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent vel fuissent. *Tanitattunk, tanitattatok, tanitattanak volna.* Wir wären, ihr wäret, sie wären gelehrt worden. Gsme učeni bili dawno, gste učeni bili dáwno, gsu učeni bili dáwno. Kada vucheni, ene, ena, biliszmo, biliszte, biliszu od drugoga, ali: kadabisze mi, vi, oni bili vuchili. *Kada ucseni, ene, ena, **bilismo, biliste, bilisu bili.***

Futurum.

Doctus, docta, doctum, fuero, fueris, fuerit. *Tanítatandok, tanítatandol, tanítatandik.* Ich werde, du werdest, er werde gelehrt werden. Učen budem, učen budes, učen bude. Kadasze budem, budesh, bude vuchil: kada vuchen, ena, eno budem, budesh, bude od drugoga. *Kada ucsen, ena, eno budem, budesh, bude.*

Pluraliter.

Docti, doctae, docta, fuerimus, fueritis, fuerint *Tanítatandunk, tanítatandatok, tanítatandanak* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelehrt werden. Učeni budeme, učeni budete, učeni budu. Kadadasze budemo, budete, budu vuchili, ali: kada vucheni ene, ena budemo, budete, budu od drugoga. *Kada ucseni, ene, ena, budemo, budete, budu.*

Infinit. Modi Tempus Praesens et Imperfectum

Doceri. *Tanítatni.* Gelehrt werden. Učeni biti. Vuchitisze od drugoga. *Ucsen biti.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Doctum, doctam, doctum, esse, vel fuisse. *Tanítatottnak lenni*, vagy *hogy tanítattam.* Gelehrt worden sein. Dáwno učen biti. Vuchenoga, enu, eno biti od drugoga. *Ucsenoga, enu, eno biti.*

Futurum Infinitivum.

Doctum iri. *Tanítatni jövendőben*, vagy *hogy tanítatni fogok, fogsz, fog.* Werden gelehrt werden. Buducne učen biti. Buduch vuchenoga, enu, ono biti *Buducse ucsen biti.*

Participium Praeteriti Temporis.

Doctus, docta, doctum, i, ae, a. *Tanítatott.* Gelehrt. Učeni, učená, učeno. Vuchen, ena, eno. *Ucsen, ena, eno.*

Participium Futuri Temporis.

Docendus, docenda, docendum, i, ae, a. *Tanítandó.* Der, die, das, muß, oder soll gelehrt werden. Magici učeni biti. Buduch vuchen, ena, eno. *Buduch ucsen, ena, eno.*

TERTIA CONIUGATIO.

LEGO, VERBUM ACTIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Lego, legis, legit. *Olvasok, olvasol, olvas.* Ich lese, du liest, er liest. Gá čitam, ti čitás, on čita. Shtijem, shtijesh, shtije. *Chtejem, chtejesh, chteje.*

Pluraliter.

Legimus, legitis, legunt. *Olvasunk, olvastok, olvasnak.* Wir lesen, ihr leset, sie lesen. Mi čitáme, wi čitáte, on čitagu. Shtijemo, shtijete, shtiju. *Chtejmo, chtejte, chteju.*

Praeteritum Imperfectum.

Legebam, legebas, legebat. *Olvasék, olvasál, olvasa.* Ich las, du lasest, er las. Čitawal gsem, čitawal gsi, čitawal on. Ja, ti, on shtijashe, ali shtiosam, shtiosi, shtioje. *Chtelszem, chtelszi, chtelje.*

Pluraliter.

Legebamus, legebatis, legebant. *Olvasánk, olvasátok, olvasának.* Wir lasen, ihr laset, sie lasen. Čitawali gsme, čitawali gste, čitawali gsu. Shtijasmo, shtiaste, shtijau, ali shtilismo, shtiliste, shtilisu. *Chteliszmo, chteliszte, chteliszu.*

Praeteritum Perfectum.

Legi, legisti, legit. *Olvastam, olvasdl, olvasott* Ich habe gelesen, du hast gelesen, er hat gelesen. Čital gsem, čital gsi, čital on. Jesam, jesi, jest shtio. *Jeszem, jeszi, je chtel.*

Pluraliter.

Legimus, legistis, legerunt, vel legere. *Olvastunk, olvastatok, olvastanak.* Wir haben gelesen, ihr habet gelesen, sie haben gelesen. Čitali gsme, čitali gste, čitali gsu. Jesmo, jeste, jesu shtili. *Jeszmo, jeszte, jeszu chtel.*

Praeteritum Imperfectum.

Legeram, legeras, legerat. *Olvastam, olvasdl, olvasott volt*, vagy *vala.* Ich hatte, du hattest, er hatte gelesen. Čital gsem dáwno, čital gsi dáwno, čital on dáwno. Biah, biashe, biashe bio shtio, shtila, shtio. *Bilszem, bilszi, bilje chtel.*

Pluraliter.

Legeramus, legeratis, legerant. *Olvastunk, olvastatok, olvastanak volt*, vagy *vala.* Wir hatten, ihr hattet, sie hatten gelesen. Čitali gsme dáwno, čitali gste dáwno, čitali gsu dáwno. Bilismo, biliste, bilisu bili shtili. *Bilismo, biliszte, biliszu chteli.*

Futurum.

Legam, leges, leget. *Olvasni fogok, fogsz, fog.* Ich werde lesen, du wirst lesen, er wird lesen. Budem čitat, budes čitat, budu čitat. Shtitichu, shtitichesh, shtitiche *Budem, budesh, bude chtel.*

Pluraliter.

Legemus, legetis, legent. *Olvasni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden lesen, ihr werdet lesen, sie werden lesen. Budeme čitat, budete čitat, budu oni čitat. Shtitichemo, shtitichete, shtiticheu *Budemo, budete, budu chteli.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Lege tu, vel legito, legat ille. *Olvass te, olvasson ő.* Lies du, lies er. Čitag ti, nech on čita. Shti ti, shti on. *Chtej ti, naj an chteje.*

Pluraliter.

Legamus nos, legite vel legitote vos, legant illi. *Olvassunk, olvassatok, olvassanak.* Lesen wir, leset ihr, lesen sie. Čitagme, čitagte, ne oni čitagu. Shtijmo mi, shtijte vi, neka shtiju oni. *Chtejmo mi, chtejte vi, naj oni chteju.*

Futurum sive Modus Mandativus.

Legito tu, vel leges, legito ille, vel leget. *Olvass te, olvasson amaz.* Du sollst lesen, er soll lesen. Čitag ti, nech on čita. Shtitichesh, shtitiche. *Budi ti chtel, naj on bude chtel.*

Pluraliter.

Legitote vos, vel legetis, legunto illi, vel legent. *Olvassatok ti, olvassanak amazok.* Ihr sollet lesen, sie sollen lesen. Čitagte, nech čitagu. Shtitichemo, shtitichete, shtitícheu. *Budete vi chteti, naj oni budu chteli.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Legam, legas, legat. *Olvassak, olvassál, olvasson* Ich lese, du lesest, er lese. Ga čitam, ti čitas, on čita. Kada shtijem, shtijesh, shtije. *Kada chtejem, chtejesh, chteje.*

Pluraliter.

Legamus, legatis, legant. *Olvassunk, olvassatok, olvassanak.* Wir lesen, ihr leset, sie lesen. Mi čitame, wi čitate, oni čitagu. Kada shtijemo, shtijete, shtiju. *Kada chtejemo, chtejete, chteju.*

Praeteritum Imperfectum.

Legerem, legeres, legeret. *Olvasnék, olvasnál, olvasna.* Ich läse, du läsest, er läse. Gsem čital, gsi

čital, oni čital. Kadabi ja, ti, on shtio. *Kadabi ja, ti on chtle.*

Pluraliter.

Legeremus, legeretis, legerent. *Olvasnánk, olvasnátok, olvasnának.* Wir läsen, ihr läset, sie läsen. Gsme čitáli, gste čitali, oni čitali. Kadabi mi, vi, oni shtili. *Kadabi mi, vi, oni chteli.*

Praeteritum Perfectum.

Legerim, legeris, legerit. *Olvastam, olvastál, olvasott légyen.* Ich habe gelesen, du habest gelesen, er habe gelesen. Kdiž gsem bil čital, kdiž gsi bil čital, kdiž on bil čital. Kadasam, kadasi, kadajest shtio *Kadaszem, kadaszi, kadaje chtel.*

Pluraliter.

Legerimus, legeritis, legerint. *Olvastunk, olvastatok, olvastanak légyen.* Wir haben, ihr habet, sie haben gelesen. Gsme bili čitali, gste bili čitali, on bili čitali. Kadasmo, kadaste, kadasu shtili. *Kadaszmo, kadaszte, kadaszu chteli.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Legissem, legisses, legisset. *Olvastam, olvastál, olvasott volna.* Ich hätte gelesen, du hättest gelesen, er hätte gelesen. Gsem dáwno čital, gsi dáwno čital, on dáwno čital. Kadasam bio, kadasi bio, kada jest bio shtio. *Kadaszem bil, kadaszi bil, kadaje chtel.*

Pluraliter.

Legissemus, legissetis, legissent. *Olvastunk, olvastatok, olvastanak volna.* Wir hätten gelesen, ihr hättet gelesen, sie hätten gelesen. Gsme dáwno čitali, gste dáwno čitali, gsu dáwno čitali. Kadasmo bili, kadaste bili, kadasu bili shtili. *Kadaszmo, kadaszte, kadaszu bili chteli.*

Futurum.

Legero, legeris, legerit. *Olvasandok, olvasandasz, olvasand.* Ich werde, du werdest, er werde lesen. Bu-

dem čitati, budeš čitati, on bude čitati. Kada budem, budesh, bude shtio. *Kada budem, budesh, bude chtel.*

Pluraliter.

Legerimus, legeritis, legerint. *Olvasandunk, olvasandatok, olvasandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden lesen. Budeme čitati, budete čitati, budu čitati. Kada budemo, budete, budu shtili. *Kada budemo, budete, budu chteli.*

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Legere. *Olvasni.* Lesen. Čitati. Shtiti. *Chteti.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Legisse. *Hogy olvastam, olvastál, olvasott.* Gelesen haben. Dáwno čitati. Odavna shtiti. *Zdavnija chteli.*

Futurum Infinitivum.

Lecturum, lecturam, lecturum, os, as, a, esse. *Olvasandani,* vagy *kogy olvasni fogok.* Lesen werden. Budem čitati. Buducs shtiecsega csu, cse biti etc. *Buduch chtechega. chu, che biti,* etc.

Gerundia.

Legendi, legendo, legendum. *Olvasásnak, olvasván, olvasásra.* Zu lesen, durch lesen, mit lesen, um zu lesen. K čitani. Shtijucsa, u shtienju, shtienjem. *Chteti, chtech, chteti.*

Supina.

Lectum, lectu. *Olvasni, olvasásra.* Zu lesen. K čitani, k odčitani. Za shtiti, shtit. *Chtet, chtetisisze, ali dasze chteje.*

Participium Praesentis, et Imperf. Temporis.

Legens, legentis. *Olvasván, olvasó.* Lesend, oder der, die, das lesende. Čitajíci. Shtijucsi, a, e. *Chtechi, chtecha, chteche.*

Participium Futuri Temporis.

Lecturus, lectura, lecturum, i, ae, a. *Olvasandó*, vagy *olvasni fogok.* Der, die, das lesen wird. Ten, který čitati má, aneb čitati bude. Buducs shtijucsi, csa, e, i, e, a. *Buduch chtech, cha, e, i, e, a.*

LEGOR, VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Legor, legeris vel legere, legitur. *Olvastatok, olvastatol, olvastatik.* Ich werde, du wirst, er wird gelesen. Čitan biwam, čitan biwas, čitan biwa. Shtiemse, shtieshse, shtiese. *Chtejhmsze, chtejessze, chtejesze.*

Pluraliter.

Legimur, legimini, leguntur. *Olvastatunk, olvastattok, olvastatnak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelesen. Čitani biwame, biwate, biwagu. Shtiemose, shtietese, shtijuse. *Chtejemosze, chtejetesze, chtejusze od drugoga.*

Praeteritum Imperfectum.

Legebar, legebaris, vel legebare, legebatur. *Olvastaték, olvastatál, olvastata.* Ich wurde, du wurdest, er wurde gelesen. Biwal gsem, biwal gsi, biwal on, čitan. Ja, ti, on shtiashese. *Chtelszemsze, chtelszisze, chtelsze je od drugoga.*

Pluraliter.

Legebamur, legebamini, legebantur. *Olvastatánk, olvastatátok, olvastatának.* Wir wurden, ihr wurdet, sie wurden gelesen. Biwali gsme, biwali gste, biwali gsu citani. Mi shtiasmose, vi shtiastese, oni shtiause. *Chteliszmosze, chtelisztesze, chtelisze od drugoga.*

Praeteritum Perfectum.

Lectus, lecta, lectum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Olvastattam, olvastattál olvastatott*

Ich bin, du bist, er ist gelesen worden. Gá gsem, ti gsi, on čitan bil. Shtijen, shtijena, shtijeno, jesam, jesi, jest. *Chten, chtena, chteno, jeszem, jeszi, je od drugoga.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt vel fuerunt vel fuere. *Olvastattunk, olvastattatok, olvastattanak.* Wir sind, ihr seid, sie sind gelesen worden. Mi gsme, wi gste, oni gsu čitani bili. Shtijeni, shtijene, shtijena, jesmo, jeste, jesu. *Chten, chtene, chtena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Letus, lecta, lectum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. *Olvastattam, olvastattál, olvastatott volt,* vagy *vala.* Ich war, du warst, er war gelesen worden. Gá gsem, ti gsi, on gest dáwno čitan bil. Shtijen, ena, eno, bia, biashe, biashe bio. *Chten, chtena, chteno, bilszem, bilszi, bilje od drugoga.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant. *Olvastattunk, olvastattatok, olvastattanak volt,* vagy *vala.* Wir waren, ihr waret, sie waren gelesen worden. Bili gsme, bili gste, bili oni čitani dáwno. Shtijeni, ene, ena, bilismo, biliste, bilisu bili. *Chteni, chtene, chtena, biliszmo, biliszte biliszu od drugoga.*

Futurum.

Legar, legeris, vel legere, legetur. *Olvastatni fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird gelesen werden. Budem, budes, bude čitan. Biticsu, biticsesh, biticse shtijen. *Budemsze, budeshsze, budesze chtel od drugoga.*

Pluraliter.

Legemur, legemini, legentur. *Olvastatni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden,

gelesen werden. Budeme, budete, budu čitani. Biticsemo, biticsete, biticseju shtijeni. *Budemosze, budetesze, budusze chteli od drugoga.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Legere tu, vel legitor, legatur ille. *Olvastassál te, olvastassék ő.* Werde du, werde er gelesen. Buď čitan, nechť gest čitan. Budi ti, budi on shtijen. *Chtejsze ti, najsze on chteje od drugoga.*

Pluraliter.

Legamur nos, legimini vel legiminor vos, legantur illi. *Olvastassunk mi, olvastassatok ti, olvastassanak ők.* Werden wir gelesen, werdet ihr gelesen, werden sie gelesen. Budme, budete, nechť gsu čitani. Budimo mi, budite vi, neka budu oni shtijeni. *Chtemosze, chtetesze, najsze oni chteju od drugoga.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Legitor tu, vel legeris, vel legere, legitor ille, vel legetur. *Olvastassál te, olvastassék amaz.* Du sollst, er soll gelesen werden. Buď ti čitan, nechť on gest čitan. Budi ti shtijen, neka on bude shtijen. *Budisze ti chtel, najsze on bude chtel od drugoga.*

Pluraliter.

Legiminor vos, vel legemini; leguntor illi, vel legentur. *Olvastassatok ti, olvastassanak amazok,* Ihr sollet, sie sollen gelesen werden. Budte wi čitani. nechť gsu oni čitani. Budite vi, neka budu oni shtijeni. *Budetesze vi chteli, najsze oni budu chteli od drugoga.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Legar, legaris, vel legare, legatur. *Olvastassak, olvastassál, olvastasson.* Ich werde, du werdest, er werde gelesen werden. Čitan biwam, biwas, biwa. Kadase shtiem, shtiesh, shtie. *Kadasze chtejem chtejesh, chteje od drugoga.*

Pluraliter.

Legamur, legamini, legantur. *Olvastassunk, olvastassatok, olvastassanak.* Wir werden, ihr werdet,

sie werden gelesen. Čitani biwame, biwate, biwagu. Kadase shtiemo, shtiete, shtiju. *Kadasze chtejemo, chtejete, chteju od drugoga.*

Praeteritum Imperfectum.

Legerer, legereris, vel legerere, legeretur. *Olvastatnék, olvastatnál, olvastatna.* Ich würde, du würdest, er würde gelesen. Gsem biwal, biwals ti, biwal on čitan. Kadase ja, ti, on shtiashe. *Kadabisze ja, ti, on, chtel od drugoga.*

Pluraliter.

Legeremur, legeremini, legerentur. *Olvastatnánk, olvastatnátok, olvastatnának.* Wir würden, ihr würdet, sie würden gelesen. Gsme biwali, gste biwali, gsu biwali čitani. Kadase mi shtiasmo, vi shtiaste, oni shtiau. *Kadabisze mi, vi, oni chteli od drug.*

Praeteritum Perfectum.

Lectus, lecta, lectum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. *Olvastattam, olvastattál, olvastatott légyen.* Ich sei, du seist, er sei gelesen worden. Gsem bil, gsi bil, on čitan bil. Kada shtijen, ena, eno, jesam, jesi, jest. *Kada chten, chtena, chteno, jeszem, jeszi, je od drug.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint. *Olvastattunk, olvastattatok, olvastattanak légyen.* Wir sein, ihr seid, sie sein gelesen worden. Gsme, gste, gsu oni čitani bili. Kada shtijeni, ene, ena jesmo, jeste, jesu. *Kada chteni, chtene, chtena, jeszmo, jeszte, jeszu od drug.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Lectus, lecta, lectum, essem vel fuissem, esses ve fuisses, esset vel fuisset. *Olvastattam, olvastat-*

tál, olvastatott volna. Ich wäre, du wärest, er wäre gelesen worden. Gsem, gsi, on dáwno čitan bil. Kada shtijen, ena, eno biosam, biosi, bioje bio. *Kada chten, chtena, chteno, bilszem, bilszije od drug.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, essemus vel fuissemus, essetis, vel fuissetis, essent vel fuissent. *Olvastattunk, olvastattatok, olvastattanak volna.* Wir wären, ihr wäret, sie wären gelesen worden. Gsme, gste, gsu dáwno čitani bili. Kada shtijeni, ene, ena, bilismo, biliste, bilisu bili. *Kada chteni, chtene, chtena, biliszmo, biliszte, biliszu od drug.*

Futurum.

Lectus, lecta, lectum, fuero, fueris, fuerit. *Olvastatandom, olvastatandol, olvastatandik.* Ich werde, du werdest, er werde gelesen werden. Čitan budem, budes, bude. Kada shtijen, shtijena, shtijeno, biticsu, biticsesh, biticse. *Kada chten, chtena, chteno, budem, budesh, bude od drug.*

Pluraliter.

Lecti, lectae, lecta, fuerimus, fueritis, fuerint. *Olvastatandunk, olvastatandatok, olvastatandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gelesen werden. Čitani budeme, budete, budu. Kada shtijeni, shtijene, shtijena biticsemo, biticsete, biticseju. *Kada chteni, chtene, chtena, budemo, budete, budu od drug.*

Infinit. modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Legi. *Olvastatni.* Gelesen werden. Čitanim bili. Shtijen biti. *Chtetisze.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Lectum, lectam, lectum, os, as, a, esse vel fuisse. *Olvastatottnak lenni*, vagy *hogy olvastattam.* Gelesen sein worden. Dáwno čitanim biti. Shtijenoga, enu, eno, etc. biti. *Chtenoga, enu, eno,* etc. *biti.*

Futurum Infinitivi.

Lectum iri. *Olvastatni jövendőben*, vagy *hogy olvastatni fogok, fogsz, fog.* Werde gelesen werden. Budućne čitanim biti. Buduch shtijenoga, enu, eno biti. *Buduch chtenoga, enu, eno, biti, ali dasze budem chtel.*

Participium Praeteriti Temporis.

Lectus, lecta, lectum, i, ae, a. *Olvastatott.* Gelesen, oder der, die, das gelesen worden ist. Čitani. Shtijen, ena, eno, i, e, a. *Chten, eno, i, e, a.*

Participium Futuri Temporis.

Legendus, legenda, legendum, i, ae, a. *Olvastatandó.* Der, die, das, muß, oder soll gelesen werden, oder zu lesen ist. Mage čitan biti. Buducs shtijen, na, no, i, e, a. *Buduch chten, ena, eno, i, e, a.*

QUARTA CONIUGATIO.

AUDIO, VERBUM ACTIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Audio, audis, audit. *Hallok, hallasz, hall.* Ich höre, du hörest, er höret. Slišim, slišiš, sliši. Csujem, csujesh, csuje. *Chujem, csujesh, csuje.*

Pluraliter.

Audimus, auditis, audiunt. *Hallunk, hallatok, hallanak.* Wir hören, ihr höret, sie hören. Slišime, slišite, sliša. Csujemo, csujete, csuju. *Chujemo, chujete, chuju.*

Praeteritum Imperfectum.

Audiebam, audiebas, audiebat. *Hallék, hallál, halla.* Ich hörte, du hörtest, er hörte. Slichal sem, slichal si, slichal on. Ja csuh, ti csujashe, on csujashe. *Chulszem, chulszi, chulje.*

Pluraliter.

Audiebamus, audiebatis, audiebant. *Hallánk, hallátok, hallának.* Wir hörten, ihr hörtet, sie hörten. Slichali smé, slichali ste, slichali oni. Mi csujashmo, vi csujashte, oni csujauh. *Chuliszmo, chuliszte, chuliszu*

Praeteritum Perfectum.

Audivi, audivisti, audivit. *Hallottam, hallottál, hallott.* Ich habe gehört, du hast gehört, er hat gehört. Slisel gsem, slisel gsi, slisel on. Jasam, jesi, jeste csuo. *Jeszem, jeszi, je chul.*

Pluraliter.

Audivimus, audivistis, audiverunt vel audivere. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak.* Wir haben, ihr habet, sie haben gehört. Sliseli gsme, sliseli gste, slisel gsu. Jesmo, jeste, jesu csuli. *Jeszmo, jeszte, jeszu chuli.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Audiveram, audiveras, audiverat. *Hallottam, hallottál, hallott volt,* vagy *vala.* Ich hatte, du hattest, er hatte gehört. Slisel gsem dáwno, slisel gsi dáwno, slisel on dáwno. Biah, biashe, on biashe bio csuo. *Bilszem, bilszi, bilje chul.*

Pluraliter

Audiveramus, audiveratis, audiverant. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak volt* vagy *vala.* Wir hatten ihr hattet, sie hatten gehört. Sliseli gsme dáwno, sliseli gste dáwnc, sliseli gsu dáwno. Biasmo, biaste, bilisu bili csuli. *Biliszmo, biliszte, biliszu chuli.*

Futurum.

Audiam, audies, audiet. *Hallani fogok, fogsz, fog,* Ich werde, du wirst, er wird hören. Budem, budes, bude sliseti. Csuticsu, csuticsesh, csuticse. *Budem, budesh, bude chul.*

Pluraliter.

Audiemus, audietis, audient. *Hallani fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden hören. Budeme, budete, budu slíseti. Csuticsemo, csuticsete, csuticseju. *Budemo, budete, budu chuli.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Audi tu, vel audito, audiat ille. *Hallj te, halljon ő.* Höre du, höre er. Slíš ti, nechť on slíší. Csuj ti, neka on csuje. *Csuj ti, naj on chuje.*

Pluraliter.

Audiamus nos, audite, vel auditote vos, audiant illi. *Halljunk mi, halljatok ti, halljanak ők.* Hören wir, höret ihr, hören sie. Slíšme, slíšte, nechť oni slíšá. Csujmo mi, csujte vi, neka oni csuju. *Chujmo mi, chujte vi, naj oni chuju.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Audito tu, vel audies, audito ille, vel audiet. *Hallj te, halljon amaz.* Du sollst hören, er soll hören. Slis ti, nechť on slíší. Budi ti csuo, neka on bude csuo. *Budi ti chul, naj on bude chul.*

Pluraliter.

Auditote vos, vel audietis, audiunto illi, vel audient. *Halljatok ti, halljanak amazok.* Ihr sollet hören, sie sollen hören. Slíšte wi, nechť on slíša. Budite vi csuli, neka oni budu csuli. *Budete vi chuli, naj oni budu chuli.*

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Audiam, audias, audiat. *Halljak, halljál, halljon.* Ich höre, du hörest, er höre. Abich slíšel, abis slíšel, abi slíšel. Kada csujem, csujesh, csuje. *Kada chujem, chujesh, chuje.*

Pluraliter.

Audiamus, audiatis, audiant. *Halljunk, halljatok, halljanak.* Wir hören, ihr höret, sie hören. Abi-

sme sliseli, adiste sliseli, abi sliseli. Kada csujemo, csujete csuju. *Kada csujemo, chujete, chuju.*

Praeteritum Imperfectum.

Audirem, audires, audiret. *Hallanék, hallanál, hallana.* Ich hörte, du hörtest, er hörte. Sliselbichi sliselbis, sliselbi. Kadabi ja, ti, on csuo. *Kadabi ja, ti, on chul.*

Pluraliter.

Audiremus, audiretis, audirent. *Hallanánk, hallanátok, hallanának.* Wir hörten, ihr hörtet, sie hörten. Sliselibisme, sliselibiste, sliselibi. Kadabi mi, vi, oni csuli. *Kadabi, mi, vi, oni chuli.*

Praeteritum Perfectum.

Audiverim, audiveris, audiverit. *Hallottam, hallottál, hallott légyen.* Ich habe, du habest, er habe gehört. Slisel gsem, slisel gsi, slisel. Kadasam, kadasi, kadajest csuo. *Kadaszem, kadaszi, kadaje chul.*

Pluraliter.

Audiverimus, audiveritis, audiverint. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak légyen.* Wir haben, ihr habet, sie haben gehört. Sliseli gsme, sliseli gste, sliseli, Kadasmo, kadaste, kadasu csuli. *Kadaszme, kadaszte, kadaszu chuli.*

Praeteritum Plusquamperfectum

Audivissem, audivisses, audivisset. *Hallottam, hallottál, hallott volna.* Ich hätte, du hättest, er hätte gehört. Sliselbich bil, sliselbis bil, sliselbi bil. Kadabi ja, ti, on csuo. *Kadabi ja, ti, on bil chul.*

Pluraliter.

Audivissemus, audivissetis, audivissent. *Hallottunk, hallottatok, hallottanak volna.* Wir hätten, ihr hättet, sie hätten gehört. Sliselibisme bili, sliselibiste

bili, sliselibi bili. Kadabi mi, vi, oni bili csuli *Kadabi mi, vi, oni bili chuli.*

Futurum.

Audivero, audiveris, audiverit. *Hallandok, hallandasz, halland.* Ich werde, du werdest, er werde hören. Budem, budes, bude sliseti. Kada budem, budesh, bude csuo. *Kada budem, budesh, bude chul.*

Pluraliter.

Audiverimus, audiveritis, audiverint. *Hallandunk, hallandatok, hallandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden hören. Budeme, budete, budu sliseti. Kada budemo, budete, budu csuli. *Kada budeme, budete, budu chuli.*

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Audire. *Hallani.* Hören. Sliset. Csuti. *Chuti.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Audivisse. *Hogy hallottam, hallottál, hallott.* Gehört haben. Dáwno sliseti. Odavno csuti. *Bilo chuti.*

Futurum Infinitivi.

Auditurum, audituram, auditurum, os, as, a, esse. *Hallandani*, vagy *hogy hallani fogok.* Hören werden. Sliseti budem. Csujucsega, csujucsu, csujucse biti. *Chujuchega, chujuchu, chujuche biti.*

Gerundia.

Audiendi, audiendo, audiendum. *Hallásnak, hallván, hallásra.* Zu hören. K slisani, slisice. Csujena, csujenju, csujenjem. *Chuti, chujuch, chuti.*

Supina.

Auditum, auditu. *Hallani, hallásra.* Zu hören. K slisani. Za csuti, csut. *Chut, chutisze, ali dasze chuti.*

Participium Praesentis, et Imperf. Temporis.

Audiens, audientis. *Hallván, halló.* Hörend, oder der, die, das hörende. Slisici. Csujucsi, a, e. *Chujuch, a, e.*

Participium Futuri Temporis.

Auditurus, auditura, auditurum, i, ae, a. *Hallandó, vagy hallani fogok.* Der, die, das hören wird. Magici sliseti, aneb ten, kteri bude sliseti. Budem csujucs, csujucsa, csujucse. *Budem chujuch, chujucha, chujuche.*

AUDIOR, VERBUM PASSIVUM.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Audior, audiris, vel audire, auditur. *Hallatom, hallatol, hallatik.* Ich werde, du wirst, er wird gehört. Slisan biwam, biwas, biwa. Csujemse, csujeshse, csujese. *Chujemsze, chujeshsze, chujesze od drugoga.*

Pluraliter.

Audimur, audimini, audiuntur. *Hallatunk, hallattok, hallatnak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gehört. Slisani biwame, biwate, biwagu. Csujemose, csujetese, csujuse. *Chujemosze, chujetesze, chujusze od drug.*

Praeteritum Imperfectum.

Audiebar, audiebaris, vel audiebare, audiebatur. *Hallatám, hallatál, hallaték.* Ich wurde, du wurdest, er wurde gehört. Slisan gsem, gsi, on biwal. Ja ti, on csujashe. *Chulszimsze, chulszisze chulsze, je od drugoga.*

Pluraliter.

Audiebamur, audiebamini, audiebantur. *Hallatánk, hallatátok, hallatának.* Wir wurden, ihr wurdet, sie wurden gehört. Slisani gsme, gste, gsu biwali.

Mi csujasmose, vi csujastese, oni csujause. *Chuliszmosze, chulisztesze, chulisze od drug.*

Praeteritum Perfectum.

Auditus, audita, auditum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Hallattam, hallattál, hallatott.* Ich bin, du bist, er ist gehört worden. Slisan gsem, gsi, slisan on bil. Csujen, ena, eno jesam, jesi, jest. *Chujen, ena, eno jeszem, jeszi, je od drugoga.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, sumus vel fuimus, estis vel fuistis, sunt, fuerunt vel fuere. *Hallattunk, hallattatok, hallattanak.* Wir sind, ihr seid, sie sind gehört worden. Slisani gsme, gste, gsu bili. Csujeni, ene, ena, jesmo, jeste, jesu. *Chujeni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Auditus, audita, auditum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. *Hallattam, hallattál, hallatott volt,* vagy *vala.* Ich war, du warst, er war gehört worden. Bil gsem, bil gsi, bil on dáwno slisan. Csujen, ena, eno bia, bishe, bio. *Chujen, ena, eno, bilszem, bilszi, bilje od drug.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant. *Hallattunk, hallattatok, hallattanak volt,* vagy *vala.* Wir waren, ihr waret, sie waren gehört worden. Bili gsme, bili gste, bili gsu dáwno slisani. Csujeni ene, ena, biasmo, biaste bili. *Chujeni, ene, ena, biliszmo, biliszte, biliszu od drug.*

Futurum.

Audiar, audieris, vel audiere, audietur. *Hallatni fogok, fogsz, fog.* Ich werde, du wirst, er wird gehört werden. Budem, budes, bude on slisan.

Biticsu, bitichesh, bitiche csujen. *Budemsze, budeshze, budesze chul od drug.*

Pluraliter.

Audiemur, audiemini, audientur. *Hallatni fogunk, fogtok, fognak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gehört werden. Budeme, budete, budu oni slišani. Bitichemo, bitichete, biticheju csujeni. *Budemosze, budetesze, budesze chuli od drugoga.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Audire tu, vel auditor, audiatur ille. *Hallassál te, hallassék ő.* Werde du, werde er gehört. Bud slišan, nechť gest slišan. Budi ti csujen, neka on bude csujen. *Chujsze, najsze on chuje od drug.*

Pluraliter.

Audiamur nos, audimini vos, vel audiminor, audiantur illi. *Hallassunk mi, hallassatok ti, hallassanak ők.* Werden wir gehört, werdet ihr gehört, werden sie gehört. Budme, budte, nechť gsu slišani. Budimo mi, budite vi, neka oni budu csujeni. *Chujmosze mi, chujtesze vi, najsze oni chuju od drug.*

Futurum, sive Modus Mandativus.

Auditor tu, vel audieris vel audiere, auditor ille, vel audietur. *Hallassál te, hallassék amaz.* Du sollst, er soll gehört werden. Ti buď, nechť gest on potom slišan. Budise ti csuo, nekase on bude csuo. *Chujsze ti, ali budeshsze chul, najsze chuje on, alisze bude chul od drug.*

Pluraliter.

Audiminor vos, vel audiemini, audiuntor illi, vel audientur. *Hallassatok ti, hallassanak amazok.* Ihr sollet, sie sollen gehört werden. Wi budte, nechť gsu oni potom slišani. Buditese vi csuli, nekase oni budu csuli. *Chujtesze vi, alisze budete chuli, najsze chuju oni, alisze budu chuli od drug.*

Conjunctivi Modi Tempus Praesens.

Audiar, audiaris, vel audiare, audiatur. *Hallassam, halassál, hallassék.* Ich werde, du werdest, er werde gehört. Gsem, gsi, on gest slisan. Kada csujemse, csujeshse, csujese. *Kada chujemsze, chujesze, chujesze od drug.*

Pluraliter.

Audiamur, audiamini, audiantur. *Hallassunk, hallassatok, hallassanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gehört. Gsme, gste, gsu slisani. Kada csujemose, csujetese, csujuse. *Kada chujemosze, chujetesze, chujusze od drug.*

Praeteritum Imperfectum.

Audirer, audireris vel audirere, audiretur. *Hallatnám, hallatnál, hallatnék.* Ich würde, du würdest, er würde gehört. Gsem, gsi, on slisan bil. Kada sam bio, biash, biashe csujen. *Kadabisze ja, ti on chul od drugoga.*

Pluraliter.

Audiremur, audiremini, audirentur. *Hallatnánk, hallatnátok, hallatnának.* Wir würden, ihr würdet, sie würden gehört. Gsme, gste, gsu oni slisani bili. Kada biasmo, biaste, biau csujeni. *Kadabiszme, mi, vi, oni chuli od drug.*

Praeteritum Perfectum.

Auditus, audita, auditum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. *Hallattam, hallattál, hallatott légyen.* Ich sei, du seiest, er sei gehört worden. Gsem, gsi, on slisan bil. Kada csujen, ena, eno, jesam, jesi, jest. *Kada chujen, ena, eno, jeszem, jeszi, je od drug.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint. *Hallattunk, hallattatok, hallattanak légyen.* Wir sein, ihr seid, sie sein ge-

hört worden. Gsme, gste, gsu oni slisani bili. Kada csujeni, ene, ena, jesmo, jeste, jesu. *Kada chujeni, ene, ena, jeszmo, jeszte, jeszu od drugoga.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Auditus, audita, auditum, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. *Hallattam volna, hallattál volna, hallatott volna.* Ich wäre, du wärest, er wäre gehört worden. Gsem, gsi, on dáwno slisan bil. Kada csujen, ena, eno biosam, biosi, bio. *Kada chujen, ena, eno, bilszem, bilszi, bilje od drug.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. *Hallattunk volna, hallattatok volna, hallattanak volna.* Wir wären, ihr wäret, sie wären gehört worden. Gsme, gste, gsu dáwno slisani bili. Kada csujeni, ene, ena bismo bili. *Kada csujeni, ene, ena, biliszmo, biliszte, biliszu od drug.*

Futurum.

Auditus, audita, auditum, fuero, fueris, fuerit. *Hallatandok, hallatandol, hallatand.* Ich werde, du werdest, er werde gehört werden. Budem, budes, bude slisan. Kada csujen, ena, eno, budem, budesh, bude. *Kada chujen, ena, eno budem, budesh, bude od drug.*

Pluraliter.

Auditi, auditae, audita, fuerimus, fueritis, fuerint, *Hallatandunk, hallatandatok, hallatandanak.* Wir werden, ihr werdet, sie werden gehört werden. Slisani budeme, budete, budu. Kada csujeni, ene, ena, budemo, budete, budu. *Kada chujeni, ene, ena, budemo, budete, budu od drugoga.*

Infinitivi Praesens, et Imperfectum.

Audiri. *Hallatni.* Gehört werden. Slišan biti. Csujen biti. *Chutisze od drug.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Auditum, auditam, auditum, os, as, a, esse, vel fuisse. *Hallottnak lenni*, vagy *hogy hallattam* Gehört worden sein. Dáwno slišani biti. Csujenoga, enu, eno biti. *Chujenoga, enu, eno*, etc. *biti od drug.*

Futurum Infinitivum.

Auditum iri. *Hallatni jövendöben* vagy *hogy hallatni fogok, fogsz, fog.* Werden gehört werden. Mage slišan biti, Csutise bude. *Chutisze ali chujenoga, enu, eno, biti od drug.*

Participium Praeteriti Temporis.

Auditus, audita, auditum, i, ae, a. *Hallatott.* Gehört. Slišani. Csujen, ena. eno. *Chujen, ena, eno od drug.*

Participium Futuri Temporis.

Audiendus, audienda, audiendum, i, ae, a. *Hallatandó.* Der, die, das, muß, oder soll gehört werden. Magici slišani biti. Bude chujen, na, no. *Ima biti chujen, ena, eno od drug.*

CONIUGATIO VERBI DEPONENTIS.

Quid singulare habent Deponentia in Passivo Infinitivo?

Praeter omnia tempora Passivi, retinent etiam Activi Futurum, Participia Praesentis, et Futuri, et Gerundia cum Supinis.

Quomodo cognoscitur cuius Coniugationis sint Deponentia?

Ex secunda persona Praesentis Indicativi. Prima exit in *aris*, ut: precor, precaris. Secunda in *eris* longum, ut: polliceor, polliceris. Tertia in *eris* breve, ut: morior, moreris. Quarta in *iris*, ut: blandior, blandiris.

UTOR, VERBUM DEPONENS.

Indicativi Modi Tempus Praesens.
Singulariter.

Utor uteris, vel utere, utitur. *Élek vele, élsz vele, él vele.* Ich brauche, du brauchest, er brauchet. Potrebugem, potrebuges, potrebuge. Uxivam, uxivash, uxiva. *Vsivam, vsivash, vsiva.*

Pluraliter.

Utimur, utimini, utuntur. *Élünk vele, éltek vele, élnek vele.* Wir brauchen, ihr brauchet, sie brauchen. Potrebugeme, potrebugete, potrebugu. Uxivamo, uxivate, uxivaju. *Vsivamo, vsivate, vsivaju.*

Praeteritum Imperfectum.

Utebar, utebaris, vel utebare, utebatur. *Élék vele, élél vele, éle vele.* Ich brauchte, du brauchtest, er brauchte. Potrebowal gsem, gsi, gest. Uxivamo, uxivaste, uxivashe. *Vsivalszem, vszivalszi, vsivalje.*

Pluraliter.

Utebamur, utebamini, utebantur. *Élénk vele, éltek vele, élének vele.* Wir brauchten, ihr brauchtet, sie brauchten. Potrebowali, gsme, gste, gsu. Uxivalismo, uxivaliste, uxivalisu. *Vsivalismo, vsivaliszte vsivaliszu.*

Praeteritum Perfectum.

Usus, usa, usum, sum vel fui, es vel fuisti, est vel fuit. *Éltem vele, éltél vele, élt vele.* Ich habe, du hast, er hat gebraucht. Gá gsem, ti gsi, on gest potrebowal. Uxivao, uxivala, uxivalo, jesam, jesi jest. *Vsival, vsivala, vsivalo, jeszem, jeszi, je.*

Pluraliter.

Usi, usae, usa, sumus vel fuimus, estis, vel fuistis, sunt, fuerunt vel fuere. *Éltünk vele, éltetek vele éltenek vele.* Wir haben, ihr habet, sie haben gebrauchet. Potrebowali gsme, gste, gsu. Uxivali, uxivale, uxivala jesmo, jeste, jesu. *Vsivali, vsivale vsivala, jeszmo, jeszte, jeszu.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Usus, usa, usum, eram vel fueram, eras vel fueras, erat vel fuerat. *Vele éltem vala, vele éltél vala, vele élt vala.* Ich hatte, du hattest, er hatte gebrauchet. Potrebowal gsem, gsi, gest dáwno. Uxivao, uxivala, uxivalo, bi bio. *Vsival, vsivala, vsivalo, bilszem, bilszi, bilje.*

Pluraliter.

Usi, usae, usa, eramus vel fueramus, eratis vel fueratis, erant vel fuerant. *Vele éltünk vala, vele éltetek vala, vele éltenek vala.* Wir hatten, ihr hattet, sie hatten gebrauchet. Potrebowali gsme, gste, oni dáwno. Uxivali, uxivale, uxivala bili. *Vsivali, vsivale, vsivala, biliszmo, biliszte, biliszu*

Futurum.

Utar, uteris, vel utere, utetur. *Élek vele, élsz vele, él vele jövendöben,* vagy *élni fogok vele.* Ich werde, du wirst, er wird brauchen. Budem, budes, bude potrebowati. Budem, budesh, bude uxivao. *Budem, budesh, bude vsival.*

Pluraliter.

Utemur, utemini, utentur. *Élünk vele, éltek vele, élnek vele jövendőben*, vagy *élni fogunk vele*. Wir werden, ihr werdet, sie werden brauchen. Budeme, budete, budu potrebowati. Budemo, budete, budu uxivali. *Budemo, budete, budu vsivàli.*

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Utere tu, vel utitor, utatur ille. *Élj te vele, éljen ő vele.* Brauche du, brauche er. Potrebug, nechť on potrebuge. Uxivaj ti, neka on uxiva. *Vsivaj ti, naj on vsiva.*

Pluraliter.

Utamur nos, utimini, vel utiminor vos, utantur illi. *Éljünk mi vele, éljetek ti vele, éljenek ők vele.* Brauchen wir, brauchet ihr, brauchen sie. Potrebugme, potrebugte, nechť potrebugu. Uxivajmo mi, uxivajte vi, neka oni uxivaju. *Vsivajmo mi, vsivajte vi, naj oni vsivaju.*

Futurum sive Modus Mandativus.

Utitor tu vel uteris, vel utere, utitor ille, vel utetur. *Élj te vele, éljen amaz vele.* Du sollst, er soll brauchen. Potrebug ti, nechť on potrebuge. Ti imash uxivati, on ima uxivati. *Vsivaj ti, ali budesh vsival, naj vsiva on, ali bude vsival.*

Pluraliter.

Utiminor vos, vel utemini, utuntor illi, vel utentur. *Éljetek ti vele, éljenek amazok vele.* Ihr sollet, sie sollen brauchen. Potrebugte, nechť potrebugu. Vi imate uxivati, oni imaju uxivati. *Vsivajte vi, ali budete vsivali, naj vsivaju oni, ali budu vsivali.*

Conjunctivi Modi Tempus Praesens.

Utar, utaris, vel utare, utatur. *Éljek vele, élj, vagy éljél vele, éljen vele.* Ich brauche, du brau-

chest, er brauche. Potrebugem, potrebuges, potrebuge. Kada uxivam, uxivash, uxiva. *Kada vsivam, vsivash, vsiva.*

Pluraliter.

Utamur, utamini, utantur. *Éljünk vele, éljetek vele, éljenek vele.* Wir brauchen, ihr brauchet, sie brauchen. Potrebugeme, potrebugete, potrebugu. Kada uxivamo, uxivate, uxivaju. *Kada vsivamo, vsivate, vsivaju.*

Praeteritum Imperfectum.

Uterer, utereris vel uterere, uteretur. *Élnék vele, élnél vele, élne vele.* Ich brauchte, du brauchtest, er brauchte. Gsem, gsi, on potrebowal. Kadabi, ja, ti, on uxivao. *Kadavi ja, ti, on vsival.*

Pluraliter.

Uteremur, uteremini, uterentur. *Élnénk vele, élnétek vele, élnének vele.* Wir brauchten, ihr brauchtet, sie brauchten. Gsme, gste, gsu potrebowali. Kadabi mi, vi, oni uxivali. *Kadabi mi, vi, oni vsivali.*

Praeteritum Perfectum.

Usus, usa, usum, sim vel fuerim, sis vel fueris, sit vel fuerit. *Vele éltem, vele éltél, vele élt légyen.* Ich habe, du habest, er habe gebraucht. Gsem, gsi, on bil potrebowal. Kadasam, kadasi, kada jest uxivao. *Kadaszem, kadaszi, kadaje vsival.*

Pluraliter.

Usi, usae, usa, simus vel fuerimus, sitis vel fueritis, sint vel fuerint. *Vele éltünk, vele éltetek, vele éltenek légyen.* Wir haben, ihr habet, sie haben gebraucht. Gsme, gste, gsu bili potrebowali. Kadasmo, kadaste, kadasu uxivali. *Kadaszmo, kadaszte, kadaszu vsivali.*

Praeteritum Plusquamperfectum.

Usus, usa, usum, essem vel fuissem, esses vel fuisses, esset vel fuisset. *Vele éltem, vele éltél, vele élt volna.* Ich hätte, du hättest, er hätte gebraucht. Gsem, gsi, on dáwno bil potrebowal. Kadabi bio, ja, ti, on uxivao. *Kadabi bil ja, ti, on vsival.*

Pluraliter.

Usi, usae, usa, essemus vel fuissemus, essetis vel fuissetis, essent vel fuissent. *Vele éltünk, vele éltetek, vele éltenek volna.* Wir hätten, ihr hättet, sie hätten gebraucht. Gsme, gste, gsu dáwno bili potrebowali. Kadabi bili mi, vi, oni uxivali. *Kadabi bili mi, vi, oni vsivali.*

Futurum.

Usus, usa, usum, fuero, fueris, fuerit. *Vele élendek, vele élendesz, vele élend.* Ich werde, du werdest, er werde brauchen. Budem, budes, bude potrebowati. Kada budem, budesh, bude uxivao. *Kada budem, budesh, bude vsival.*

Pluraliter.

Usi, usae, usa, fuerimus, fueritis, fuerint. *Vele élendünk, vele élendetek, vele élendenek.* Wir werden, ihr werdet, sie werden brauchen. Budeme, budete, budu potrebowati. Kada budemo, budete, budu uxivali. *Kada budemo, budete, budu vsivali.*

Infinitivi Modi Tempus Praesens.

Uti. *Vele élni.* Brauchen. Potrebowati. Uxivati *Vsivati.*

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Usum, usam, usum, usos, usas, usa, esse vel fuisse. *Hogy vele éltem, vele éltél, vele élt.* Gebrauchet haben. Potrebowati dáwno. Odavna uxivati. *Zdavnija vsivoti.*

Futurum.

Usurum, usuram, usurum, os, as, a, esse. *Hogy vele élni fogok, fogsz, fog.* Brauchen werden. Potom potrebowati. Buduch uxivajucsega, ucsu, uxivajucse biti. *Buduch vsivajuchega, vsivajuchu, vsivajuche biti.*

Gerundia.

Utendi, utendo, utendum. *Vele élésnek, vele élvén, vele élésre.* Zu brauchen. Potrebugici. Uxivanja, uxivanju, uxivanjem. *Vsivati, vsivajuch, vsivati.*

Supina.

Usum, usu. *Vele élvén, vele élésre.* Zu brauchen. K potrebowani. Uxivat, za uxivat. *Vsivat, vsivatisze.*

Participia.

Praesentis, et Imperfecti Temporis.

Utens, utentis. *Vele élő.* Brauchend. Potrebugeci. Uxivajucsi, csa, cse. *Vsivajuchi, cha, che.*

Praeteriti Temporis.

Usus, usa, usum, i, ae, a. *Vele élt.* Gebraucht. Potrebowani. Uxivan, uxivana, uxivano. *Vsivan, vsivana, vsivano.*

Futurum Activi.

Usurus, usura usurum, i, ae, a. *Vele élendő.* Der, die, das brauchen wird. Magici potrebowat. Buducs uxivajucsi, a, e. *Buduch vsivajuchi, a. e.*

Futurum Passivi.

Utendus, utenda, utendum, i, ae, a. *Vele élni való.* Der, die, das gebraucht werden muß; der, die, das zu gebrauchen ist. Potrebowan biti magici. Buducs uxivan, na, no, *Buduch vsivan, na, no.*

Nota I. Omnia tempora infinitivi habent significationem activam, praeter Participium in dus, ut: utendus, a, um. *Vele élni való.* Der, die, daß, muß, oder soll gebraucht werden. Potrebowan bitimagici; et Participium Praeteriti in nonnullis verbis, ut: adeptus, comitatus, detestatus, expertus, pactus, testatus, etc. ex quo Grammatici concludunt, deponentia aliqua olim terminata in *o* activa fuisse, terminationemque hanc sensim deposuisse Priscianus L. 8. *uto*, et utor idem significasse docet. Hinc passive dixit Novius apud Gellium 15. 13. Suppellex multa, quae non utitur, i. e. quae non est usui, *emitur tamen.*

Nota II. Deponentia, nullum Accusativum admittentia, nonnisi Particip. Fut. Passiv. in neutro genere habent. E. g. *loquendum est*, nec unquam dici potest *loquendus est sermo; loquenda Historia.*

At si significationis activae sint, et Accusativum admittant, Participio in *dus* per omnia genera gaudent, ut: *precandus est Deus*, *imitandi sunt Heroes*, *hortanda est ad virtutem iuventus.*

Nota III. Gerundia, et Participia Futuri passivi, in nonnullis 3-tiae, et 4-tae coniugationis verbis deponentibus, exeunt non tantum in *endum*, *endus*, etc. sed etiam in *undum*, *undus*, ut: *moriundum*, *experiundum*, *potiundum*, etc. quod fit nonnunquam etiam in aliis verbis, ut: *faciundum*, *gerundum*, *accipiundum*, *veniundum.*

Nota IV. Deponentia desinentia in *ior* 3-tiae coniug. abiiciunt literam *i*, si post breve *e*, *r* sequitur, sin minus, retinent, ut: patior, *pateris*, patiuntur *Imperf.* patiebar. *Coni.* paterer. *Fut.* patiar, patieris, quin *e* ante *r* hic logum est. *Imperat.* patere. Sic morior, Idem observandum est in aliis verbis, ut: Capio, capiunt. *Imperf.* capiebam. *Coni.* caperem, etc.

Verba deponentia neutrius *significationis*: Luctor, adversor, adulor, arbitror, concionor, conor, nitor, glorior, laetor, vociferor, revertor, irascor, morior, ungor; labor, expergiscor, paciscor, ulciscor, bachor, convivor, convitior, diversor, auxilior, opitulor, velificor, velitor,

loquor, queror, reminiscor, vescor, blandior, mentior, assentior, orior, otior, nascor, nugor, gradior, mentior. altercor, auxilior, aquor, praedor, praelior, potior, fabulor, cunctor, epulor, commessor, famulor, conflictor, foeneror, suffragor, furor, gratificor, iungor, lenocinor, adminiculor, medeor, miror, opinor, ratiocinor, rixor, rusticor, stomachor, tricor, praevaricor, etc.

Verba deponentia significationis activae: Aversor, execror, abominor, lucror, veneror, mercor, meditor, tueor, promereor, polliceor, fateor, confiteor, obliviscor, nanciscor, precor, adipiscor, comminiscor, metior, mercor, interpretor, hortor, auguror, auctionor, calumnior, cauponor, dignor, frustror, lacrymor, moderor, molior, moror, numeror, nundinor, odoror, osculor, patior, depeculor, periclitor, piscor, venor, amplector, populor, sciscitor, scrutor, conspicor, stipulor, testor, persequor, aggredior, imitor, etc.

Cum deponentia pleraque, accusandi casum admittentia, olim quidem communia fuerint, tam activae scilicet, quam passivae significationis, hodie vero praeter Participia in usu non sint: facile assentior Vossio, operae pretium non putanti, ut eorum causa novum genus verborum constituatur.

§. I.

DE CONIUGATIONE VERBORUM ANOMALORUM, SIVE IRREGULARIUM.

Quid est verbum Anomalum seu Irregulare?

Quod a communi quatuor coniugationum regula discedit; huius generis sunt verba sequentia: *possum*, *fero*, *edo*, *comedo*, *fio*, *eo*, *volo*, *nolo*, *malo*.

Admonitio. 1) Ad molem libelli non augendam, in verbis *Anomalis*, *Defectivis*, et *Impersonalibus*, latina solum subiungitur coniugatio: addita in linguis vernaculis in *Modo* duntaxat *Indicat. Temp. Praes.* verborum significatione: curabit tamen Magister, ut discipuli iuxta regulas optimarum Grammaticarum vernacularum respondentes coniugationi latinae, modos, tempora, numeros, personas linguis patriis pro penso scholastico recitent. E. g. hunc in modum:

Indicat. Modi Temp. Praes. Imp. Ibam, ibas, ibat, Pl. Ibamus, ibatis, ibant, *Menék, menél, mene, Menénk, menétek, menének.* Ich ging, du ginst, er ging. Wir gingen, ihr ginget, sie gingen. Chodiwal sem, chodiwal si, chodiwal. Chodiwali sme, chodiwali ste, chodiwali. Ishelszem, ishelszi, ishelje. Ishliszmo, ishliszte, ishliszu. *Ja igyah, ti igyashe, on igyashe. Mi igyasmo, vi igyaste, oni igyau.*

2) Ad exercendos praeterea in coniugationibus tam regularibus, quam irregularibus tirones multum proderit, si verba e vernaculo in latinum, aut contra in variis modis, temporibus, numeris, personis, et vocibus iubeantur ex tempore reddere, adnexis semper in modo Coniunctivo aptis coniunctionum particulis, e. g. age sis, redde latine: tanitsatok ti, lehret ihr: Učče wi. R. *docete* vel *docetote*, etc. Idem verte in vernaculum, ut: *visus sim* vel *fuerim*; R. *hogy látattam légyen*, daß ich sei gesehen worden, že gsem ga widen bil

3) Ut Adolescentuli sensim, pedetentimque ad faciliora themata componenda ducantur, rationemque declinandi, comparandi, et coniugandi in praxi condiscant, non est reiicienda methodus illa, quam *Frid. Muzelius in Tirocinio linguae latinae, et Ioannes Valentinus Meidinger in Grammatica Gallica* sequuntur, e. g. Absoluta verbi *amo* per omnes modos, tempora, numeros, et personas coniugatione; dictari possunt linguis vernaculis constructiones, in quibus omnes, aut saltem praecipuae I-mae coniugationis occurrant variationes in hunc aut similem modum: *ego amo* silentium, tranquillitatem, ac pacem; tu *amas* solitudinem, frater tuus *amat* unice virtutem, et literas. Pater *amabat* te, cum *amares* literas. Sacer codex praecipit, ut *amemus* parentes. *Ama* Deum. *Amato* alium, sicut *te* ipsum. Filii *amate* virtutem, *amate* Principem, omnes eum *amanto* etc. Idem fieri potest terminatis regulis de Adiectivorum comparatione. E. g. Ferdinandus est *audax*, soror eius est *audacior*, Iacobus *audacissimus* est. Frater tuus est *idoneus* ad studia; tu eris *magis idoneus*; fratres tui *seniores* fuerunt *maxime idonei*, etc. sed haec indigitasse

9*

sufficiat. Seduli alioquin Moderatoris illud perpetuum esse studium debet: ut rudes puerorum mentes quam facillima in docendo methodo adiuventur, et in itinere studiorum via ducantur brevi, amoena, tuta, et ne cum Athenis Spartam pervenire possent per tempe, ducantur per tesqua.

§ I.

Possum.

Lehet én tőlem, vagy *hatok*, *hetek*. Ich kann, oder mag. Ga možem. Morem. *Moxem*, *ali mogu*.

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus.
Tempus Praesens.	
Singulariter.	
Possum, potes, potest.	Possim, possis, possit.
Pluraliter.	
Possumus, potestis, possunt.	Possimus, possitis, possint.
Praeteritum Imperfectum.	
Singulariter.	
Poteram, poteras, poterat.	Possem, posses, posset.
Pluraliter.	
Poteramus, poteratis, poterant.	Possemus, possetis, possent.
Praeteritum Perfectum.	
Singulariter.	
Potui, potuisti, potuit.	Potuerim, potueris, potuerit.
Pluraliter.	
Potuimus, potuistis, potuerunt.	Potuerimus, potueritis, potuerint.

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singulariter.

Potueram, potueras, potuerat.	Potuissem, potuisses, potuisset.

Pluraliter.

Potueramus, potueratis, potuerant,	Potuissemus, potuisseti s, potuissent.

Futurum.

Singulariter.

Potero, poteris, poterit.	Potuero, potueris, potuerit.

Pluraliter.

Poterimus, poteritis, poterunt.	Potuerimus, potueritis, potuerint.

Imperativus Modus.

Caret; per circumscriptionem; fac possis.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.
Posse.

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.
Potuisse.

II. Fero.

Hozok, viszek. Ich trage. Nosem. Noszim. *Nosim.*

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus.

Tempus Praesens.

Singulariter.

Fero, fers, fert.	Feram, feras, ferat.

Pluraliter.

Ferimus, fertis, ferunt.	Feramus, feratis, ferant.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Ferebam, ferebas, ferebat.	Ferrem, ferres, ferret,

Pluraliter.

Ferebamus, ferebatis, ferebant.	Ferremus, ferretis, ferrent.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Tuli, tulisti, tulit.	Tulerim, tuleris, tulerit.

Pluraliter.

Tulimus, tulistis, tulerunt.	Tulerimus, tuleritis, tulerint.

Praeteritum Plusquamperfectum,

Singulariter.

Tuleram, tuleras, tulerat.	Tulissem, tulisses, tulisset.

Pluraliter.

Tuleramus, tuleratis, tulerant.	Tulissemus, tulissetis, tulissent.

Futurum.

Singulariter.

Feram, feres, feret.	Tulero, tuleris, tulerit

Pluraliter.

Feremus, feretis, ferent.	Tulerimus, tuleritis, tulerint.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Fer tu, vel ferto, ferat ille.

Pluraliter.

Feramus nos, ferte, vel fertote vos, ferant illi.

Futurum sive Modus Mandativus.

Singulariter.

Ferto tu, vel feres, ferto ille, vel feret.

Pluraliter.

Fertote vos, vel feretis, ferunto illi, vel ferent.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Ferre.

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Tulisse.

Futurum.

Laturum, laturam, laturum esse.

Gerundia.

Ferendi, ferendo, ferendum.

Supina.

Latus, latu.

Participium Praesentis Temporis.

Ferens, ferentis.

Participium Futuri Temporis.

Laturus, a, um.

F e r o r. *Pass.*

Hozatok, vagy *vitetem*. Ich werde getragen. Nosem gsem. Noszimsze. *Nosimse.*

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus

Tempus Praesens.

Singulariter.

Indicativus	Coniunctivus
Feror,	Ferar,
Ferris, (vel ferre.)	Feraris, (vel ferare.)
Fertur.	Feratur.

Pluraliter.

Indicativus	Coniunctivus
Ferimur,	Feramur,
Ferimini,	Feramini,
Feruntur	Ferantur,

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Ferebar,	Ferrer,
Ferebaris (are,)	Ferreris, (vel ere.)
Ferebatur.	Ferretur.

Pluraliter.

Ferebamur,	Ferremur,
Ferebamini,	Ferremini,
Ferebantur.	Ferrentur.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Latus, a, um.	sum, (fui)	Latus, a, um.	sim, (fuerim)
	es, (fuisti)		sis, (fueris)
	est. (fuit.)		sit, (fuerit.)

Pluraliter.

Lati, ae, a,	sumus, (fuimus)	Lati, ae, a.	simus, (fuerimus)
	estis, (fuistis)		sitis, (fueritis)
	sunt, (fuerunt.)		sint, (fuerint.)

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singulariter.

Latus, a, um.	eram, (fueram)	Latus, a, um.	essem, (fuissem)
	eras, (fueras)		esses, (fuisses)
	erat, (fuerat.)		esset, (fuisset.)

Pluraliter,

Lati, ae, a.	eramus, (fueramus)	Lati, ae, a.	essemus, (fuissemus)
	eratis, (fueratis)		essetis, (fuissetis)
	erant, (fuerant.)		essent, fuissent)

Futurum.

Singulariter.

Ferar,	Latus, a, um	fuero,
Fereris, *vel* ferere.		fueris,
Feretur.		fuerit,

Pluraliter.

Feremur,	Lati ae, a.	fuerimus,
Feremini,		fueritis,
Ferentur.		fuerint.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Ferre tu, vel fertor, feratur ille.

Pluraliter.

Feramur nos, ferimini vos, ferantur illi.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Singulariter.

Fertor tu, vel fereris, fertor ille, vel feretur.

Pluraliter.

Feriminor vos, v. feremini, feruntor illi, vel ferentur.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Ferri.

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Latum, latam, latum esse vel fuisse.

Futurum Infinitivi.

Latum iri.

Participium Praeteriti Temporis.

Latus, lata, latum.

Participium Futuri Temporis.

Ferendus, ferenda, ferendum.

Sic coniugantur omnia eius composita, etsi prima syllaba in temporibus a Praeterito formatis aliquantum mutata, ut: Affero, antefero, aufero, circumfero, confero, differo, offero, infero, perfero, praefero, refero, suffero, transfero; praemefero autem aliquid singulare habet: praetefers, praesefert, praenobis ferimus, praevobis fertis, praeseferunt.

III. Edo, et Comedo.

Eszem. Ich esse. Gim. Jem. *Iidem.*

Edo, et comedo, regulariter ut *Lego* coniugantur, exceptis temporibus, quae sequuntur.

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Edo, edis vel es, edit vel est.

Pluraliter.

Edimus, editis vel estis, edunt.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Ede, vel es.

Pluraliter.

Edite, vel este.

Futurum, sive Modus Mandativus.

Edito tu, vel esto, edito ille, vel esto.

Pluraliter.

Editote, vel estote.

Coniunctivi Imperfectum.

Ederem vel essem, ederes vel esses, ederet vel esset.

Pluraliter.

Ederemus vel essemus, ederetis vel essetis ederent vel essent.

Infinitivi Praesens, et Imperfectum.

Edere, vel esse,

In Passivo tantum usurpatur Praesens Indic. Editur, vel estur.

C o m e d o.

Eszem. Ich esse. Gim. Jem *Jidem.*

Indicativi Modi Tempus Praesens.

Comedo, comedis vel comes, comedit vel comest.

Imperativi Futurum.

Comedito tu vel comesto, comedito ille vel comesto

Coniunctivi Praeteritum Imperfectum.

Comederem vel comessem, comederes, vel comesses, comederet, vel commesset.

Pluraliter.

Comederemus vel comessemus, comederetis vel comessetis, comederent vel comessent.

Infin. Praes. et Imperfect.

Comedere, vel comesse.

IV. F i o.

Leszek. Ich werde, oder werde gemacht. Budem, oneb gsem učinem. Poztajem, ali bivam. *Bivam.*

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus.
Tempus Praesens.	
Singulariter.	
Fio.	Fiam.
Fis.	Fias.
Fit.	Fiat.
Pluraliter.	
Fimus.	Fiamus.
Fitis.	Fiatis.
Fiunt.	Fiant.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Fiebam.	Fierem.
Fiebas.	Fieres.
Fiebat.	Fieret.

Pluraliter.

Fiebamus.	Fieremus.
Fiebatis.	Fieretis.
Fiebant.	Fierent.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Factus, a, um.	sum, (fui,)	Factus, a, um.	sim, (fuerim,)
	es, (fuisti,)		sis, (fueris,)
	est, (fuit.)		sit, (fuerit,)

Pluraliter.

Facti, ae, a.	sumus, (fuimus)	Facti, ae, a.	simus, (fuerimus,)
	estis, (fuistis)		sitis, (fueritis,)
	sunt, (fuerunt.)		sint, (fuerint.)

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singulariter.

Factus, a, um.	eram, (fueram)	Factus, a, um.	essem, (fuissem)
	eras, (fueras,)		esses, (fuisses,)
	erat, (fuerat.)		esset, (fuisset.)

Pluraliter.

Facti, ae, a.	eramus, (fueramus,)	Facti, ae, a.	essemus, (fuissemus)
	eratis, (fueratis,)		essetis, (fuissetis)
	erant, (fuerant.)		essent, (fuissent.)

Futurum.

Singulariter.

Fiam.	Factus, a, um.	fuero.
Fies.		fueris.
Fiet.		fuerit.

Pluraliter.

Fiemus.	Facti, ae, a.	fuerimus.
Fietis.		fueritis.
Fient.		fuerint.

Imperativi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Fac, fias, fiat.

Pluraliter.

Fiamus, fiatis, fiant.

Infinitivi Modi Tempus Praesens, et Imperfectum.

Fieri.

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Factum, am, um, esse vel fuisse.

Futurum.

Factum iri.

Participium Praeteriti Temporis.

Factus, a, um.

Participium Futurum.

Faciendus, a, um.

Nota. 1) Facio activum, coniugationis 3-tiae, rite format omnes modos, et tempora. Passivum eius olim *facior*, (cuius exstant apud Nonium, et Priscianum exempla) sed iam exolevit, eique successit *Fio* significatione passiva, quod, ut videre est, in nonnullis tem-

poribus propriam flexionem habet: Praeteritum. *Factus sum*, derivatum fit ab activi Supino: *Factum.*

Nota 2) Imperativum non habet proprium; Plautus tamen Curc. Act. I. dixit: *Fi* mi obsequens, et mox: *Fite* mihi volentes, et apud Nonium: *Fitote*. Horat. l. 2. Sat. 5. *Fi*. Cognitor ipse Diomedes etiam agnoscit; *Fito*, *fitote*, *fiunto*, qui etiam addit gerundia: *Fiendi*, *fiendo*, *fiendum*, et Participium *Fiens*, quibus tamen minime uteris; cave etiam dixeris: *Fiendus* pro faciendus.

Nota 3) Omnia composita ex facio, quae *a* Praesentis retinent, coniugantur in passivo, prout: patefacio, tumefacio, calefacio, madefacio, liquefacio, patefio, tumefio, etc.

Verum quae *a* praesentis in *i* mutant, coniugantur simpliciter, ut: *Lego*, velut: afficio, conficio, deficio, efficio, inficio, interficio, officio, perficio, etc. Afficior, conficior, etc. praeter officio, et proficio, quae passivum non habent, nisi forte impersonaliter. Reperiuntur tamen etiam confio, interfio, passive pro conficior. Balbus 9. ad Att. Res *tota confieret*. Aeneid. 4. *Confieri* possit. Terent. Adelph. Hoc *confiit*, quod volo. Hecyr. Act. 2. Nihil apud me tibi *defieri* patiar.

Nota 4) *Dic*, *duc*, *fac*, et composita ex dico, duco, facio, *e* literam in Praesenti Imperativi amittunt, ut: *praedic*, *deduc*, *calefac*.

Exceptio. Composita tamen e verbo facio, quae *a* in *i* mutant, *e* servant, ut: *Confice*, *perfice*. Apud Poëtas tamen, et praesertim Comicos, etiam dice, duce, face leguntur. Catullus etiam *inger* pro ingere dixit.

Composita ex duco: Abduco, adduco, circumduco, conduco, reduco, diduco, induco, introduco, perduco, reduco, traduco.

Composita ex dico: Abdico, addico, condico, contradico, edico, indico, praedico.

V. E o.

Megyek. Ich gehe. Gá gdem. Idem, ali hodim. *Idem.*

Indicativus Modus.	Coniunctivus Modus.
Tempus Praesens.	
Singulariter.	
Eo.	Eam.
Is.	Eas.
It.	Eat.
Pluraliter.	
Imus.	Eamus.
Itis.	Eatis.
Eunt.	Eant.
Praeteritum Imperfectum.	
Singulariter.	
Ibam.	Irem.
Ibas.	Ires.
Ibat.	Iret.
Pluraliter.	
Ibamus.	Iremus.
Ibatis.	Iretis.
Ibant.	Irent.
Praeteritum Perfectum.	
Singulariter.	
Ivi.	Iverim.
Ivisti.	Iveris.
Ivit.	Iverit.
Pluraliter.	
Ivimus.	Iverimus.
Ivistis.	Iveritis.
Iverunt, (ere.)	Iverint.
Praeteritum Plusquamperfectum.	
Singulariter.	
Iveram.	Ivissem.
Iveras.	Ivisses.
Iverat.	Ivisset.

Pluraliter.

Iveramus.	Ivissemus.
Iveratis.	Ivissetis.
Iverant.	Ivissent.

Futurum.

Singulariter.

Ibo.	Ivero.
Ibis.	Iveris.
Ibit.	Iverit.

Pluraliter.

Ibimus.	Iverimus.
Ibitis.	Iveritis.
Ibunt.	Iverint.

Modus Imperativus.	Modus Infinitivus.

Tempus Prasens.

Singulariter.

I tu.	Ire.
Eat ille.	*Praeteritum Perfectum et Plusquamperfectum.*
Pl. Eamus nos.	Ivisse.
Ite vos.	
Eant illi.	

Futurum.

Sing. Ito tu, vel ibis.	Iturum, am, um esse.
Ito ille, vel ibit.	*Supinum.*
Plur. Itote vos, vel ibitis.	Itum.
Eunto illi, vel ibunt.	

Gerundia.

Eundi. Eundo. Eundum.

Participium.

Tempus Praesens.	Iens, euntis.
Tempus Futurum.	Iturus, a, um.

Nota. 1) Verbi simplicis *Eo* normam sequuntur in omnibus eius composita, ut sunt: adeo, anteeo, cir-

cumeo, coëo, exeo, ineo, intereo, abeo, pereo, pessumeo, praeeo, praetereo, subeo, transeo. Sic etiam prodeo, et redeo, quae tamen literam *d* in Imperf. et Futuro interserunt.

Nota 2) Veneo. *Eladatom,* Ich werde verkauft. Na prodag gsem. Prodajemse. *Prodajemse.* Veneo. compositum ex *venum*, et *eo*, eandem normam in coniugando sequitur, *venibam*, *venivi*, melius abiecto v *venii*, *venieram*, *venibo*, *veniero*, *venire*, *venisse*. Imperativus item gerundia, supina, participia a verbo hoc non sunt in usu.

Nota 3) *Queo* et *nequeo* etiam coniugantur, ut *Eo*, nisi quod Imperativo, Gerundio, et Participio Praesentis careant. Passiva voce: *quitur*, *quentur*, *queantur*, *quitus* sum dicebant veteres, auctore Diomede; sic etiam *nequitur*, *nequitum est*; Terent. Hoc, Act. 4. 9. 1. Forma in tenebris nosci non *quita est*, loco non quivit. Lucret. l. I. Dum veniant aliae, ac supleri summa *queatur*. Participia *quiens*, *nequiens*, in Plur. *queuntes*, *nequeuntes* rarissime in scriptoribus antiquis occurrunt. Annibalem adsequi *nequiens*. Ammianus 16. 25. quod enim in Fragm. Sallust. legitur; et in Plut. Arnobius II. p. 13. Coecitate ingenita nequeuntes video.

Volo. *Akarok.* Ich will. Chcem. Ja hochu. *Ja hocsu.* Nolo. *Nem akarok.* Ich will nicht. Nechcem. Ja nechu. *Ja necsu.* Malo. *Inkább akarok.* Ich will lieber. Radegi chcem. Ja rajshi hochu. *Ja volim.*

Modus Indicativus, Tempus Praesens.

Singulariter.

Volo.	Nolo.	Malo.
Vis.	Non vis.	Mavis.
Vult.	Non vult.	Mavult.

Pluraliter.

Volumus.	Nolumus.	Malumus.
Vultis.	Non vultis	Mavultis.
Volunt.	Nolunt.	Malunt.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Volebam.	Nolebam.	Malebam.
Volebas.	Nolebas.	Malebas.
Volebat.	Nolebat.	Malebat.

Pluraliter.

Volebamus.	Nolebamus.	Malebamus.
Volebatis.	Nolebatis.	Malebatis.
Volebant.	Nolebant.	Malebant.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Volui.	Nolui.	Malui.
Voluisti.	Noluisti	Maluisti.
Voluit.	Noluit.	Maluit.

Pluraliter.

Voluimus.	Noluimus.	Maluimus.
Voluistis.	Noluistis	Maluistis.
Voluerunt (ere.)	Noluerunt (ere.)	Maluerunt (ere.)

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singulariter.

Volueram.	Nolueram.	Malueram.
Volueras.	Nolueras.	Malueras.
Voluerat.	Noluerat.	Maluerat.

Pluraliter.

Volueramus.	Nolueramus.	Malueramus.
Volueratis.	Nolueratis.	Malueratis.
Voluerant.	Noluerant.	Maluerant.

Futurum.

Singulariter.

Volam.	Nolam.	Malam.
Voles.	Noles.	Males.
Volet.	Nolet.	Malet.

Pluraliter.

Volemus.	Nolemus.	Malemus.
Voletis.	Noletis.	Maletis.
Volent.	Nolent.	Malent.

Coniunctivi Modi Tempus Praesens.

Singulariter.

Velim.	Nolim.	Malim.
Velis.	Nolis.	Malis.
Velit.	Nolit.	Malit.

Pluraliter.

Velimus.	Nolimus.	Malimus.
Velitis.	Nolitis.	Malitis.
Velint.	Nolint.	Malint.

Praeteritum Imperfectum.

Singulariter.

Vellem.	Nollem.	Mallem.
Velles.	Nolles.	Malles.
Vellet.	Nollet.	Mallet.

Pluraliter.

Vellemus.	Nollemus.	Mallemus.
Velletis.	Nolletis.	Malletis.
Vellent.	Nollent.	Mallent.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Voluerim.	Noluerim.	Maluerim.
Volueris.	Nolueris.	Malueris.
Voluerit.	Noluerit.	Maluerit.

Pluraliter.

Voluerimus.	Noluerimus.	Maluerimus.
Volueritis.	Nolueritis.	Malueritis.
Voluerint.	Noluerint.	Maluerint.

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singulariter.

Voluissem.	Noluissem.	Maluissem.
Voluisses.	Noluisses.	Maluisses.
Voluisset.	Noluisset.	Maluisset.

Pluraliter.

Voluissemus.	Noluissemus.	Maluissemus.
Voluissetis.	Noluissetis.	Maluissetis.
Voluissent.	Noluissent.	Maluissent.

Futurum.

Singulariter.

Voluero.	Noluero.	Maluero.
Volueris.	Nolueris.	Malueris.
Voluerit.	Noluerit.	Maluerit.

Pluraliter.

Voluerimus.	Noluerimus.	Maluerimus.
Volueritis.	Nolueritis.	Malueritis.
Voluerint.	Noluerint.	Maluerint.

Modus Imperativus.

Tempus Praesens.

Caret.	*Sing.* Noli.	Caret.
	Plural. Nolite.	

Futurum sive Modus Mandativus.

Sing. Nolito.
Plural. Nolite
Nolunto.

Modus Infinitivus.

Tempus Praesens.

Velle.	Nolle.	Malle.

Praeteritum Perfect. et Plusquamperfectum.

Voluisse.	Noluisse.	Maluisse.

Participium.

Tempus Praesens.

Volens. Nolens. Malens.

Nota 1) Volo, malo proprie Imperativo carent, pro quo utimur *Fac velis*, *malis*, Cic. ad Att. Itaque *fac*, ut me *velis*, esse aliquem; sic da operam: ut *velis*, et similibus. Diomedes addit: *volito*, *volitote*; sed in usu non sunt.

Nota 2) *Nolo* et *malo*, compositi idem sunt, ac *non volo*, et *magis volo*; apud Plautum: *mavolo*, *mavellem*, et *mavelim* invenies, et *nevolo*, *nevis*, *nevult*.

§. VII.

De Coniugatione Verborum Defectivorum.

Quae sunt verba Defectiva?

Sunt, quibus Modi nonnulli, aut Tempora, Numeri, Personae deficiunt. Quo vocabulo nonnulli Grammatici *Anomala* quoque complectuntur, verum non omnia Defectiva sunt *Anomala*; nam *memini*, *odi*, *novi*, *coepi*, cum multis destituuntur temporibus, tertiae tamen sive quartae Coniugationis leges servant, ut infra videre est.

I.

a) Coepi: *elkezdettem*, vagy *elkezdem*, ich habe angefangen, oder ich fange an; počal gsem, aneb počinam. Ja zacsosam, illi zacsinam. *Ja zachelszem*, *ali zachimam*.

b) Memini: *emlékezek*, vagy *emlékeztem*; ich erinnere mich, oder ich habe mich erinnert; pomatugem, aneb pomatowal gsem. Ja spominjamse, illi spominjosamse. *Ja zpominamsze*, *ali zpominalszemsze*.

c) Novi: *tudom*, vagy *tudtam*; ich weiß, oder habe gewußt; wim, aneb wedel gsem. Ja znam, illi znaosam. *Ja znam*, *ali znalszem*.

d) Odi: *gyülölöm*, vagy *gyülöltem*; ich hasse, oder ich habe gehaßt; nenawidim, aneb nenawidel gsem. Ja odurivam, illi odurivosam. *Ja odurjavam*, *ali odurjavalszem*.

Modus Indicativus.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Coepi.	Memini.	Novi.	Odi.
Coepisti.	Meministi.	Novisti.	Odisti.
Coepit.	Meminit.	Novit.	Odit.

Pluraliter.

Coepimus.	Meminimus.	Novimus.	Odimus.
Coepistis.	Meministis.	Novistis.	Odistis.
Coeperunt. (ere.)	Meminerunt. (ere.)	Noverunt. (ere.)	Oderunt. (ere.)

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singulariter.

Coeperam.	Memineram.	Noveram.	Oderam.
Coeperas.	Memineras.	Noveras.	Oderas.
Coeperat.	Meminerat.	Noverat.	Oderat.

Pluraliter.

Coeperamus.	Memineramus.	Noveramus.	Oderamus
Coeperatis.	Memineratis.	Noveratis.	Oderatis.
Coeperant.	Meminerant.	Noverant.	Oderant.

Modus Coniunctivus.

Praeteritum Perfectum.

Singulariter.

Coeperim.	Meminerim.	Noverim.	Oderim.
Coeperis.	Memineris.	Noveris.	Oderis.
Coeperit.	Meminerit.	Noverit.	Oderit.

Pluraliter.

Coeperimus.	Meminerimus.	Noverimus.	Oderimus.
Coeperitis.	Memineritis.	Noveritis.	Oderitis.
Coeperint.	Meminerint.	Noverint.	Oderint.

Praeteritum Plusquamperfectum.

Singulariter.

Coepissem.	Meminissem.	Novissem.	Odissem.
Coepisses.	Meminisses.	Novisses.	Odisses.
Coepisset.	Meminisset.	Novisset.	Odisset.

Pluraliter.

Coepissemus	Meminissemus	Novissemus	Odissemus.
Coepissetis.	Meminissetis.	Novissetis.	Odissetis.
Coepissent.	Meminissent.	Novissent.	Odissent.

Futurum.

Singulariter.

Coepero.	Meminero.	Novero.	Odero.
Coeperis.	Memineris.	Noveris.	Oderis.
Coeperit.	Meminerit.	Noverit.	Oderit.

Pluraliter.

Coeperimus.	Meminerimus	Noverimus.	Oderimus.
Coeperitis.	Memineritis.	Noveritis.	Oderitis.
Coeperint.	Meminerint.	Noverint.	Oderint.

Modus Imperativus.

Singulariter.

Caret.	Memento, *vel* memineris,	Noveris.	Oderis.
	meminerit.	Noverit.	Oderit.

Pluraliter.

Caret.	Meminerimus.	Noverimus.	Oderimus.
	Mementote, *v.* memineritis.	Noveritis.	Oderitis.
	Meminerint.	Noverint.	Oderint.

Modus Infinitivus.

Praeteritum Perfectum, et Plusquamperfectum.

Coepisse.	Meminisse.	Novisse.	Odisse.

Futurum.

Coepturum, am, um, esse.	Caret.	Caret.	Osurum, am, um, esse.

Participium.

Praeteritum Perfectum.

Coeptus, a, um.	Caret.	Caret.	Osus, a, um.

Futurum.

Coepturus, a, um.	Caret	Caret.	Osurus, a, um.

Nota 1) Quatuor haec verba Praeteritum solum habent, sed Praeteritum sumitur etiam pro Praesenti, quo tempore et omnibus iis, quae a Praesenti formantur, carent. *Coepio* olim in usu fuit, ut: Plaut. Men. Lites *coepio*.

Nota 2) Coepi Praeteritum aliud habet passivae vocis *coeptus*, *a*, *um*, *sum* vel *fui*, *eram* vel *fueram*, in aliis etiam Modis: *coeptus fuissem;* etc. iungiturque aliis passivis Infiniti Modis e. g. Pons institui *coeptus est*. Caes. Vineae *coeptae* agi. Liv.

Nota 3) Memineris, noveris, oderis, coeperis, etc. quae pro Imperativo usurpantur, sunt modi Coniunctivi.

Nota 4) Novi saepe patitur Syncopen, abiecta syllaba *vi*, ut: novisti, *nosti*, novistis, *nostis*, noverunt, *norunt*, noveram, *noram*, *as*, *at*, *amus*, *atis*, *ant*, noverim, *norim*, *ris*, etc. novissem, *nossem*, *nosse*, et: *emus*, *etis*, *ent*, noveris, *noris*, novisse, *nosse*.

II.

Aio, inquam. *Mondom.* Ich sage; gá práwim. Velim. *Velim.*

Modus Indicativus.

Tempus Praesens.

Sing.	Aio, ais, ait.	Inquam, is, it.
Plur.	Caret, aiunt.	Inquimus, inquitis, iunt.

Praeteritum Imperfectum.

Sing.	Aiebam, as, at.	Inquiebam, bas, bat. (etiam inquibat.
Plur.	Aiebamus, atis, ant.	Inquiebamus, batis, bant.

Praeteritum Perfectum.

Sing.	— Aisti, caret.	— caret inquisti, caret.

Futurum.

Sing.	— —	— Inquies, inquiet.

Modus Coniunctivus.

Tempus Praesens.

Sing. — Aias, aiat. | — Inquias, inquiat.
Plur. — Aiatis, aiant. | — Inquiatis, inquiant.

Modus Imperativus.

Tempus Praesens.

Sing. — Ai, — | — Inque, vel inquito.

Participium Praesens.

Aiens. | Inquiens.

Nota. *Inquio* etiam nonnunquam reperitur: ita apud Catul. epig. 10. sed rarum est. *Aio:* Praesens tantum, et Imperfectum habere Grammatici nonnulli contendunt, reliqua tempora rarius saltem occurrere dubio vacat. Plaut. in Imperat. vel *ai*, negat.

III.

Forem, fore. *Volnék, lennék, lenni.* Ich wäre, oder ich würde sein. Gsem bil, biti. Dabi bil, da budem. *Dabi bio, da bude.*

Forem, fores, foret, *loco* essem, esses, esset.
— — forent, *loco* — — essent.
Fore — — *loco* — — futurum.

Nota. Occurrunt etiam eius composita *adfore:* Aen. 8. *adforet.* Aen. 6. *Confer.* Terent. Andr. *defore.* Cic. in Rul. *Profore.* Horat. 1. ep. 18. et alia.

IV.

Ad classem Defectivorum, e quibus nonnulla unum tantum, alterumve tempus, aut personam habent, pertinent etiam sequentia:

FAXO. Futurum Indicativi, pro faciam. *Megcselekszem.* Ich werde machen. Učinim. Budem uchenil. *Budem ucsinio.*

Faxim, *is, it, imus, itis, int.* In modo Coniunctivo loco faciam, as, at, etc. vel fecero.

QUAESO, quaesumus. *Kérlek*, *kérünk*. Ich bitte, wir bitten. Prosím, prosíme. Proszim, proszimo. *Molim*, *molimo*. Primas tantum personas Praesentis Indicativi habet.

AVE, *avete*, *aveto*, *avere*, verbum est salutandi. *Isten veled*, *légy egésséggel*, vagy *üdvöz légy*. Sei gegrüßt. Zdraw bud. Daszi zdrav. *Daszi zdrav*. Aveo autem, id est: concupisco, plura habet tempora.

SALVE, *salvete*, *salvebis*, *salveto*, *salvetote*, *salvere*; eadem fere significatio, quae prioris.

CEDO est secunda persona utriusque numeri Imperativi. Terentio valde frequens, idem significat, ac: *da*, *exhibe*, *porrige*, vel *dic*. *Add elő*, *hozz*. Gieb, reiche her, und auch: sage heraus. Dage neb podag, powec. Daj, ali povech. *Daj ali kaxi*. Reperitur etiam in Pl. apud Comicos: *cedite*, vel cette per Syncopen.

INFIT, tertia persona Praesent. Indic. pro *incipit*, vel *inquit*. *Elkezdi* vagy *mondja*. Er fängt an, er sagt. Začina on, neb powida. On pochinja, ali poveda. *On pocsina*, *illi kaxe*.

DEFIT, *defieri*, tertiam personam habet indicativi, et Praesens Infinitivi. *Hijja vagyon*. Es mangelt. Nedostáwase. Zmenykati. *Majnka*.

OVAT, tertiam personam habet Indicativi, et Participium: *ovans*, *ovantis*, *ovanti*, etc. *Örül*, *vigad*. Er frohlockt. Raduge se. Radujese. *Radujesze*; licet et aliae supersint flexiones: *Ovet*, Stat. 4. Silv. 1. 8. *ovaret*. Idem Theb. I. 153. *ovandi* ius. Svet. Claud. e. 1. et Solin. c. 57. de Antiocho: equum *ovaturus* insiluit.

VALE, *valete*, *valeto*, *valere*; etsi ex integro verbo valeo est: quia tamen salutandi significatio in pluribus personis non datur; inter Defectiva refertur.

FARI, DARI, etiam Defectivis accensentur propterea quod primae personae horum verborum Praes. Indic. et Coniunct. *for*, *dor*, *fer*, *der*, non sint

in usu: recte vero dicitur: *faris*, *fari*, *fatus sum*, *fandi*, *fando*, etc. uti et *daris*, *datur* etc.

Admonitio. Quae sequuntur in *im* ad Praesens, vel Futurum Coniunctivi, aut ad Praesens vel Futurum Modi potentialis pertinent, pleraque eorum non sunt in usu, obiter hic tantum, et perpaucis exponuntur, ne adolescentuli in veterum scriptis legendis, intelligendis adhaereant; huiusmodi sunt·

Edim, edis, edit. *Plur.* Edimus, editis, edint, pro *edam*, *as*, etc.

Comedim, comedis etc. pro *comedam*.

Ausim, is, it, id est: *audeam*, sive *ausus ero*, fuero, vel fuerim.

Auxim, auxis, id est: *augeam*,

Axim, is, int, pro *agam*, vel *egerim*, *adaxint*, Plaut.

Duim, is, it, int, pro *dem*.

Perduim, is, it, int, pro *perdam*.

Siem, es, et, sint, pro *sim*.

Prohibessim, pro *prohibuerim*,

Amasso, pro *amavero*.

Expugnassere, pro *expugnaturum esse*.

Reconciliassere, pro *reconciliaturum esse*.

Haec vocantur tempora Archaica.

VIII.

De Coniugatione Verborum Impersonalium.

Grammatici nonnulli, ut: Donatus, Diomedes, Phocas, etc. Verba Impersonalia inter *Defectiva* numerant; quia *personis deficiunt*, personis quidem sermonis, quae sunt ipsius verbi propria quasi membra; neque his omnibus, sed praecipuis, prima, et secunda.

Quotuplicia sunt Impersonalia?

Duplicia: alia sunt activae vocis, ut: *piget*, *pudet*, *poenitet*, etc. alia Passivae vocis, ut: *pugnatur*, *itur*, *curritur*, *egetur*. etc.

I. De Activis Impersonalibus.

Activa vel potius Neutra desinunt in *t*, suntque duplicia: alia *per se Impersonalia*, quae nimirum usitata in prima et secunda persona non leguntur, ut sunt: *decet*, *libet*, *licet*, *liquet*, *miseret*, *oportet*, *piget*, *poenitet*, *pudet*, *taedet*. Alia per *Accidens;* quae ratione primae, et secundae personae personalia sunt: in tertia autem e constructione impersonalitatem induunt, id est: absolute sine Nominativo ponuntur, ut: *tonat*, *fulget*, *fulgurat*, *grandinat*, *ningit*, *pluit*, quibus tamen nonnunquam etiam Nominativus additur rei; quae pluviam, tonitru, aut quid simile ciet.

Coniugatio autem Impersonalium activorum fit per consuetas quatuor coniugationum formas. E. g.

a) *Per I. Coniug.* Tonat, tonabat, tonuit, tonuerat, tonabit. *Coniunct.* tonet, tonaret, tonuerat, tonuisset. *Infinit.* tonare, tonuisse.

b) *Per II. Coniug.* Oportet, oportebat, oportuit, oportuerat, oportebit. *Coniunct.* oporteat, oporteret, oportuerit, oportuisset, *Infinit.* oportere, oportuisse.

c) *Per III. Coniug.* Accidit, accidebat, accidit, acciderat, accidet. *Coniunct.* accidat, accideret, acciderit, accidisset. *Infinit.* accidere, accidisse.

d) *Per IV. Coniug.* Evenit, eveniebat, evenit, evenerat, eveniet. *Coniunct.* eveniat, eveniret, evenerit, evenisset. *Infinit.* evenire, evenisse.

PARADIGMA.

Verbi Impersonalis vocis activae.

Poenitet. *Bánom.* Es reuet. Lito, neb zel gest. Kajemsze. *Kajamsze.*

Modus Indicativus.	Modus Coniunctivus.
Praesens.	
Poenitet.	Poeniteat.

Imperfectum.

Poenitebat. | Poeniteret.

Perfectum.

Poenituit. | Poenituerit.

Praeteritum Plusquamperfectum.

Poenituerat. | Poenituisset.

Futurum.

Poenitebit. | Poenituerit.

Modus Imperativus. | *Modus Infinitivus.*

Psaesens.

Poeniteat. | Poenitere.

Perfectum.

Poenituisse.

Gerundia.

Poenitendi, do, dum,

Participium.

Poenitens, entis.

II. De Passivis Impersonalibus.

Unde fiunt Impersonalia passivae vocis, et quomodo coniugantur?

Fiunt ab omnibus verbis activis, et neutris, desinuntque in *tur* et coniugatio eorum sequitur characterem passivorum, e. g.

a) *Per I. Coniug.* Cantatur, cantabatur, cantatum est, cantatum erat, cantabitur. *Coniunct.* cantetur, etc. *Infinit.* cantari, etc. sic etiam statur, laboratur, peccatur, etc.

b) *Per II. Coniug.* Sedetur, sedebatur, sessum est, sessum erat, sedebitur, etc. etiam suadetur, ridetur, siletur.

c) *Per III. Coniug.* Curritur, currebatur, cursum est, cursum erat, etc. sic etiam luditur, parcitur, scanditur, sistitur, vivitur.

d) *Per IV. Coniug.* Itur, ibatur, itum est, etc. sic etiam dormitur, garritur, scitur, servitur, venitur, etc.

PARADIGMA.

Verbi Impersonalis vocis passivae.

Modus Indicativus.	Modus Coniunctivus.
Praesens.	
Pugnatur. *Viaskodtatik.* Es wird gekämpft. Bige, boguge. Bijesze, vojujesze. *Vojujesze.*	Pugnetur.
Imperfectum.	
Pugnabatur.	Pugnaretur.
Perfectum.	
Pugnatum est (fuit.)	Pugnatum sit (fuerit.)
Plusquamperfectum.	
Pugnatum erat (fuerat.)	Pugnatum esset (fuisset.)
Futurum.	
Pugnabitur.	Pugnatum fuerit.
Modus Imperativus.	*Modus Infinitivus.*
Praes. Pugnetur.	*Praes.* Pugnari. *Perfectum.* Pugnatum esse (fuisse.) *Futurum.* Pugnatum iri.

CAPUT IV.

DE PARTICIPIO.

Quid est Participium, et quid de eo notandum?

Est adiectivum a verbo derivatum, tam nominis quam verbi *accidentia* (seu proprietates) in se continens: ut: *amans*, *amaturus*, *amatus*, *amandus*. Vel est pars orationis, quae tum casus, tum tempora habet. *Participium* vocatur, quia partem suae naturae capit, seu *participat* a nomine, partem a verbo.

A nomine sumit *genus*, *numerum*, *declinationem*, *casum*, et saepe *comparationem.*

A verbo *significationem actionis*, aut *passionis*, et *tempus.*

Praecipuum Participii *accidens,* per quod a reliquis distinguitur adiectivis, est *tempus. Tempora* Participiorum sunt tria: Praesens, Praeteritum, et Futurum.

I. Participium praesentis temporis exit in *ans*, vel *ens*, ac ab omni verborum genere nascitur, exceptis passivis, ut; *amans*, *serviens*, *complectens*, *utens.*

II. Participium praeteriti temporis desinit in *tus, sus*, *xus*, et fit a verbis passivis, ac deponentibus, ut: *amatus*, *usus*, *amplexus.*

Nota. Unum in *uus* reperitur, *mortuus* videlicet a morior.

III. Participia futuri temporis tum in *rus*, tum in *dus* exeunt.

a) In *rus* oriuntur ab omni genere verborum exceptis passivis, ut: *amaturus*, *serviturus*, *amplexurus*, *usurus.*

Nota. 1) *Morior*, *orior*, *parior*, *nascor*, in formatione participii huius recedunt a communi regula, habent enim *moriturus*, *oriturus*, *pariturus*, *nasciturus*, non morturus, orturus, parturus, naturus.

Nota. 2) Quae verbis supinis carent, carent etiam participiis in *rus*, et participiis praeteriti temporis.

b) Participia in *dus* fiunt a passivis, ut *amandus*, ab amor; saepe etiam a deponentibus, quae accusandi casum habent, praesertim si aliquando fuerunt communia, ut: *sequendus* a sequor, *ulciscendus* ab ulciscor, *execrandus* ab execror, *utendus* ab utor.

Quod attinet ad accidentia, quae in participiis cum nominibus communia sunt, sequentia observanda veniunt.

1) Quoad genus, numerum, declinationem, et casum eadem est ratio participiorum, quae adiectivorum in nomine; nam participia in *us* sunt adiectiva unius terminationis, generis omnis, et declinan-

tur, ut: *felix.* Praeterita, et futura sunt trium terminationum, et declinantur, ut: *bonus, a, um.*

2) Participia quaedam, adiectivorum instar comparantur etiam, temporis nimirum praesentis, et praeteriti, ut: *amans, amantior, amantissimus; egens, egentior, egentissimus; optatus, optatior, optatissimus*, etc. Nulla vero comparantur in *rus*, vel *dus*; nam *colendissimus, observandissimus* recepta quidem, sed non sunt latina. Quaedam horum extra positivum vix aliter, quam in alterutro gradu reperies, ut in comparativo: *rectior, spoliatior, damnatior*; in superlativo, ut: *persuasissimus, debitissimus*, fortasse et *laudatissimus.*

CAPUT V.

DE PRAEPOSITIONE.

Quid est Praepositio?

Est pars orationis, quae ceteris partibus aut separata, aut coniuncta fere praeponitur.

Separata, ut: *Non sum apud me prae iracundia.*

Coniuncta ut: *Praestat millies mori, quam Deum vel levissime offendere.*

Quomodo dividuntur Praepositiones?

Trifariam: quaedam Accusativum regunt, quaedam Ablativum, quaedam utrumque casum.

Admonitio. Quem praepositio quaeque casum regat, non ad Etymologiam quidem, sed ad Syntaxim pertinet; nihilominus subiiciuntur hic praepositiones cum suis casibus, quia pueris earum usus fit maximus.

I. Praepositiones cum Accusativo.

Ad. *Hozzá, reá, mellé, hez, hoz, re, ra.* Nach, bei, zugegen. K, ke, na, do. K, vu, na, do. *K, na, do, za*

Apud. *Nál, nálam, nálad, nála.* Bei. U, Pri. Kod. *Pri.*

Ante. *Előtt, előttem, előtted, előtte.* Vor. Pred. Pred. *Prid.*

Adversus vel adversum. *Ellen, ellenem*, etc. Gegen, wi-

der. Proti, naproti. Proti, naproti, szuproti. *Protiva, suprot.*

Cis. *Innen, effelől.* Diesseits. Z tegto Strani. Zovo ztrane. *Sove strane.*

Citra. *Nélkül, innen, előtt.* Diesseits. Z oneg Strani. Zone ztrane. *S' one strane, odovua*

Circiter. *Úgy mint, felé.* Ungefähr, beiläufig. Okolo. okolo. *Okolo.*

Circa. *Környül, mellette.* Bei, um, rings umher. Pri, (neb) okolo. Okolo. *Okolo.*

Circum. *Körül, környül.* Um, herum, umher. Okolo. Okolo. *Okolo.*

Contra. *Ellen, ellenbe, ellenem.* Wider, gegen. Proti. Suproti. *Suprot.*

Erga. *Hozzám, hozzá.* Gegen. Proti, naproti. Proti, naproti. *Prama.*

Extra. *Künn, kinn, kivül.* Ausser, ausserhalb. Krome, wen, wne. Zvan. *Iz van.*

Intra. *Ban, ben, belé, belől.* Innerhalb, binnen. Wnitr, tam. Nutri. *U nutra.*

Inter. *Közt, között, közöttem,* etc. Zwischen unter. Mezi. Med. *Medgy.*

Infra. *Alá, alá felé, alább, alatt.* Unter, Unterhalb. Pod, zespod, wedle, dole. Ped. *Pod.*

Iuxta. *Mellett, mellette, mellettem,* etc. Nach, neben, bei. podle, wedle. Polek. *Pokrai.*

Ob. *Ért, miatt, azért.* Wegen, vor. Za, pro. Zbog, zaradi. *Zbog, zaradi.*

Penes. *Mellett, mellette, mellettem,* etc. Bei. Pri, u. Pri. *Kod.*

Per. *Által, általa, rajta.* Durch. Skrz. Chez. *Kroz.*

Pone. *Hátúl, megett.* Hinterwärts, hinter. Pozadu. Pri. *Kod.*

Post. *Utánn, megett.* Nach, hernach, hinter. Za, potom, posled. Za. *Za.*

Praeter. *Kivül, nélkül, mellett.* Ohne, neben, wider. Mimo, krome. Mimo. *Osim toga.*

Prope. *Közel, mellett,* etc. Bei, beinahe. Pri, blizko. Blizu. *Blizu,*

Propter. *Azért, érte, mellett.* Um, von, wegen. Pro, za. Zarad. *Zaradi.*

Secundum. *Szerint, nál, nél, mellett.* Nach, neben. Polde. Polek. *Pokraj.*
Secus. *Mellette.* Nahe, nahe bei. Podle, blizko. Pekjo blizu. *Blizu, uz, kad.*
Supra. *Rajta, felette.* Oben, über. Na, nad. Na, nad zverhu. *Nad, sverhu.*
Trans. *Által, túl.* Hinüber, überhin, jenseits. Pres, za. Prek. *Priko.*
Versus, versum, (etiam vorsus vorsum.) *Felé, ellen.* Gegen, oder wärts. Proti, naproti. Proti, naproti. *Protiva.*
Ultra. *Túl, által, felett.* Weiter, jenseits, darüber. Pres, z oneg Strani. Dalije. *Dalye.*
Usque. *Addig, ig.* Bis, an. Až. Do. *Do.*

Nota. 1. In universum praepositiones, quae Accusativum regunt, numero sunt una et triginta, quae memoriae iuvandae causa his continentur versiculis:

Trans, apud, adversus, *quarto* iungantur, et ante,
Pone, per, adversum, iuxta, prope, versus, et infra.
Ad, post, et circum, circa, cis, circiter, extra,
Praeter, ob, intra, erga, citra, secus, usque, secundum,
Et propter, contra, supra, penes, inter, et ultra.

Nota 2. *Versus* casui suo, quem regit, postponitur, ut: *Massiliam versus, Brundusium versus.* Cic. Medus amnis meridiem versus fluit. Curt.

II. Praepositiones cum Ablativo.

A, ab, abs. *Tól, túl, től, tűl.* Von, durch, aus. 2c. Od. Od. *Od.*
Absque. *Nélkül.* Ohne. Bez. Prez. *Prez.*
Cum. *Val, vel, velem, veled.* Mit. S tim. Z. *S.*
Coram. *Előtt, előtted, előtte.* Vor, in Gegenwart. Pred, u Pritomnosti. Pred. *Prid.*
Clam. *Nélkül, lopva, csalárdúl, alattomban.* Heimlich, verborgen, ohne Wissen. Tagne, newédome, skritte, Otajno, skrivcze. *Potajno.*
De. *Ból ből, ról, ről, rűl, alá.* Von wegen. Od z. Od. *Od.*
E, ex. *Tól, től, túl, tűl, ból, bűl.* Von, aus. Z, od. Z, iz od. *Iz, od.*

Prae, *Elől, elölle, miatt, miatta.* Vor, gegen, vorher. Pred, proti, pred tim. Pred. *Prid.*

Pro. *Ért, előtt, helyett.* Für. Za, pred, pro. Za. Za.

Procul. *Messze.* Von fern, weit. Zdaleka, opodal. Dalko. *Daleko.*

Palam. *Nyilván való, szemlátomást.* Oeffentlich. Zgewne. Ocsi veszto. *Ocsito.*

Sine. *Nélkül.* Ohne. Bez. Prez. *Prez.*

Tenus. *Addig, ig, igg, nál, nél, fogva.* Bis, nahe. Až Do. *Do.*

Nota 1. *Tenus* fere Genitivum amat, cum vocabulo multitudinis adhaeret, ut: comarum tenus, lumborum tenus. Alioquin Ablativum, ut: pectore tenus, ore tenus. Apud bonos auctores reperitur: *clam patre*, et *clam patrem.*

Nota 2. Praepositiones Ablativo servientes in sequentes memoriales versus placuit redigere:

Abs, ab, et a poscunt: cum, clam sibi sumere sextum,
Et tenus, atque palam, procul, absque fruuntur eodem,
Ex, e, de, coram, pro, prae, sine ponitur apte.
Post patrium ferme numero *tenus* una secundo.

III. Accusativum, vel Ablativum, pro varia significatione postulant.

In. *Ban, ben, an, en, ra, ba, be.* In oder auf. W, do, na. Vu, na, po. *U, vina.*

Sub. *Alatt, alatta, alattad,* etc. Unter, bei. Pod, neb, pred. Pod. *Pod.*

Super. *Rajta, felette.* Auf, über, bei, darüber. Na, pres, to. Na, sverhu. *Na, zverhu.*

Nota. Si in his tribus praepositionibus quaestio fiat per *Quo?* Accusativum petunt, ut: *Eo in Templum. Librum abiecit sub mensam. Meditatur super glaciem.* Si vero per *Ubi?* Ablativum, ut: *Est in templo. Iacet sub mensa. Cecidit super glacie.*

Subter. *Alatta, alattam, alattad.* Unter. Pod. Pod. *Pod.* Apud Oratores Accusativum habet, apud Poetas etiam Ablativum.

CAPUT VI.

DE ADVERBIO

Quid est Adverbium?

Est pars orationis, quae vocabulis addita, eorum significationem explanat, ac definit, ut: *Raro loquitur; bene peritus; vehementer iratus; parum diligens.*

Adverbiorum varia sunt genera, et significationes.

Comparandi, ut: *Magis*, *minus*, *fortius.*

Confirmandi, ut: *Profecto*, *sane*, *certe*, *certo*, *scilicet*, *nae*, *utique*, *vere*, *verissime*, *haud dubie*, etc. Huc pertinent formulae iurandi veterum: *me hercule*, *hercle*, *mecastor*, *pol*, *aedepol*, *medius fidius.* etc.

Congregandi, ut: *Simul*, *una*, *pariter.*

Demonstrandi, ut: *En*, *ecce*, et *hem.*

Diversitatis, ut: *Aliter*, *secus.*

Dubitandi, ut *forsan*, *forsitan*, *fortassis*, *fortasse*, etc.

Eligendi, ut: *Potius*, *imo*, etc.

Eventus, ut: *Forte*, *fortuito.*

Hortandi ut *Eia*, *age*, *agedum*, *agito.*

Intendendi, ut *Acriter*, *studiose*, *vehementer.*

Interrogandi, ut: *Cur? quare? quid ita? quam ob rem?*

Loci, ut: *Hic*, *huc*, *hac*, *horsum.*

Negandi, ut: *Non*, *nequaquam*, *minime*, *haud*, *haudquaquam.*

Numeri, ut: *Semel*, *bis*, *ter*, *quater*, *quinquies*, *sexies*, *septies*, *octies*, *novies*, *decies*, *undecies*, *duodecies*, *tredecies*, *quaterdecies*, *quindecies*, *sedecies*, *decies septies*, *duodevicies*, *undevicies*, *vicies*, *vicies semel*, *semel et vicies*, *bis et vicies*, *ter et vicies*, *duo de tricies*, *undetricies*, *tricies*, *semel et tricies*,

bis et tricies, undequadragesies, quadragies, quinquagies, sexagies, septuagies, octuagies, nonagies, undecenties, centies, ducenties, tercenties, quadringenties, quingenties, sexcenties, septingenties, octingenties, nongenties, millies; raro, rursus, iterum, tertium, quartum, etc.

Optandi, ut: *Utinam! o utinam! o si!*

Ordinis, ut: *Primum, deinde, postea, deinceps, praeterea, denique, postremum.*

Prohibendi, ut: *Ne, minime, nequaquam.*

Qualitatis, ut: *Prudenter, perite, eleganter*, etc.

Quantitatis, ut: *Parum, multum, satis, nimium*, etc.

Remittendi, ut: *Segniter, remisse, oscitanter.*

Respondendi affirmative, ut: *Etiam, ita, maxime, quidni.*

Separandi, ut: *Seorsim, separatim.*

Similitudinis, ut: *Sicut, sicuti, ut, uti.*

Temporis, ut: *Hodie, cras, perendie, heri, nudius tertius.*

Vocandi, *Heus, eho.*

Nota Praecipue notanda significata adverbiorum loci, ac temporis, nempe: persepae in thaematibus occurrentium.

ADVERBIA LOCI.

Haec varia sunt: nempe 1. In LOCO. 2. A LOCO. 3. Ad LOCUM 4. Per LOCUM.

I. In LOCO, *ad Quaestionem* UBI? *Hol, holott?* Wo? Kde. Gde. *Gdi.*

Hic, isthic. *Itt, itten.* Hier, da. Tuto, zde, na tomto Miste. Ovde, na ovomu meztu. *Ovdi, na ovomu mistu.*

Illic. *Imitt, amott.* Dort, daselbst. Tam. Onde, tam. *Ondi, tamo.*

Ibi, ibidem. *Ottan, ugyan ott.* Da, eben, an dem Orte, eben daselbst. Ta, tam, ná tom Miste, Onde. onde. *Ondi, onde.*

Alibi. *Máshol, másutt.* Anderswo. Ginde, ginudi. Drugde. *Drugdi.*

Alicubi. *Valahol*, *valahol ott.* Irgendwo. Nekde. Negdo. *Igdi.*

Ubiubi, ubilibet, ubivis, ubicunque. *Akárhol.* Wo es auch sei, allenthalben. Kdečkolwek. Gdegoder. *Gdigod v. gdigdi.*

Nullibi, nuspiam. *Sehol.* Nirgend. Nikde. Nigder. *Nigdi.*

Ubique. *Mindenütt.* Ueberall. Wšade. Vszigder. *Svagdi.*

Utrobique. *Mind két helyen.* An beiden Orten. Z obuch Strán. Na jednom y drugom meztu. *Na obadve strane.*

Utrinque. *Mind kétfelől.* Zu beiden Seiten. Na obuch Stranách. Z obodveh ztran. *S obadve strane.*

Intus. *Belől.* Darinnen. Tam, wnitr. Nutri. *U nutra.*

Foris, extus. *Kivül.* Draussen. Wenku, zewnitr. Zvuna. *Na dvoru.*

Longe, peregre. *Messze, távúl.* Lang, weit über Feld. Daleko, pres pole. Dalko. *Daleko.*

Prope. *Közel.* Nahe, bei. Blizko. Blizu. *Blizu.*

Juxta. *Mellette.* Daneben. Podle. Polek. *Pokraj.*

Superne. *Felül.* Oberhalb, oberwärts. Z Huri, z Wrchu. Zgora. *Ozgor.*

Inferne. *Alól.* Von unten auf. Zdole, ze spodku. Zdola, *Ozdol.*

II. A LOCO, ad *Quaestionem* UNDE? *Honnét, honnan?* Woher? Odkud. Odkuda. *Odkud.*

Hinc. *Innét.* Von hinnen, von hier. Odtud. Odovud. *Odovuda.*

Isthinc, illinc. *Amonnét, amonnan.* Von dannen. Odtud, od onud. Odovud. *Odovuda.*

Inde, indidem. *Innét, onnan, ugyan onnan.* Von dannen, ebenda. Rowne odtud. Odonud. *Odonuda.*

Alicunde. *Valahonnan.* Anderst woher. Od nekud. Od drugud. *Od kudgod.*

Undeunde, undecunque, undelibet, undevis. *Akár honnét akár honnan.* Allenthalben bei, woher du willst. Odkudkoliw, todkudkoliw chceš, aneb se lib-- Od kudgoder. *Od kudamudrago.*

Eminus. *Messziről*, *távulról*. Von ferne, von weiten. Z daleka. Iz dalka. *Iz daleka.*

Cominus. *Közelről*. In der Nähe, aus der Nähe, vom Nahem. Zblizka. Iz bliza. *iz bliza.*

III. Ad LOCUM, ad *Quaestionem* QUO? *Hová?* Wohin? Kam? Kamo v. kuda. *Kam.*

Huc. *Ide.* Hieher. Sem. Szim. *Ovamo.*

Isthuc, illic. *Oda*, *imide*, *amoda*. Da, dorthin, dahin Tam. Szim, tam. *Onamo*, *tamo.*

Eo, eodem. *Ugyan oda.* Dahin, ebendaselbst. Tam, w tom Spusobu. Tam, vu to izto. *Tamo*, *onamo.*

Quopiam. *Valahová.* Wohin. Nekam, nekde. Nekam. *Kamo.*

Quoquo, quovis, qualibet. *Akár hová.* Wohin du willst, allenthalben. Kdekolwek, kam chceš. Kamgoder, kam hochesh. *Kudagod*, *kudamudrago.*

Quoversus. *Melly felé*, *melly tájra.* Wozu. Kam. Kam. *Kamo.*

Horsum. *Ide felé.* Hieherwärts, herzu, auf diese Seite. Sem, tadeto, na tuto Stranu. Szim, na tu ztran. *Amo.*

Istrorsum, illorsum. *Oda felé*, *ez felé*, *arra felé.* Dahinwärts, dorthinwärts. Na tuto Stranu, tam. Na onu ztranu, na onu ztran. *Na ovu stranu*, *na onu stranu.*

Aliorsum. *Más felé.* Anders wohin. Nekam ginam. Nekam drugam. *Nikuda ná drugu stranu.*

Nullorsum. *Sehová.* Nirgendshin. Nikam. Nikam. *Nikuda.*

Dextrorsum. *Jobb felé*, *tőled*, vagy *tűled.* Zur rechten. Na prawu. Na desznu. *Na desno.*

Laevorsum. *Bal felé*, *hozzád.* Zur linken. Na lewo. Ne levu. *Na livo.*

Extrorsum. *Ki*, *kifelé.* Hinauswärts. Po wenku. Vun. *Na dvor.*

Introrsum. *Bé*, *be*, *befelé.* Einwärts. Do, wniter. Nuter. *U nutra.*

Prorsum. *Elő*, *előbb*, *előbbre.* Gänzlich, gerade, durchaus Owsem, docela, prawo. Napervo. *Sasvim.*

Retrorsum. *Hátra*, *hátúl*, *utánna.* Hinter sich, rückwärts, Nazad, pozadu. Nazad. *Natrag*

Seorsum. *Külön, magánosan, félre.* Besonders, beiseits. Obwzlastne, na Stranu. Naszamo. *Osebi.*

IV. Per LOCUM, ad *Quaestionem* QUA? *Merre?* Wohin, wodurch? Kade. Kud. *Kuda.*

Hac. *Erre.* Hiedurch. Tade, tadeto. Ovud. *Ovuda.*

Illac, isthac. *Arra, amarra.* Dadurch. Onade, tadeto Onud, ovud. *Onuda, tuda.*

Quaqua, quaecunque. *Akár merre.* Wohin man will. Kam se chce. Kudkud, kudgoder. *Kudgod.*

Eadem, recta. *Ugyan arra, egyenesen által.* Geraden Weges. Rowne tade, zrowna. Po tom iztom, razven, ravnim. *Upravo, upravce, pravim putem.*

ADVERBIA TEMPORIS.

Alia sunt Praes. Praeter. Futuri. Infin. Temporis.

I. PRAESENTIS TEMPORIS.

Hodie. *Ma, most, miglen.* Heute. Dnes. Denesz. *Danas.*

Iam. *Már, immár.* Jetzt, schon. Guž, nini. Vre. *Vech.*

Nunc, modo. *Mostan, most, mindjárt.* Itzt, gleich. Nini, wčil. Vezda. *Sada.*

Mox. *Azonnal.* Bald, eilends. Hned skoro. Taki. *Odma.*

Statim. *Mindjárt, ottan.* Bald, alsbald. Hned skoro. Taki. *Taki.*

Adhuc. *Még, mégeddig, eddig.* Bis, jetzt. Geste, až posawad. Josche, *Josh.*

II. PRAETERITI.

Heri. *Tegnap.* Gestern. Wčera. Vchera. *Jucser.*

Pridie. *Az előtt való nap, egy nappal az előtt, tegnap.* Vorigen Tags. Pred tim Dnem. Pred jednem dnevom. *Prid jednim danem.*

Nudius tertius. *Tegnap előtt.* Vorgestern. Pred tromi Dni. Pred dvemi dnevi, pred vchera. *Prid jucser.*

Nudius quartus, quintus, etc. *Négy, öt nap előtt,* etc. Vor vier, fünf Tagen. Pred čtirmi, pred peti Dni. Pred chetiri, pet dnevi. *Prid csetiri, pet dana.*

Antea, antehac, prius. *Azelőtt, ezelőtt, előbb.* Vor der Zeit, vor diesen, viel eher. Pred Časem, pred tim prwe. Pred, predtem, pervlije. *Pred, prie toga.*

Nuper, nuperrime. *Minap, minapában, nem régen.* Kürzlich, neulich. Na dáwno, onehda. Vetomadne. *Onomadn.*

Pridem, iam pridem, iam dudum. *Régen.* Längst. Onehdi dáwno, prwedáwno. Zdavnija, vre z davnija. *Davno, vech davno, i davno.*

Quando, aliquando, olim. *Egykorban, valaha, régen* Einstens. vormals Pred. Časi nekdi, dáwno. Gdanegda, davnija. *Nigda u niko vrime, vel doba.*

III. FUTURI.

Cras. *Hólnap.* Morgen. Zegtra. Zutra. *Sutra.*

Perendie. *Hólnapután.* Uebermorgen. Pozegtri. Po zutra. *Priko sutra.*

Postridie. *Második nap, egy nappal azutánn.* Nach zwei Tagen. Na treti Den. Drugi dan. *Drugi dan.*

Propediem. *Rövid idő alatt, hamar.* In kurzem. Wkrátkem Case, skoro. Na zkorom. *Na skoro, nablizu.*

Deinceps, deinde, postea, posthac. *Azutánn, ezutánn, ennek utánna, annak utánna.* Nochmals, wiederum, darnach, nachgehends, hernachmals. Potom, potomno, budučne. Potlam, zatem. *Potlam, zatime, u napridak.*

Proxime. *Nem sokára, csak az előtt, imént.* Nächstens. Hned, potom. Na blizom. *Na skoro.*

IV. INFINITIVI.

Interdum, subinde, quandoque. *Néhanéha.* Bisweilen, dann und wann, immer. Druhi na Čas, nekdi, Časem. Negda. *Kadkad, kadshto.*

Semper. *Mindenkor.* Allzeit, stets. Wždicki. Vszigdar *Uvik.*

Nunquam. *Sohasem.* Niemals. Nikdi. Nigdar. *Nikda.*

Saepe, crebro, frequenter. *Gyakran, gyakorta.* Oft, vielmal. Často, snažne, ustawične. Guztokrat. *Csesto, mlogo puta.*

Raro, haud saepe. *Ritkán, kevésſzer.* Selten. Zridka, nečasto. Redko krat. *Ritko-malo kada, u ritko.*

Interea, interim. *Azalatt, ezalatt, azonban.* Unterdessen, indessen. Zatim, mezitim. Med temtoga. *Medgjutime.*

Quoad, donec, dum. *Még, miglen, midőn.* So lang, bis, bis daß. Dokád, dokawad, až. Doklam. *Dok.* Nondum. *Még nem.* Noch nicht. Geste ne. Josche ni. *Josh ne* Mane. *Reggel, idején, korán.* Morgen früh. Rano. V-jutro rano. *Jutrom, jutros rano.*

Vesperi, sero. *Estve, későn.* Abends, spät. Uwečer, pozde. K-vecheru, keszno. *Vecseras kasno.*

Statim, extemplo, confestim, protinus, cito, actutum, continuo. *Mindjárt, legottan, azonnal, sietve, szüntelen.* Alsbald, flugs, unverweilt, eilends, geschwind. Hned, richle, honem, skoro. Taki, frisko, nepreztancze, vszig dan, vekivecho. *Taki odma, udilj, frishko.*

Perpetuo, aeternum. *Mindenkor, örökké.* Immerdar, ewiglich. Ustawičně, wečne. Vszigdar, vekivechno. *Nepristance, udilyno.*

Diu. *Sokáig, sok ideig.* Lange Zeit. Dluho. Dugo. *Dugo.*

Interdiu. *Nappal.* Bei Tage, des Tages über. We dne. Negdar, ter negdar, med dnevom. *Kadkada.*

Aliquamdiu, aliquantisper, tantisper, paulisper, paulum, tantillum. *Egy ideig, egy kevéssé.* Etwas lang, eine kleine Zeit, so lang, ein wenig, gar wenig. Ponekud, drobet, potud, krátki Čas, drobet málo, tak malo. Nakulik chasz, za mal chasz, to tulik o malo, majuchko. *Csasom, za mali csas, jedno malo, majucko.*

Commodum. *Az órába, szinte akkor.* Zu rechter Zeit. Přiležiti. Hasznovite. *U dobro vrime.*

Opportune, tempestive. *Jókor, idein, korán.* Zeitlich, bequemlich. Prawe, prihodne. Prilichno, zagoda. *Prilicsno, zgodno.*

Adhuc. *Még, miglen, most is.* Annoch, bisjetzt. Ge̊zte, za posamad. Josche. *Josh.*

Admonitio. Haec non ea causa adscripta sunt pluribus, ut memoriae mandentur in scholis; quia tamen, post primitivorum notionem, particularum cognitio omnium linguarum Magistris brevissima habetur ad auctores intelligendos via, operam dabit Praeceptor, ut ingeniosus discipulus privato labore, et per intervalla

vel memoriter discat, vel saepius relegendo, familiares sibi reddat utcunque; vel denique horum adverbiorum, praepositionum, coniunctionum indiculum alphabetico ordine, subjectis significatis, conficiat. Quae scriptitatio memoriam valde iuvat.

De Comparatione Adverbiorum.

Quae Adverbia comparantur?

1. Orta ab adiectivis comparabilibus 1-mae, et 2-dae Declinationis mutant *us* Positivi in *e* ut: *iustus*, *iustissimus*, *iuste*, *iustissime*; Comparativi *or* in *us*; ut *iustior*, *iustius*. Ab adiectivis vero tertiae Declinationis orta, in Positivo fere in *ter* desinunt, ut; *breviter*, *acriter*, *fortiter*, *eleganter*, *audacter*, etc. In Comparativo vero et Superlativo itidem in *us*, et *e* terminantur, ut: *brevis*, *brevior*, *brevius*, *brevissime*. Nonnulla a nominibus 2-dae Declinationis profecta illud *ter* assumunt, ut: a firmus, largus, amplus, humanus, *firmiter*, *largiter*, *ampliter*, *humaniter*, etc.

2. Comparantur etiam adverbia quaedam non orta a nominibus, ut: *saepe*, *saepius*, *saepissime*; *diu*, *diutius*, *diutissime*; *pene*, *penissime*; *penitus*, *penitius*, *penitissime*; *nuper nuperrime*; *satis*, *satius*, *secus*, *secius*. Occurit etiam ab adverbio temporis (tempore) apud *Plaut. Cic. Ovidium*, *Catonem*, *temporius*, ut: modo *temporius*, modo serius. *Néha hamarébb*, *néha későbben*. Bald eher, bald später. Giž skoreg, giž neskoreg. Kadkad zaranie, Kadkad kasnie. *Negda zaraneshe*, *negda kashneshe*.

3. Huc pertinent etiam adverbia illa, quae e praepositionibus sine casu suo iunctis nonnunquam oriuntur, adverbialiterque sumta gradus comparitionum assumunt, ut ante, *anterior*; citra, *citerior*, *citimus*; extra, *exterior*, *extimus*; infra, *inferior*, *infimus*; intra, *interior*, *intimus*; post, *posterior*, *postremus*; prae, *prior primus*; prope, *propior*,

proximus; supra, *superior*, *supremus*: ultra *ulterior*, *ultimus*.

Nota 1. Quibus adiectivis in comparativo *magis*, in superlativo *maxime* praefigitur; idem fit etiam adverbiis inde profectis, e. g. *egregie*, *magis egregie*, *maxime egregie*.

Nota 2. Sunt etiam nonnulla anomala, ut: *parum*, *minus*, *minime*, et (sed diversa significatione) *minimum*; *male*, *peius*, *pessime*; *sero*, *serius*, etc. a facilis, *facile*, *faciliter*, rarius a difficilis, *difficile*, *difficulter*, et *difficiliter*; quaedam in *o*, et *e* adverbium positivi habent, ut: *certe* vel *certo*, *tute* vel *tuto* etc.

CAPUT VII.

DE INTERIECTIONE.

Quid est Interiectio?

Est pars Orationis, quae varios animi affectus indicat.

Interiectionum variae sunt formae, et significationes.

Admirantis, ut: *Papae! o! vah! o hem! hui!*
Deprehendentis aliquid ex improviso, ut: *At, sed!*
Dolentis, et ingemiscentis, ut: *Ah! heu! hei! eheu!*
Exclamantis, ut: *Proh! o!*
Eiulantis, ut: *Nefas! nefandum!*
Exclamantis, et interdum insultantis, ut: *Vah!*
Irridentis, ut: *O praeclarum custodem ovium, ut aiunt, lupum! hui! vah! hem! heia!*
Laetantis, aliquando exultantis, ut *Evax! io! evohe! iu!*
Lugentis, ut: *Hei! hoi! oha! heu!*
Praesagientis malum, vel miserentis, vel minantis ut: *Vae!*

Reiicientis cum fastidio, ut; *Apage, apagete, apage sis! phui! phy!*
Silentium indicantis, ut *St! pax; ho! au!*
Stomachantis, sive indignantis, ut: *Malum!*
Suspirantis, ut: *Ah! Ah!*
Timentis, ut: *Hei!*
Approbantis, vel laudantis ut: *Euge! eia! agedum! macte!*
Blandientis, ut: *Eia! sodes! sis! quaeso! amabo!*
Metuentis, ut: *At!*
Ridentis, ut: *Ha! ha! ha!*
Vocantis, ut: *Heus! O! eho!*
Revocantis, ut: *Eia!* Plaut. Cassin. 3. 6.
Respondentis, vel potius respondere nolentis, ut: *Hem!*

Nota. Variis his interiectionibus comici imprimis, et dialogorum scriptores ad varios animi affectus exprimendos utuntur.

CAPUT VIII.

DE CONIUNCTIONE.

Quid est Coniunctio?

Est pars orationis, qua non tantum singulae dictiones, sed integrae sententiae apte connectuntur, et ordinantur, ut: vir bonus, et doctissimus. Homo *non tantum* praestanti ingenio, *verum etiam* insigni virtute praeditus.

Cuius significationis sunt Coniunctiones?

Quaedam sunt:

1. Adversativae, ut: *Etsi, tametsi, quamquam quamvis*, etc. *Ámbár, noha.* Obgleich, wie wohl, obschon. Nechť, ačkoliwi Akoprem. *Premda vel premako.*

2 Causales, ut: *Nam, namque, siquidem, quia quoniam, enim, etenim, quod, propterea*, etc. *Mert azért.* Denn, weil, indem, daß, damit rc. Nebo poněwač, nebo gestlice. Arkajti, zato. *Jerbo, jer zato.*

3. Collectivae, sive illativae, sive rationales, ut: *Ergo, igitur, quare, quocirca, quapropter, ita-*

que. etc. *Tehát*, *az okáért*, *annak okáért.* Darum, dannenhero, warum, deßwegen, derohalben. Protož, tedi, proč. Ada, anda. *Indi*, *dakle.*

4. Copulativae, ut: *Ac*, *atque*, *et*, *que*, *etiam*, *quoque*, *item*, *cum*, *tum*, *tam*, *quam*, *nec*, *neque.* *És*, *is*, *nem csak*, *hanem*, *mint*, *mint sem*, *sem.* Und, auch, dergleichen, wie auch, sowohl, als auch, nicht nur, sondern auch, nicht, weder. A, a taki, tež, nipodob, tež, gak, tak tež, ani, aniž. Y, ter I.

5. Disiunctivae, ut: *Vel*, *ve*, *sive*, *aut*, *sed.* *Vagy*, *a' vagy*, *akár*, *de.* Entweder, oder, sondern. Neb, aneb, budto. Ali, niti. *Ili*, *ali.*

6. Exsplicativae, ut: *Quidem*, *equidem.* *Igazán*, *nyilván*, *bizonyára.* Ja, gewiß, zwar. Sice, zagiste. Ztanovito, nekajda. *Doista*, *zaisto.*

Nota. De reliquis speciebus coniunctionum in *Syntaxi ornata.*

Admonitio. Atque hactenus de Etymologia, hoc est: de singularum partium orationis discrimine, ac proprietate. Ad Magistri scholae huius praecipuas pertinebit curas, ut tirones, quemadmodum instituti Literarii Sec. II. Cap. II. praecipitur, eousque deducantur: ut primum octo partes orationis dignoscere, deinde *nomina declinare*, *et verba inflectere inprimis sciant*, *neque enim*, teste Quintiliano, *aliter ad intellectum sequentium pervenire possunt*; denique: qui sunt felicioris ingenii, verba etiam in preves, simplicesque sententias componere noverint; in brevium inprimis usum adnexa est hic *Syntaxis* continens *quatuordecim praecepta de constructione.*

QUATUORDECIM PRAECEPTA. DE CONSTRUCTIONE.

Praeceptum I.

Verbum personale finiti modi antecedit nominativum aperte, vel occulte eiusdem numeri, et personae. *Cic. Si vales, bene est; ego quidem valeo.*

Nota I. Hic nominativus verbi respondet quaestioni *Quis?* ut: *ego lego, tu rides. Praeceptor docet; nos legimus, vos scribitis, aleatores vapulant. Mens iudicat, voluntas eligit, corpus paret. Coecus non cernit, surdus non audit, mutus non loquitur. Homines, dum docent, discunt. Semper avarus eget. Animus peccat, non corpus. Tandem bona causa triumphat.*

Nota II. In Latino nominativi pronominum primae secundae, et tertiae personae, ut: *Ego, tu, ille, nos, vos, illi*, fere omittuntur, ac tacite intelliguntur, ut: *quid facis? scribo. Praeterita mutare non possumus. Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.*

Praeceptum II.

Verbum personale infiniti modi postulat ante se accusandi casum, si constructio e finito fiat per infinitum, ut: *Gaudeo te salvum redivisse. Sentimus calere ignem, nivem esse albam, dulce mel.*

Nota. Modus finitus mutatur in infinitum, post omissam coniunctionem *Quod.*

Admonitio. Caveat Praeceptor hoc loco doctrinam de omittendo *Quod* attingere, quae non ante tradenda est, quam planam, simplicemque constructionem emendate componere norint tirunculi.

Praeceptum III.

Omne Verbum personale finiti modi utrinque nominativum recipit, cum utrumque nomen ad ean-

dem rem pertinet, cuiusmodi maxime est verbum substantivum *sum*, item: *forem*, *fio*, *evado*, *existo*, *maneo*, *nascor*, *orior*; et verba passiva vocandi, ut: *appellor*, *dicor nominor*, etc. e. g. *Senectus ipsa est morbus. Parsimonia magnum est vectigal. Vita nostra est peregrinatio. Consvetudo est altera natura. Annibal Praetor factus est. Cicero celeberrimus orator evasit. Brutus exstitit vindex Romanae libertatis. Iustitia erga Deum religio dicitur; erga parentes pietas.*

Praeceptum IV.

Verbum activum post se accusandi casum postulat, ut: *Pueri ingenui amant literas.*

Nota. Hic accusativus quaestioni *quid* respondet, ut: Nosce *te ipsum.* Deus *mundum aedificavit.* Religio *Deum colit; superstitio violat. Panem et aquam* natura *desiderat.* Proba merx facile *emtorem reperit.* Nunquam *virtutem deserit* invidia. Tu sine teste *time.*

Praeceptum V.

Verbum passivum ablativum cum praepositione *a* vel *ab* postulat post se, ut: *A pueris ingenuis amantur literae.*

Nota. Hic ablativus quaestioni *a quo* respondet, ut: *A Deo* omnia *facta*, et *constituta* sunt. Commoda, quibus utimur, *a Deo*, nobis *dari*, atque *impertiri* videmus. Deforme est: quibus dignitate praestas, *ab his* virtute *superari. Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Praeceptum VI.

Quotiescunque duo nomina substantiva, ad eandem rem pertinentia, in oratione continuantur, casu concordant ut: *Urbs Roma. Marcus Tullius Cicero. Tulliola meae deliciae. Pompeius vir clarissimus. Aethna mons. Athenae urbs. Alexander victor* tot regum, atque populorum irae succubuit. Effodiuntur *opes, irritamenta* malorum. Multa me docuit *usus, magister egregius.* Apud *Herodotum, patrem Historiae, sunt innumerabiles fabulae.*

Praeceptum VII.

Quotiescunque duo nomina substantiva, ad res diversas pertinentia in oratione ponuntur sine coniunctione, alterum erit Genitivi casus, ut: *Liber Pompeii*, *poena peccati*.

Nota. Hic Genitivus quaestioni *cuius* respondet. Ubi in vernacula nomen e duobus compositum singulariter occurrit, attendendum est: quodnam e duobus ad quaestionem *cuius* respondeat, ut; *Pompejusnak a' könyve. A' bünnek büntetése.* Das Buch des Pompejus. Die Strafe der Sünde. Kniha Pompejowa: Pokuta Hříchu: Knyiga Pompejusha. Kashtiga greha. *Knjiga Pompeja. Pedepsa Griha.* Ut: Initium *sapientiae* est timor *Domini.* Honor est praemium *virtutis.* Somnus est imago *mortis.* Extremus *anni* mensis olim Februarius erat; nunc December. *Omnium rerum* principia parva sunt.

Praeceptum VIII.

Nomina adiectiva, pronomina, et partipia concordant cum suis substantivis in genere, numero, et casu, ut: *Contemta parva scintilla magnum saepe excitavit incendium. Corrumpunt bonos mores colloquia prava. Amicus certus in re incerta cernitur. Piscator ictu sapit.* Nescit vox *missa* reverti. *Mala* causa *silenda* est.

Nota. Si in constructione unum, vel plura substantiva occurrant, adiectivum cum eo substantivo consentiet, quod ad quaestionem *quis* respondet, ut: *Nova domus porta*, non *novae. Iuventuti innata levitas,* non *innatae.*

Praeceptum IX.

Relativum Qui, Quae, Quod, concordat cum antecedente substantivo, in genere, et numero, ut: *Accepi litteras, quae mihi missae sunt. Legi librum, quem scripsisti. Deus est, qui* omnem hunc mundum regit. *Iustitia est, quae* suum cuique distribuit. Nullum *animal quod* sanguinem habet, sine corde esse potest. Ea est iucundissima *amicitia*, *quam*

similitudo morum coniugavit. *Arbores serit agricola*, quarum fructus ipse aspiciet nunquam.

Nota. Idem intelligendum est de pronominibus *hic*, *iste*, *ille*, *ipse*, *is*, *idem*, cum relativa fiunt. g. Venit obviam *puer tuus*, *is* mihi literas dedit. Cic.

Praeceptum X.

Quodvis verbum admittit praepositionem cum suo casu, ut: *Fui in Templo. Eo in Gymnasium.* Pauci *perveniunt ad senectutem. Caesar adversus Pompeium* dimicavit. Longum iter *est per praecepta*: breve, et efficax *per exempla.* Etiam *sine Magistro* vitia discuntur. *Cantabit vacuus coram latrone* viator. E vita *discedo*, tamquam ex *hospitio*, non tanquam *e domo.*

Praeceptum XI.

Omne verbum, et multa nomina Dativum habere possunt eius rei vel personae, cui qualicunque modo aliquid acquiritur vel adimitur, seu in cuius commodum, vel incommodum aliquid fit, ut: *Tibi aras*, *tibi occas*, *tibi seris*, *tibi eidem et metes.*

Nota. Hic Dativus quaestioni cui respondet, sic: Peccare *nemini* licet. Vir bonus est is, qui prodest, *quibus* potest, nocet *nemini.* Deo probitas grata est. Non sum *uni angulo* natus; patria mea totus hic est mundus. Non tantum *corpori*, sed etiam *moribus* salubrem locum eligere debemus. Non *scholae*, sed vitae discimus.

Praeceptum XII.

Temporis continuatio in Accusativo, vel Ablativo ponitur, frequentius tamen in Accusativo, si per *quamdiu* fiat interrogatio, ut: *Troia decem annis vel annos obsessa est. Totas noctes* somniamus, Quaedam bestiolae *unum diem* vivunt. Consules Romani non longius imperium, quam *annum unum* habebant. Ager cum *multos annos* quievit, uberiores adferre fruges solet.

Cum *Ablativo*; ut: *Tredecim annis* Alexander regnavit. Imperium *Assyrii mille trecentis annis* tenuere. Sunt regiones, ubi sol sex mensibus continuis non videtur.

Si autem non per *quamdiu?* sed per *quando* fiat interrogatio, tempus ablativo casu effertur, ut: *Id superiori anno evenit.* Abeant hirundines *hibernis mensibus.* Arabes campos, montes *hyeme, et aestate* peragrant. *Qua nocte* natus est Alexander, *eadem* Dianae Ephesiae templum deflagravit. Socrates *supremo* vitae *die* multa de immortalitate animae disseruit

Nota. Excipe, si praepositio praecedat, ut: *Ant. paucos dies, post meridiem.* Annibal Italiam *per annoe sedecim* variis cladibus fatigavit. Aetnae montis per tot secula durat incendium.

Praeceptum XIII.

Cuicunque verbo addi potest Ablativus significans 1. *Pretium*, ut; *Emi librum duobus florenis.* Darius *mille talentis percussorem* Alexandri *emere* voluit. Diem, aquam, solem, lunam hoc *argento non emo.* Plurimus *auro venit* honos.

2. Vel *Instrumentum*, ut: *Scribo Calamo. Hisce oculis egomet vidi. Dente lupus, cornu taurus* petit. Naturam expellas *furca*, tamen usque redibit.

Sic: Manibus palpare. Pedibus trudere. Baculo, virga ferire. Vinculis, catenis ligare. Gladio, hasta, telis pugnare. Malleo, acu, penicillo, dolabro ictum quaerere. Reti, hamo piscari. Testudine, fidibus, organo canere.

3. Vel *Causam*, propter quam aliquid fit, ut: *Servus tuus interiit fame. Nulla re* tam *laetari* soleo, quam meorum officiorum *conscientia.* Oderunt peccare boni *virtutis amore*; oderunt peccare mali *formidine poenae. Metu* supplicii aut mortis multi vim tormentorum pertulerunt.

Nota. Aliquando Ablativus causae permutatur Accusativo cum praepositione *per* aut *propter*; ut: parere

legibus *propter* metum, Cic. i. e. metu. Saepe *per has flecti* Principis ira solet, Ovid. i. e. lachrimis.

6. Vel *Modum*, quo aliquid fit, ut: *Iniuriam tulit aequo animo.* Modum autem actionis cognoscimus per quaestionem *Quomodo?* ut: *Innocens laeto animo moritur. Lento gradu* ad vindictam sui divina *procedit ira*, tarditatemque supplicii *gravitate compensat.* Val. Max. Multi magni morbi curantur abstinentia, et *quiete.* Cels. Non modo *patienti*, sed etiam *libenti animo* religioni parebo. *Cic.*

Nota I. Quando substantivum modi in vernaculo cum praepositione *cum*, sed sine adiectivo ponitur, dicta praepositio fere in latino adhibenda est, ut: *Tuas literas cum voluptate legi.* Nec recte diceretur: *Tuas literas voluptate legi.* Sic: *cum metu dicere, cum fide, cum aequalitate facere.* Cic.

Nota II. Quod si substantivo adiectivum iungatur, praepositio *cum* vel omittitur, vel inter, aut ante substantivum, et adiectivum ponitur, ut: *Tuas literas magna voluptate*, vel *magna cum voluptate*, vel *cum magna voluptate legi.* Sic: *Bona fide dicere.* Cic. *Aequo animo mori.* Item: Pacem *incredibili celeritate* confecit. Item: Palpebrae *cum summa celeritate* clauduntur. Tibi *summo cum studio* praesto futurus sum.

Talia substantiva modi sunt pleraeque humanae affectiones, virtutes, et vitia voluntatis, et intellectus, ut: metus, timor, pavor, audacia, generositas, nausea, taedium, fastidium, stomachus, indignatio, ira, gaudium, laus, dolor, tristitia, sapientia, stultitia, astutia, humanitas, circumspectio, providentia, religio, benignitas, lenitas, caritas, fides, spes, sapientia, diligentia, studium, ineptia, petulantia, levitas, temeritas, inertia, etc.

Nota III. Si in vernaculo *cum* societatem significat, in latino expresse ponitur, ut: *cum fratre exivi.* Vagamur *cum coniugibus*, et liberis. Cic. *Cum tunica pulla* sedere solebat. Item: semper eum pedisequi *cum nummis* sequebantur. *Corn.*

Nota IV. Illud substantivum censendum est *Instrumentum*, sine quo, (aut eius simili) res fieri non potest, ut: *Baculo eum percussi.*

Contra: si absque eo fieri possit, erit ablativus societatis, et *cum* praeponendum erit, ut: *cum baculo exivi, cum pallio ad me venit.* Etsi non desint exempla praesertim apud Historicos, dum de *exercitu* loquuntur, exmissae praepositionis *cum*; sic Caes. B. C. II. 7. Ad castra Caesaris *omnibus copiis* contenderunt. Sall. Cap. 57. §. 4. Antonius *magno exercitu* sequebatur. Lib. XXXI. 56. Postero die *omnibus copiis* Consul in aciem descendit.

Praeceptum XIV.

Gerundia, supina, et participia postulant post se casum verborum, a quibus oriuntur, ut: *Scribo literas. Tempus est scribendi literas. Eo scriptum literas. Sum scripturus literas. Studendum est literis. Utendum tempore. Pietati summa tribuenda laus.* Annibal *patriam defensum* revocatus est. Fuere cives, qui *se, remque publicam perditum* irent. *Legis divinae parens* nunquam committet, ut alienum appetat; et id quod alteri detraxerit, sibi assumat. *Visu carentem* magna pars veri latet.

A p p e n d i x.

I. *De Nominibus Locorum.*

1. Ad quaestionem *Ubi?* nomina propria pagorum, castellorum, urbium primae, et secundae declinationis ponuntur in genitivo, ut: *Fui Romae, Brundusii, Budae. Alexandriae* celeberrima olim Bibliotheca fuit. *Tusculi* ante, quam *Romae*, sumta sunt arma. *Tyri* olim maxime mercatus florebat, et hodie *Amstelodami* et *Londini.*

2. Si vero tertiae declinationis, vel numeri pluralis fuerint, in Ablativo, ut: *Moratur Neapoli, Athenis, Carthagine. Babilone* Alexander mortuus est. *Lacedaemone*, fuit honestissimum domicilium

senectutis. *Athenis* iam diu doctrina interiit. Paulus Apostolus *Romae*, *Corinthi*, *Ephesi*, *Troade*, *Athenis*, *Philippis*, aliisque locis compluribus Evangelium praedicavit.

3) Ad questionem *Unde*? sequitur Ablativus, ut: *Rediit Tyrnavia*, *Graecio*, *Neapoli*, *Athenis*, Paulus epistolas scripsit *Roma*, *Corintho*, *Philipis*, *Athenis*, *Laodicea*, *Nicopoli*. Qui Venetiis Neapolim proficiscitur, Appenninos montes transcendit. Qui *Hamburgo* Londinum navigat, mare germanicum traiicit.

4) Ad quaestionem *Quo?* sequitur Accusativus, ut: *Profectus est Tyrnaviam*, *Graecium*, *Neapolim*, *Carthaginem*, *Athenas*, *Parisios*. Paulus Apostolus epistolas misit *Romam*. *Corinthum*, *Ephesum*, *Philippos*, *Coloseas*, *Thessalonicam*. Multae nationes quondam *Delphos* ad Appollinis Oraculum profectae sunt.

II *De Infinitivis.*

Quando duo verba iunguntur absque coniunctione, alterum in *infinitivo* ponitur. Verba illa, quibus infinita adduntur, Grammatici vocant *servilia*, suntque: *soleo*, *incipio*, *debeo*, *coepi*, *desino*, *possum*, *queo*, *nequeo* etc. Infinitivo etiam iunguntur verba, quibus voluntatis prosecutio significatur, ut: *volo*, *malo*, *cupio*, *aveo*, *appeto*, *exopto*, etc. Contraria: *nolo*, *recuso*, *respuo*, etc. Verba conandi, ut: *conor*, *nitor*, et his multa similia, e. g. qui *mentiri solet*, *peierare consuevit*. Maximi *debemus aestimare* conscientiam. Mors propter brevitatem vitae nunquam longe *potest abesse*. *Intueri* solem adversum *nequimus*. Graeciae civitates dum *imperare* singulae *cupiunt*, imperium omnes perdiderunt. Improbus est homo, qui beneficium *scit sumere*, *et reddere nescit*. Qui e nuce nucleum *esse vult*, frangit nucem. Ferre laborem, consuetudo docet.

Reliquae observationes de Infinitivo occurrunt in Syntaxi ulteriore.

III. *De Interrogativis.*

Interrogativa post verba *sensuum*, ut: *audio*, *video*, *scio*, *nescio*, *intelligo*, *credo*, *experior*, etc. et verba *dicendi*, ac *significandi*, ut: *dico*, *perhibeo*, *adfirmo*, *nego*, *testor*, *ostendo*, *demonstro*, *declaro*, *innuo*, *dubito* etc. posita, appellantur Infinita; e. g. Multae gentes non *sciunt*, *cur* luna *deficiat*, *quare obumbretur*. *Incertum est*, quo te loco mors *exspectat*. Non *video*, *quomodo* sedari *possint* mala praesentia, et praeteritae voluptates.

Saepius etiam *Interrogativis* verba *intelligendi*, aut alia eiusdem significationis subiunguntur, ut: Pecunia, honores, forma, valetudo, *quamdiu affutura sint*, certum sciri nullo modo potest. *Qualis sit* animus, ipse animus *nescit*. *Quid* quaeque nox, aut dies *ferat*, *incertum est*.

Monitum.

Nulla fere Grammaticae latinae regula est, in quam apud nationes Europae omnes, nec a pueris solum, sed et viris, quin in editis libris crebrius, turpiusque peccaretur; quare omni studio elaborandum: ut in ipsis initiis; a familiari adeo, foedoque soloecismo cavere assuescant tirones. Ad id obtinendum permulta commenti sunt Paedagogorum nonnulli, et diffusa nimium, et puerorum captui parum commensa. Horum loco antiquam regulam unicam facilem, et sine exceptione generalem tradam, paucis de nominibus, et adverbiis agemus.

Nota. Praeter nomina interrogativa, esse et adverbia nonnulla, quorum eadem est cum nominibus ratio.

Nomina Interrogativa.

Quis; vel qui?	Quotus?	Cuius?
Quisnam?	Qualis?	Uter?
Quantus?	Quotuplex?	Cuius, a, um

Adverbia Interrogativa.

Cur?	Ubi?	Quo pacto?
Quamobrem?	Unde?	Quemadmodum?

Quapropter?	Quomodo?	Quot?
Qua de causa?	Qua?	Quoties?
Quam?	Qui?	Quantum?
Quo?	Ubi? *pro* quomodo?	Quorsum?
Quamdiu?	Qualibet?	Quousque?

Nota II. Esse ex his interrogativis nominibus, et adverbiis quaepiam, quibus sua redditiva respondent *ut in sequente tabula apparet.*

Interrog.	*Redditiva.*	*Interrog.*	*Redditiva.*
Quis?	Hic, iste, etc.	Quam?	Tam.
Quantus?	Tantus.	Quo?	Eo.
Qualis?	Talis.	Quamdiu?	Tamdiu.
Uter?	Hic, ille, etc.	Quando?	Tunc.
Quomodo?	Sic, ita.	Ubi?	Ibi.
Quot?	Tot.	Unde?	Inde, etc.
Quoties?	Toties.	Quorsum?	Illorsum, etc.
Quantum?	Tantum.	Qua?	Hac, etc.

Observandum tamen, saepe redditivum non poni aperte, sed tantum tacite intelligi, ut: *quando exivi, incepit pluere*, subintellige *tunc. Narrabo tibi, quod subintellige id.*

Nota III. Haec interrogativa non semper actu interrogare, sed tunc tantum, cum interrogationis signo ? notantur.

REGULA GENERALIS.

Quotiescunque in constructione occurrit interrogativum nomen, vel adverbium, post se coniunctivum petit: nisi vel eius redditivum praecedat, aut sequatur, vel actu interroget.

Exempla. Vide, cui fidas. Perpende, quid tibi utilius sit. Non capis quam male egeris? Coniicere pronum est, quod se abdiderit. Divinabo, ubi morietur. Existima, quibus tum animis fuerit. Putavi, quantum nummorum expenderim. Nunc sentio, quam desidiosus fuerit. Vix numerum inibis, quoties mentitus fueris. Omnes intelligunt, quo tua consilia tendant. Nondum constat, quot hostes occiderint. Narrato, ut porro res gesta sit. Ex-

periaris, quanta sit docilitate. Edic, cur huic socio praecipue te adiungas. Quamdiu exspectavit, ignoro. Disputant, cuius sit hoc monile. Suboluit mihi, unde id malum proferendum sit. Nescio, quotam horam sonuerit, etc.

Interrogativa cum Redditivis sine Coniunctivo.

Ubi ego sum, ibi et meus minister erit. Quoties te video, toties mihi risus oboritur. Qua tu is, ea dudum ivi. Quamdiu concionatus est, tamdiu diligenter attendi. Ut laboratur, ita merces praebetur. Quantum praecedes, tantum sequar. Uter de vobis vicerit, huic me addam. Tot aureos dabo, quot necesse habebis.

Interrogativa actu interrogantia sine Coniunctivo.

Quid quaeso, huc te adduxit? Adam *ubi es*? *Ubi* conveniemus? *Quot* numeras condiscipulos? *Quae* amiticia esse potest inter ingratos? *Quid interest* inter periurum, et mendacem? *Quid faciet* is homo in tenebris, qui nihil timet, nisi testem, et iudicem? *Quid ago?* cur me excrucio? *cur me macero?*

Admonitio. Praemissa hac tam necessaria praeparatione, ut sine hac de tot humaniorum literarum, quae his fundamentis inaedificatur, veluti fabrica, parum boni speraveris, ad *Analysim* seu resolutionem, et *synthesim*, seu compositionem exercitiorum progrediendum est. Prior exterarum quarumpiam scholarum Moderatoribus tanti momenti esse videtur, ut sola analytica *auctorum classicorum* explicatione totam linguae latinae disciplinam contineri existiment, et ne thematum quidem scriptione divexari velint discipulos; aliud vera experientia, optima rerum magistra docet: hanc nempe *resolvendi*, seu singula in oratione occurrentia vocabula ad leges Grammaticae revocandi rationem cum altera *componendi* methodo ita coniungendum esse, ut alteri sit adiumento. Analysis tam Etymologicae, quam Syntheticae exemplum vide in Fabula 1. *De Gallina, et Pullis.*

In hunc modum ad cetera progrediendum.

DE
METHODO SYNTHETICA,
seu
Ratione facili rudimenta exercitiorum componendi.

Quae tironi ante compositionem argumenti observanda?

1. Ante omnia curet tiro, ut dictum vernaculum thema rite intelligat; nec sufficit significata solum scribere, sed verbis coniugationem, ut: *as*, *are*, *es*, *ere*, etc. Praeteritum item, et Supinum, ut: *avi*, *atum*. etc. Substantivis Genitivum: *is*, *inis*, *us*, etc. Genus, ut: *hic*, *haec*, *hoc*, etc. Adiectivis declinationem, ut: *us*, *a*, *um*, vel *is*, *e*, etc. adscribere.

2. Quando a quopiam argumentum vernaculum clare praelegitur, diligenter attendat: si quid dubitat, Magistrum interroget; quin ante componendum iterum relegat, conetur sensum intelligere, quin obiter dispiciat. Verbum ad quem nominativum; adiectivum ad quod substantivum referatur.

3. Ante compositionem gratiam S. Spiritus brevi oratiuncula imploret.

Quid in componendo observandum?

Generatim summam attentionem adhibeat, cogitationes collectas habere studeat: cum nemine confabuletur, non oculos huc illuc volvat, sed chartae affixos teneat; non frustra librum pervolvat, nec praecipite, nec calamum, unguesve rodendo in una constructione tamdiu se detineat, ut ad reliquas tempus angustius fiat; verbo: ea cura, fervore, studio quodlibet thema correcte, et strenue elaboret, velut ex eo omnis ipsius salus, fortunae omnes penderent.

Deinde attendendum est: ut declinabiles partes orationis, nempe I. Verbum. II. Nomen substantivum et adiectivum secundum quatuordecim praeceptorum normam struat. Itaque;

a) *In verbis quaeres ex te ipso:*

Cuius	Coniugátionis? Vocis? Temporis?	*Cuius*	Modi? Personae? Numeri?

In certis temporibus item cuius generis? et quale sit Praeteritum, et Supinum?

b) *In Substantivis.*		c) *In Adiectivis.*	
Cuius	Declinationis? Casus? Numeri? Generis?	*Cuius*	Declinationis? Casus? Numeri? Generis? Gradus?

Inde intelliges, velim, quanta attentione sit opus, cum in uno loco sex vel octo errores, in uno nomine quinque admitti possint. Certe e centum soloecismis fere plus, quam dimidium, non tam defectu scientiae, quam attentionis irrepit, ut adeo ad hanc a tironibus impetrandam, omni industriarum genere utendum sit Praeceptori.

Dicatur e. g. haec constructio: *A' gyermekek különös figyelmetesség nélkül sok hibával fogják az ő írásaikat betölteni.* Die Knaben werden ohne einer besonderen Aufmerksamkeit ihre Schriften mit vielen Felern anfüllen. Chlápcí bez obwzláštního Pozorowáni swoge Pisma mnohimi Chibámi naplna. Dechaky, prez oszebujno bazlyivosti svoja piszma z-vnogemi falingami napunili budu. *Dica brez osobitoga pazenja svoja pisma smlogima falingama napunili budu. Pueri sine singulari attentione sua themata multis erroribus implebunt.*

1. Quaere nominativum per quaestionem *Quis?* et verbum. *Ki tölti bé?* Wer wird anfüllen? Kdo naplni? Gdo napunili bude? *Tko napunio bude?* Quis implebit? *A' gyermekek.* Die Knaben. Chlapci. Dechaki. *Dica.* Pueri.

Pueri cuius declinationis? Habet Genitivum in i, secundae. Cuius numeri? Sunt plures, pluralis. Cuius personae? Tertiae. Cuius generis? Masculini,

et uti *Dominus* in Nominativo Plurali habet Domini, ita etiam Pueri.

2. Habito nominativo, ut rite struas verbum, quaere: *Impleo* cuius coniugationis? est secundae, quia exit in *es*, et *ere* longum. Cuius vocis? quia nominativus agit aliquid, est *Activae*. Cuius temporis, *Futuri*. Cuius personae? *Tertiae*. Cuius numeri? ut nominativus *pluralis*, docebo, docebunt, ita implebunt.

3. Habito nominativo, et verbo ad casum verbi progredieris, et quaeres: *Quid implebunt pueri? Az ő irásaikat.* Ihre Schriften. Swoge Pisma. Kai napunili budu. Piszma svoja. *Shto budu napunili? Pisma svoja. Sua themata.* Quaeres: themata cujus casus? Ad quaestionem Quid? Accusativi. Cuius declinationis? Genitivus in is, tertiae. Cuius numeri? Significat plura, *pluralis*. Cuius generis? *Neutrius*. Tempus in Accusativo plurali tempora, *themata*. Adiectivum *suus* cuius declinationis? Est *secundae*. Cuius casus, generis, numeri? Secudum Praeceptum octavum consentit cum suo substantivo themata; *Accusat. Neutrius.* Pluralis.

In hunc modum ad cetera progrediendum.

LECTIONES
LATINAE
VARIORUM THEMATUM
PARTIM
DELECTANDIS,
EXCOLENDISQUE PUERORUM
INGENIIS
ACCOMMODATAE,
PARTIM
EXERCITATIONIBUS ANALYTICIS
FACIENDIS PERIDONEAE.

I.

Fabulae aliquot selectae Aesopicae.

II.

Sententiae morales e praestantissimis veterum Auctorum libris collectae.

III.

Dialogi nonnulli familiares.

1849.

Longum iter est per praecepta, breve, et efficax per exempla.

Sen Ep. 6.

FABULAE AESOPICAE SELECTIORES

Plano, ac simplici dicendi genere, illatis item plerisque primitivis latinis, ad eorum puerorum captum accommodatae, qui 1-mam Grammaticam frequentant.

Qua die tirunculi nomina declinare, verba coniugare satis docti; vernaculum thema ad 14. praeceptorum normam struere coeperint: eadem auctoris cuiuspiam praelegendi initium faciendum, seu constructa iam, et composita oratio latina in vernaculum resolvenda erit; nec longa illa via per praecepta ineunda ante, quam simul breviore hac per exempla, atque adeo simul synthetica (compositoria) simul analytica, (resolutoria) docendi methodo ducatur.

Vetustissimis Praeceptoribus, Aesopi fabulis a Phaedro Senario carmine conscriptis, nullus auctor visus est aptior, cum ob purissimae latinitatis candorem, tum ut hac esca capta puerilis levitas, et legentem audiret, et legeret ipsa libentius. Idcirco selectiores nonnullae Phaedri fabulae Institutionum Gramaticarum Parti II. adnexae sunt.

In subiectis autem hoc loco fabellis de metro in solutum traductis, duo inprimis observata sunt: primum, ut iisdem primitiva latina vocabula, ut in radicum libello exstant, illigarentur; nimirum: ut pueri eadem opera duplicato fructu simul grammaticam structuram simul latinarum vocum rationes, velut aliud agendo, condiscerent, quod tanto certius consequentur, si occurrentes in scholastica praelectione radices scriptionis thaemati immiscuerit Magister. Alterum: ut plano, et simplici dicendi genere, quod nimirum puerorum pri-

mam Grammatices scholam frequentantium captum non excederet, concinnarentur.

Fabula I. *Gallina, et Pulli.*

Gallina, multorum pullorum solicita mater, gerebat magnam curam, ne forte milvus unum vel alterum, hinc inde errantem, vi aut dolo caperet.

Monet itaque singulos: ut sine mora sub ipsius alas festinent, quamprimum celerem illum trucem hostem omnium avium, eminus volantem, cernerent.

Pulli longo tempore paruere: illico sub matris plumis se abdentes, cum vocantem audirent.

Subinde quispiam nimium sibi fidens, et adhuc aliqua humi iacentia grana edendi avidus, aliquanto diutius restitit; qui statim a milvo prehensus, unguibus firmiter tentus, et, ut diu quaesita praeda; voratus est.

Doctrina.

Filii, qui excusso froeno obedientiae, minas suorum aliquid hortantium, mandantium, vel vetantium parentum temnere non verentur, fere brevis aevi sunt, et a Deo certas poenas timendas habent.

Admonitio. Duplicem esse praecepta linguae latinae docendi rationem, iam supra innuimus: alteram per *synthesim*, de qua ibidem actum; alteram per *analysim*, cum partes orationis iam compositae, et constructae in suas regulas resolvuntur, de qua paucis hoc loco. Ea est puerorum levitas, incogitantia, dissipatio, alio oculis, animoque evagantium, nec, quae audiunt, audientium: ut totus auctoris in scholis interpretandi labor minimum sit fructum relaturus, nisi excitandae attentionis alias aliasque identidem industrias excogitet Magister. Plurimum ad hoc conferet *methodus analytica*: 1-*mo* semestri lentissime procedat, et singula, quae potest enucleate explicet, id est: puerum quodammodo induat, vel nutriculam agat potius, omniaque velut praemansa pupis in os augustum ingerat. Una periodus rite explanata, et a pueris plene intellecta

plus loci adfert, ac multae leviter, ac propere decursae. Plurimum vero ad conservandam attentionem faciet, si ante explanationem auctoris admoneantur omnes: quid explicatum fuerit, certissime rediturum in argumento synthetico; nec id sine multis erroribus compositum iri ab eo, qui ad explicationem rite animum non adverterit; deinde si inter explicandum identidem, hunc, illumve roget, quidnam nunc dictum? quae sit huius vocis, vel phrasis notio? etc. Qui pusio omnes hic subiectas fabulas perfecte intellexerit, nec is ad alios deinceps praelegendos in schola auctores facile intelligendos egregie praeparatus fuerit. *A teneris asuescere multum est.* In explicandis porro his fabellis, ut deinceps in excerptis auctorum classicorum locis tria observanda sunt:

1-*mo* *Paraphrasis* vernacula, qua totus textus explicandi sensum per varias circumlocutiones inculcetur tamdiu, dum plene intelligant, ac interrogati summam e. g. fabulae, aut epistolae etc. suis verbis enarrare possint.

2-*do* *Linguis vernaculis* singularum vocum notio seu significatio exponatur.

3-*tio* *Analysis* Etymologica, et Synthetica. Non longo usu, et experientia probatis, sed novitiis, et inexpertis Docentibus hic utriusque subiicio exemplum.

I Analysis Etymologica.

Gallina. Tyuk. Die Henne. Slepka. Kakosh ali kvocska. *Kakósh* illiti *kvocska.* Est nomen substantivum I. decl. quia genit. habet in *ae*, in numero singulari, in nom. casu.

Quaeri hic potest: quale nomen est gallina? quale substantivum etc.

Multorum venit ab adiectivo, comparatione anomala, trium terminationum, *multus*, *a*, *um.* Sok. Viel. Mnohi. Vnogeh. *Mlogiuh,* est in Genitivo plurali.

Quaere: quid adiectivum? quotuplex? quid de comparatione anomalorum?

Pullorum, est nomen substantivum, venit a *pullus*, *i*, fiacskája akármi baromnak? dicitur: pullus *equinus*, *asininus*, *columbinus*, hic significat csirke, tyúkfi. Ein junges Thier, Hühnlein. Mladi Plod každého.

ziwotžička, mladé Kurátko. Pitchenaz. *Pilicsah.* Est secundae declinationis, quia genitivus exit in i, plur. num. generis masc. quia habet articulum hic (Expositis regulis de generibus nominum) per regulam: *Nomen in us mas est*, etc.

Solicita venit a *solicitus, a, um.* Szorgalmatos, sorgfältig, starostliwi, pečliwi. Zkerblyiva. *Brižlyiva.* Est nomen adiectivum, quia proprietatem rei alicuius significat, et in oratione esse non potest sine substantivo, aperte, vel occulte posito, trium terminationum; declinatur, ut: *bonus, a, um.* Est in genere feminino, in nominativo casu.

Mater. Anya. Mutter. Matka. Mati. *Mati.* Est nomen substantivum, tertiae declinationis, quia in genit. exit in *is;* nomin. casus, numeri singularis, generis feminini, quia habet articulum *haec;* vel (post absolutas de generibus nominum regulas) per regulam: *Femineum dices* etc.

Gerebat venit a *gero, is, ere, gessi, gestum.* Viselek, hordozok. Ich trage. Nosim. Noszilaje. *Imadiashe.* Est verbum, quia aliquid agere, aut pati significat, et habet modos, et tempora, nec casus recipit. Est verbum activum, quia desinit in *o*, et actionem in aliud transeuntem significat, passivumque format in *or*, *geror*, 3-*tiae* coniug. quia 2. pers. modi indic. tempor. praes. numeri singul. desinit in *is*, infinit. in *ere*, ut: *gero, is, ere;* coniugatur, ut lego. Est in modo indicat. quia directe aliquid esse, aut non esse indicat. In praet. imperfect. num. singul. 3. person. etc.

Magnam, est nomen adiect. venit a magnus, a, um. Nagy, groß, welki, veliku, *veliku*, comparatione anomal. in reliquis *analys.* ut solicitus, etc.

Curam a cura, ae, Gond. Die Sorge. Starost, peč, Pilnost. Zkerb. Briga. etc. *analys.* ut in *gallina*, et *pullus.*

Gallina est in nominat. casu, quia respondet interrogationi *quis? quis gerebat magnam curam?* Gallina, in numero sing. quia de una tantum gallina sermo est, etc.

Multorum est in genere masculino, numero plur. genit casu, quia per *Praec. VIII.* debet cum suo substantivo *pullorum* in genere, numero, et casu concordare.

Pullorum est in genitivo plurali, ad interrogationem *cuius?* cuius fuit gallina solicita mater? ℞. Pullorum, per *Praecept. VII.* quia hic sunt duo nomina substantiva, ad res diversas pertinentia, gallina mater, et pullus, etc.

Solicita est adiectivum in genere feminino, numero singulari, nominativo casu, quia per *Praecep. VIII.* debet cum suo substantivo *mater* in tribus his accidentibus cohaerere, etc.

Mater est in nominativo casu per *Praeceptum VI.* quia hic sunt duo nomina substantiva, ad eandem rem pertinentia: *gallina* et *mater;* ac proinde casu concordare debent.

Gerebat est verbum in numero singulari, in tertia persona, quia etiam nominativus illius, qui respondet quaestioni *quis?* quocum per *Praeceptum I.* in numero, et persona concordare debet, gallina est in numero singulari, in tertia persona.

Magnam est adiectivum, genere feminino, in numero singulari, accusativo casu; quia etiam illius substantivum, ad quod pertinet, et quocum per *Praeceptum VIII.* concordat, est in eodem genere, numero, et casu.

Curam est in Accusativo casu, numero singul. quia hic est verbum activum gero, quod per *Praecept. IV.* post se accusandi casum postulat. etc.

Atque hoc paradigma sufficiat: ad quem modulum si totius anni constantia explanationes suas continuaverit Magister, nihil dubitet, quin futurum sit, ut ex etymologica eiusmodi, et synthetica analysi, et in praeceptis linguae latinae egregie firmentur discipuli, et magnam facilitatem ad alios auctores intelligendos adlaturi sint. Molestus quidem hic labor, et taedii plenus est, at meminerit Magister in 1. Grammatica tantum situm esse, ut discipulorum fortunae in omnem aetatem hinc pendeant; cum certissimum, longaque experientia probatum sit, quales ex 1-*ma* Latina Schola prodiverint,

tales in Syntaxi, Rhetorica, Poëtica, et toto studiorum cursu futurus. Sane, si in hac schola socordia vel imperitia Magistri iuventus negligeretur, non minus ille peccaret, atque architectus, qui designato, sibique locato grandi aedificio, fundamentum iaceret solo mobili, fragili, ac ruinae obnoxium.

Fabula II. *Vulpes et Larva.*

Vulpes subit officinam, ubi variae merces, ut e ligno sculptae, cera fictae: partim pictae imagines visendae erant, a Magistro velut ad nundinas paratae monstrabantur.

Venustam larvam in manus sumsit vulpes, heu quam pulchra, quam polita, quam sine mendo facies! inquiens.

Postquam autem eam vertit, et vacuam esse sentit: non placet mihi, ait, cerebrum non habet.

D o c t r i n a.

Tali personae pares censendi sunt adolescentes, qui blanda forma, mundi, comti, auro, et argento nitentibus vestibus ornati; sed simul meri stipites, hebetes, rudes, vani; lascivis, et malis moribus maculati, intra tam turpes, quam extra formosi sunt.

Fabula III. *Partus Montium.*

Fama erat: quod quidam iam alte tumentes montes proxime parituri essent. Aliqui putabant iocum vel fraudem esse; nonnulli in dubium trahebant. Ali credebant, mirabantur, et gaudebant, quod rem tam novam visuri essent.

Frequens populus scandit montes, cumque se turba stiparet, alter alterum ad latus trudit, quisque prior esse avet.

Omnes exspectant silentes, quid monstri a tali puerpera gignendum sit. Tandem pandit se cavus mons, et parvus musculus prosilit. Tum omnes clare risere.

Doctrina.

Multi gloriosi Thrasones magnifica de se promissa vomunt: re ipsa autem vix laude dignum aliquid efficiunt; de quibus bene dicitur: *Parturiunt montes nascetur ridiculus mus.*

Fabula IV. *Asinus in pelle Leonis.*

Fugitivus asinus reperit forte in silva pellem leonis, qua velatus simulat furere se, fremere, mera bella, lites, rixas spirat.

Rustici, qui rugientem audiebant, pallent prae pavore, in vicos se condunt; ipsae tigrides, ursi et lupi anguntur, titubant metu; nedum ut cuiquam animus veniret cum fortissima belluarum luctandi.

Equi, boves, arietes trementes, et tacentes in caulis suis latent, se nec movere, nec caput levare ausi.

Postquam in hunc modum diu per pascua grassatus, et dominatus est asinus, venit tandem herus, qui iam diu indagaverat. Tum ille horrende rugire coepit, ut illum quoque falleret.

Herus vero: fuco me non capies, nosco te, mi aselle. Illae e leonina pelle exstantes aures testes sunt, quis leo sis.

Simul laqueum promit, calcibus repugnantem arcte ligat, stringitque, lumbos flagro e loris plexo ungit insigniter: pungit stimulis, si tardius graderetur; et probe verberatum, plexumque domum pellit.

Doctrina.

Ne te pro alio vendideris, quam sis: nec pro divite, docto, claris natalibus orto, si pauper, literarum parum peritus, et plebeius fueris. Talem simulationem nemo probat, omnes odere.

Fabula V. *Piscatores.*

Lucro intenti piscatores sua e lino texta, lata, et laxa retia parum prospera fortuna in mare iecerant; remos itidem suos iuncta opera a primo sole ad creperam lucem naviter urserant.

Verum, seu venti flaverint vehementius, seu dies e vaporibus nebularum fuerit obscurior, nihil omnino cepere. Omnes pudebat, taedebatque irriti laboris, iamque vacuis manibus moerentes, ac retia sua humeris portantes redire parabant.

En autem! praegrandis piscis, hostem suum sequentem fugiens, impetu in ipsorum navem salit. Hoc tam ubere, et praeter opinionem oblato suorum laborum foenore mire laetantes, ac se solantes, festos inter cantus, domum redeunt; praedamque magno praetio in foro vendunt.

Doctrina.

Saepe negotia nostra malo omine, et successu coepta cum maxime desperamus, felicissima fiunt.

Fabula VI. *Mus urbanus, et rusticus.*

Mus urbanus rus ambulat, invitatur a mure rustico; comparet, ac sorbillat aliquid, signa dans: tam viles dapes ad suum stomachum non esse.

Ducit nihilominus honoris causa hunc suum hopitem in urbem, ad cauponis domum, ubi ipse habitabat.

Dulcia bellaria, ab ipso furunculo dudum compilata, lingenda aponit: uti et lac ad bibendum, sitimque exstinguendam; suadet denique, ut secum in urbe maneat.

Interim crepit cista, ubi sera clausi prandebant; quidam per rimam explorat, quid intus streperet. Hic mus rusticus prae metu sudare, et caput fricare coepit.

Si quis foris sonantius mungeret, ructaret, spueret, nequit tenere sibillos: necem exspectat in momenta: rogat itaque, an talibus saepius vexetur? quotidie, inquit urbanus, sed oportet contemnere.

Rusticus contra: vale amice, ego domum redeo, ubi diram famem pati malo, quam apud vos cum tanto salutis discrimine merum mel lambere.

Herus meus a primo mane ad seram vesperam greges pascendo, hortulum fodiendo, liras aequando, agros arando, serendo, metendo, foris agit. Tum ego solus obambulo, et modico, quod venatus sum, tranquillus fruor, vale.

D o c t r i n a.

Multi sibi videntur felices, quod in magna gloria, et aliorum gratia vivant; eorum domus, ut fana, auro fulgeant, eorum coenae optime coctis, tostis, assis, pistis, liquatis compleantur; cum tamen intus lenta quadam tabe curarum misere torqueantur, premantur, et exedantur.

Fabula VII. *Anus et Ancillae.*

Quaedam iam rugis obsita mulier plures ancillas habebat, ad varia domestica opera destinatas; nempe; ut altera vestes curaret, sarciret, plicaret neret, sueret; altera ut vasa lavaret, tergeret, verreret, scruta efferret; quaepiam vaccas mulgeret, oves tonderet, et quae sunt huiusmodi.

Omnes ab hera ad galli cantum excitabantur. Illae brevis adeo somni pertaesae, consulunt inter se, et gallum secta cervice tollunt.

Hera iam ignara, quid horae sit, dormientes de media nocte surgere iubet.

D o c t r i n a.

Dum levius malum vitare studemus, saepe in gravius labimur.

Fabula VIII. *Ranae.*

Ranae, alias liber populus nescio a quo auctore instigatae nomine omninum suarum tribuum legatos mittunt in aulam summi Iovis cum litteris quibus tibi Regem dari petebant.

Jupiter legit scriptum, ridet, disuadet. Legati vehementius instant; quare annuit, et ingentem trabem e nubibus in patentes earum lacunas deiicit.

Plaudunt illae, salutant hoc coeli munus, coronam ferunt, vovent omnem fidem: propius ad no-

vum regem nare, nedum tangere, aut palpare verentur.

Postquam vero viderent, quod mutus hic, et surdus truncus nihil se moveat, contemnunt vastam ligni molem et ludibundae insultant.

Poscunt inde Regem alium, qui muniret palis limites, et defenderet, leges tueri, hostes arcere, regni terminos, verbo: regere posset.

Iupiter pressa ira fingit se flecti, et in earum vota inclinare, et nominat ciconiam ranarum Regem.

Illa circumspicit se paulum, ac eadem die magnam partem subditarum lacerat, laniat, iugulat, vivas alias glutit.

Superstites mergunt se sub calamos, et palustres herbas: lugent sortem miseram, flent, clamant, orant ab hac rabie, hac gentis suae peste, ac funere liberari.

Iupiter mixtas lacrymis preces aspernatus, nunciari iubet: mollem clementem, lenem Regem non tulistis, nunc ferus hic, et barbarus vobis ferendus est, quidquid contra garriatis.

Ranae hodiedum in male olentibus suis undis, simul ac ciconia per noctis tenebras cubitum it, miseriam suam rauco murmure, liventibus buccis, lamentari ac plorare solent.

D o c t r i n a.

Nonnunquam ardente earum rerum desiderio flagramus, quae nocebunt, quasque optasse poenitebit. Et merito ob coecas nostras preces mulctamur.

Fabula IX. *Aquila, et Scarabeus.*

Scarabeus plurimum dolebat, quod ab aquila sperneretur: repit adeo se ulturus in silvam, quaesiturus; ubi nidum struxerit.

Nititur, et penetrat in cacumen arboris, ibique posita ova volvit praeceps.

Aquila migrat in alium locum; iterum eodem astu ovis suis spoliatur.

Confugit ad summum Iovem opem flagitatum; ei namque dicata, et ad ferenda fulgentia eius arma destinata est.

Narrat gemens quod iterato damno bis ovis suis privata sit, et quod nisi foetae sibi tutum ad pariundum locum indulgeat, votis deinceps futura non sit ipsi pro more servire. Obtinet: ut proxime in suo ipsius sinu ova excludere possit.

Scarabeus veteris iniuriae nondum oblitus, evolat supra thronum Iovis, et in sinum sedentis foedas sordes dimittit, quas ille una cum ovis in humum excutit, ubi ad unum rupta fuere.

D o c t r i n a.

Pauci iuvare, nocere quivis vel pauperrimus mendicus, ac verbis saltem, et calumniis nos laedere potest.

Fabula X. *Leo, et Asinus et Lepus.*

Leo adversus volucres bellum meditans, lustrat suam in ordines divisam aciem. Ut ursus etiam asinum, et leporem inter milites vidit, hiante ore, ridens inquit: piger hic asinus galeam, et gladium gerat? belli artes discat? molae aptior est, quam castris. Ecquid autem putas firmus stabit lepus? praeliabitur? triumphos numerabit? Erras urse, reponit leo: etsi asino ad portanda onera, machinas, saxa, uti nequirem; tubicinem faciam, qui suo rugitu commilitones in pugnam ciebit.

Lepus autem, ob pedum ad currendum pernicitatem, celeris tabellarii officio fungetur.

D o c t r i n a.

Nemo tam nihil est, qui ad aliquid aptus, et usui esse non possit.

Fabula XI. *Vipera, et Lima.*

Vipera nec fumo, nec micantibus ignis scintillis, nec tundentium, nervosque omnes tendentium socio-

rum tumultu territa, in officinam, nescio quid cudentis fabri, patente porta serpserat.

Incipit limam tam valide rodere, ut liguam sauciaret, et multus *cruor* vulnere manaret.

Stulta, inquit lima, quid me mordes? cuius acies etiam durissimum *aes* terit, atque in pulverem rodit.

Doctrina.

Si mordaciorem, quam tu sis, momorderis, tibimet dentes franges. Si cum tali tricas coeperis, tibi plus probri, ac illi creabis.

Fabula XII. *Glires et Quercus.*

Quidam glires suaserant, imo iam inter se sanxerant, annosam glandiferam quercum, e qua hactenus vixerant, sternere: nempe radices tamdiu rodere, dum caderet; cum nullum ferrum ad secandum, findendum, scindendum ad manum esset.

Causam afferebant; quod nimis operosum esset toties sursum, deorsum meare; glandes in extremis frondibus pendentes carpere, quae in plano, et aequo campo commodius consumere possent.

Quispiam ex iis, qui reliquos prudentia excellere, et vulgi arbiter esse videbatur, ita ad plebem fatur:

Ecquid culpae, sceleris, criminis larga adeo arbor admisit? quid adeo de nobis bene merita peccavit, ut eam caedere velitis? Isthoc quidem nec decet, nec pium est.

Si saperetis, o cives! si vobis consulere sciretis, eam potius sepe cingeretis, et ut amplior crescat, probe custodiretis; si vetustate laberet, fulciretis; si aresceret, aliam eius loco plantaretis.

Etenim postquam ruerit, nec iam humorem e terra suxerit, quis alet nos? posteros quis nutriet? ieiunandum erit deinceps. Intellexere vera dici, et pepercere.

Doctrina.

Fabula eos iuvenes notat, qui relictas a parentibus magnas opes, per luxum paucis annis, ut voraces gurgites hauriunt, ac deinde in egestate tristem vitam agunt.

Item eos, qui cor praesentibus ita figunt, ut mente futura minime prospiciant, neque haec ad illa metiantur.

Fabula XIII. *Aethiops.*

Quispiam Aethiopem mercatur; putat eum domini, a quo emerat, incuria fusco adeo colore tinctum esse, et inquinatum.

Lavat eum itaque solicite, sale etiam perfricat, scabit ad imam cutem, ut nigrum in album mutaret,

Vehemens frictio rubrum sanguinem, non item candentem pollem elicuit. Aegro deinde, et languenti mederi oportuit. Nihilominus ater Aethiops mansit.

Doctrina.

Sunt subinde degeneres proles tam pravae, et ad certa vitia inclinantis indolis; ut nullis monitis, poenis, proemiis cedant, et ad frugem reduci queant. Vera ulcera familiarum, saepe parentum mortes.

Fabula XIV. *Formica, et Cicada.*

Erat hiemis admodum asperae medium: terra nivibus tecta squallebat; alias rapide fluentes rivi, frigore, et gelu concreti rigebant, cum formicae suum in divite penu servatum far ad solis radios siccabant.

Cicada fame torpens flagitat: ut sibi pro stipe de penu aliquid faveant, et saltem grana aliqua gustanda praebeant, spondens, quod beneficii meminisse velit.

Cui formicae: nos in aestu, et calente aestivo sole, naviter nos fatigavimus et minimum quievimus vellendis culmis, domum vehendis spicis, per agros omnes vagantes, multum sudavimus, et congessi-

mus, quae praesagiebamus, quod nobis necesse futura sint.

Tu vero soror cicada quid anni serenissimo tempore agebas? dormiebas? otiabaris?

Minime inquit: imo cecini, uti cicadae solemus, et lenibus susurris euntibus viae taedia levavi.

Tum formica ridens: aestate cecinisti, nunc hieme saltes licet, tibi nihil dabimus.

Doctrina.

Senes misere egebunt, qui florem aetatis, dum sano corpore, animo vivido valebant, nugando, ludendo, vinum potando, amando, procando parum caste pessumdedere.

Fabula XV. *Canis pluviam timens.*

Canis quidam nec verberibus, nec carnibus obiectis perpelli potuit, ut vel pedem extra domus limen poneret, quoties pluebat, vel levis etiam ros, et stillae cadebant.

Stupens, herus ait: ecquid aquam puram, et suaviter repentem formidas? nec veneno pluit, quod mortem afferret; nec glutine, quod tenellis tuis membris haereret. Madebis denique, nec aliud.

Respondit canis: nuper fervente, imo bulliente aqua foris perfusus, et misere ustus sum; non egrediar, non fido.

Doctrina.

Gravia mala experti, deinde vel umbram periculi horrent.

Fabula XVI. *Cervus, et Hinnulus.*

Hinnulus arguit suum patrem, et rogat; cur in tanto robore cornuum, tanta pedum velocitate; tamen tam meticulosus saepe a claudo, et vano pastore, a muticulo caniculo, a parvo nullius barbae puero, pileum fronte quatiente, vel lapidibus, aut pugnis minante, se fugari pateretur.

Marem, pergit ille, te praebeto Dianae sacrum cuius triumphales rotas cervi trahimus,

Verum loqueris fili, inquit senior, nodum hunc tibi solvere nequeo, nec scio, quo sinistro astro natum sit genus nostrum.

Illud certo scio: quod quoties curvum venantis cornu, vel latrantem canem audio; toties, ut si tonaret, artubus omnibus trepidem, nec pedes a fuga prohibere valeam.

Doctrina.

Natura timidi nativo timore nunquam se evolvunt; itidem quibus irae, corporis, malignitatis semina cum sanguine a matre venerunt, affectionibus eiusmodi raro se plene exuunt.

II.

SENTENTIAE MORALES.

E praestantissimis veterum auctorum libris collectae, tironibus ad interpretationem, translationem, analysim, synthesim, et exercitium memoriae, pro casibus nominum, et verborum modis, ac temporibus observandis, idoneae.

DE NOMINE

NOMINATIVUS.

Principium Deus est, et finis.
Benevolus animus maxima est cognatio.
Homo vitae commodatus, non donatus est.
Conscientia mille testes.
Imago animi, sermo est; qualis vir, talis oratio.
Labor continuus assuetudine fit levior.
Dulce etiam fugias, quod fieri amarum potest.
Aleator quanto in arte est melior, tanto est nequior.
Posteri casus providendi sunt.

Discipulus est prioris posterior dies.
Prudentia suus homini murus, et arma, et praesidium est.
Idem est otiosus, et malus civis.
Malus, bonum ubi se simulat, pessimus est.
Veteranis animi vitiis fomitem suppeditat.
Furor fit laesa saepius sapientia.
Iudex damnatur, cum nocens absolvitur.
Medicus garrulus onerosior morbo.
Patientia animi delicias occultas habet.
Imprudens peccat, quem post facti poenitet.
Cito ignominia fit superbi gloria.
Qui timet insidias omnes, in nullas incidit.
Qui se ipsum laudat, cito derisorem invenit.
Saepe oculi, et aures vulgi sunt testes mali.
Mors infanti felix, iuveni acerba, sera nimis seni.

GENITIVUS.

Parentum vita liberis est instar regulae.
Iniuriarum remedium est oblivio.
Labor bonae famae, gloriaeque pater est.
Paucorum est intelligere: quid cui det Deus.
Nequitia ipsa poena sui est.
Facilitas animi ad partem stultitiae rapit.
Mors ultima linea rerum est.
Virtutis spolia cum videt, gaudet labor.
Praecipitis iudicis comes est poenitentia.
Qui debet, limen creditoris non amat.
Male vincit is, quem poenitet victoriae.
Cito improborum laeta ad perniciem cadunt.
Et miseriarum portus est patientia.
Socius fit culpae, qui nocentem sublevat.
Spes est salutis, ubi hominem obiurgat pudor.
Nullus sapientum proditori credit.
Male geritur, quidquid geritur fortunae fide.
Loco ignominiae est apud indignum dignitas.
Geminat peccatum, quem delicti non pudet.
Est turba semper argumentum pessimi.
Et calamitas virtutis est occasio.

DATIVUS.

Soli Deo Creatori decus, et gloria.
Aurora musis amica, et apta precibus.
Regi, principi, sapientiori cedere aequum est.
Pecuniae, oportet, imperes non servias.
Infelici innocentia est felicitas.
Virtuti melius, quam fortunae creditur.
Negat sibi ipse, qui, quod difficile est, petit.
Sibi ipsi dat suplicium, quem admissi pudet.
Calamitati alienae ne insultes, timens: ne in eandem labaris.
Inopiae desunt pauca, avaritiae omnia.
Iratus unus miseris omnibus nocet.
Qui se melioribus comparat, sibi infamiam parat.
Cuivis dolori remedium est patientia.
Inopi beneficium bis dat, qui dat celeriter.
Non omne id tibi licet, quod tibi libet.
Potenti irasci, sibi periculum est quaerere.
Qui sibi non vivit, merito aliis est mortuus.
Praestabis amicis fidem, omnibus aequitatem.
Quis pauper est? qui dives videtur sibi.
Non novit virtus calamitati cedere.
Nil peccant oculi, si oculis animus imperet.
Nocentem qui defendit, sibi crimen parit.
Plerique, ubi aliis maledicunt, faciunt convicium sibi,
Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.
Ruborem amico excutere, amicum est perdere.
Deo parere libertas est.
Quidquid bono concedis, das partem tibi.
Praestabis parentibus pietatem, cognatis dilectionem.
Conscientiae potius, quam famae attenderis.
Bonis nocet, quisque pepercerit malis.
Animo imperat sapiens, stultus serviet.

ACCUSATIVUS.

Magnam fortunam magnus animus decet.
Arcum intensio frangit, animum remissio.
Neminem cito accusaveris, neminem cito laudaveris.
Quid est beneficium dare? imitari Deum.
Puras Deus, non plenas, aspicit manus.

Proximum ad innocentiam tenet locum verecunda peccati confessio.
Sero est in periculis consilium quaerere.
Optimum est maiorum vestigia sequi, si recte praecesserint.
Ad calamitatem quilibet rumor valet.
Omnes vitam differentes mors incerta praevenit.
Spes inopem, res avarum, mors miserum levat.
Mendacem memorem esse oportet.
Magistrum deludere insipientis est.
Fortes fortuna metuit, ignavos deprimit.
Stulti doctrinam spernunt, et manticam a tergo occulunt.
Crapulam amans a sepulcro modicum distat.
Regnum sibi adsciscit, qui concupiscentiam superat.
Morbum esse scias, non hilaritatem, semper arridere arridentibus, et ad omnium aestimationem ipsum quoque os diducere.
Stulti timent fortunam, sapientes ferunt.
Solitudinem quaerat, qui vult cum innocentibus vivere.
Semper Deum praesentem cernas, ut te in iudicio a reprobis secernat.
Thesaurum, et talentum ne abscondas in agro.
O breve delictum! perpetuum suplicium!
Irritare est calamitatem, cum te felicem vocas.
Habet in adversis auxilia, quin in secundis commoda.
Magna prudentia est, aliorum imprudentiam ferre.
Heu! quantum malorum hominibus pariunt illiciti amores!
Amicos res optimae parant, adversae probant.
Pacem cum hominibus habebis; bellum cum vitiis.
Coelestis ira quos premit, miseros facit, humana nullos.
Tutissima res est: nihil timere praeter Deum.
Suum sequitur lumen semper innocentia.

VOCATIVUS.

O vita misero longa! felici brevis!
Stulte! quid est somnus, gelidae nisi mortis imago?
O tacitum tormentum animi conscientia!
O oculi, scopuli titulo meliore vocandi!
O fons fortuna; ut nunquam perpetuo es bona!
O opinio opinio, quae mala facis in mundo!
Medice, cura te ipsum.

ABLATIVUS.

Anima valere praeoptes, quam corpore.
Ab alio exspectes, quod alteri machinaris.
Sermoni ridiculo parce, ut sale utendum est.
Quid tibi pecunia opus est, si ea uti non potes?
Nihil sapientius experientia.
Gaudet patientia duris.
In portu navigat, qui se probe novit.
Negligentia iuventus silvescit.
Qui calumniantibus facile credunt, aut improbo sunt ingenio, aut puerili.
E spe praemii solatium fit laboris.
Omnia cum Deo, et sine Deo nihil.
A perversis vituperari decorum est.
Ut populi folia vento, sic populi linguae omni rumore hinc inde moventur.
In calamitoso risus etiam iniuria est.
Gravior inimicus, qui latet sub pectore.
Sub sordida veste saepe scientia latet.
E vitio alterius sapiens emendat suum.
Ab obtrectatione auditum cohibe.
De inimico non loquaris, malum si cogites.
Ingrato homine nihil terra peius alit.
Deo dante, nihil valet invidia; Deo non dante, nihil valet.
Arbore deiecta quivis ligna colligit.
Deo favente, navigas vel vimine.
Avaro nihil est scelestius.
Ita vita est hominum, quasi cum ludas tesseris.
Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.
Pelle sub agnina latitat mens saepe lupina.
Quid iuvat amisso claudere septa grege
Qui deserit occasionem, deseritur ab occasione.
Pulchrum ornatum turpes mores peius caeno collinunt.
Sequitur superbos ultor saepe a tergo Deus.
Siquis ab alio iratus poenas expetit, a se exigit.
Sapiens suis fingit fortunam moribus.
Virtute abundat multa, qui alienam amat.
Vita sine literis mors est.
Virtute decet, non sanguine niti.

Omnibus in rebus adhibenda est praeparatio diligens.
Modestum esse decet, qui aliena mensa fruitur.
Humanorum casuum nullum est dulcius solamen literis.
Sub nive quod tegitur, cum nix perit, omne videtur.
Tecum habita, et noris: quam sit tibi curta supellex.
A solis occasu, non ab ortu, describe diem.
Reprehensio calumnia vacare debet.

DE PRONOMINE.

Habet *hoc* virtus, quam *tu* ne de facie quidem nosti; ut viros fortes species *eius*, et pulchritudo etiam in hoste posita delectet.
Tam deest avaro, *quod* habet, quam *quod* non habet.
Si imbecillior est, qui *te* laesit, parce *illi*; si potentior, tibi.
Ingenui est animi, *cui* multum debeas, et plurimum velle debere.
Homine imperito nunquam *quidpiam* iniustius, *qui* nisi *quod ipse* facit, nihil rectum putat.
Quos cogit metus laudare, *eosdem* reddit inimicos metus.
Qui genus iactat suum, aliena laudat.

DE VERBO.

Indicativus, et Coniunctivus Praesens.

Est profecto Deus: qui, quae nos gerimus, audit, et videt.
Ut aliquid auri extrahamus, terram pervertimus: ut summum bonum occupemus, scrutari pectus piget.
Perit voluptas. Virtus immortalis est.
Est cur paveat, quem plerique formidant.
Placeat homini, quidquid placet Deo.
Non patitur ludum fama, fides, oculus.
Nihil caute, simul et celeriter geri potest.
Fur furem cognoscit, et lupus lupum.
Quis sis, interest, non quis habearis.
Amici vitia si feras, facis tua.
Plerique famam, pauci conscientiam verentur.
Dum pastores odia exercent, lupus intrat ovile.
Homo locum ornat, non ornat hominem locus.

Viro forti quaevis terra patria est.
Conscia mens recti famae mendacia ridet.
Pauper est, cui sua non sufficiunt.
Mortalis nemo est, quem non attingat dolor.
Peccare qui non prohibet, cum possit, iubet.
Irritare est calamitatem, cum te felicem vocas.
Incogitantes sors, non consilium, regit.
Non quisquis applaudit, idem et amicus est.
Eum laborem sumas, laudem qui tibi ac fructum ferat.
Lingua mentem ne praecurrat.
Praesens est certior hora.
Sera nunquam est ad bonos mores via.

IMPERFECTUM.

Quis miserum sciret, verba nisi haberet dolor.
Cum dabas, docebas reddere.
Quietissime viverent homines, si duo verba tollerentur, scilicet: *meum*, et *tuum*.

PRAETERITUM, ET PLUSQUAMPERFECTUM.

Bene qui latuit, bene vixit.
Quod ratio nequit, saepe sanavit mora.
Artes omnes docuit necessitas.
Ea bona consuetudo excutere debet, quae mala incussit.
Saepe in magistrum scelera redierunt sua.
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.
Levis est fortuna: cito reposcit, quod dedit.
Cavendum ab eo, qui semel imposuit.
Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.
Frustra, cum ad senectutem ventum est, repetes adolescentiam.
Fidem qui perdidit, perdere ultra nihil potest.
Tum denique omnes nostra intelligemus bona, cum quae in potestate habemus, ea amisimus.
Otium Reges simul, et beatas perdidit urbes.
Neminem eo provexit fortuna, ut non tantum illi minaretur, quantum promiserat.
Dixisse me aliquando poenitut, tacuisse nunquam.
Miseram quis amaverit vitami, quam peperit dolor? labor conservavit, mors abstulit.

Saepe ignavum fecit fortem spes, et exspectatio.
Ne Semidei quidem sine labore tranquillam vitam egere.

FUTURUM.

Qui tangit picem, inquinabitur ab ea.
Maiora perdes, minora ni servaveris.
Male vivet, quisquis nesciet mori bene.
Tunc consilia salutaria advoca, cum tibi alludet vitae prosperitas: tunc te velut in lubrico retinebis, nec tibi dabis impetus liberos, sed circumspicies, quo eundem sit, et quousque.
Ambula cum prudentibus, et calcaribus non indigebis.
Te prodet facies, turpia cum facies.
Consilio melius vinces, quam iracundia.
Felix criminibus nunquam erit diu.
Ut sementem feceris, ita et metes.
Quisquis patrem veretur, bonus civis evadet.
Nihil negabis, quod petiturus es.
Loqui ignorabit, qui nescit tacere.
Patria est, ubicunque bene vixeris.
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
Si non invideas, maior eris; nam qui invidet, minor est.
Turpia ne dixeris; paulatim enim pudor per verba discutietur.
Vis habere magnum honorem, dabo tibi magnum imperium, impera tibi.
Bona, imperante animo, fiet pecunia.
Maledictum interpretando facies acrius.
Tristes esse voluptatum exitus, quisquis reminisci libidinum suarum volet, intelliget.
Tu nihil dices, faciesve invita Minerva.
Medio tutissimus ibis.
Vivitur ingenio; cetera mortis erunt.
Si iuxta claudum habites, claudicare disces.
Ordine pervenies, quo non licet ire labore.
De fructu arborem cognosces.
Alium silere quid voles, prius sile.
Quidquid licet, minus desiderabitur.
Quemcunque videris: hominem esse scias.
Nusquam tuto latebis, cum Deus te peccantem viderit

IMPERATIVUS.

Sustine: abstine: mori memento.
Cave tibi a cane muto, et aqua silente.
Ita crede amico, ne sit inimico locus.
Salus civium suprema lex esto.
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Petere abstine, concedere, quod nefas tibi.
Scito magnum esse, et honestum vindictae genus: ignoscere.
Quod factu turpe est, dictu honestum ne puta.
Te ipsum reverere, et coram aliis nunquam erubesces.
Festina lente, nam tardus velocem assequitur.
Nimium ne crede colori.
Ignoscito saepe alteri, nunqnam tibi.
Tu fac officium, cetera cura Dei.
Non quam diu, sed quam bene vivas, cogita.
Quidquid agis, prudenter agas, et respice finem.
Pede tuo te metire.
Quodcunque laesurum est, multo ante, quam accidat, speculare, et adverte.
Opprime, dum noxa sunt, subiti mala semina morbi.
Disce totum orbem terrarum pilam esse, hoc est: illud punctum, quod inter tot gentes ferro, et igne dividitur.
Quidquid dolorem pascit, id nimium puta.
Primum auscultare disce, si nescis loqui.
Ut tibi mors felix contingat, vivere disce.
Ut felix possis vivere, disce mori.
Consule vir, fac vota senex, iuvenisque labora.
Fide, sed cui fidas, vide.
Ora, et labora.
Tu primum exhibe te bonum, et sic quaeras alium tui similem.
Ridenti domino, et coelo ne crede sereno.
Nam facili causa dominus mutatur, et aura.
Non cuivis dexteram iniicito.
Castiga amicum clanculum: lauda palam.
Nefas nocere vel malo fratri puta.
Fac modo, quae moriens facta fuisse voles.
Feras, non culpes, quod vitari non potest.

Maiori cede, minori parce.
Siste gradum, depone fastum, quid vesper vehat incertum?
Vitae finem perpende: de crastino haud ullus securus.
Expende robur, priusquam quid aggrediaris.
Noli defunctum insectari maledictis.
Vel dic silentio meliora, vel tace.
Nosce te ipsum.
Non fer iudicium, si non sint ambo locuti.
Neque coecum ducem, neque amantem consultorem adhibe.
Omnibus esto amicus, nemini familiaris.
Principiis obsta, sero medicina paratur.
Cum mala per longas invaluere moras.
Misereri praestat, quam ulcisci.
Nil prodest muros munire propugnaculis, et Deum provocare peccatis.
In otio perpetuo iacere, non est tranquillitas, malitia est.
Mori melius est, quam male vivere.
Deliberare utilia, mora est tutissima.
Bonum est fugienda aspicere in alieno mala.
Nihil turpius est, quam grandis natu senex, qui nullum aliud habet argumentum, quo se probet diu vixisse, praeter aetatem.
Turpe est aliud loqui, aliud sentire.
Nihil prodest didicisse, benefacere si cesses.
Omnia praetereunt: praeter amare Deum.
Utrumque vitium est: nulli credere, et omnibus.
Quem poenitet peccasse, poena est innocens.
Satius est pedibus labi, quam lingua.
Non diu vixisse, sed bene, iuvat.
Malis displicere, laudari est.
Effugere cupiditatem, regnum est vincere.
Prius negare, postea fecisse fallere est.
Meminisse dulce est, quod fuit durum pati.
Ars prima regni est, posse invidiam pati.
Melius est praevenire, quam praeveniri.
Mentiri animi pusilli est, vel vani.
Nihil interest, quo animo facias, quod fecisse vitiosum est.

Matris ferre iniurias, pietas iubet.
Pauca appetere, divitem facit.
Male vivunt, qui se semper victuros esse putant.

Participia, Gerundia, Supina.

Sapiens loquitur tacens.
Nihil magnum est in rebus humanis, nisi animus magna despiciens.
Eleemosyna non tam accipientibus, quam dantibus prodest.
Tela praevisa minus feriunt.
Ante obitum moriens, non moriturus obit.
Remota iustitia, quid sunt regna, nisi latrocinia?
Et recte facere Princeps suos faciendo docet.
Nihil agendo, male agere discimus.
Deliberandum diu, quod statuendum est semel.
Ad poenitendum properat, cito qui iudicat.
Audendo virtus crescit, tardando timor.
Omnia conando docilis solertia vincit.
Vigilandum est semper: multae insidiae sunt bonis.
Qui succurrere petituro potest, cum non succurrit, occidit.
Deliberando discitur sapientia.
Dives quod donat; timeas, cito raptum venit.
Nimium alternando veritas amittitur.
Oculos, auresque cohibe, si visu, ac auditu turpe est.
Stultum est magis curare domos locandas aliis, quam sepulcrum, in quo locandus est ipse.
In vindicando criminosa est celeritas.
Numquam scelus scelere vindicandum est.
Invisa imperia numquam retinentur diu.
Plus malefacta nocent, quam benedicta docent.
Venturae memores iam nunc estote senectae.
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Ventis destitutus remos adhibe.
Valentes recte consulunt aegrotis.
Vasa vacua sunt bene sonantia.
Temperata fortuna optima.
Tacendo periculum non incurritur.
Studium discendi voluntate constat, quae cogi non potest.

Plus stricto mucrone mendax lingua offendit.
Obrepit non intellecta senectus.
Non est mittenda falx in alienam messem.
Acti labores iucundi.
Nobile vincendi genus est patientia; vincit, qui patitur; vis vincere, disce pati.
Ignis divisus citius exstinguitur.
Heu quam multa poenitenda incurrunt vivendo diu!
Tanquam perpetuo victurus addito laborem.
Et vitam veluti cras moriturus age.

DE PRAEPOSITIONE.

Affecti *erga* amicum simul eodem modo, quo *erga* nosmet ipsos.
Officia *adversus* eos servanda, a quibus iniuriam acceperis.
Non fit *sine* periculo facinus magnum et memorabile.
Fit: ut isti *de* domino loquantur, quibus *coram* domino loqui non licet.
Fletus heredis *sub* persona risus est.
Turpissima est iactura, quae fit *per* negligentiam.
Omnes virtutes *inter* se nexae, et iugatae sunt.

DE ADVERBIO.

In secundis rebus nihil in quemquam *superbe,* ac *violenter* consulere decet.
Breve tempus aetatis *satis* est longum ad *bene*, *honesteque* vivendum.
Sapienter cogitant, qui temporibus secundis casus adversos reformidant.
Saepe fit; ut qui *diu* vixit, *parum* vixerit.
Si considerare volumus, quae sit in homine excellentia naturae, et dignitas, intelligimus: quam sit turpe diffluere luxuria, et *delicate*, ac *molliter* vivere; quam honestum *parce, continenter*, *severe, sobrie.*
In dolore *maxime* est providendum: nequid *abiecte*, nequid *timide*, nequid *prave*, nequid *molliter* nequid *serviliter*, *muliebriterque* faciamus.

DE CONIUNCTIONE.

Omnia *prius* experiri consilio, *quam* armis sapientem decet.

Ut nunc sunt mores *eo* rediit: si quis quid reddit, magna habenda est gratia.
Nihil est, quod *tam* miseros faciat, quam impietas, et scelus.
Provincia *non modo* a calamitate; *sed etiam* a metu calamitatis defendenda est.
Egregium inprimis est: *ut* foris, *ita* domi; *ut* in magnis, *ita* in parvis; *ut* in alienis, *ita* in suis agitare iustitiam.
Exilium est, *ubi* virtuti non est locus.

DE INTERIECTIONE.

Heu primae scelerum causae! mortalibus aegris naturam nescire Dei.
Ó felix hominum genus? si vestros animos amor, quo coelum regitur, regat.
Quis est? *proh* Deum fidem, atque hominum! qui velit: ut neque diligat quemquam, nec ipse ab ullo diligatur.
O coeca nocentum consilia! o semper timidum scelus!
Ecce miserum hominem, si dolor summum malum est.

SENTENTIAE ALIAE

non secundum casus et tempora digestae.

Senectus ipsa est morbus. *Terent.*
Avarus, nisi cum moritur, nihil recte facit. *Syr.*
Fortuna quo se eodem et inclinat favor. *Syr.*
Verae amicitiae sempiternae sunt. *Cic.*
Parva saepe scintilla contemta, magnum excitavit incendium. *Curt.*
Usus frequens omnium Magistrorum praecepta superat. *Caesar.*
Fere homines libenter id, quod volunt, credunt. *Caes.*
Virum fortem vita prius deficiet, quam fides. *Liv.*
Proba merx facile reperit emtorem. *Plaut.*
Culpam maiorem posteri luunt. *Curt.*
Copia ignaviam affert. *Plin.*
Obsequium amicos, veritas odium parit. *Terent.*

Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat. *Cic.*
Quanto superiores sumus, tanto submissius nos geramus. *Cic.*
Quisque suae, fortunae faber est. *Sallust.*
Stultorum magister eventus est. *Liv.*
Discipulus est prioris posterior dies. *Syr.*
Peior est famae, quam corporis laceratio. *Cic.*
Qui corporis voluptatibus servit, vilissimi, pessimique domini mancipium est. *Boeth.*
Custodia legum civitates continet. *Euripid.*
Virtus omnibus rebus anteit. *Plaut.*
Malum consilium consultori pessimum est. *Gell.*
Invia virtuti nulla est via. *Ovid.*
Flamma fumo proxima est. *Plaut.*
Nihil est morti tam simile, quam somnus. *Cic.*

* * *

Peccandi consuetudo non facile reprimitur. *Cic.*
Impunitatis spes maxima peccandi illecebra est. *Cic.*
Eripere telum, non dare irato, decet. *Syr.*
Iniuriae suae nulli mortalium parvae videntur. *Sall.*
Coelum, non animum mutant, qui trans mare currunt. *Horat.*
Lento gradu ad vindictam sui divina procedit ira, sed tarditatem supplicii gravitate compensat. *Val. Max.*
Causa bona apud quemlibet agi potest. *Liv.*
Nihil oportet oblivisci, praeter iniurias. *Cic.*
Leges a victoribus dicuntur, accipiuntur a victis. *Cur.*
Ab alio exspectes, alteri quod feceris. *Syr.*
A cane non magno saepe tenetur aper. *Ovid.*
In minimis rebus saepe res magnae deprehenduntur. *Cic.*
In malis sperare bene nisi innocens solet. *Syr.*
Nullus est casus in mundo, quem non Dei providentia operatur e concursu causarum nobis improviso. *Boeth.*
E vitio alterius sapiens emendat suum. *Syr.*
Sic vive cum hominibus, tamquam Deus videat; sic loquere cum Deo, tamquam homines audiant. *Sen.*
Studia adolescentiam alunt, senectutem oblectant, secundas res ornant, adversis perfugium, ac sola-

tium praebent, delectant domi, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur. *Cic.*
Sine iustitia ne pessimorum quidem societas consistere potest. *Cic.*
Sapienter cogitant, qui temporibus secundis casus adversos reformidant. *Cic.*
Nemo mortalium omnibus horis sapit. *Plin.*
Concordia res parvae crescunt, discordia magnae dilabuntur. *Sallust.*
Lacryma nihil citius arescit.
Magno ubique pretio virtus aestimatur. *Val. Max.*
Altissima quaeque flumina minimo sono labuntur. *Cic.*
Asperius nihil est humili, cum surgit in altum. *Plaut.*
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu. *Horat.*
Animo aequissimo moritur sapientissimus quisque, stultissimus iniquissimo.
Nobilis equus vel umbra virgae regitur, ignavus nec calcari quidem concitari potest. *Curt.*
Multa, quae natura impedita sunt, consilio expediuntur. *Liv.*
Patientia quaeri debet, quod gratia impetrari nequit. *Val. Max.*

* * *

A bove maiore discit arare minor. *Accius.*
Qui mentiri solet, peierare consuevit. *Cic.*
Amicitiae immortales, inimicitiae mortales esse debent. *Cic.*
Mutum esse satius est, quam, quod nemo intelligat, dicere. *Cic.*
Dulce, et decorum est pro patria mori. *Horat.*
Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, et nescit reddere. *Plaut.*
Oderunt peccare mali formidine poenae. *Idem.*
Nobilitas necessitatem imponit non degenerandi a virtute maiorum. *Boeth.*
Pecuniae non coacervando, sed expendendo melius nitent. *Boeth.*
Conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum. *Cic*

Quod cuique temporis ad vivendum detur, eo debet esse contentus. *Cic.*
Stultitia est venatum ducere invitos canes. *Plaut.*
Nihil faciendum est, cuius nos poenitere possit. *Cic.*
In minimis quoque rebus praesidium divinum est implorandum, a quo rerum omnium successus pendet. *Plaut.*
Damnum appellandum est cum mala fama lucrum. *Publ.*
Suscipienda sunt bella: ut sine iniuria in pace vivatur. *Cic.*
Tacitae magis, et occultae inimicitiae timendae sunt, quam indicatae, et apertae.
Avaritia, et luxuria, duae pestes, omnia magna imperia evertere. *Liv.*
Effodiuntur opes, irritamenta malorum. *Ovid.*
Optimus est portus poenitentis, mutatio consilii. *Cic.*

DIALOGI FAMILIARES VARIORUM THEMATUM

Translationis, Imitationis, Memoriae, Concertationis, et Sermonis familiaris accommodati.

1. *Antonius, et Ioachimus.*

I. Salve, mi Antoni. A. Ago gratias; tu quoque salvus sis, Ioachime! I. Surge tandem! tempus instat eundi in scholam audisne? A. Non audio, dormio adhuc, aut saltem dormire volo. I. Nunc autem non est tempus dormiendi, sed surgendi. A. Mitte me: fessus sum. I. Non te mitto, nisi lectum reliqueris: nam audita est hora septima! A Septima? I. Imo sur-

ge, annon meministi, quod heri in schola audivimus: *Aurora musis amica!* A. Memini adhuc. I. Meminisse laudabile est, sed praestare laudabilius. A. Bene mones! surgam igitur continuo: secede paulum.

I. Quid stas cessator? indue te. A. Non habeo tunicam meam. I. Ubinam eam heri reposuisti? A. Nescio. I. Male quidem, id enim scire debebas: meam ubi colloco, ibi invenio. A. Nec meam arbitror furto esse ablatam, inveniam, quod amissum est. I. Sed ubi? nonne sub scamno, aut sub fornace? A. Quid tum? modo inveniam. I. Non sufficit invenire, certus, ac conveniens locus, debet vestibus deputari. A. Ecce! hic est tunica mea, ibi sunt calcei, illic tibialia. I. Arripe, indue, propera, non habet mora locum, statim accedet ancilla, ut pectat capillos, primum raro, deinde denso pectine.

A. Indutus sum, Ioachime! ecce, paratus sum! I. Unum vero adhuc tibi deest. A. Nihil certe, dices, velim, quidnam? I. Lotio manuum, ac faciei nunquam est intermittenda. A. Fateor: haec adhuc mihi restat, sed ob defectum aquae. I. Puteus habet satis aquae, en ancillam praesto, roga: ut hauriat, et nobis adferat, quantum satis est. A. Iam adfert; sed cave, ne vestes conspergas. I. Tu vero, ne pelvim subvertas, aut mantile superiori parte indecenter foedes, ut nudius tertius. A. Cavebo, et simul os meum aqua colluam.

I. Nihil praeterea tibi restat? A. Nihil. I. An iam precatus es? A. Iam precatus sum heri, et nudius tertius. I. Edisti etiam heri? A. Imo et hodie etiam, iam esurio. I. Ergo precare etiam hodie. A. Precabor pro consuetudine nostra. I. Quid pro consuetudine? ex animo precandum est. A. Quid vero est ex animo precari? I. Demisse, ac ardenter animum adlevare ad Deum, omnium bonorum fontem, et largitorem. A. Ego vero te videre soleo ore orantem. I. Ore quidem, sed non ore solo.

II. *Nicolaus*, *et Paulus*.

P. Salve Nicolae! N. Ago gratias Paule! unde venis? P. Ex aedibus patris mei. N. Condiscipulus gratissimus eris. P. Agnosco tuum erga me amorem

et laudo. N. Venisne Instructus libris? P. Nullis, ut vides. N. Ergo es miles sine armis? P. Non pugnabo; sed discam. N. Imo facilius est edere sine orbe et cultro, quam discere sine libro. P. Quid nondum habeo, comparabo. Sed edissere: quod est lectionum vestrarum initium? N. Sacrum: a Deo enim capessenda sunt rerum omnium primordia, praecipue in studiis. P. Bene facis! Sed quid nunc interea ages, dum praeceptor veniet? N. Praeparabo me ad lectionem instantem. P. Quomodo te praeparas? N. Discenda lego, ac relego; et quidem mente attenta, et voce clara. P. Siccine procedit istud negotium? N. Quidni? non autem sufficit lectio aut relectio una, sed decies, imo vicies, ac tricies idem relegi debet; sic sine molestia disco datum pensum: sequere me, experies. P. Optime mones: sequar consilium tuum.

N. Redde mihi de memoria pensum tuum. P. Quis te constituit praeceptorem meum? N. Si tu recusas, ego tibi reddam meum, ut repetitio coram praeceptore deinde sit eo expeditior. P. Ordire ergo attendam. N. Ita attende, ut mihi haesitanti, aut erranti subservias. P. Subserviam.

N. Perge Paule in exponendo colloquio! praeceptor iubet. P. Dic statim, ubi desieris? nam nescio. N. Cur non attendis? P. Cogitabam de prandio. N. O te negligentem, et edacem? Vix scholam es ingressus, et iam cogitas de prandio. P. Monstra, quaeso, monstra lectionis tuae terminum, ne vapulem. N. Hac vice monstrabo, sed, si ita perrexeris, te deseram; desertus autem certe vapulabis.

P. Cur frater tuus fere nunquam tenet, quod memoriae mandare debeat? N. Quia est piger, et negligens. P. Unde autem oritur ista negligentia? N. Inter alia e vitio voracitatis. P. Rem acu tetigisti, nam *plenus venter, non studet libenter.* N. Ita sane est: et frater meus semper maiorem ientaculi partem captat. P. Sed anne accipit? N. Plerumque, quod cupit, capit; interdum vero ventrem citius replet, quam oculos.

N. Cur me aspicis Paule? P. Miror diligentiam tuam. N. Desine mirari; facio, quod debeo; neque id

quantum satis, et aequum est. P. Cur vero es tam diligens? N. Quia laborem nobis commendavit Deus, imo praecipit. P. Laudare non sufficit: sequi optimum est. N. Cur tu vero semper garris, ac ineptis? P. Quid ad te? N. Permultum, nam me impedis. P. Exerceo linguam, quam mihi Deus dedit. N. Num ad garrulitatem dedit? minime: vehementer erras. Cum praeceptor interrogat, linguam exerce. P. Non male loqueris, fateor. N. Iniice ergo froenum ori tuo, inprimis cum Deo sit reddenda ratio de unoquoque verbo, non solum turpi, sed etiam otioso, seu inutili.

P. Quota est hora? Nicolae! N. Cur de hora percontaris? P. Avide exspecto missionem e schola. N. Vix nona audita est: missio autem e schola hora datur decima. P. O me miserum! N. Certe miser es, qui literas fastidis. P. Dicamus: sonuisse decimam. N. An mentiri licitum est? An Deus falli potest? An praeceptor falli debet? P. Non mentiar, nec fallam. N. Nec tibi suaserim; mendacii crimen vindicatur, nosti.

III. *Ioannes*, *et Theophilus*

I. Heus! heus Theophile! T. Quid clamitas? I. Avoco a lusu ad prandium. T. O laetum nuncium? me habes obsequentissimum. I. Non ignoro te libentius ire ad mensam, quam in scholam. T. Nec detrectabo in scholam ire.

I. Audisne, Theophile! quid pater interrogat? T. Quidnam? I. Utrum parati simus ad preces, et bene compositi ad mensam? T. Hem! nec pexus sum, nec lotus. I. Ergo propera: est enim inediae periculum in mora. T. Malo pecti ac lavari, quam esurire. I. Ecce hic habebo aquam, et mantile. T. Ubi vero est pecten? I. Illic in fenestra. T. Statim me videbis paratum. I. Sed cave: ne obliviscare pulveres excutere. T. A famula id temporis factum est.

I. Oremus Theophile! T. En adsum. I. Utrum corpore, an animo? T. Utroque. I. Id laudo; sic enim decet adesse hominem, qui constat animo, et corpore. T. Egone, quem puerum, aut Theophilum alias vocant, sum homo? I. Utique es; da vero operam, ut

sis etiam Theophilus. T. Quid sibi vult hoc nomen? I. Significat Dei amantem; talem te nunc praesta in precibus. T. Cur vero precamur? I. Nescis? ut Deum habeamus in mensa propitium.

I. Quid video? T. Quid est, quod vides? I. Te ipsum primum in patina, sed postremum in schola. T. Mitte me, ut edam. I. Hem! cur os tantopere torques, et retorques? T. Ius, quod tantum calere videtur, fervet. I. Sic dignam luis poenam aviditatis tuae. T. Disce meo exemplo sapere. I. Imo gustabo, et sapiam sine laesione oris palati. T. Ipse ergo posthac non edam, nisi ante sorbillando exploravero. I. Sic: *quae nocent, docent.*

I. Quaenam haec est caro, quam vides in patina? T. Elixa. I. De hoc non dubium, nec quaestio; quis enim crudam carnem apponeret? Sed dic, cuius sit generis? T. Est bubula. I. Falleris. T. Habet tamen speciem bubulae. I. Non habet, nisi errore oculorum tuorum. T. Estne vervecina, aut agnina? I. Neutra. T. Estne suilla, aut vitulina? I. Alterutra. T. Sed utra? fortasse suilla? I. Erras; est vitulina. T. Est grati saporis. I. Utique.

I. Gaudeamus Theophile! T. Quae causa subest? I. An non vidisti in culina carnem veru affixam ad ignem circumagi? En iam adfertur. T. Sed num mihi, ac tibi? I. Spero quidem, sed non sine metu aliquo. T. Unde metus hic oritur? I. Nescis? e molestia, quam matri facessivimus in culina: unde vereor, ne irata sit nobis, et assum neget. T. Mitte istum metum, iam totum pro facilitate sua oblita est. I. Breve experiemur.

I. Ecce pisces praeterea, et quidem frixos. T. Cuius generis? Suntne carpiones, an lucii, an percae? I. Sunt lucii. T. Nunc novi eos. I. Sed quale proverbium heri audivimus de piscibus. T. Mihi non venit in mentem. I. Ergo nec piscis veniet in stomachum tuum. T. Eia, dic mihi. I. *Magis mutus es, quam piscis.* T. Nunc memini: imo succurrit aliud I. Quale istud est? T. *Tu piscem natare doces.*

I. Quomodo sapit ille caseus? T. Bene; sed saperet melius, si adderetur butyrum. I. Caseum addere una cum butyro divites solent. T. Nos sumus divites. I. Ostende divitias. T. Mea mater ipsa format caseos, et conficit butyrum, quantum vult. I. Erras; dicere debebas, quantum potest, pro copia lactis. T. Ergo posthac contentus ero alterutro, butyro, aut caseo. I. Bene facies.

I. Quoties bibere soles in prandio? T. Quoties sitio. I. Quo potus genere sitim levas? T. Optimo, et maxime potabili, nempe: aqua. I. Non invideo; mihi placet cerevisia, sed secundaria, primaria enim tentat caput; praeterea sitim magis irritat, quam restinguit. T. Ego aquam bibere pergo, quippe: quae nec mucet, nec acescit. I. Sed aqua debilitat stomachum. T. Falleris. I. Vinum tamen est melius, quam aqua. T. Adde, et pretiosius, imo non raro multo nocentius. I. Vix crediderim. T. Crede mihi, plures enim pereunt vino, quam aqua. *In vino* tamen, secundum proverbium, est *veritas*, sed prodita, aut violata.

I. Esne iam satur? T. Nondum quidem, sed statim ero, quando consumsero meum panem butyro illitum. I. Ergo exerce impigre dentes. T. Quis urget? I. Morum qualitas, ac decens modestia. T. Quid illa iubet? I. Ut pueri surgant de mensa primi. T. Praestat sedere, quam ante preces discurrere. I. Datur tertium ministrare parentibus, aut aliis honestioribus convivis adhuc prandentibus. T. Bene mones: surgam, ministrabo. I. Sed animo, qui se digne parat ad preces.

IV. Andreas, et Christophorus.

A. Eamus in scholam, Christophore! C. Nondum est tempus discendi. A. Ergo nec ludendi; veni. Paedagogus vocat. C. En adsum, tecum ibo, et scribam: sed tuo calamo. A. Habeo tantum unicum. C. O me obliviosum! qui non solum pennam, sed etiam chartam oblitus sum! A. Bono esto animo; chartam tibi commodabo, nec deerit, qui commodet calamum. C.

Agnosco amorem tuum, Andreas, grato animo. A. Sed cave, ne posthac quidquam rerum tuarum obliviscaris. C. Cavebo.

C. Ioannes dedit mihi pennam mutuam, sed quae respergit chartam atramento. A. Porrige mihi illam; mutabo ejus cuspidem, aut crenam scalpello, nisi hujus acies fuerit obtusa. C. Apta nunc esset scribendo, nisi cuspidem haberet nimis tenuem. A. Porrige eam iterum, mox fiet crassior. C. Hem! hem! facta est duriuscula, et nimis crassa. A. Augebo crenam, et cuspidem acuam ad minutas literas.

A. Ubi emisti chartam tuam, Christophore! chartam nullius pretii? C. Tua non est melior. A. Sane, non enim perfluit, sicut tua, quae fere omnes literas transmittit, instar emporeticae seu bibulae. C. Sic imposuit mihi Sempronius mercator. A. Aut potius chartarius; seu chartarum confector mercatori. C. Certe poenitet me emtionis meae, qui non unam atque alteram plagulam, sed integrum emi scapum, seu codicem viginti quatuor plagulas continentem.

A. Ubi est regula tua Christophore? C. Non amplius scribo ad regulam. A. Ergo eam mihi commodato. C. Dabo: si mihi dederis parum atramenti. A. Ipse habes atramentum. C. Habeo quidem, sed est decolor, imo nimis spissum. A. Si spissum est, illud aqua dilue, dilutum penna misce. C. Factum est. A. Nunc literas pingit munde, ac eleganter. C. Cave, ne subvertas thecam avenariam, aut atramentarium, nec amittas thecam calamariam.

C. Tenesne, quae ediscenda erant! A. Nondum teneo. C. Ergo ea disce; quid cessas? mox enim depromenda erunt, et quidem memoriter. A. Memoria mea admodum debilis est, et recusat lecta retinere. C. Erras: nam culpa non est in memoria, sed in animo tuo qui piger est. A. Tu vero Christophore! quomodo comprehendis ea memoriter, quae legis? C. Subinde me excito ad discendi ardorem, et sine ulla defatigatione, aut taedio lego, quae mihi demandata sunt; totiesque attente relego, donec pensum sine haesitatione reddere possim.

A. *Repetitio est mater studiorum.* C. Quis ita dixit? A. Pater meus. C. Non etiam pater te docet domi? A. Utique, praecipue me excitat ad repetitionem eorum, quae in schola audivi, legi, et didici. C. Siccine tibi commendat repetitionem ista sententia, quam proferebat? A. Omnino ita est. C. Iam intelligo mentem tuam. A. Nisi ergo domi repetivissem ea, quae heri didici, hodie me praeceptor deprehenderet imparatum, sicut te. C. Metuo sane, ne puniar.

C. Vapulavi, Andrea! utinam nulla esset disciplina! A. Iure castigatus es: nam qui non curat verba, haec accipit non immerito. Certo sine disciplina nemo recte discit. C. Bene mones, discam, et bene me geram, ne cogar manum ferulae subiicere, aut asini, (qui pigrorum socius est) simulacrum sustinere, aut portare. A. Prudenter ages.

A. Heus Christophore? rem tibi narrabo lepidam. C. Mitte me garrule! praeceptor nobis imposuit silentium. A. Non ignoro: nec clamabimus, neque clara voce loquemur, sed admodum submisse. C. Nec submisse garriendum est. A. Quis audiet? nemo. C. Erras: Deus audit, qui ubique praesens est. A. Silebimus.

A. Praeceptor evocatus est: ludamus condiscipuli, C. Tace, ludio, sin minus, ludetur in tergo. A. Ecce delatorem! Siccine, omnia deferenda sunt ad praeceptorem? C. Omnino, is enim vestri observationem mihi iniunxit. A. Tibine! quid te curamus? C. Ergo vos, mentemque vestram malesanam praeceptor curabit, qui mox aderit. Interea vero Deum habes praesentissimum.

A. Heri non accepi merendam. C. Qua de causa? A. Ob negatum diligentiae testimonium. C. Cur illud tibi negaverat praeceptor? A. Quia in studiis haud fueram diligens. C. Defectus diligentiae iusta est causa merendam negandi. A. Id expertus sum damno meo. C. Sic: qui nihil meretur, nihil accipit.

V. *Valentinus*, *et Hermannus.*

V. Unde venis, Hermanne? H. Ex horto. V. Quid inde adfers? H. Flores varios. V. Imo fascicu-

lum florum odoriferorum, ut video; quis eo te donavit? H. Hortulanus; vir probus et mei amantissimus. V. Sed cur non adfers pruna, imo mala, et pira? H. Pruna iam comedi; sed reliqua poma nondum maturuerunt. V. De floribus vero numquid cogitas? H. Quidnam? V. Nos sumus instar florum; adeo, ut aliquando de nobis ipsis cum Poëta dicere possimus: *Nos quoque floruimus, sed flos fuit ille caducus.*

V. Quo tendis Hermanne? H. Eo rus in agrum nostrum, ubi sunt messores nostri, nostraeque ancillae. E. Quid ibi peragunt? H. Messores metunt fruges, quas deinde ancillae colligunt tomicibus; colligatas vocamus mergites seu manipulos. V. Iam memini egregiam sententiam. H. Profer eam. V. *Ut sementem feceris, ita et metes.* H. *Sed saepe pro benefactis malam messem metimus;* ut itidem in proverbio est.

V. Cur non scribis, Hermanne? H. Digiti mei rigent frigore, nec est ignis in fornace, unde museum calefiat. V. Age: excitabimus ignem folle. H. Follis adest, sed lignum deest. V. Ecce lignum: hic est. H. Novi, sed est humidum, quod ad calefactionem aptum non est. V. Cur humidum dicis ineptum esse. H. Quia igni admotum nil nisi fumum producit, fumus vero infestat oculos.

V. Cur venis tam sero in scholam? H. Tempestas, cuius transitum exspectabam, me retardavit, sicuti heri te remorabatur pluvia. V. Jamne desaeviit? H. Desaeviit quidem, sed ab oriente rursus surgunt nubes atrae, pluviam minantes. V. Imo fortasse imbrem aut nimbum. H. Exspectemus, quid serus vesper sit advecturus, praesertim, si suborta fuerit procella.

H. Conscendamus hunc equum, Valentine! V. Difficilis est ascensus imo ferit calcibus. H. Nos non feriet. V. Comperies. Certe enim hic rufus est audax, sternax, et admodum effroenis, qui sessorem suum facile excutit. H. Adducam habenas. V. Sed eas detrectat. H. Mittamus ergo equos. V. Bene mones, quid

enim nobis rei aut commercii est cum equis, qui sumus studiosi literarum?

V. Cave, cave, Hermanne! H. Quidnam? V. Canem, et quidem catenarium ad fores. H. Quis eum in me immittet? V. Ille se ipsum. H. Non credo eum esse rabiosum, non enim latrat. V. Est tamen mordax. H. Proiiciam illi lapidem, ut in eum saeviat. V. Noli eum irritare. H. Abeamus hinc. V. Quorsum? H. Unde venimus. V. Exspecta parumper. H. Non est tempus exspectandi, sed properandi; quia vespera ingruit.

VI. *Christianus*, *et Polycarpus.*

C. Sterne mensam, Polycarpe! eamque rebus necessariis instrue. P. Iam factum est; sed mappulae manuales sunt immundae, nec satis conveniunt recenti seu mundiori mappae, quam mihi mater suppeditavit e cista. C. Haec cura est matris, modo mundi sint orbes; nec negligatur appositio panis, salini, ac poculorum. P. Omnia parata sunt. C. Cura: ut apponantur cibi. P. Ecce, iam adfert famulus fercula. C. Mallem ipse esse dapifer.

C. Qualis est hic cibus? videtur esse crudus. P. Erras: est coctus, seu elixus. C. Ego mallem assum edere. P. Quidni et frixum? scilicet pro palato tuo delicato, quod vel solo pulte contentum esse debebat. C. Nec tamen mihi est fastidium cibi vilioris, quantum mihi tribuis; non recuso tamen carnem grati succi, ac saporis, inprimis recentem, ac iurulentam. P. Cur non etiam fumo induratam, aut muria conditam? C. Quia confectu est difficilior, et parum habet nutrimenti.

C. Fauces meae iam arent siti. P. Igitur eas riga. C. Nemo est, qui mihi potum ministret. P. Esto tibi ipsi minister. C. Neque adest cerevisia, nisi admodum tenuis, seu secundaria. P. Talis potus convenit pueris, et literarum studiosis; nam cerebrum haud tentat, aut turbat. C. Sed acescit. P. Mentiris: est defaecata, bonae notae, ac grati saporis. C. Ergo

bibam cerevisiam, tantopere laudatam. P. Ita vero, desine Christiane! ut obambulet poculum, et nobis quoque nostra portio supersit. C. En, capesse.

C. Cur tam avide voras, Polycarpe! P. Vehementer esurio: *fames* vero *optimum est condimentum.* C. Si esuris, ede, nec vora distentis buccis ut plenos, ac dentibus non comminutos bolos deglutias, et quidem seposito pane; nec tantum cibi in os ingere. P. Sed sapit egregie. C. Ergo seda saporem paulatim, nec te obrue nimia ingurgitatione cibi. P. Morem tibi geram. C. Vide: quam foede te inquinaveris cibis ex ore defluentibus. P. Abstergam me mappula.

C. Quaenam gallina peperit haec ova? P. Nostra C. Illane, quam heri vidimus ovis incubantem? P. Alia est; illi vero ova ideo supposita sunt, ut inde pullos excludat. C. Hoc videre gestio. P. Videbis; sed nunc vide, ne fracta testa diffluat ovi albumen cum vitello. C. Tu vero disce, quid significet proverbium: *mali corvi, malum ovum.* P. Eius sensum tibi explicabo, si mihi exposueris aliud de ovo proverbium: *ab ovo, usque ad mala.* C. Hoc est: a coenae principio usque ad finem. Nam apud veteres ova incipiebant coenam, poma claudebant. P. Certe *non ovum ovo est similius*, quam tu bono interpreti, qui ne quidem eges prioris adagii explicatione.

VII. *Sulpitius, et Rudolphus.*

R. Cur hodie mane abfuisti? S. Occupatus eram. R. In quo negotio? S. In scribendis ad matrem literis. S. Quid opus erat illi scribere? S. Quia ad me scripserat. R. Ergo rescripsisti? S. Proprio loqueris. R. Unde tibi miserat literas? S. Rure, nempe e villa nostra. R. Quando rus profecta est? S. Superioribus diebus. R. Quid agit ruri? S. Curat nostra negotia rustica. R. Quid potissimum? S. Praeparat ea, quae sunt opus ad proximam vindemiam. R. Prudenter agit. S. Unde istud probares? R. Nam omnibus in rebus adhibenda est praeparatio diligens. S. Quis te istud docuit? R. Quidam Paedagogus dictavit e Cicerone S. Qua occasione? R. Quum ad-

moneret: ut me diligenter pararem ad reddendum pensum postero die. S. Profecto recte monebat. R. Sed ad propositum revertamur. Non habetis villicum, qui curet ruri vestra negotia? S. Imo et villicum habemus, et famulos, et ancillas. R. Quid igitur necessaria est illic tuae matris opera! S. Quia melius novit providere rebus omnibus, quam isti imperiti ruricolae. R. Nihilne amplius? S. Sine me finire propositum. R. Putabam et absolvisse: perge. S. Etiam (ut ex patre audivi) praecipua cura domini requiritur in re familiari administranda. R. Ergo pater tuus nunc potius deberet ad villam esse. S. Non potest. R. Quid prohibet? S. Quia totus est in arte sua occupatus. R. Maiorem (ut opinor) ex ea re fructum percipit. S. Quis dubitet? R. Inde igitur fit: ut relinquat uxori omnem curam rei domesticae. S. Omnino sic est. R. Sed mater, quando est reversura? S. Vix ante perfectam vindemiam. S. Quid tu? Non ibis vindemiatum? S. A matre (ut spero) brevi accersar. R. Sed quaeso te: quid confabulamur? Iam omnes in auditorium currunt. S. Bene res habet. Curramus et nos, ne postremi simus.

VII. *Arnolphus*, et *Blasius*.

A. Quid rides? B. Nescio. A. Nescis? Magnum signum stultitiae. B. Me igitur stultum vocas? A. Minime vero, sed dico tibi argumentum esse stultitiae, quum quis ridet, et ridendi causam nescit. B. Quid est stultitia? A. Si diligenter volvas Catonem tuum, istud, quod quaeris, invenies. B. Nunc non habeo mecum Catonem; et volo aliam rem agere. A. Quod habes negotium? B. Ediscendum mihi est aliquid de rudimentis. A. Et interim quaeris fabulari, ineptire. B. Dic mihi (quaeso) de stultitia in Catone. A. *Stultitiam simulare ioco, prudentia summa est.* An non haec didicisti? B. Imo, sed non recordabar. A. Quum domi eris, inspice librum tuum. B. O quantas gratias ago tibi! ego proponam alicui istam quaestionem, qui non poterit mihi respondere; et sic erit victus. A. Tace puer, tace, et stude, ne vapules. R. Non multum curo; ego fere teneo praelectionem. A. Ni-

si taceas, dicam observatori, qui te statim notabit. B. Mane; nihil dicam amplius. A. Sed memento eius, quod dixi tibi. B. Quid est? A. Ne rideas unquam sine causa? B. Sed ridere non est malum. A. Non dico istud. B. Quid igitur? A. Stultum est sine causa ridere. B. Nunc intelligo. A. Recordare saepe.

IX. *Antonius, et Blasius.*

A. Miror ego, quid tibi velis. Tu vero semper otiosus aut garris, aut ineptis. B. Quid vis, faciam? A. Ut studeas diligenter. B. Cur me istud mones? A. Pro meo in te amore, tuaque utilitate. B. Frustra mones? A. Quid ita? B. Quia non est mihi animus in literis. A. Quid ergo velles? B. Discere aliquam artem aptam ingenio meo. A. Iamne cogitasti; quaenam ars tibi placeat potissimum? B. Iam pridem. A. Cur ergo patrem non admones? B. Nunquam ausus sum. A. Cur non? B. Vereor, ne mihi irascatur. A. Roga praeceptorem, ut illi dicat. B. Imo te oro, mi Antoni! dic tu ipse praeceptori meis verbis; nam verecundia impedit. Faciesne, quod rogo? A. Faciam certe, idque libentissime. Maximo enim taedio video te adeo remissum. B. O quam mihi gratum feceris! A. Sed praeceptor te appellabit. B. Quid tum? Oblata occasio me audacem reddet ad mentem meam libere aperiendam. A. Recte iudicas. B. Tu igitur promissi memineris; deinde renuncia mihi, quid ille responderit. A. Alioquin essem tibi nuncius inutilis.

X. *Rolandus, et Lambertus.*

R. Quid ais de scalpello, quod emeram tibi nudius tertius? est ne satis bonum? L. Imo vere est optimum. Sed (me miserum!) parum abfuit, quin perdiderim. R. Eho! quid ais? Quomodo id accidit? L. Quum redirem foris, exciderat mihi in vico. R. Unde exciderat? L. E theca mea quam imprudenter apertam reliqueram. R. Quomodo recuperasti? L. Affixeram statim chartulam valvis ianuae, et ita post prandium quidam puer mihi retulit. R. Utinam

omnes tam fideles essent, qui res amissas reperiunt. L. Profecto pauci sunt, qui restituant, si modo sit res alicuius pretii. R. Et tamen id verbo Dei nominatim praecipitur. L. Quidni? Est enim furti species, si quis rem alienam inventam retineat, modo sciat, cui reddenda sit. R. At plerique putant se iure possidere, quidquid amissum invenerint. L. Errant illi quidem gravissime. R. Verum (ut redeamus ad inceptum sermonem) quid dedisti puero, qui scalpellum tuum invenerat! L. Dedi nummum, et nuces aliquot iuglandes. Laudavi praeterea, et paucis admonui: idem semper esse faciendum. R. Recte fecisti. Sic enim libentius reddet alias, si quid repererit. Sed quid, si perdidisses? L. Aequo animo tulissem; et mihi emissem aliud. R. Itane aequo tulisses animo? L. Certe non sine aliqua molestia. R. Non igitur aequo animo; sed nolo te arctius urgere. L. Vide: quantum profuerit nobis scalpelli mei amissio. R. Ob eam rem dupliciter gratulor: primum, quod tibi recte venerim; deinde, quod amissum recuperaveris. L. Habeo tibi gratiam, mi Rolande?

XI. *Petrus, et Matthaeus.*

P. Gratulor tibi reditum, Matthaee! Quando rediisti rure? Heri post meridiem. P. Quid pater? M. Quemadmodum ille me secum duxerat, ita reduxit. P. Nonne venit in equo? M. Et quidem solitario. P. Tu vero? M. Quid rogas? Eram illi a pedibus. P. Non tibi fuit molestus labor itineris? M. Nulla mihi fuit difficilis, adeo erat iucunda in urbem reditio. Quid quaeris? Noluissem eques venire. P. Quantum distat hinc villa vestra? M. Quatuor milliaribus, iisque non admodum longis. P. Sed iam satis de reditu. Nunc aliud agamus. Fuistine memor promissi tui? Num rediisti vacuus? M. Attuli uvarum, quantum potui. P. Quantum igitur? M. Quasillum. P. Cui quasillum? Tibi igitur uni? M. Imo nobis duobus. P. Quid duobus tantillum? M. Non poteram ferre amplius pro viribus corpusculi mei: quod si robustus essem, asini onus apportas-

sem. Mater enim facile permittebat. P. Quam vellem affuisse. M. Ego et pater te plurimum desideravimus. Sed esto animo bono: reliquit is famulam ruri, quae amplissima corbe onusta veniet; tum ille tibi dabit affatim. P. Papae! nunc optata loqueris, mi Matthaee! M. Eamus, nunc videbis quasillum nostrum adhuc (ut spero) integrum. P. O lepidum caput! nam et cupiebam ire salutatum patrem tuum. M. Profecto illi gratissimum feceris. P. Eamus igitur.

XII. *Paedagogus, et Puer.*

Paed. Hodie mane quota hora expergefactus es? *Puer.* Ante lucem, quota hora nescio. *Paed.* Quis te expergefecit? *P.* Venit excitator hebdomadarius cum laterna sua, pulsavit acriter ostium cubiculi, quidam aperuit, excitator accendit nostram lucernam, clara voce exclamavit, experrecti sunt omnes. *Paed.* Narra mihi ordine, quid egeris ex illo tempore usque ad finitum ientaculum. Vos pueri auribus, atque animis diligenter attendite, ut discatis hunc vestrum condiscipulum imitari. *Puer.* Experrectus surrexi e lecto; indui tunicam mundam cum thorace, sed in scabello accepi femorale, et tibialia; utraque indui, calceos calcavi, femoralia ligulis adstrinxi; tibialia periscelide ligavi supra crura; cingulo me praecinxi; caput diligenter pexui; aptavi capiti pileolum; togam indui; deinde egressus cubiculum, descendi, accepi aquam frigidam e situla, manus et faciem lavi, os, et dentes collui, detersi mantili manus et faciem. Interea signum ad precationem datur minore tintinabulo, in aulam privatam convenitur. Precamur una: accipimus ordine ientaculum a famulo: ientamus triclinio sedentes, et quieti sine murmure, sine strepitu. Quos audivi inepte garrientes, aut verba loquentes otiosa, aut etiam lascivientes vidi, amice admonui; qui non paruerunt admonitioni, detuli ad observatorem, ut eos notaret. *Paed.* Nemo ne vobis praeerat, cum ientaretis? *Puer.* Imo hypodidasculus. *Paed.* Quid agebat interea? *Puer.* Per mediam aulam ambulabat tenens librum in manibus, et identidem

monens observatorem, ut notaret inepte garrientes. *Paed.* Nullumne igitur verbum tunc licet emittere? *Puer.* Imo licet, verum ii demum notari solent, qui diu et multis verbis inepte, et sine ullo fructu confabulantur. Ceterum licet omnibus iucundos inter se tractare sermones, de bonis et honestis rebus, dum tamen id modeste fiat, citra clamorem, et contentionem. *Paed.* Hactenus satisfecisti mihi, cetera narrabis a prandio, nisi aliquod negotium intervenerit. Eamus nunc in aulam ad prandium, ne magistro mora simus. *Puer.* Audivi modo signum dari. *Paed.* Opportune datum.

XIII. *Melchior, et Valerius.*

M. Non meministi praeceptorem iam saepe monere nos de fugiendis pravis sodalibus? V. Ego vero probe memini. M. Tamen alicubi satis negligenter pares eius monitis. V. In quo videor tibi ea negligere? M. Dicam tibi, si modo attente audias. V. Dic, obsecro: audiam accuratissime. M. Nunquam vis cavere tibi ab illo impostore? V. Cur caveam? M. Ne illius contagione depraveris. Nosti enim eum esse pessimum. V. Atqui non sponte sequor, ad me accurrit undique. M. Nimirum, qui novit te habere, quod des, et dare libenter, ac saepe. V. Quid igitur mihi faciendum suades? M. Dic semel et serio, quasi animo irato: Quid vis amice? Cur me ubique sequeris? Omnes clamant, te esse pessimum: et ideo sodales tui esse nolunt: proinde omitte me posthac, quaeso, ne tua causa infamer. V. Quid si aliquid contra respondeat? M. Abrumpe illi sermonem, teque recipe celeriter. V. Ago tibi gratias, quod me tam fideliter monueris.

XIV. *Albertus, et Tiberius.*

A. Nunc demum redis e foro? Estne ibi carnium magna copia? T. Tanta profecto: ut mirer adeo caras esse. A. Nihil mirum. Ut multae sunt carnes, ita multi, qui carnes edunt quotidie. Sed quae potis-

simum vidisti carnis genera? T. Vidi bubulam, vitulinam, ovinam, vervecinam, suillam, haedinam, agninam. A. Nihilne amplius? T. Quid velles praeterea? A. Nihil igitur erat ferinae? T. Non queo referre simul omnia, imo ferinam etiam vidi. A. Qualem? T. Cervinam, et aprugnam. O quam pinguis est aprugna! A. O quam rudis es! T. Quid ita? A. Quia falleris in rerum nominibus. Nam quod in sue domestico dicitur arvina, in sue fera (id est apro) collum vocatur, et est in eo genere purissimum. T. Istud quidem audisse me non memini. A. Nunc audisti. Manda, si placet, memoriae. T. Tu vero unde didicisti? A. Domi nostrae ferina est frequentissima. T. Unde vobis tanta est copia? A. Pater habet ruri ferarum multarum vivarium, ex quo interdum solidi apri in urbem afferuntur. T. Quale est vivarium istud? A. Locus est fere quadrangulari forma, muris altissimis septus; undique consitus proceris arboribus, inter quas sunt dumeta maxime densa. T. Quales sunt illic arbores? Utrum urbanae, an silvestres? A. Silvestres fere omnes: sed in his sunt potissimum quercus, et fagi; quarum glande pascuntur cervi, apri, damae. T. O quantas merito gratias Deo debetis, qui vobis largitus est tantam rerum omnium abundantiam! A. Non sumus immemores beneficiorum eius, pater enim plurima bona in pauperes erogat; quod tamen tibi uni dictum esse velim. T. Cur ita? A. Quia talia non vult praedicari. T. Tanto magis laudandus. A. Sed haec hactenus. Satis enim sumus collocuti. T. Eamus igitur. A. Sequere, aut si mavis, praecede. T. Ego neutrum faciam, sed una ibimus.

XV. *Joannes, et Petrus.*

I. Salve Petre! P. O Ioannes! auspicato advenis, valesne bene? I. Optime, gratia Deo; tu vero ut vales? P. Recte sane, Dei beneficio. Sed quando rediisti domo? I. Nudius tertius. P. Opportune venisti. I. Nempe sciebam instare vacationis terminum. P. Placetne, ut otiose aliquamdiu confabulemur? I. Ma-

xime: dummodo remoti simus ab hac turba clamorosa ludentium. P. Bene mones; secedamus in auditorium aliud, quod est apertum. I. Iam apte hic sedemus. A. Age, loquamur libere. Suntne peractae vestrae vindemiae? I. Omnino. P. Quantum temporis posuistis in toto opere? I. Dies circiter quindecim. P. Tu igitur semper interfuisti? I. Nullum intermisi diem. P. Quid agebas? I. Uvas saepius colligebam. P. Ad verbum *colligebam* debuisti aliud addere I. Quidnam quaeso? P. Et *edebam*. I. Quid opus fuit? De hoc nemo dubitare potest. Quis enim fructus bonos, et maturos legit, quin edat etiam ex optimis? P. Profecto recte loqueris: ego responsum laudo I. Iamne putabas, te os conclusisse mihi? P. Istud ne cogitavi quidem. I. Quid igitur? P. Non exspectabam tam promtum, tamque prudens responsum. I. Nihil est, quod mireris. Nam, ut est in proverbio: *Saepe etiam est aliter verba oportuna locutus*. P. Cui debes hoc proverbium? Magistro Hermanno. Is enim dictat nobis interdum proverbia eiusmodi, et pulchras sententias ex bonis auctoribus. P. Optime vobis consulit. Sed quibus horis id solet facere? I. Nonnunquam a coena; saepius autem, cum in auditorio nihil aliud agendum est. P. Redeamus ad sermonem institutum. I. Placet. P. Fuistine semper occupatus in uvis colligendis? I. Opus illud paucis diebus absolvitur, propterea: quod magnus operariorum numerus ad id conduci soleat. P. Quid deinde fit? I. Calcantur uvae; vinum hauritur cuppis maioribus, et eadem opera diffunditur in dolia; deinde uvae ipsae nondum expressae subiiciuntur torculari; postremo exportantur, et abiiciuntur vinacea. P. Atqui non curabas ista? I. Imo curabam aliqua ex parte. Nam agendis omnibus intereram maxime, ut solicitarem operarios. P. Eras ergo illis tamquam praefectus, et quasi magister operum? I. Imo etiam revera magister operum, et praefectus. Pater enim me praefecerat. P. Quam pulchrum erat videre te cum gravitate aliis imperantem, alios denique arguentem? I. Profecto, si vidisses me, dixisses alium esse, quam in schola discipulum. P. Ut video, non eras otiosus. I.

Imo ut bonus paterfamilias adhibebam saepe numero manus operi, ut ipsos operarios meo exemplo instigarem. P. Non abs re, ut apparet, pater te huic muneri praefecerat. I. Nempe aliis in rebus expertus erat meam diligentiam. P. Absit tamen verborum iactantia. I. Ego sic intelligo: sed libere loquar, quia cum familiari meo sum. P. Verum pergamus; quanta est vobis vini copia? I. Mediocris, qualis fere hoc anno ubique esse dicitur, tametsi vinum rubrum habemus affatim, album non item. P. Quot implevistis dolia? I. Plus minus quadraginta, sed alia sunt aliis maiora. P. Papae! Non tibi videtur magnus proventus? I. Satis quidem, sed non ratione anni superioris. P. Quid refert? Quanto minor est quantitas, tanto etiam pluris vendetur. I. Sic fere solet evenire. Sed nonne tibi videor satis narrasse de vindemiis? Quid praeterea desideras? P. Quoniam tempus nobis suppetit, volo etiam aliquid ex te audire de fructibus arborum. Est enim quasi altera vindemia. Nonne habetis multos? I. Plena tabulata, quae est Dei benignitas. P. Quando collecti sunt? I. Quo tempore vinum faciebamus, familia colligebat. P. Quae sunt vobis eiusmodi fructuum genera? I. Mala, pira, castaneae, iuglandes, sed malorum et pirorum multa est varietas. P. Quid cotonea? Nonne etiam habetis? I. Imo habemus: sed ea sub malorum genere continentur, unde et alio nomine appellantur mala cydonia. P. Quid autem attulisti huc rediens? I. Nihil nisi quasillum uvarum selectarum. Sed singulis posthac hebdomadibus mihi afferentur plenis saccis mala, pira, castaneae. P. Interea da mihi, quaeso, aliquot ex uvis tuis. I. Eamus in cubiculum meum, illic dabo tibi. P. Equidem paratus sum, eamus.

XVI. *Victorius, et Cassiodorus.*

V. Quid est, quod hodie cito a patruo redieris, praesertim cum fuerit convivium? C. Quid illic fecissem diutius? V. Coenam exspectasses: ut ederes de prandii reliquiis. C. Satis ederam in prandio. Prae-

terea mandavit patruus, ut domum reducerem praeceptorem, quem ego ad convivium eduxeram. V. Quid facit tuus patruelis? Cur in ludum vobiscum non rediit? C. A matre retentus est in unum aut alterum diem. V. Quamobrem? C. Ut illi resarciantur vestimenta. V. Illa est mulierum cura. Sed age, quoniam nunc otiosi sumus, narra mihi, quaeso, aliquid de convivio. C. Quid de illo scire cupis? V. Primum, qui convivae fuerint? deinde quam lautum, et opiparum fuerit convivium? C. Convivae fuerunt hi praecipui: quatuor consules, praefectus urbis, et alii duo primae notae e senatorum numero. V. Nostine? C. De facie quidem, sed eorum non teneo nomina. V. Nulline praeterea? C. Duo item e patrui mei familiaribus. V. Nullae ne erant mulieres? C. Nulla, praeter uxorem patrui, quae quidem sedebat in mensa extrema. V. Quid ita tam remota? C. Sic voluit ipsa: ut identidem commodius surgeret, propter ordinem ministerii. V. Quid filius? C. Iuxta matrem assidebat. V. Habeo de convivis: nunc exspecto de convivio. C. Onus mihi valde magnum imponis, ac difficile, sed quando, ut dixisti, plusculum otii nacti sumus hoc pomeridiano tempore, dabo equidem operam: ut aliqua ex parte expleam desiderium tuum. V. Pergratum mihi feceris. C. Eamus sub pergulam, ut in umbra commodius fabulemur. V. Audi nunc iam. C. Dic mihi primum: quota hora accubitum est? C. Fere duodecima. V. Quota surrectum? V. Secunda post meridiem. V. Sedebant ne omnes commode. C. Commodissime. V. Nunc ad rem aggredere. C. Accipe igitur mensae praeludia. V. Appone, cum voles. C. Omitte, quaeso, omnes interpellationes, ne mihi perturbetur memoria. V. Posthac non interpellabo, nisi quod opus erit requirere. C. Appositae inprimis sunt pernae salitae, hilla infumata, lucanica, linguae bubulae sale quoque et fumo induratae. Atque haec ad excitandam appetentiam, et sitim acuendam. V. Quasi vero non satis acueretur solis aestu, et fervore. C. Interposita sunt acetaria e lactucis capitatis; avium intestina frixa minutalia e vitulina, cum ovorum vitellis integris; et hic primus missus.

fuit. V. Nihil interim bibitum est? C. Indigna homine quaestio! — Quis enim vinum hic comparceret? — Vix tres, et quidem strenuissimi, fundendis potibus sufficiebamus. Sed de potibus agam posterius, sine me, cibos expedire. V. Age, sino. C. In secundo missu haec fere fuerunt: Artocreas, pulli gallinacei elixi cum lactucis, bubula, vervecina, vitulina recens assa, ius carnium ovorum vitellis, croco, et emphacio suavissime conditum, aliquot item iuscula ex oleribus. V. His plus opinor fabulatum, quam esum fuisse; quia scilicet assa exspectabantur. C. Vix mensam attigerant, iam illa tollere iussi sumus. Venio igitur ad tertium missum, in quo assa haec fuerunt exposita: pulli gallinacei, pulli columbini, anseruli ferules, et succuli, item cuniculi, armi vervecini, postremo ferina duorum generum, opere pistorio incrustata. V. Quid praeterea? C. Quid? Hem! pene praetermisi: duae perdices interiectae cum lepusculo, fabae virides frixae: et pisa cocta, cum siliquis. V. Nihilne piscium? C. In tempore admones. Erat trutta ingens, quae divisa fuerat in partes quatuor, praeter caudam; praegrandis item lucius, ad eundem modum quadripartitus; taceo minutos pisces, et mediocres, partim elixos; partim assos, et frixos; item cancros fluviatiles, magno omnia numero, sed haec magis ad ostentationem, quam ad necessitatem; de iis enim fere nihil gustatum est. V. Unum mihi videre praetermisisse. C. Quid illud est? V. Nulline erant intinctus? C. Imo singulis propemodum ferculis addita erant scitissimi saporis embammata, quae coquus ipse miro artificio concinnaverat. Nec vero defuerunt capparides ex oleo et aceto, mala citrea, olivae conditae cum sua muria, acetum rosaceum, et succus exalidis. V. O quot, et quanta gulae irritamenta! C. Adde etiam corporis, et animi impedimenta. V. Sed quis, quaeso, fuit ultimus actus tabulae? C. Tandem, cum iam nec carnes, nec pisces ullus ederet, iubet patruus apponi bellaria, in quibus haec fuerunt praecipua: Caseus recens pinguissimus, itemque vetus multiplex, scriblitae, placentulae, orisa in lacte cocta, et bene saccarata, persica

praecotiaca, cerasa, uvae passae: cariotae, tragemata serotina; salgama multorum generum; et alia, quae nunc mihi non occurrunt. Tantum denique fuit omnium esculentorum affluentia, ut mensa ipsa vix sustineret. Quid quaeris? quater aut quinquies mutati sunt orbes, et quadrulae. Cibos crassos, et duriores magna ex parte integros in culinam referebamus; adeo pauci attingebant propter delicatorum copiam. V. Quid confert tanta ciborum abundantia et diversitas? C. Ad gravandum stomachum, et morbos complures generandos. Sed quid agas? Sic fere hoc tempore vivitur. V. Qui talibus viris convivia faciunt, certare videntur de copia, de apparatu, de splendore, et lautitia. Et tamen existunt inter huius civitatis leges inter convivia, ut obiter a Cicerone detorqueamus aliquid. C. An putas omnes convivas illa sumtuum immanitate delectari? V Non puto, nisi forte sicut lurcones, asoti, aut apiciani, ut ita dicam ventricolae. Ceterum quid est in causa? C. Rogas? Convivatorum non modo stultitia, sed etiam insania. V. *Maxima pars hominum morbo tractatur eodem*, ut ait Horatius. C. Sed nos hanc censuram omittamus secundum proverbium: *Ne sutor ultra crepidam.* V. Redeamus igitur ad propositum: quale vinum appositum est? C. Si de colore quaeris: album, nigrum, fulvum, sanguineum, deque singulis coloribus vina multiplicia: si de bonitate: omnia fere generosissima. V. Unde haec petebantur. C. E patrui cella vinaria. V. Quis fuit prandii exitus? C. Ubi videt patruus, convivas omnes pene defessos edendo, bibendo, colloquendo; tunc vinum fundi iubet singulis: omnes ad extremum potum invitat. Hinc ordine tolluntur omnia: interseruntur mensis latiora mantilia e lino tenuissimo; datur aqua odorifera manibus leviter abluendis. Ego et patruelis de more Deo gratias agimus; ipse vero patruus clara voce agit universo coetui. Tandem primus consul convivarum nomine, satis accurato sermone, publicas agit gratias convivatori, simul obiurgat eum, quod tam magnifico, et sumtuoso apparatu convivatus fuerit; imo inquit patruus: mihi, quaeso, ignoscite, quod vos pro dignitate non satis

ampliter tractaverim. His dictis surgunt a mensa universi; magna pars vale dicto statim discedit; ceteri manent stantes, et colloquentes in aula. V. Quid vos interea, qui ministraveratis ad mensam? C. In culina nos quoque prandium recepimus; corpus illic otiose, et ex animi sententia curaveramus. V. Ubi erat interim praeceptor? C. Patruus illum seorsim vocaverat ad colloquium. V. Credo: ut te et filium suum de meliore nota commendaret. C. Istud est vero simile. V Nescis, quae fuerit causa tanti convivii? V. Id meum non erat sciscitari. V. Tanto minus igitur meum. C.. Recte colligis, et sic exspectabam. Sed age, dic mihi serio: non ego te tractavi magnifice? V. Tali convivio nunquam interfueram. C. Gaudeo stomacho tuo satis esse factum. V. Est Deo gratia, qui dedit nobis otium tam iucundum. C. Surgamus tandem, nam audio pueros a lusu discedere.

XVII. *De ver a discendi ratione*

I. Video me a te longe superari doctrinae laude; dic igitur mihi, quam viam ingredi debeam, ut doctior fiam. C. Non equidem me laude, quam mihi impertiris, dignum esse credo, attamen, quid sentiam, tibi dicam. Omnis homo, cuius interest multa discere, debet tria observare. I. Quaenam ea sunt? C. Primum se debet praeparare ad ea, quae in schola tradentur, ut deinde illa eo melius intelligat; deinde debet ad singula verba Magistri diligenter attendere; denique domi, quaecunque audivit, saepius repetere. I. Quid est diligenter attendere? C. Ut acerrimo studio, summaque cupiditate flagres singula audiendi, et memoriae mandandi. I. An potes omnia memoria comprehendere? C. Non, propterea multa, quae Magister tradit, chartae trado, ac deinde domi, quae notavi, saepius perlego; sic memoriae meae egregie consulo. I. Sequar exemplum tuum.

XVIII. *De lectione Ciceronis.*

I. Scio te linguam latinam praeclare nosse, dic mihi: unde eius scientiam hauris. C. Maxime

diligenti Ciceronis lectione. I. Quis est ille Cicero? C. Non amplius vivit, fuit ille olim Consul Romanus, magnusque Orator. I. Si Orator fuit, quomodo ex eo potuisti latinam linguam discere? C. Non tantum ex eo huius linguae cognitionem hausi, sed simul quoque eloquentiam, hoc est: facultatem perspicue, graviter, et suaviter dicendi I. Mira narras; memini me de Cicerone isto aliquando audivisse, sed audivi: ex eo nihil, nisi vocabula latina disci posse. C. Sic iudicant qui ipsum non legerunt, et mihi crede: neminem praeclare scribere posse, nisi eloquentia instructus sit. Sine eloquentia loqui, ac scribere est garrire.

XIX. *De Consule Romano.*

I. Tu dixisti mihi nuper Ciceronem fuisse Consulem Romanum: non intelligo, quid sit Consul Romanus. C. Quid nunc sit, nescio; quid fuerit olim, scio; fuit vir regia fere potestate utens. Romam urbem esse Italiae nosti? I. Novi: est sedes Pontificis Romani. C. Olim fuit sedes summi imperii orbis terrarum. Sed, ut ab initio ordiar, habuit primum Reges, quorum primus fuit Romulus. I. De Romulo audivi. Nonne hic Romam condidit? C. Recte, sed ultimus Regum Tarquinius, qui Superbus appellabatur, eiectus est urbe, non modo propter crudelitatem, sed etiam, quia eius filius, Lucretiae, matronae primariae, castitatem laedere ausus est. I. Ergo Romani postea sine Rege fuerant? C. Fuerunt, et manserunt: pro Rege creabant sibi duos Consules, qui regiam potestatem heberent. I. Ergo duos Reges pro uno habuere? C. Non, Consules erant annui; hoc est eorum potestas durabat per unum annum, singulis enim annis alii duo Consules creabantur a populo in comitiis. I. Nunc video, Ciceronem, cum Consul Romanus fuerit, fuisse virum summae auctoritatis, amplissimae conditionis, atque adeo Regi fere similem.

XX. *De repetitione lectionis.*

I. Cur non repetis ea, quae hodie in schola didicisti? C. Mire loqueris, qui velis me ea repetere, quae didicerim. I. Cur? C. Num quid opus est repetitione eorum, quae iam scio? I. Erras: aliud est didicisse nonnulla, aliud ea ita memoria tenere, ut semper eorum memineris. C. Ego nihil obliviscar. I. Erras, noli memoriae tuae nimis confidere. Multi eruditissimorum hominum professi sunt, se multa, quae olim didicissent, oblitos esse, quia eorum omisissent repetitionem. C. Sed mea memoria est praeclara; novi eam plane. I. Nemo est tam felici ingenio, qui non multa obliviscatur. Hinc omnis sanus diligenter, ac saepe repetere solet, quae didicit, aut legit.

XXI. I. Cur tam tristis incedis Christiane? C. Indignor, mihi ipsi irascor. I. Quamobrem? C. Pudet me tibi causam fateri. I. Quaenam est? dic aperte, prout nostra amicitia postulat. C. Pater meus in coena, praesente avunculo meo, interrogabat me de aliqua re, nec poteram respondere. I. Bono esto animo: quis ad omnes quaestiones respondere potest? Fortasse tu istam rem nunquam audiveras, aut didiceras. C. Scio me illam didicisse, sed mihi in mentem non veniebat, licet omnes mentis vires intenderim; nec nunc succurrit. I. Vides ergo, quam nuper erraris cum diceres, memoriam tuam esse praeclaram, nec quidquam oblivisci. C. Video, et me nunc impudentiae meae valde poenitet. In posterum omnia, quae audivi, ac didici, repetam, ne iterum tacere cogar interrogatus a patre.

XXII. *De Spectris.*

I. Narrabo tibi rem miram, atque terribilem. C. Non otium mihi nunc suppetit; alio tempore narres, mihi domum festinandum est ad patrem, qui me ad avunculum misit, et mox redire iussit. I. Exspecta paulisper, et audi rem, quam tibi narrabo, est

haud dubio digna, quae abs te audiatur. C. Non possum hic morari. I. Duobus verbis tibi dicam: spectrum vidi. C. O! tace; qui spectra videt, is non est dignus, qui audiatur. Ut tamen morem tibi geram, mox redibo, siquidem per patrem mihi licuerit.

XXIII. *Continuatio.*

I. Praeclare facis, cum redis. C. Pater meus facilis, et benignus erat: ut mihi dicenti, te mecum loqui velle, potestatem ad te redeundi faceret. Narres igitur de tuo spectro: ubi id vidisti? I. Non procul a lecto, in quo solus cubabam. C. Quali erat specie? atra, an candida? I. Ni fallor, candida; et vultu, si recte memini, tristi. C. An certo scis fuisse spectrum? Nonne fieri potuit, ut aliud quid esset? An manibus tetigisti? I. Non: quis enim tam audax sit, ut spectra manibus petat? C. tace, video, te esse hominem timidum, et omnes timidi spectra et vident, et audiunt. I. An non credis spectra esse? Ancilla nostra multa vidit. C. Dic potius, ancillam credere, se multa vidisse. Qui eiusmodi hominibus omnia, credit, stultus est.

XXIV. *Continuatio.*

I. Narrabo tibi aliquid, sed cave, rideas. C. Promitto tibi me non risurum; an fortasse iterum vidisti spectrum aliquod? I. Non: abeant spectra in ultimas terras? non ea credo amplius C. Quid audio? I. Spectrum illud, quod hesterna nocte mihi videre visus sum, fuit vestis quaedam matris meae; haec sellae iuxta meum lectum stanti imposita erat me inscio. Mater mea modo totam rem mihi exsplicavit. C. Nonne vero istam vestem animadverteras conscendens lectum? I. Non: quia sine candela cubitum iveram; luna enim lucebat. C. Valde gaudeo, videns, te errore quodam esse solutum, et svadeo tibi, ut in posterum tuis oculis, et auribus magis credas, quam ancillis.

XXV. *Exercitium memoriae.*

V. Euge! dimissi sumus ad lusum; audisti ne? C. Quidni audierim? aures teretes habeo. Placetne paulisper confabulari ante lusum? V. Haud abnuo. C. Da aliquid argumenti ad confabulandum. V. Imo tuum est dare: ut, qui me provocaveris. C. Aequum dicis, redde nomina hungarice, quae tibi e Dialogo XVI. proponam. V. Qua de re propones? C. De edulis. V. Tentabo respondere, modo ne plura, quam decem adferas. C. Enumerabo in digitis, ne forte numerum excedam. Ad rem:

Perna salita? V. *Bésózott sonka.* Kut, but· *Svinski kuk.*

Hilla infumata. *Füstölt hurka.* Divenica. *Klobaszicza podhujena podvnknyena.*

Lucanica. *Kolbász.* Kobasica. *Klobaszica.*

Artocreas. *Pástétom.* Kulen. *Testęnicza ali meszo.*

Embamma. *Mártalék.* Zafrig, v. Csorba za jistbine osladiti. *Slatky Szok.*

Lactuca. *Saláta.* Salata. *Shalata.*

Oxalis. *Sóska.* Kiselyak. *Kiszelicza.*

Omphacium. *Egres lév.* Lyutina. *Szokod nezrelega groszdja.*

Orisa. *Riskása.* Pirincs. *Rishkasha.*

Pulli elixi. *Sült csirkék.* Frigani pilicsi. *Pischęnczi frigani.*

C. Errasti semel. V. Ubi? C. dixisti pullos elixos pro frixis. V. Fateor: debeo tibi semel victoriam. C. Nunc vicissim propone: redimas te, si potes. V. Vis respondere de vestiaria e Dialogo XII. C. Ut libet. V. Redde latine, quae proponam germanice.

Beinkleider? C. Femoralia. Gache. *Gache.*

Strumpf? Tibiale. Csoropa. *Strumpf.*

Strumpf-Band? Periscelis. Podveza. *Podvez.*

Schuh? Calceus. Czipela. *Czipelishi*
Handtuch? Mantile. Peschkir, *Ruchnik ali obriczah.*
Gürtel? Cingulum *vel* cingulus. *Pojasz. Pojas.*
Unterrock, und Oberrock? Tunica et toga. Dolama kratka, halya duga, ali gornya halya. *Dolama* V. Falleris. C. Quid tunica et toga Romanis fuerit? fortasse quaeris. Consulamus, si lubet, Lexicon *Schelleri.* V. Haud vacat. Lusus invitat.

Admonitio. Hunc fere in modum examen, *repetitio,* quae est mater studiorum, *et concertatio* per duos, pluresve discipulorum institui potest.

MONITUM
AD
MAGISTROS.

Lingua Latina non tam scientia, quam scientiarum instrumentum est; itaque ad eius plenam cognitionem omni quidem studio ducendi sunt discipuli, nec tamen instrumenti apparatione tamdiu detinendi erunt, ut magna aetatis optimae pars *realium* scientiarum studiis eripiatur.

Linguarum omnium cognitio 1) rerum, seu vocum notionibus vel significationibus. 2) Has inter se rite construendi ratione, seu Syntaxi absolvitur.

Latine construendi ratio 1) ex institutionibus Grammaticis. 2) Explanatione, et exemplis auctorum. 3) Exercitatione, ac thematum scriptione praeclare traditur.

Vocum notiones 1) ex eorundem thematum creberrima per quadriennium Grammatices scriptione, sive significata a Magistro (ut in scholis nostris fieri solet) dictentur, seu (quod alibi in usu est) pueris e Dictionario conquirenda relinquantur. 2) E Vocabu-

lariis, Nomenclatoribus, Indiculo universali, tamquam ianuis linguarum etc. vulgo discenda percipiuntur.

Cum in condiscenda quavis lingua totius rei cardo, in eo inprimis versatur: ut maxime, quantum fieri potest, vocabulorum copia memoriae imprimatur, vocabularium eiusmodi, in quo genuinae vocum significationes linguis vernaculis exponuntur, ad scopum praefixum necessarium esse, in aperto est.

Hunc in finem *Syllabus* 1-mi ordinis ea solum vocabula *primitiva*, seu radices, quae fertilitatis, et usus sunt maioris, hic in usum 1.mae Grammaticae tironum subiungitur. Radices hae numero 736. intra anni unius curriculum facile instillari poterunt infimae Grammaticae alumnis, si industria sequens adhibeatur:

1) Si quotidie ternas radices mane, totidem a meridie cum generibus, genitivis, praeteritis suis ediscere, die Sabbati vero totius hebdomadae pensum de memoria reddere iubeantur.

2) Si fabulas Aesopi sedecim, quibus eaedem prope omnes intexae sunt, in schola eum in modum explanet Magister: ut praeter construendi rationem, primitivorum significationes accurate exponat, et ad tironum attentionem excitandam explicata adnotare, ac domi ordine alphabetico in libellum referre iubeat, quem sub finem hebdomadae Decurioni exhibeant.

3) Scriptione: si nempe primitiva eadem, seu superioribus diebus, vel memoriae mandata, vel explicata argumentis admisceantur, neque significatio dictetur.

4) Radices omnes ducendis constructionibus vernaculis illigatae in sex partes divisae sunt. Postquam pueruli literas: A. B. C. edidicere, harum partem primam, instituto publico examine, ex tempore latinae reddere iubeantur.

SYLLABUS PRIMITIVORUM

I. ORDINIS.

A. SUBSTANTIVA

Hic Aemulus, i. *Vetélkedő társ, valakinek követője.* Eiferer, Nachfolger, Neider. Záwistnik, Nasledownik. Nazlednik. *Napridnik.*

Aestus, us. *Meleg, hévség, tengerjárása, viſſzafolyása, habzása.* Hitze, Meersfluth. Horkost, parno, burene More. Szunćeni sar. *Že stina.*

Ager, gri. *Szántóföld.* Acker. Role, Pole. Nyiva. *Polje.*

Animus, i. *Kedv, lélek, éſz.* Gemüth. Wule, Misl. Hoteny. *Zelja.*

Annus, i. *Eſztendő.* Jahr. Rok. Godise, leto. *Godina.*

Arbiter, tri. *Közbíró, közbenjáró.* Schiedsmann, Mittler. Roze, znáwatel, Sudce. Odlućeni szudecz. *Sudac odabrani.*

Aries, etis. *Kos.* Widder. Skopec. Skopecz. *Ovan.*

Artus, us. *Tag, íz, réſz.* Glied. Ud. Vud. *Članak, udo.*

Astus, us. *Ravaſzság.* List. Sibalstwi. Čalaria, žbanlyivozt. *Lukavshtina, privara.*

Auctor, ris. *Valamit kezdő, ſzerző, javalló.* Rathgeber, Anfänger, Urheber. Puwodec, kteri néčo počina. Pocetnik. *Početnik.*

Haec Acies, ei. *Élesség, vagy hegye valaminek, hadi rend.* Die Schärfe, die Schneid, oder Spitze am Eisen, die Schlachtordnung. Ostrost, Wogsko, Sprawa. Ostrina. *Oshtrina v. vojska.*

Aedes, is, *Ház, Egyház.* Ein Haus, oder Kirche. Dum, Staweni. Hiza. *Kuća.*

Ala, ae. *Szárny.* Flügel. Kridlo. Krelyut. *Krilo*
Ancilla, ae. *Szolgálóleány, szolgáló.* Eine Dienstmagd. Služebkine. Szlusbenicza. *Slushkinja.*
Aqua, ae. *Víz.* Wasser. Woda. Voda. *Voda.*
Ars, tis. *Mesterség, kézi munka.* Kunst. Umeni. Kunst. Mestria. *Zanat.*
Avis, is. *Madár.* Vogel. Stták. Pticza. *Tica.*
Aula, ae. *Udvar.* Hof. Dwúr. Dvor. *Dvor v. Avlia.*
Hoc Aes, aeris. *Ércz, réz, pénz.* Erz, oder Geld. Méd, Hruda. Bruncz. *Pirinč.*
Aevum, i. *Örökidő, hosszúidő.* Lange, immerwährende Zeit, Ewigkeit. Dluhi Čas, Wek. Doba. *Vik.*
Argentum, ti. *Ezüst.* Silber. Stříbro. Szrebro. *Srebro.*
Arma, orum. *Fegyver.* Waffen. Zbrog. Orusje. *Oružje.*
Astrum, ri. *Csillagzat.* Gestirn. Hweznost. Svezdje. *Zvizda.*
Aurum, i. *Arany.* Gold. Zlato. Zlato. *Zlato.*

ADIECTIVA.

Aeger, a, um. *Beteg, erőtlen.* Krank. Nemocni Nezdrawi. Bolestan. *Bolen, nemočen.*
Aequus, a, um. *Igaz, egyenes.* Gleich, billig. Rowni, sprawedliwi. Pravedan. *Pravičen.*
Albus, a, um. *Fejér.* Weiß. Bili. Bil. *Bel.*
Alius a, ud. *Más.* Anderer. Gini. Drugi. *Drugi.*
Alter, a, um. *Kettőnek egyike.* Anderer. Druhi. Drugi. *Drugi.*
Amplus, a, um. *Bő, tágos, széles.* Weit, groß, geräumig. Prostrani, weliki. Prostran. *Velik, Prostran.*
Aptus, a, um. *Illendő, alkalmas, alkalmatos.* Tauglich, geschickt. Spusobni, Prihodni. Prikladan. *Prikladan.*
Asper, a, um. *Goromba, kemény, darabos, zordon.* Grob, hart, rauh. Trpki, ostri, srsnati. Oshtar v. .yut. *Oster.*

Ater, a, um. *Fekete, mint a' koltszén.* Schwarz. Černi gako Ugel. Cern. *Čern kakti vuglen.*

VERBA.

1-*mae.* Amo, as, avi, atum, *Szeretek.* Lieben. Milugem. Ljubim. *Lyubim.*

Ambulo, as, avi, atum. *Járok, sétálok.* Spatziren. Prechážam se. Hodim. *Hodim.*

Ariolor, aris, atus sum. *Jövendőlök.* Wahrsagen. Hádam. Bajam, v. čaram. *Prorujem.*

Aro, as, avi, atum. *Szántok.* Ackern. Orem. Orem. *Orjem.*

2-*dae.* Arceo, es, cui. *Eltiltom, üzöm.* Abhalten. Bránim, odhanim. Branim, odtirujem. *Branim, odganyam.*

Areo, es, ui. *Megaszok, fonnyadok.* Dorren, verdorren. Schnem, wisicham. Sannem. *Szushimsze, szehnem.*

Aveo, es. *Kivánok.* Verlangen. Žadám. Želim. *Selim.*

Audeo, es, ausus sum. *Merek, merészlek.* Dürfen. Smim. Smiem. *Szmem.*

Augeo, es, xi, ctum. *Öregbítem, nevelem.* Vermehren. Rozmnožugem. Uzmložajem. *Povekshavam.*

3-*tiae.* Ago, is, egi, actum. *Mivelem, cselekszem.* Thun, machen. 2-*do hajtani.* Treiben. Cinim, robim. Činim. *Činim.*

Alo, is, ui, itum. *Táplálom, nevelem.* Nähren. Cho, wam. Ranim. *Hranim.*

Ango, is, xi. *Kesergetem.* Aengstigen. Sužugem, dusim. Mučimse. *Saloztim.*

Arguo, is, ui, utum. *Megfeddem.* Strafen. Trescem, káram. Karam. *Karam.*

4-*tae.* Audio, is, ivi, itum. *Hallok.* Hören. Slisim. Čujem. *Čujem.*

B. SUBSTANTIVA.

Hic. Bos, vis. *Ökör.* Ochs. Wol. Vol. *Vol.*

Haec. Barba, ae. *Szakál.* Bart. Brada. Brada. *Brada.*

Bucca, ae. *Pofa.* Backen. Tlama, Huba. Shuplina vuzt. *Obrazi napunuti.*

Hoc Bellum, i. *Had, harcz.* Krieg. Wogna. Vojzka boj. *Ratt.*

ADIECTIVA.

Barbarus, a, um. *Kegyetlen, paraſztos.* Barbarisch, grausam. Nemrawni, ukrutni. Kervoloćen. *Kervolocsan.*

Blandus, a, um. *Nyájas, hizelkedő.* Liebkosend, liebreich. Ulisi, lahodni. Mil. *Mil.*

Bonus, a, um. *Jó.* Gut. Dobri. Dober. *Dobar.*

Brevis, e. *Rövid, kurta, törpe.* Kurz. Krátki. Kratek. *Kratak.*

VERBA.

1-*mae.* Bacchor, aris, atus sum. *Dobzódom, dühösködöm.* Schwärmen, toben, rasen. Blážnim se. Maćnitim. *Obistovati.*

3-*tiae.* Bibo, is, bibi, bitum. *Iſzok, iſzom.* Trinken. Pigem. Piyem. *Piem.*

4-*tae.* Bullio, is, ivi, itum. *Forrok.* Sieden. Wrem. Vrem. *Vriem.*

C. SUBSTANTIVA.

Hic Calamus, i. *Iró toll, ſzár, nád.* Schreibfeder, Halm, Rohr. Pero. Pero *Pero.*

Caupo, onis. *Vendégfogadó.* Wirth. Krčmár, Šenkár. Kerćmar. *Kerčmar.*

Cinnus, i. *Hajfürt.* Haarlocken. Wlas kučerawi. Dugi, lasi. *Rudavi kosa, v rudo kos.*

Cruor, oris. *Vér, aluttvér.* Blut aus der Wunde. Krew. Szukervica. *Sukervica.*

Cumulus, i. *Rakás.* Haufen. Hromada. Kup. *Herpa.*

Haec Calumnia, ae. *Hamis vád, megſzollás.* Lästerrede, Verläumdung. Pomkuwani. Kriva obshanozt. *Potvorenje.*

Calx, cis. *Sark, mész.* Die Ferse, der Kalk. Pata, Wapno. Vapno. *Kreč.*

Caro, nis. *Hús.* Fleisch. Maso. Meszo. *Meso.*
Causa, ae. *Ok.* Ursache. Pričina. Zrok. *Uzrok.*
Caena, ae. *Vacsora.* Nachtmahl. Wečera. Večerja *Večera.*
Crux, cis. *Kereszt, kín.* Kreuz, Pein. Križ, Sužowáni. Kris. *Križ.*
Culpa, ae. *Hiba.* Schuld. Hrich, Prowineni. Greh *Krivnja.*
Cura, ae. *Gond, szorgalom.* Sorge. Pečliwost. Zkerb. *Briga.*
Hoc Caput, itis. *Fő, rész.* Haupt, Theil. Hlawa. Glava. *Glava.*
Coelum, i. *Menny, ég.* Himmel. Nebe. Nebo. *Nebo.*
Castra, orum. *Tábor.* Lager. Wogenske, Leeni Tabor. *Tabor.*
Cor, dis. *Szív.* Herz. Srdce. Szerca. *Serce.*

ADIECTIVA.

Coecus, a, um. *Vak.* Blind. Slepi. Slip. *Szlep.*
Castus, a, um. *Szűz, tiszta.* Keusch, rein. Čistotni. Neodskvenjen. *Čizt.*
Cavus, a, um. *Odvas, üreges.* Hohl. Wihlubeni. Shupalj. *Sčupely.*
Celer, is, e. *Gyors, serény.* Geschwind, schnell. Richli. Berz. *Berz.*
Clarus, a, um. *Világos, tiszta, híres, nevezetes.* Klar, hell, berühmt. Sasni, swetli, čisti. Glasovit, bistar. *Glaszovit.*
Claudus, a, um. *Sánta.* Hinkend. Kulhawi, chromi na Nohi. Rom. *Hrom.*
Clemens, tis. *Kegyelmes.* Gnädig. Dobrotiwi. Milotvoran v. millostiv. *Dobrotiv.*
Celeber, ris, e. *Híres, nevezetes.* Berühmt. Wichwáleni. Glasovit. *Glaszovit.*
Cunctus, a, um. *Mind, minden, mindnyájan.* Insgesammt, alle. Wšeci. Vas. *Vesz.*
Curvus, a, um. *Görbe, horgas.* Krumm, gebückt. Kriwi. Gerbav. *Gerbav*

ADVERBIA.

Centum. *Száz.* Hundert. Sto. Stotina. *Zto.*
Circum. *Körül*, *környül.* Herum. Okolo, wukol. Okolo. *Okolo.*
Clam. *Alattomban*, *titkon.* Heimlich. Potagemne. Potajno. *Potmajno.*
Contra. *Ellen*, *ismét.* Entgegen. Proti, na odpor. Protiva. *Szuprot.*
Cras. *Holnap.* Morgen. Zegtrá. Sutra. *Zatra.*

VERBA.

1-*mae.* Clamo, as, avi, atum. *Kiáltok.* Schreien. Kričim. Vičem. *Kričim.*
Clino, as, avi, atum, (vetus.) *Hajlok meghajlok.* Neigen. Nachilugem se. Nagibamse. *Nagiblyem.*
Copulo, as, avi, atum. *Eggyesitem*, *hozzákötöm.* Zusammenfügen, verbinden. Spogugem. Zavezugem. *Zkupvžem.*
Creo, as, avi, atum. *Teremtek*, *állatok.* Erschaffen. Stworim. Stvaram. *Ztvarjam.*
Crepo, as, ui, itum. *Dörgök*, *zörgök*, *dücsekedek.* Krachen, poltern, sich rühmen. Zwučim, chwalim. Pukam, cerkavam. *Puczam*, *czerkam.*
Cubo, as, ui, itum. *Fekſzek*, *alſzom.* Liegen, Schlafen. Ležim. Ležim. *Ležim.*
Cunctor, aris, atus sum. *Kések*, *múlatozok.* Verweilen. Pomeſkawam. Produljiti. *Sentam.*
2-*dae.* Caleo, es, ui. *Melegſzem*, *hevülök.* Warm sein. Teplim, Zahriti gſem. Vručsam. *Topelszem.*
Calleo, es, ui. *Ertem*, *tudom.* Wissen, verstehen. Rozumim, wim. Znam. *Znam.*
Candeo, es, ui. *Fejérlek*, *tüzesedem.* Weiß sein, glühen. Rozpalani gſem, bilim se. Bil biti zažaren. *Od ognya bolymsze.*
Caveo, es, vi, cautum. *Örizkedek*, *távoztatok.* Sich hüten, vermeiden. Warugem se. Pazimse. *Pazimsze.*

Čenseo, es, ui, sum. *Vélem, itélem.* Achten, schätzen, halten. Domniwam se. Stimam. *Mislim, v. činim*

Cieo, es, *vel*, Cio, cis, civi, citum. *Hivom, inditom.* Bewegen, beruffen. Wolam, pozbuzugem. Gihlyem, Zovem. *Gunem v. zovem.*

3-*tiae*. Cado, dis, cecidi, casum. *Esem, elesem.* Fallen. Padam. Padam. *Padam.*

Caedo, is, caecidi, caesum. *Ütöm, metszem, vágom.* Schlagen, hauen. Bigem, sekam. Bijem. *Bijem,*

Cano, is, cecini, cantum. *Éneklek.* Singen. Spiwam. Popevam. *Pivam.*

Capio, is, cepi, captum. *Fogom, kapom.* Fangen, fassen. Chitam, lapam. Lovim. *Fatam.*

Carpo, is, psi, ptum. *Leszaggatom, szedem, megfeddem.* Pflücken, tadeln. Trham, karham, utrham. Tergam. *Tergam.*

Cedo is, cessi, cessum. *Engedek, helyt adok.* Weichen. Odstupugem, menugem. Odpučham. *Odpuschàm.*

Cello, is, ui (*ant.*) *Felűlmúlom.* Uebertreffen. Wrchnim gsem. Predszem. *Priteči.*

Cerno, is, crevi, cretum. *Nézek, látok, választok* Sehen, unterscheiden. Widim, rozeznawam. Vidim. *Viedim, v. razlučiti.*

Cingo, is, xi, ctum. *Környülövedzem.* Umgeben. Opasugem, obkličugem. Pashem. *Pashem.*

Colo, is, ui, ultum. *Tisztelem, mivelem.* Ehren, anbauen. Ctim, wiprawugem. Obdelavam. *Poshtivam v. obdilavam.*

Como, is, si, tum. *Ékesitem, czifrázom.* Zieren. Ozdobugem. Kinčim. *Kittim.*

Consulo, is, ui, ultum. *Tanácsot kérek, adok.* Rathen. Radim. Tolnacha proszim, dajem. *Viče dajem, ishčem, svitujem.*

Coquo, is, xi, coctum. *Főzök, sütök.* Kochen. Warim, pečem. Kuham. *Kuham.*

Credo, is, credidi, itum. *Hiszek, reábizom.* Glauben, anvertrauen. Wěřim, zwěřugem. Verujem. *Virujem.*

Cresco, is, evi, etum. *Növök, nevekedek.* Wachsen. Rostem. Raztem. *Rastem.*
Cudo, is, cudi, cusum. *Verek, ütök.* Schlagen, schmieden. Kugem. Kujem. *Kujem.*
Cupio, is, ivi, itum, *Kivánok.* Verlangen. Žadam. Selim. *Zelim.*
Curro, is, cucurri, cursum. *Futok.* Laufen. Bežim. Derčim. *Terčim.*

D. SUBSTANTIVA.

Hic Deus, i. *Isten.* Gott. Boh. Bog. *Bog.*
Dolus, i, *Csalárdság.* Betrug. Fales, Podwadnost. Čalaria. *Privara v. lukavsthina.*
Haec Daps, is. *Friss étek.* Speise. Čerstwe Gidlo. Jedgyek. *Zebrana jeztvina.*
Dies, ei. *Nap, idő.* Tag. Den. Dan. *Den.*
Domus, us. *Ház.* Haus. Dum. Kuča. *Hisa.*
Hoc Damnum, i. *Kár.* Schaden. Škoda. Kvar. *Kvar.*
Dubium, ii. *Kétség.* Zweifel. Pochibnost. Dvonyba. *Dvonozt.*

ADIECTIVA.

Debilis, e. *Erőtlen, gyenge.* Schwach. Mali, slabi. Slab. *Szlab.*
Dignus, a, um. *Méltó.* Würdig. Hodni. Vridan. *Vreden*
Dives, itis. *Gazdag, dús.* Reich. Bohati, drahi. Bogat. *Bogat.*
Dulcis, e. *Édes.* Süß. Sladki. Sladak. *Szladek.*
Durus, a, um. *Kemény.* Hart. Twrdi. Tverd. *Tverd.*

ADVERBIA.

Diu. *Sokáig, sok ideig.* Lange, lange Zeit. Dluho, dawno. Dugo. *Dugo, davno.*

VERBA.

1-*mae.* Dico, as, vi, atum. *Szentelek, ajánlok.* Weihen, zueignen, widmen. Pripisugem, oddawanm

poſwecugem. Prikazujem. *Poszvetyujem, aldujem.*

Dolo, as, avi, atum. *Gyalúlok.* Hobeln. Hoblugem. Stružem. *Ztrusem.*

Dominor, aris, atus sum. *Uralkodom.* Herrſchen. Panugem. Gospodujem. *Goszpodujem.*

Do, as, dedi, atum. *Adok.* Geben. Dawam. Dajem. *Dajem.*

2-*dae.* Debeo, es, ui, itum. *Tartozom, adós vagyok.* Sollen, müſſen, ſchuldig ſein. Powinni gſem. Moram. *Moram.*

Decet, decuit. *Illik, illett.* Sich gebühren. Priſluſi ſe. Pristoise. *Prisztoisze.*

Doceo, es, ui, ctum. *Tanítok.* Lehren. Učim. Ućim. *Vućim.*

Doleo, es, ui, itum. *Fájlalom, bánkódom.* Schmerzen, trauern. Želim, litugem, zarmutim ſe. Žalim. *Salujemsze.*

3-*tiae.* Dico, is, xi, ctum. *Mondom, beſzélem.* Sagen, reden, ſprechen. Powidám. Velim. *Velim.*

Disco, is, didici. *Tanúlok.* Lernen. Učim ſe. Ućimse. *Vućimse.*

Divido, is, si, sum. *Eloſztom. megoſztom.* Zertheilen, trennen, ſcheiden. Rozdelúgem. Razdilujem. *Razdelyujem.*

Duco, is, xi, ctum. *Vezetem, viſzem, vezérlem.* Führen, leiten. Wedem. Vodim. *Vodim.*

4-*tae.* Dormio, is, ivi, itum. *Aluſzom.* Schlafen. Spim. Spavam. *Zpym.*

E. SUBSTANTIVA.

Hic Equus, i. *Ló.* Pferd. Kun. Kony. *Konj.*

Exul, is. *Számkivetett.* Verwieſener. Wihnani. Ćovik iz Domovine protiran. *Clovek iz domovine pregnan.*

ADIECTIVA.

Ebrius, a, um. *Réſzeg, ittas, boros.* Trunken, beſoffen, berauſcht. Opili, ožrali. Pián. *Pian.*

VERBA.

1-mae. Erro, as, avi, atum. *Tévelygek, bujdosok.* Irren, herumirren. Pochibugem. Bludim. *Bludim v basam, v fallim.*

2-dae. Egeo, es, ui. *Szükölködöm.* Bedürfen. Potrebugem. Potrebujem. *Tribujem.*

3-tiae. Edo, is, edi, sum. *Eszem, eszek.* Essen. Gim. Jim, *Jedem.*

Emo, is, emi, emtum. *Vásárlok, veszek.* Kaufen. Kupugem. Kupujem. *Kupujem.*

ANOMALA.

Eo, is, ivi, itum. *Megyek.* Gehen. Gdem. Idem. *Idem.*

F. SUBSTANTIVA.

Hic Faber, ri. *Müves, mester ember, kovács.* Ein Werkmeister, Handwerksmann, Schmid. Remeslnik, Kowač. Mestar delavecz, kovać. *Kovać.*

Famulus, i. *Szolga, inas.* Diener, Bedienter, Knecht. Sluha. Szluga. *Sluga.*

Flos, ris. *Virág.* Blume. Kwet. Czvet. *Cvit.*

Fucus, i. *Here, Álfesték.* Die Threne unter den Bienen, Betrug, Anstrich. Srsen, podezrena Barwa. Rumenilo, lasliva farba. *Rumenilo.*

Fumus, i. *Füst.* Rauch. Dim. Dim. *Dim.*

Fundus, i. *Fenék, föld, mező.* Grund, Boden. Dno, Ziwnost. Do *Dno.*

Haec Fama, ae. *Hír.* Ruf. Powest. Glasz. *Glas.*

Faux, cis. *Torok, gége.* Rachen, Schlund, Kehle. Hrtan, Predek Hrdla. Lampi. *Ralje.*

Fraus, dis. *Csalárdság.* Betrug. Podwod, Oklamani. Vken lyivozt. *Privara.*

Forma, ae. *Ábrázat, szépség, termet.* Gestalt. Spusob Wiobrazeni. Prilika. *Prilika.*

Frons, dis. *Ágas-bogas fa, zöldág.* Sprossen, Zweig. Wetew, Ratolest. Szvers. *Svers h.*

Formido, inis. *Félelem.* Furcht. Obawani, Bazen. Ztrah. *Strah.*

Fur, ris. *Tolvaj.* Dieb. Zloděg. Tat. *Hersuz, kradjivac.*

Hoc Fanum, i. *Kápolna, templom.* Kirche. Kostel. Czirkva. *Cerkva.*

Far, is. *Mindenféle gabona, tönköly.* Korn, Schrot. Tluč, Šrot. Vszakojácki sitek. *Brashno svake versti.*

Ferrum, i. *Vas.* Eisen. Železo. Selezo, *Gvozdje.*

Foenus, oris. *Uzsora, nyereség.* Wucher. Ošoch, Lichwa. Zvishega dobiček. *Kamata.*

Frenum, i. *Zabola, fék, kantár.* Zaum, Gebüß, Zügel. Uzda, Zubadlo. Uzda. *Vuzda.*

Frigus, oris. *Hideg.* Kälte. Zima, Mraz. Zima. *Zima*

Funus, eris. *Halott, temetés.* Leiche, Begräbniß. Pohřeb, mrtwe Tělo. Sprovod. *Pokop.*

ADIECTIVA.

Felix, cis. *Szerencsés, boldog.* Glücklich, glückselig. Šťastni. Sričan. *Szrečen.*

Festus, a, um. *Ünnepi, ünneplő.* Feierlich. Swatečni. Svet. *Svetačni.*

Foedus, a, um. *Undok, ocsmány.* Schändlich. Ohawni, mrzki. Merzak. *Merzek.*

Foetus, a, um, *vel* fetus. *Tölgyelő, hasas, terhes.* Trächtig. Težki, tehotni. Trudan. *Brej nossec.*

Fortis, e. *Erős, hatalmas.* Stark, mächtig. Mocni. Jak. *Jak.*

Frequens, tis. *Bő, gyakor.* Emsig, häufig. Časti hogni. Čest. *Guztodobni, vnogi.*

Fuscus, a, um. *Barna, seprő szín.* Braun. Snedni, načerni. Pricern. *Pričern.*

ADVERBIA.

Forte. *Talán.* Vielleicht. Snad, nahodne. Morebiti. *Morebiti, pripetze.*

Frustra. *Hijában.* Umsonst. Darebne, nadarmo. Zaludo, vzabadava. *Zahman, saludo.*

VERBA.

1-*mae*. Fatigo, as, avi, atum. *Fáraſztom.* Müde machen. Morkugem, ukonawam. Umorim. *Trudim.*
Festino, as avi, atum. *Sietek.* Eilen. Poſpicham. Žurimse v. hitim. *Surimsze.*
Firmo, as, avi, atum. *Erősítem, vastagítom.* Feſt-machen. Upewnugem. Jaćim. *Jaćim.*
Flagito, as, avi, atum. *Erősen kérem, igen kivánom.* Flehen, begehren. Mocne žádam. Lipo molim. *Jako proſzim.*
Flagro, as, avi, atum. *Lángolok.* Brennen. Horim. Gorim. *Gorim.*
Flo, as, avi, atum. *Fúvok, fuvom.* Blaſen. Du-gem, fukám. Pushem. *Pushem.*
Frico, as, ui, ctum. *Vakarom.* Kratzen. Škrabem Ćeshem. *Ceshem.*
2-*dae*. Faveo, es, vi, autum. *Kedvezek.* Gönnen, gün-ſtig ſein. Pregem. Godim. *Dobro ćinim.*
Ferveo, es, ui. *Búzgok, hevűlök.* Sieden, erhitzt ſein. Wrem rozpalugem ſe. Vriem, v. Kipim. *Vrem.*
Fleo, es, evi, etum. *Sirok, siratom.* Weinen. Plačem. Plaćem. *Plaćemsze.*
Foveo, es, vi, tum. *Melegítem, táplálom.* Wer-men, erhalten, pflegen. Ohriwám, zachowá-wám. Krepim, toplim, jaćim. *Kripim.*
Fulgeo, es, si. *Fénylek, villámlok.* Schimmern, blitzen. Swítim ſe. Svetimsze. *Svitimse.*
3-*tiae*. Facio, is, feci, factum. *Cselekſzem, csinálom.* Thun, machen. Činim. Ćinim. *Cinim.*
Fallo, is, fefelli, falsum. *Megcsalom.* Betrügen. Kla-mem. Vkanyujem. *Varram.*
Fendo, dis, sum, *ant. Mentem.* Abhalten. Chránim. Branjim. *Branim.*
Fido, is, di. *Bízom, hiſzek.* Trauen, glauben. Do-mitam. Zavufamsze. *Zaufam.*
Figo, is, xi, xum. *Szegezem, általütöm.* Heften, durch-ſtechen. Wpichám. Zabadam. *Zabadam.*
Findo, is, idi, ssum. *Hasítok, meghasítom.* Spalten. Stipam. Kalam. *Kalam.*

Fingo, is, xi, ctum. *Formálok, gondolok, költök.* Bilden, geſtalten. Wimiſlugem. Zmishlavam. *Ismishljavam.*

Flecto, is, xi, xum. *Hajtom, eltérek.* Biegen, lenken. Naklonugem. Zviam. *Prigibam.*

Fligo, is, xi, ctum, *ant. Csapok.* Stoſſen, ſchlagen. Slaham. Vudiram. *Udarom.*

Fluo, is, xi, xum. *Folyok.* Fließen. Tecem. Ćurim, tećem. *Curim, tećem.*

Fodio, dis, di, ssum. *Asok, kapálok.* Graben. Ropam. Kopam. *Kopam.*

Frango, is, egi, actum. *Török, rontok.* Brechen. Lamem. Terem. *Razbiam, prikidam.*

Fremo, is, ui, itum. *Zúgolódom, agyarkodom, dúlok, fúlok.* Murren, rauſchen. Reptam. Mermrajuć dushimsze. *Treptim.*

Fruor, eris, itus sum. *Élek vele.* Genießen. Užiwam. Vsivam. *Uživam.*

Fugio, is, gi, itum. *Szaladok, távozom.* Fliehen. Utikam. chránim ſe. Besim. *Bižim.*

Fungor, eris, ctus sum. *Tiſztemben járok, eljárok.* Verwalten, vertreten. Urad ridim, konám, zaſtáwam. Obnasham. *Obnasham.*

Furo, is, ere. *Dühösködöm.* Wüthen. Pukati ſe od Gnewu. Lyutimsze. *Bistiti.*

4ae. Finio, is, ivi, itum. *Elvégezem, végzem.* Enden. Dokonáwam. Dokanćam. *Svershujem.*

Fulcio, is, fulsi, fultum. *Támaſztom, gyámolitom.* Unterſtützen, erhalten. Podpirám. Podupiram. *Podupiram.*

A N O M Á L A.

Fari, fatus sum. *Szóllani.* Reden. Mluwiti. Govoriti. *Govoriti.*

Fero, fers, tuli, latum. *Hozom, hordozom, viselem, tűröm.* Tragen, dulden. Neſem. Noszim, *Noszim.*

G. SUBSTANTIVA.

Hic Gladius, ii. *Kard, száblya.* Degen. Meč. Mač. *Palash, meć.*

Globus, i. *Teke, golyó.* Kugel. Kule. Kuv glja. okruglina. *Kruglo.*
Grex, gis. *Sereg, nyáj.* Heerde. Stado, statek. Ćorda. *Creda.*
Hic Gurges, itis. *Örvény, mélység.* Wasserstrudel, Wasserwürbel. Glubočina, Propast, Wir. Vir. *Viranyek.*
Haec Gloria, ae. *Dicsőség, tisztelet.* Ruhm, Ehre. Slawa, Čest, Chwala. Dika. *Dika.*
Gratia, ae. *Kegyelem, kedv.* Gnade, Wohlgewogenheit. Milost, Wule. Milosća. *Milosća.*
Hoc Gelu, lu. *Fagy.* Kälte. Mráz. Led. *Led.*
Gluten, inis. *Enyv.* Leim. Klig. Tulkai. *Kelye.*

ADIECTIVA.

Gravis, e. *Nehéz, terhes.* Schwer. Težki. Težak. *Tesek*

VERBA

1-*mae.* Guberno, as, avi, atum. *Igasgatok.* Steuern, regieren. Ridim, panugem. Ravnam. *Ravnam.*
Gusto, as, avi, atum. *Kóstolok, megkóstolom.* Kosten. Kostugem. Koshtam. *Kusham.*
2-*dae.* Gaudeo, es, gavisus sum. *Örülök.* Erfreuen. Radugem se. Veselimse. *Vesselimsze.*
3-*tiae.* Gemo, is, ui, itum. *Sohajtok, nyögök.* Seufzen. Ckam wzdicham. Tugujem. *Tugujem.*
Gero, is, gessi, gestum. *Viselem, hordozom.* Tragen. Nosim. Nosim. *Noszim, derszim.*
Gigno, is, genui, genitum. *Szülök, nemzek.* Gebähren. Rodim. Rodim. *Rodim.*
Gradior, eris, gressus sum. *Járok, megyek.* Gehen, tretten. Kračim, gdem. Koracam. *Karaćim.*
4-*tae.* Garrio, is, ivi, itum. *Fecsegek, beszélek.* Schwäzen. Štebetam. Drećim. *Krićim.*

H. SUBSTANTIVA.

Hic Homo, inis. *Ember.* Mensch. Člowek. Ćovik. *Clovek.*

Honor, oris. *Tisztelet, becsület.* Ehre, Hochachtung Hodnost. Poshtenje. *Postenye.*
Hortus, i. *Kert.* Garten. Zahrada. Bećesa. *Vert.*
Hospes, itis. *Vendég, gazda.* Wirth, Gast. Host Gazda. *Hisni Gospodar, gozpodar, gozt.*
Hic Hostis, is. *Ellenség.* Feind. Nepritel. Nepriatelj. *Nepriatel.*
Humor, oris. *Nedvesség.* Feuchtigkeit. Wkost. Vlaga. *Vućkoća.*
Haec Herba, ae. *Fű.* Gras, Kraut. Zelina. Trav. *Trava.*
Humus, mi. *Föld.* Erde, Boden. Zem. Zemlja. *Zemlya.*
Hyems, is. *Tél.* Winter. Zima. Zima. *Zima.*

ADIECTIVA.

Hebes, tis. *Tompa, idétlen, goromba.* Stumpf, grob tölpisch. Tupi, hlupi. Tup. *Túp.*
Hilaris, e. *Víg, vidám.* Fröhlich. Weseli. Veszel. *Vesel.*

VERBA

1-*mae.* Halo, as, avi, atum. *Lehellek.* Athmen. Dicham. Dehnem. *Dishem.*
Hio, as, avi, atum. *Nyilok, nyitva vagyok.* Oeffnen. Wziwam otewrim se. Ziam. *Ziam.*
Hortor, aris, atus sum. *Intem, intlek.* Ermahnen. Napominam. Nagovarjam. *Nagovoram.*
2-*dae.* Habeo, es, ui, itum. *Vagyon nékem.* Ich habe. Mam. Imam, *Imam.*
Haereo, es, si, sum. *Rajta maradok, akadok, függök.* Haften, anhangen, kleben. Zustawam. Vusztajem. *Zaostajem.*
Horreo, es, ui. *Rettegek, iszonyodom.* Fürchten, erschrecken. Strachugem se. Ztrashimsze. *Strashimse.*
4-*tae.* Haurio, is, si, stum. *Merítek.* Schöpfen. Zažiram, pigem. Zaimlem. *Zaimam v. grabim.*

I. SUBSTANTIVA.

Hic Ignis, nis. *Tűz.* Feuer. Oheň. Ogeny. *Vatra.*
Iocus, i. *Tréfa.* Scherz. Zerte. Shala. *Shala.*

Iuvenis, is. *Ifiú. fiatal.* Jüngling. Mladi, Mladenec. Mladenec. *Mladić.*
Haec Ira, ae. *Harag.* Zorn. Gnew. Serditozt. *Ljutost.*
Hoc Ius ris. *Törvény, lév.* Das Recht, die Brühe, Suppe. Prawo, Poliwka. Pravda. *Pravda, Corba.*

ADVERBIA.

Infra. *Alatt.* Unter, darunter. Pod. Zpod, dole *Ozdol.*
Intra. *Között, bé.* Innerhalb, dazwischen. Mezi. Znutra. *U nutra iz nutra.*

VERBA.

1-*mae.* Ieiuno, as, avi, atum. *Böjtölök.* Fasten. Postuse. Poztimsze. *Postim.*
Imitor, aris, atus sum. *Követem.* Nachthun, nachahmen. Nasledugem. Naszledujem. *Naslidujem.*
Indago, as, avi, atum. *Tudakozom, vizsgálom, keresem.* Ausspüren, nachforschen. Widowidam. Vizvedam. *Izvigyam.*
Inquino, as, avi, atum. *Megfertöztetem.* Besudeln. Poskwrnugem. Smraditi, merlyati. *Zaszmradyujem.*
Interpretor, aris, atus sum. *Magyarázom, tolmácsolom.* Dollmetschen, erklären. Wikladam. Talmaćim. *Tolmaćim.*
Invito, as, avi, atum. *Meghivom.* Einladen. Powolawam. Pozivam. *Pozvam.*
Iugulo, as, avi, atum. *Torkát megmetszem, elvágom, megfojtom.* Erwürgen, tödten. Hrdusim. Koljem. *Kolyem.*
Iuvo, as, iuvi, utum. *Segítek.* Helfen. Pomáham. Pomažem. *Pomasem.*
2-*dae.* Indulgeo, es, si, tum. *Engedek kedvezek.* Erlauben, günstig sein. Dowuglem, prehlidám. Dopusćam. *Odpusćam, dopusćam.*
Iaceo, ces, cui, citum. *Fekszem, feküszöm.* Liegen. Ležim. Ležim. *Lesim.*
3-*tiae.* Iacio, is, ieci, iactum. *Hajtom, hagyitom.* Werfen. Hazim. Bacam, v. hitam. *Hitam;*

lungo, is, xi, ctum. *Őszvefoglalom.* Zusammenfügen, verbinden. Spogugem. Zavezujem, v. sklapam. *Zklaplyem.*

L. SUBSTANTIVA.

Hic Lapis, dis. *Kő.* Stein. Kamen. Kamen. *Kamen.*
Laqueus, ei. *Kötél, tőr.* Strick, Schlinge. Sidlo, Prowaz. Zanyka. *Zanjka.*
Limes, tis. *Határ.* Gränze. Chotárne Končini. Megya. *Neja, megya.*
Limus, i. *Sár, iszap, agyag.* Schlamm, Koth, Lehm. Glina. Gnyila. *Blato, ilovaća*
Locus, i. *Hely.* Ort. Misto. Misto. *Mezto.*
Lumbus, i. *Ágyék, csipő, czomb.* Lende, Hüfte. Ledwe, Bedro. Bok. *Bok.*
Luxus, us. *Bújaság, fényűzés.* Schwelgerei. Nesmirnost. Rasipnost. *Preopilnozt, rasszipnozt.*
Haec Lachryma, ae. *Könny, könnyhullatás.* Thräne, Zähren. Slze. Suza. *Szuza.*
Lana, ae. *Gyapju.* Wolle. Wlna. Vuna. *Vuna.*
Laus, dis. *Dicséret.* Lob. Chwála. Fála. *Hvala.*
Lex, gis. *Törvény.* Gesetz. Přikázani, Rozkaz. Zapovidi. *Zapoved.*
Libra, ae. *Font, mérték.* Waage. Wáha. Vaga. *Vaga.*
Lima, ae. *Reszelő.* Feile. Pilnik. Turpia. *Pida spolarzka.*
Lira, ae. *ant.* Sulcus. *Barázda, magház.* Furche. Záhon. Brazda. *Brazda.*
Lux, cis. *Világ, világosság.* Licht. Swetlo. Svitlost. *Szvetlozt.*
Hoc Lac, tis. *Téj.* Milch. Mliko. Mliko. *Mleko.*
Latus, eris. *Oldal.* Seite. Bok, Strana. Bok. *Ztran, bok.*
Lignum, i. *Fa.* Holz. Drewo. Dervo. *Dervo.*
Linum, i. *Len, szösz.* Flachs, Lein, Werch. Len, Kudel. Lán. *Lan predivo.*
Lorum, i. *Szíj, gyeplő.* Riem. Řemen. Kaish. *Remen.*

Lucrum, i. *Nyereség.* Gewinn. Zisk. Dobitak. *Dobiček.*

ADIECTIVA.

Largus, a, um. *Bő kezű, adakozó.* Freigebig, mild Štedri. Daresliv. *Darežljiv.*
Lascivus, a, um. *Fajtalan, buja.* Geil, frech, unzüchtig. Bugni. Nećizt, nepusten, prokshen *Razuzdan, v. nepohsten.*
Lassus, a, um. *Fáradt, lankadt.* Müde, laß, matt. Ustáti, umdleni. Truden. *Umoran.*
Latus, a, um. *Széles.* Breit. Široki. Proztran. *Prostran.*
Laxus, a, um. *Bő, tág, tágas.* Weit, geräumig. Široki. Proztran, popusćen. *Prostran.*
Lenis, e. *Szelid.* Sanft. Hladki, meki. Tih, krotek. *Krotak.*
Levis, e. *Könnyű, kicsiny, csekély.* Gering, leicht. Lehki. Legek. *Lagan.*
Liber, a, um. *Szabad.* Frei. Slobodni. Szloboden, prozt. *Prost.*
Longus, a, um. *Hosszú.* Lang. Dluhi. Dug. *Dugaćak, vel dug.*

VERBA.

1-mae. Labo, as, avi, atum. *Tántorgok, rogyok, esdegélek.* Senken, zu Boden fallen. Náhle padam. Opadam. *Upadam.*
Laboro, as, avi, atum. *Munkálkodom, mivelek, fáradozom.* Arbeiten, machen. Pracugem. Delam. *Radim.*
Lacero, as, avi, atum. *Szakasztom, elszaggatom.* Reissen. Trhám, derém. Draplyem, derem. *Derem.*
Laetor, aris, atus sum. *Vigadok, örvendek, örülök.* Sich freuen, erfreuen, froh sein. Radugem se, weselim se. Veszelimse. *Veselimse.*
Lamentor, aris, atus sum. *Siratom, siránkozom, sirok.* Weheklagen, jammern. Kwilim, naříkam. Javćem, narekujem. *Narikujem, vel jaućem.*

Lanio, as, avi, atum. *Mészárlom, szaggatom.* Zerfleischen. Rozsekawam. Meszarim jem, raszekavam. *Raszikavam.*

Latro, as, avi atum. *Ugatok.* Bellen. Štekam. Lajem. *Lajem*

Lavo, as, avi, atum, autum, et otum. *Mosok, fürdök.* Waschen, baden. Migem. Perem, umivam. *Perem, v. umivam.*

Libo, as, avi, atum. *Megkóstolom, áldozok.* Verkosten, opfern. Obetugem, kostugem. Kusham. *Koshtam.*

Ligo, as, avi, atum. *Kötöm, kötözöm.* Binden. Wažem. Vesem. *Vežem.*

Luctor, aris, atus sum. *Küszködök, harczolok.* Ringen. Zapasim. Borimsze, vojujem. *Borimse.*

2-*dae.* Lateo, es, ui. *Lappangok.* Verborgen liegen. Krigem se, tagim se. Zkrivenszem. *Sakrivensam.*

Libet, uit. *Tetszik.* Es beliebt. Libi se. Raći sze, hoćesze. *Dopadamise.*

Licet, uit. *Szabad.* Es geziemt sich. Slobodno gest. Je szlobodno. *Slobodnoje.*

Liqueo, es. *Meglágyúlok, megolvadok.* Weich werden, zerschmelzen. Rozpośćam. Talimsze. *Topimse.*

Liveo, es. *Megkékülök, irigykedem.* Schwarzblau sein, mißgünstig sein. Zšinali gsem. Olovneszem farbe. *Merk biti.*

Lugeo, es, xi, ctum. *Sirok, gyászolok.* Weinen, trauern. Rmutim se. Tugujem, saloztimsze. *Tugujem.*

3-*tiae.* Lacio, is, lexi, ctum. *ant. Megcsalom, édesgetem* Anlocken, reitzen, betrügen. Klamam. Vabitivmamiti. *Drasim.*

Ledo, is, si, sum. *Megsértem.* Verletzen. Uazim. Rannim. *Ranim, vrasujem.*

Lambo, is, bi. *Nyalok, és nyalom.* Lecken. Ližem. Ližem. *Lisem.*

Lego, is, gi, ctum. *Szedek, olvasok.* Ablesen, lesen. Čitam, zbiram. Shtijem *Ctejem.*

Lingo, is, xi, ctum. *Nyalok.* Schlecken. Ližem. Ližem. *Lisem*

Lino, is, livi, v. lini, litum. *Kedkensm.* Beſtreichen, ſalben. Mázam. Mažem. *Masem.*
Linquo, is, qui, ctum. *Elhagyom.* Laſſen, verlaſſen. Zanechawam. Ostavljam. *Ostavlyam.*
Loquor, eris, cutus sum. *Szólok, beſzélek.* Reden. Mluwim. Govorim. *Govorim.*
Ludo, is, si, sum. *Játſzom, tréfálok.* Spielen. Hragem. Igramse. *Igramsze.*

M. SUBSTANTIVA.

Hic Magister, i. *Mester, Tanitó.* Meiſter. Miſter, Učitel. Naučitely. *Mester navučitel.*
Mas, ris. *Hím, férjfi.* Männchen, Mann. Muž. Samac. *Szamec.*
Miles, tis. *Vitéz, katona.* Soldat. Wogak. Vojnik. *Vojnik.*
Modus, di. *Mód, mértékletesség.* Art, und Weiſe, Mäſſigung. Spuſob, Proſtredek. Način. *Način.*
Mons, tis. *Hegy.* Berg. Wrch, Hora. Berdo. *Breg.*
Mos, ris. *Szokás, mód, életmód.* Gebrauch, Sitten, Lebensart. Običeg. Običai, v. navada. *Navada.*
Haec Machina, nae. *Alkotmány, gép.* Gerüſt, Gebäu. Naſtrog. Pripráwa. Težina, v. slog. v. Stvor za uztezanye. *Velikoća.*
Manus, us. *Kéz.* Hand. Ruka. Ruka. *Ruka.*
Mater, tris. *Anya.* Mutter. Matka. Mati. *Mati.*
Mens, tis. *Ész, értelem.* Vernunft, Sinn. Miſl, Rozum. Pamet. *Pamet.*
Minae, arum. *Fenyegetés.* Drohung. Pohružky. Pritnja. *Grosnye.*
Moles, is. *Nehéz teher, nagy épület.* Schwere Laſt, groſſes Gebäude. Tiž. Težina. *Velika teszina.*
Mola, ae. *Malom.* Mühle. Mlin. Mlin. *Mlin.*
Mora, ae. *Várakozás.* Weile, Verzug. Prodlewáni. Nepristanak v. kasnenje. *Stentanye.*
Mors, tis. *Halál.* Tod. Smrt. Smert. *Szmert.*
Mulier, eris. *Aſſzony.* Weib. Žena. Žena. *Sena.*
Hoc Mare, is. *Tenger.* Meer. More. More. *Morje.*
Membrum, i. *Tag.* Glied. Ud. Članak. *Vud.*

Mendum, di. *Hiba, vétek.* Fehler. Omil. Falinga *Krivnya, pomenykanye.*
Munus, eris. *Ajándék, tiszt.* Gabe, Amt. Dar, Powinnost. Dar. *Cazt, dar.*
Murmur, ris. *Morgás, zörgés, zúgolódás.* Das Murren. Grmot, Zwučeni. Mermlyanye. *Mermranye.*

ADIECTIVA.

Magnus, a, um. *Nagy.* Groß. Welki. Velik. *Velik.*
Malus, a, um. *Roſſz, gonoſz.* Böse, schlimm. Zli. Hman, zločezt. *Zločest.*
Medius, a, um. *Középső.* Mittlere. Prostredni. Szrednyi. *Sridnji.*
Minor, oris. *Kisebbik.* Kleiner. Menſi. Menshi. *Manji.*
Mitis, e. *Szelid.* Mild. Tichi, krotki. Tih, krotek. *Krotak.*
Mollis, e. *Lágy, gyenge.* Weich, zart. Meki. Mehkek. *Mekan.*
Multus, a, um. *Sok.* Viel. Mnóhi. Vnogi. *Mlogi.*
Mundus, a, um. *Tiſzta.* Sauber. Čiſti. Cizt. *Cist.*
Mutilus, a, um. *Csonka, béna.* Verstümmelt. Chromi. Kernyazt, kuyazt. *Kernjat, kljast.*
Mutus, a, um. *Néma.* Stumm. Nemi. Nem. *Nim.*
Mutuus, a, um. *Kölcsönözött, viſzontagvaló.* Geborgt, geliehen, wechselseitig. Wipugčeni, společni. Peszudyem. *Posudgjen.*

ADVERBIA.

Mane. *Reggel.* Früh, Morgen. Rano. Rano. *Rano.*

VERBA.

1-*mae.* Macero, as, avi, atum. *Ásztatom, ſonnyaſztom, lágyítom.* Weich machen, erweichen, einbeitzen Morim trapim. Trpim vu octu. *Kiniti.*
Maculo, as, avi, atum. *Szennyezem, mocskolom.* Besudeln, beflecken. Kalim. Masem. *Merljati.*
Mando, as, avi, atum. *Parancsolok.* Befehlen. Poručam. Zapovedam *Zapovidam.*

Mano, as, avi, atum. *Folyok, szivárkodom.* Fließen, triefen. Tečem. Tećem, curim. *Curim.*

Meditor, aris, atus sum. *Gondolkodom.* Betrachten, sinnen. Rozgimam. Razmishljavam. *Razmishavlyam.*

Meo, as, avi, atum. *Megyek, járok.* Gehen. Gdem. Prećazam. *Prolazim.*

Mercor, aris, atus sum. *Vásárlok.* Kaufen. Kupugem. Tersim. *Tergovati.*

Mico, as, ui. *Csillámlom, tündöklök.* Funkeln, schimmern. Bliſtim ſe. Blizkam. *Bliskam.*

Migro, as, avi, atum. *Hordozkodom, kiköltözöm.* Wandern, auszziehen. Stehugem ſe. Selimsze. *Selimse.*

Miror, aris, atus sum. *Csudálkozom.* Sich verwundern. Diwim ſe. Ćudimsze. *Cudimse.*

Monstro, as, avi, atum. *Mutatom, mutatok.* Zeigen. Ukazugem. Kassem. *Kažem.*

Muto, as, avi, atum. *Változtatom, cserélek.* Aendern. Menim. Menijam. *Minjam.*

2-*dae.* Madeo, des, ui. *Nedvesedem, nedves vagyok.* Naß ſein. Moknem, wlhnem. Mokrem. *Mokarsam.*

Maneo, es, si, sum. *Maradok.* Bleiben. Zuſtawam. Oztajem. *Ostajem.*

Medeor, eris. *Orvoslom, gyógyítom.* Heilen, geſund machen. Hogim, lečim. Vraćim, lićim. *Pomažem, v. lićim.*

Misceo, es, ui, mistum, *et* mixtum. *Elegyítem, savarom, keverem.* Miſchen. Miſam. Misham *Mesham.*

Mereo, es, ui, itum. *Megérdemlem.* Verdienen. Zaſluhugem. Zaslužujem. *Zaszlusujem.*

Moereo, es. *Szomorkodom.* Trauern. Želim. Tugujem. *Tugujemsze.*

Moneo, es, ui, itum. *Intek, intem.* Mahnen. Napominam. Opominjam. *Opominam.*

Mordeo, es, momordi, morsum. *Harapok.* Beiſſen. Hrizem, kuſem. Grizem. *Grizem.*

Moveo, es, vi, tum. *Mozdítok.* Bewegen. Hibam. Gibljem. *Gibljem.*

Mulgeo, es, mulsi, sum. *Fejek.* Melken. Dogim. Doim. *Doim.*

3-tiae. Mergo, is, si, sum. *Elmeritem.* Senken. Topim. Utapljam. *Vtaplyam.*

Meto, is, ssui, ssum. *Aratok.* Erndten. Žnem. Žanjem. *Senyem.*

Mitto, is, si, sum. *Küldök.* Schicken. Posilam. Shaljem. *Shalijem.*

Mungo, is, xi, ctum. *Kiszivom, kifuvom.* Schneitzen, putzen. Smrkamutiram. Usekujem. *Vszekujem.*

4-tae. Metior, iris, mensus sum. *Mérek, megmérem.* Messen. Meram. Mirim. *Merim.*

Mugio, is, ivi, itum. *Bőgök.* Brüllen wie ein Ochs. Ručim. Ricsem. *Mukam, bućim.*

Munio, is, ivi, itum. *Bekeritem.* Befestigen. Obrazugem, ochranugem, pewnim. Tverdim, jacsim. *Tverdim, jaćim.*

ANOMALA.

Memini. *Megemlékezem, emlitem.* Sich errinnern. Pamatugem. Spominjamse. *Pametim.*

N. SUBSTANTIVA.

Hic Nervus, i. *In, inér.* Spannader, oder Nerve. Žila. Žila. *Sila.*

Nodus, i. *Hurok, gomb.* Knoten, Knopf. Uzel. Uro, v. puce. *Vuzel, gumb.*

Haec Navis, is. *Hajó.* Ein Schiff. Lod, Člun. Ladgya. *Ladja.*

Nex, cis. *Halál.* Der Tod. Smrt. Smert. *Szmert.*

Nix, vis. *Hó.* Schnee. Snich. Snig. *Szneg.*

Nox, ctis. *Éj, éjszaka.* Nacht. Noc. Noč. *Noć.*

Nubes, ium. *Felleg, felhő.* Wolken. Oblaki. Oblaci. *Oblaki.*

Nundinae, arum. *Vásár.* Jahrmarkt. Garmarek. Pazar. *Szenyem.*

Nux, cis. *Dió.* Eine Nuß. Orech. Ora. *Oreh.*

ADIECTIVA.

Navus, a, um. *Szorgalmatos.* Emsig. Pilni. Marljiv *Marlyiv.*

Niger, a, um. *Fekete.* Schwarz. Černi. Cern. *Cer.*

ADVERBIA.

Necesse. *Szükség, szükséges.* Nothwendig, nöthig. Potřebné. Potribno. *Potrebno.*

VERBA.

1-*mae.* Narro, as, avi, atum. *Beszélek.* Erzählen. Powídam. Povedam. *Pripovidam.*

Nego, as, avi, atum. *Tagadom.* Läugnen. Zapíram, neuznáwam. Taim. *Taim.*

No, as, avi, atum. *Úszok.* Schwimmen. Plawim. Plavam. *Plivam.*

Nugor, aris, atus sum. *Tréfálok, enyelgek.* Possen treiben, tändeln. Klebetugem. Shalimsze. *Shalimse.*

Numero, as, avi, atum. *Számlálom, megszámlálom.* Zählen. Počítám. Broim. *Broim.*

Nuncio, as, avi, atum. *Hirül adom, üzenem.* Verkünden. Skazugem. Nazvesham. *Navishćujem.*

2-*dae.* Neo, es, evi, etum. *Fonok, varrok.* Spinnen, nähen. Pradém sigem. Prdem. *Predem.*

Niteo, es. *Fénylek.* Glänzen, nett, sauber sein. Swítim se. Szvetimsze. *Svitimse.*

Noceo, es, ui, itum. *Ártok.* Schaden. Škodim. Skodim. *Shkodim.*

3-*tiae.* Nascor, eris, natus sum. *Születem.* Gebohren werden. Narozugem se, rodim se. Rodimsze. *Rodimse.*

Nitor, eris, nixus, *vel* nisus sum. *Igyekezem.* Bemühen, bestreben. Usilugem se. Terszimsze. *Nastoim.*

Nosco, is, vi, notum. *Esmérem.* Kennen. Znám, poznáwám. Poznam. *Poznam.*

Nuo, is, ui, utum. *Akarom, akaratomat jelentem* Winken, deuten. Priwolugem. Potverdyavam. *Potverdjujem.*

4-*tae*. Nutrio, is, ivi, itum. *Táplálom*, *nevelem*. Ernähren. Krmim, chowám. Hranim. *Ranim*.

O. SUBSTANTIVA.

Hic Orbis, is. *Világ*, *kerekség*. Kreis, Kugel. Swet, Okoličnost. Okruglina, Svet. *Okruglina svit*.
Ordo, inis. *Rend*, *ſzer*. Ordnung. Rad, Poradek. Red. *Red*.
Haec Olea, ae. *Olajfa*. Oehlbaum. Oliwowi Strom. Olika. *Olika*.
Opes, um. *Jóſzág*, *gazdagság*. Reichthum. Bohatſtwi. Bogatztvo. *Bogatstvo*.
Opinio, nis. *Vélekedés*. Meinung. Domniwaňi. Stimanye. *Scinjenje*.
Hoc Omen, nis. *Előérzet*. Anzeichen, Vorbedeutung. Znameni budurich Prihoduw. Znamenye. *Slutenje*.
Onus, eris. *Terh*. Laſt. Terha, Težkoſt. Breme. *Brime*.
Opus, eris. *Munka*, *csinálmány*. Werk. Učinek, Skutek. Delo. *Dilo*.
Os, oris. *Száj*. Mund. Uſta, Huba. Vuzta. *Usta*.
Os, ossis. *Csont*. Bein. Koſt. Kozt. *Kost*.

ADIECTIVA.

Obscurus, a, um. *Sötét*, *homályos*. Finſter. Tmawi, zatmeni. Temen. *Tavan*.
Orbus, a, um. *Megfoſztatott*. Beraubt, verwaiſt. Zbaweni. Mentuvan. *Mentovan*.

VERBA.

1-*mae*. Opto, as, avi, atum. *Kivánom*. Wünſchen. Žádám, winſugem. Selim. *Zelim*.
Orno, as, avi, atum. *Felékesítem*. Zieren. Ozdobugem. Kinćim. *Kittim*.
Otior, aris, atus sum. *Hivalkodom*. Müßig gehen. Zahálám. Mangujem. *Bresposlen biti*.

2-*dae*. Oleo, es, evi. *Növök*. Wachsen. Rostem. Raztem *Rastem*.

Oleo, es, ui, itum. *Szagos vagyok*, *szagoskodom*. Riechen. Wonim. Dishim. *Mirishim*.

3-*tiae*. Obliviscor, eris, tus sum. *Elfelejtem*. Vergessen. Zapōminám. Zablyujem. *Zaboravim*.

4-*tae*. Orior, iris, tus sum. *Eredek*. Aufgehen, entspringen. Powstawam, wichazam. Izhadyam. *Izilazim*.

DEFECTIVA.

Odi. *Gyűlölöm*. Hassen. Nenawidim. Odurjavam *Odurivam*.

P. SUBSTANTIVA.

Hic Pater, tris. *Atya*, *Apa*. Vater. Tatik, Otec. Otacz. *Otac*.

Pavor, oris. *Felelem*. Zittern. Obawani, Strach, Treseni. Ztrać. *Strah*.

Penus, us. *Eleség*. Vorrath. Strowa, Zasobeni. Vszakhrane potrebna. *Rana potribna v. Zaira*.

Pes, dis. *Láb*. Fuß. Noha. Noga. *Noga*.

Piscis, is. *Hal*. Fisch. Riba. Riba. *Riba*.

Populus, i. *Nép*, *község*. Volk. Lid, Obec. Lyudztvo. *Puk*.

Pullus, i. *Fiacskája akármi baromnak*. Ein junges Thierlein. Mladi Plod. Pisće. *Pile*.

Haec Pars, tis. *Rész*. Theil. Stranka, Častka. Ztran, del. *Strana*.

Pecus, dis. f. oris, n. *Barom*. Vieh. Howado. Sivinće, goveda. *Zivinće*.

Pestis, is. *Döghalál*, *veszedelem*. Pest, Seuche, Unglück. Morowa Rana. Kuga. *Kuga*.

Plebs, bis. *Köznép*. Pöbel. Obec. Puk. *Puk*.

Pluma, ae. *Tollacska*, *penna*. Feder. Pero. Pavulicza iz perja. *Pero*.

Poena, ae. *Büntetés*. Strafe. Pokuta. Kastiga. *Pedepsa*.

Praeda, ae. *Martalék, ragadomány*. Raub. Lupež. Dobitek szilni. *Dobitak*.
Hoc Periculum, i. *Veszedelem*. Gefahr. Nebezpečenstwi. Pogibel. *Pogibelj*.
Pondo, indecl. *Font*. Pfund. Funt. Libríca. *Vaga v. mirrá*.
Pignus, oris. *Zálog*. Pfand. Zaloh. Zalog, zado v. *Zalog*.
Pretium, ii. *Valaminek ára*. Preis. Cena, Plat. Cena, vrednozt. *Cina*.
Probrum, i. *Gyalázat*. Schande. Potupa, Hanba. Szramota. *Sramota*.

ADIECTIVA.

Par, is. *Pár, hasonló, egyező*. Gleich. Rowni-stegni. Jednak. *Jednak*.
Parvus, a, um. *Kicsiny, kis*. Klein. Mali. Mal. *Malen*.
Peritus, a, um. *Tudós, jártas, tapasztalt*. Erfahren. Zbehli, skuseni. Vučen. *Učen*.
Piger, a, um. *Rest, lusta*. Faul. Leniwi. Len. *Lin*.
Pius, a, um. *Istenfélő, ájtatos*. Fromm. Pobožni. Pobosen. *Pobožan*.
Planus, a, um. *Sik, egyenes*. Flach, eben. Rowni, hladki. Raven. *Ravan*.
Potis, e. (ant.) *Ható*. Mächtig. Možni. Moguć. *Mogućan*.
Pravus, a, um. *Egyenetlen, gonosz*. Ungleich, böse. Nerowni, bezbožni. Zpaćen, neraven. *Opak*.
Prior, oris. *Előbbeni, első*. Fordere. Predni. Pervesni. *Pervi*.
Prosper, a, um. *Szerencsés, boldog*. Glücklich. Ščastliwi. Szrećan. *Srićan*.
Pulcher, a, um. *Szép*. Schön. Pekni. Lep. *Lip*.
Purus, a, um. *Tiszta*. Rein. Čisti. Cizt. *Cist*.

ADVERBIA.

Post. *Azutánn utánn* Nach. Potom. Zatem, potlam. *Potlam*

Prope. *Közel, mellett.* Nahe. Pri, blízko. Blizu, blizo. *Blizu.*

VERBA.

1-*mae.* Palpo, as, avi, atum. *Tapogatom.* Greifen, betasten. Chmatám. Tiplyem, pipam. *Pipam.*

Paro, as, avi, atum. *Készitek.* Bereiten. Chistám. Pripravlyam. *Pripravljam.*

Patro, as, avi atum. *Cselekszem.* Thun, ausüben. Páchám. Cinim. *Cinim.*

Pecco, as, avi, atum. *Vétkezem.* Sündigen. Hřesim, winnim. Greshim. *Grishim.*

Pello, as, (idem ac alloquor, ant.) *Nevezem, szollitom.* Reden. Mluwim. Zovem. *Zovem, tiram.*

Penetro, as, avi, atum. *Béhatok.* Durchdringen. Pronikam, prorazugem. Prebiam. *Probiam v. dokućim.*

Pilo, as, avi, atum, *ant. Megszőrösödöm.* Verwachsen. Zarostám. Spilum, jemlem, robim. *Robim.*

Plico, as, plicui, (plicitum). *Ránczolom, föltozom.* Falten, flicken. Plátam. Kerpam. *Kerpam.*

Ploro, as, avi, atum. *Siránkozom.* Flehen. Oplakáwam, kwilim. Plaćem. *Plaćem.*

Porto, as, avi, atum. *Hordozom, viselem.* Tragen. Nosim. Noszim. *Nosim.*

Poto, as, avi, atum. *Mohón iszom.* Saufen. Napágam. Vnogo pijem. *Piem.*

Praelior, aris, atus sum. *Csatázom, harczolok.* Schlacht liefern. Bogugem. Vojuem. *Vojujem.*

Precor, aris, atus sum. *Kérem, kivánom, könyörgök.* Bitten, wünschen. Winsugem, pitam. Proszim. *Molim.*

Privo, as, avi, atum. *Megfosztom.* Berauben. Zbanugem. Mentujem. *Mentujem.*

Procor, aris, atus sum. *Hizelkedem.* Werben, buhlen. Prilaskawugem. Sznubım, mamim *Prosim.*

Puto, as, avi, atum. *Vélem, nyesem.* Meinen, 2-*do* Abschneiden. Mislim. 2-*do.* Klenim, osekáwám. Stimam, obrezavam. *Mislim v. obrizavam.*

2-*dae*. Palleo, es, ui. *Holt ſzínre változok, sáppadok*. Erbleichen. Blednem. Blednem. *Blidim*.
Pareo, es, ui, itum. *Szótfogadok*. Folgen, gehorchen. Posluchám. Ovdeszem. *Slushan, pokoransam*.
Pateo, es, ui. *Megnyílok, nyilván vagyok*. Offen stehen. Zgewni gsem. Odpertszem. *Otvoren*.
Pendeo, es, pependi, pensum. *Függök*. Hängen. Wisim. Viszim. *Visim*.
Placeo, es, ui, itum. *Tetſzem, kellek, kedves vagyok*. Gefallen. Líbim se. Dopadamsze. *Dopadamse*.
Pleo, es, evi, etum. (ant.) *Töltöm*. Füllen. Plnim. Punim. *Punim*.
Prandeo, es, di, pransum. *Ebédlek*. Mittagmahlen. Obedugem. Obedujem. *Rucsam*.
Pudet, puduit. *Szégyenlem*. Sich schämen. Hanbim se. Szramujemsze. *Stidimse*.
Puteo, es. *Büdös vagyok*. Stinken. Hnigem, smrdim. Szmrdim. *Smerdim*.
3-*tiae*. Pango, is, pepigi, pactum. *Öſzveſoglalom*. Einschlagen. Wtikam, zalozugem. Zabiam. *Zabiam*.
Pando, is, di, pansum. *Kiterjeſztem*. Oeffnen. Otwiram, rozlučugem. Odpiram. *Otvoram*.
Parco, is, peperci, (parsi, parsum.) *Megbocsátok kedvezek, kimélem*. Vergeben, schonen, sparen. Odpuſčam, sporim. Oprasćam. *Oprashćam*.
Pario, ris, peperi, partum, paritum. *Szülök*. Gebähren. Rodim. Rodim. *Rodim*.
Pasco, is, vi, atum. *Legelek*. Weiden. Paſem. Paszem. *Pasem*.
Patior, eris, passus sum. *Tűrök, ſzenvedek*. Leiden. Trpim, znáſam. Trpim. *Terpim*.
Pecto, is, pexui, pexi, pexum. *Fésülöm*. Kämmen. Čeſſem. Ceshem. *Ceshljam*.
Pello, is, pepuli, pulsum. *Űzöm, kergetem*. Treiben. Zenem. Tiram, gonim. *Tiram*.

3-*tiae.* Pendo, is, pendi, pensum. *Fizetek.* Entrichten. 2-*do.* Ueberlegen. Odložugem. 2-*do.* Odwažugem. Vasem, plaćam. 2-*do Promatram.*

Peto, is, ivi, itum. *Kérek, könyörgök.* Begehren, bitten. Prosím. Proszim. *Ishčem.*

Pinso, is, pinsui, pistum, (pinsitum). *Sütök.* Backen. Pečem. Meszim. *Pečem.*

Pingo, is, xi, ctum. *Képet irok, festek.* Mahlen. Malugem. Malam. *Maljam.*

Plaudo, is, si, sum. *Örülök, tapsolok.* Frohlocken. Radugem se. Zrukami plezkam. *Pleshčem.*

Plecto, is, plexui, plexum. *Öszvefonom, büntetem.* Flechten. 2-*do.* Strafen. Pletem. 2-*do.* Trescem. Kastigam. *Pedepsajem.*

Pluo, is, ui. *Esőzöm;* pluit. *Esik (az eső.)* Regnen. Pršim, padám. Desgyim. *Kisha pada.*

Pono, is, sui, situm. *Teſzek.* Setzen, legen. Sazim, kladém. Postavlam. *Poztavlyam.*

Posco, is, poposci. *Megkivánom.* Begehren. Žádám. Proszim. *Molim.*

Prehendo, is, di, sum. *Megfogom.* Fassen, ergreifen. Zachitugem. Popadam. *Popadam.*

Premo, is, pressi, pressum. *Nyomom, szoritom.* Drücken. Stiskam. Tiskam. *Tiskam v. Tishćim.*

Promo, is, si, tum. *Előveszem, előhozom.* Hervornehmen. Widawam, prednasam. Van vadim. *Vadim.*

Pungo, is, pupugi (punxi) punctum. *Szúrom.* Stechen. Pichame Pikam, bodem. *Bodem.*

4-*tae.* Polio, is, ivi, itum. *Megtisztitom, simitom.* Glatt machen. Hladim. Gladim. *Gladim.*

Q. VERBA.

3 *tiae.* Quaero, is, ivi, itum. *Keresem, kérdem.* Suchen. Hledam. Pitam, ishćem. *Pitam v. tražim.*

Quatio, is, quassi, quassum. *Ütöm, verem.* Schlagen. Tresem se. Treszem *Tresem.*

Queror, eris, questus sum. *Panaszolkodom.* Klagen. Palugem. Tusimsze. *Tužimse.*

Quiesco, is, evi, etum. *Nyugszom.* Ruhen. Odpočj-wam. Poćivam. *Požívam.*

R. SUBSTANTIVA.

Hic Radius, ii. *Fény, súgár.* Strahl. Paprſlek. Trak. *Zraka v. Trak.*
Remus, i. *Evező lapát.* Ruder. Weſlo. Veszlo. *Veslo.*
Rivus, i. *Patak.* Bach. Potok. Potok. *Potok.*
Ros, ris. *Harmat.* Thau. Roſa. Rosza. *Rosa.*
Ructus, us. *Böfögés.* Das Grölzen. Rihání, Rrkání. Zrigavanye. *Rigáne.*
Haec Rabies, ei. *Ádázat, düh.* Wuth, Grimm. Wztekloſt. Zteklina peszja. *Bisnost.*
Radix, icis. *Gyökér.* Wurzel. Koren. Koren. *Koren.*
Res, ei. *Dolog.* Sache. Wec. Dugovanye. *Stvar.*
Rima, ae. *Hasadék.* Spalte, Klumpen. Śterbina. Skulya. *Pukotina.*
Rixa, ae. *Veſzekedés.* Zank. Zwada. Szvada. *Svadnja, kavga.*
Rota, ae. *Kerék.* Rad. Polo. Kolo. *Koleso.*
Ruga, ae. *Sömörgözés, ráncz.* Runzel. Wráſka. Zguga. *Srozanje.*
Hoc Rete, is. *Háló.* Netz. Sit. Mresa. *Mriža.*
Robur, oris. *Erő.* Stärke. Moc, Sila. Jakozt. *Jakost.*

ADIECTIVA.

Raucus, a, um. *Rekedt, rekedező.* Haiſer. Zachrípnutí, chraplawí. Hrebav. *Promuko.*
Ruber, ra, rum. *Piros, veres.* Roth. Čerweni. Cerlen. *Cerven.*
Rudis, e. *Tudatlan, bardolatlan.* Unwiſſend, grob. Nerozumni, hlupi. Tup. *Tup.*

VERBA.

1-*mae.* Rito, as, avi, atum. *ant. Ingerlem.* Reizen. Podzbuzugem. Drasim. *Bunim.*
Rogo, as, avi, atum. *Kérdem, kérem.* Fragen, bitten. Proſim, pitam. Proszim. *Molim.*

2-*dae*. Rideo, es, si, sum. *Nevetek*. Lachen. Smegem, ſe. Szmejemsze. *Smiemse*.

Rigeo, es, ui. *Megmerevedem*, *hideg vagyok*. Erſtarren. Kehnem. Kepenim. *Odervenim*.

3-*tiae*. Rado, is, si, sum. *Megvakarom*, *nyírem*. Schaben, ſcheeren. Struhám, drbám. Ztrusem. *Stružem*.

Rapio, is, ui, ptum. *Elragadom*, *elkapom*. Wegnehmen. Na Silu uchitim, wibiram. Szilum jemlyem. *Otimam*.

Rego, is, xi, ctum. *Igazgatom*. Regieren, herrſchen. Ridim. Ravnam. *Ravnam*.

Repo, is, psi, ptum. *Csúſzok*, *máſzok*. Kriechen. Plaziti ſe. Gmazim. *Plázim*.

Rodo, is, si, sum. *Rágom*. Nagen. Hrizem. | Glodyem. *Glogjem*.

Rumpo, is, rupi, ruptum. *Szaggatom*, *ſzegem*. Brechen, zerreiſſen. Trhám. Tergam, lamlyem. *Tergam*.

Ruo, is, ui, uitum. *Rohanok*, *esem*. Fallen. Padám. Rushimsze, padam. *Rushim*.

I. SUBSTANTIVA.

Hic Sal, is. *Só*. Salz. Sol. Szol. *Sól*.

Sanguis, nis. *Vér*. Blut. Krew. Kerv. *Kerv*.

Sibilus, i. *Süvöltés*. Das Pfeiffen. Sipeni. Pszik, szik. *Cićanje*, *piskanje*.

Sinus, us. *Kebel*. Schooß. Niadrá. Nadra, narućaj.

Socius, ii. *Társ*. Geſell. Towaris. Tovarush, drug. *Pajdash*.

Somnus, i. *Álom*. Schlaf. Sen. Szeny. *Sann*.

Stomachus, i. *Gyomor*. Magen. Žaludet. Seludecz. *Zeludác*.

Stimulus, i. *Öſztön*. Trieb. Oſten, Bodec. Podbod. *Podbod*.

Sulcus, i. *Barázda*. Furche. Sozwár, Brázda. Brazda. *Brazda*.

Susurrus, i. *Suttogás*, *csörgés*. Geräuſch, Geliſpel. Šeptáni. Shum. *Shúm*.

Haec Salus, utis. *Élet, üdvösség*. Heil. Spaseni, Zdrawi. Zdravja. *Zdravlie*.
Sepes, is. *Sövény*. Zaun. Plot. Plot. *Plot*.
Sera, ae. *Lakat*. Schloß. Zámek, Haspra. Klyučenicza. *Cilit. v brava*.
Sitis, is. *Szomjúság*. Durst. Žižen. Sedya. *Žegja*.
Sordes, ium. *Szenny, mocsok*. Unflath. Smeti, Neráð. Szmrad. *Smrad*.
Sors, tis. *Szerencse*. Loos, Glück. Los, Prihoda. Szreća, prigod. *Dogadgjaj, v. srića*.
Stilla, ae. *Csep*. Tropfen. Kapka. Kaplya. *Kaplja*.
Stips, is. *Alamisna*. Gesammeltes Geld. Almužná, Boži Penis. Peneza daća vbogem. *Zadužbina*.
Stipes, itis. *Karó, tőke*. Stock. Pni, Parez. Terćek. *Panj, trup*.
Hoc Saxum, i. *Kőszikla* Felsen. Kamen. Velik kamen. *Pećina*.
Scelus, eris. *Szemtelen gonoszság*. Laster. Nešlechetnost. Zloćinztvo velik . *Zloćinstvo*.
Scruta, orum. *Régi viselt eszköz*. Altes Gerümpel. Staré Weci. Vszakojećka ztarina na prodajudana. *Odertina, smet*.
Sidus, eris. *Csillagzat*. Gestirn. Hwezdnatost. Zvezda. *Zvizda*.
Signum, i. *Jel, jegy*. Zeichen. Znameni. Znamenye. *Zlamenje*.

ADIECTIVA.

Sacer, a, um. *Szent*. Heilig. Swati, poswatni. Szevet. *Svet*.
Saevus, a, um. *Kegyetlen*. Grausam. Ukrutni, zuriwi. Nemiloztiv. *Nemilostivan*.
Senex, is. *Vén, öreg*. Alt. Stari. Ztar. *Star*.
Serenus, a, um. *Világos, tiszta*. Heiter. Gasni. Veder. *Vedar v. bistar*.
Severus, a, um. *Szoros fenyitékű, kegyetlen*. Streng. Ostri, ukrutni, prisni. Oster, *Oshtar*.
Singulus, a, um. *Minden, külön külön*. Jeder besonders. Gedenkaždi. Vszaki zoszeb. *Svaki posebi*.

Solicitus, a, um. *Búslakodó, szorgalmatos.* Sorgfältig. Pečliwi. Zkerbliv. *Brižljiv.*
Solidus, a, um. *Erős, sürü.* Fest. Pewni, tuhi, twrdi. Ćverzt. *Cverst.*
Solus, a, um. *Egyedül, önnön maga.* Allein. Sam, sami. Szam. *Sam.*
Suavis, e. *Edes, kedves.* Lieblich, annehmlich. Lahodni, libezni. Szladek. *Sladak.*
Surdus, a, um. *Siket.* Taub. Hluchi. Vudogen, gluh. *Gluh.*

ADVERBIA.

Simul. *Együtt, egyszer'smind.* Zugleich. Spoln. Zkup z jedno. *Zajedno.*
Super. *Rajta, felette.* Ueber. Na, nad. Zverhu. *Sverhu.*

VERBA.

1-*mae.* Saucio, as, are. *Megsebesitem.* Verwunden. Ranim. Ranim. *Rannim.*
Servo, as, avi, atum. *Tartom, megtartom.* Halten. Zachowáwam. Ćuvam. *Ćuvam.*
Sicco, as, avi, atum. *Száritom, szárasztom, aszalom.* Trocknen. Sušim. Szushim. *Sushim.*
Sipo, as, avi, atum, ant. *Elhintem.* Streuen. Trusim. Prudim, szipam. *Sipam.*
Solor, aris, atus sum. *Vigasztalom, biztatom.* Trösten. Tešim se. Veszelim. *Tishim illi veselim.*
Sono, as, ui, itum. *Zengek, hangzok.* Klingen, tönen. Znim, zwučim. Glaszim, svonim. *Zvonim.*
Spero, as, avi, atum. *Reménylek.* Hoffen. Duffam. Uffamsze. *Uffamse.*
Spiro, as, avi, atum. *Lehellek, élek.* Athmen, leben. Dichám, žigem. Dishem. *Dishem.*
Spolio, as, avi, atum. *Megfosztom.* Berauben. Lupim. Razbijam. *Razbiam.*
Stigo, as, avi, atum. *ant. Izgatom.* Treiben. Ponukam. Bodem. *Nagovaram.*

Stino, as, avi, atum. *ant. Elintézem.* Vornehmen. Uminugem. Naredgyujem. *Naredgjujem.*

Stipo, as, avi, atum. *Bedugom, berekesztem.* Strafen, vermachen. Ob kličugem. Obztiram. *Okružiti.*

Stipulor, aris, atus sum. *Fogadok, egyezek.* Verheissen, zusagen, lassen. Zakladam. Pogadyamsze napravde. *Ugovoriti v. zavezati.*

Sto, as, steti, statum. *Állok,* Stehen. Stogim. Ztoim. *Stoim.*

Sudo, as, avi, atum. *Izzadok.* Schwitzen. Potim se. Potimsze. *Znoimse.*

2-*dae.* Scateo, es, ui. *Buzgok, kifolyok.* Hervorquellen. Pregstim se. Zviram, izviram.

Sedeo, es, di, ssum. *Ülök.* Sitzen. Sedim. Szedim. *Sidim.*

Sileo, es, ui. *Hallgatok.* Schweigen. Mlčim. Mućim. *Shutim.*

Soleo, es, solitus sum. *Szokok.* Pflegen. Običeg mam. Navadanszem. *Obićajem.*

Sorbeo, es, bui. *Szörcsölöm, hörpölöm.* Schlürpfen. Strebem. Szreć em. *Serćem.*

Splendeo, es, ui. *Fénylem, tündöklöm.* Schimmern. Switim se. Szvetimsze. *Svitimse.*

Spondeo, es, spopondi, sum. *Igérem, fogadom.* Geloben, verheissen. Dobrowolne slibugem. Obećem. *Obećajem.*

Squale, es, ui. *Mocskos, piszkos, szennyes vagyok.* Unfläthig sein. Nečisti gsem. Szmradenszem. *Smradansam.*

Studeo, es, ui. *Tanulok, igyekezem.* Sich befleißen. Učim se, usilugem se. Vućimsze terszimsze. *Ućimse v. naćtim.*

Stupeo, es, ui. *Csudálkozom, bámúlok.* Erstarrt sein. Diwim, lakam se. Oszapnujem. *Zablesnutise.*

Suadeo, es, si, sum. *Javallom, tanácsolom.* Bereden, anrathen. Radim. Nagovarjam. *Nagovaram.*

3-*tiae.* Sapio, is, ui. *Izt érzek, izű vagyok.* Schmecken. Pozumim, smakugem. Tećenszem, muderjeszem. *Tećenszem.*

Scabo, bis, bi. *Vakarom*, *rühelődöm*. Schaben, kratzen. Škrabem, drbem. Ćeshem, draplyem. *Ceshem*, *derpam*.

Scalpo, is, si, scalptum. *Metszem*, *kivájom*. Ausstech n, ausschneiden. Wiſkrabugem, dlabám. Zrezavam. *Izrizavam*.

Scando, is, di, sum. *Hágok*, *felhágok*. Steigen. Wkračugem. Gore idem. *Uzlziti*

Scindo, is, di, scissum. *Metszem*, *szelem*, *hasitom*. Schneiden. Režem, krágim. Resem. *Rižem*.

Scribo, is, psi, ptum. *Irok*. Schreiben. Piſem. Pishem. *Pishem*.

Sequor, eris, secutus sum. *Követem*. Folgen. Naſledugem. Nazledujem. *Naslidujem*.

Sero, is, sevi, atum. *Vetek*, *plántálok*, *ültetek* Säen, in eine Reihe setzen, pflanzen. Segem, w Porádnoſt ſázim, ridim. Szejem, na red ztavim. *Sijem*, *na red mećem*.

Serpo, is, psi, ptum. *Csúſzok*, *máſzok*. Kriechen. Wlečem, táhnem ſe. Puzim, gnazim. *Puzim*.

Sino, is, ivi, tum. *Hagyom*. Laſſen. Nechávam. Pusćam. *Pusham*.

Solvo, is, vi, utum. *Fizetek*, *mególdom*. Zahlen, lösen. Platim, rozwazugem. Odvezam, plaćam. *Odvezujem v. placsam*.

Spargo, is, si, sum. *Elhintem*. Streuen. Rozſipáwam, roſiwam. Sziplyem. *Rasippam*.

Spicio, is, exi, ctum, *ant*. (*Video*) *Nézek*. Sehen. Hledim. Vidim. *Vidim*.

Sperno, is, sprevi, spretum. *Megutálom*, *megvetem*. Verachten. Zapowrhám. Za nikaj dersim. *Za nishta deržim*, *v. zanemariti v. zapustiti*.

Spuo, is, ui. *Pökök*, *pököm*. Speien. Plugem. Plyujem. *Pljujem*.

Sterno, is, stravi, stratum. *Levetem*, *leteritem*. Streuen, oder zu Boden werfen. Poſtilam, ſhazugem. Preztiram. *Sterem*.

Stinguo, is, xi, ctum, *ant*. *Elóltom*. Löschen. Haſim. Gaszim. *Ternem*.

Strepo, is, ui, itum. *Zörgök, zörgetek.* Rauschen. Chrestim, ſuſtim. Ropočem. *Dertati.*

Stringo, is, xi, ctum. *Szoritom, öſzveszoritom.* Zuſammen klemmen, hart anziehen. Stiſkám. Ztisčem. *Stishčem.*

Struo, is, xi, ctum. *Épitek, rakok.* Aufeinander ſetzen, bauen. Stawim, budugem. Delam, slasem. *Dilam v slažem.*

Suesco, is, suevi. *Szokom, megſzokom.* Gewöhnen. Zwikám. Viknem, navadimsze. *Obiknem.*

Sugo, is, xi, suctum. *Szopok, ſzivok.* Saugen. Cecám. Szehnem, cecam. *Sisam.*

Sumo, is, si, tum. *Veszem.* Nehmen. Berem. Jemlyem. *Uzimam.*

Suo, is, ui, utum. *Varrok, foldozok.* Nähen, flicken. Šigem Shivam.. *Shiem.*

Surgo, is, surrexi, ctum. *Felkelek.* Aufſtehen, Wſtáwam. Ztajemsze. *Ustajem.*

4-*tae.* Sagio, is, ivi, itum. *ant. Hamar éſzre veſzem.* Wahrnehmen. Citim, wonim. Zadilhavam, zapazujem. *Dositise v. mudrovishtiti.*

Salio, is, ivi, ui, saltum. *Szököm, ugrom.* Springen. Skáčem. Zkačem. *Skačem.*

Sancio, is, sancivi, sanxi, sancitum, sanctum. *Végezem, rendelem.* Beſchließen, verordnen. Uſtanowugem. Dokančam. *Odlučiti.*

Sarcio, is, sarsi, sartum. *Megjobbitom, fóldozok.* Ausbeſſern, flicken. Poprawugem. Kerpam popravlyam. *Kerpam.*

Scio, is, ivi, itum. *Tudom, értem.* Wiſſen, verſtehen. Wim, rozumim. Znam. *Znam.*

Sentio, is, si, sum. *Érzem, éſzreveſzem, tapasztalom.* Fühlen, merken, empfinden. Citim. Cutim. *Cutim.*

Sepelio, is, ivi, ultum. *Eltemetem.* Begraben. Pochowawam. Pokapam. *Ukapam.*

ANOMALA.

Sum, es, est. *Vagyok.* Sein. Gſem. Jeszem. *Jesam:*

T. SUBSTANTIVA.

Hic Terminus, i. *Vég, czél, határ.* Ziel, Ende, Grenze. Konec, Cil. Meja, konesz, kraj. *Megja v. Kraj.*

Testis, is. *Bizonyság, tanú.* Beweis, Zeuge. Swedek. Svedok. *Svidok.*

Triumphus, i. *Győzedelem.* Triumph, Sieg. Sláwa, Radost, Witezstwi. Veszelye za obladanyem. *Slavnodićni ulazak.*

Truncus, i. *Tőke, törzsök, derék.* Stamm, Stock, Rumpf. Spalek, Pakez, Klát. Peny. *Panj.*

Tubus, i. *Cső, vízcső.* Röhre, Wasserröhre. Truba, Žlab, Ciwka. Cev. *Civ.*

Haec Tabes, is. *Elaszás, fonnyadás, epedés.* Schwindsucht, Verwesung. Suchotini, Hnilost. Gnisenye. *Trulost.*

Tabula, ae. *Tábla.* Tafel. Tabula, Prkno, Deska. Dezka, lizt. *Daska.*

Tenebrae, arum. *Setétség, homály.* Finsterniß, Dunkelheit. Tmi. Tmica. *Mrak.*

Tribus, us. *Osztály, nemzetség.* Abtheilung, Geschlecht. Treti, Dil. Ceh. *Cih.*

Tricae, arum. *Viszálkodás, szövevény.* Hinderniß, verwirrte Sachen. Zwada, Smeti. Zapletki. *Shale v. svadnje.*

Turba, ae. *Sereg, háborgás.* Menge, Tumult. Mnozstwi, Zastup. Vnosina. *Mložina.*

Hoc Templum, i. *Templom, szentegyház.* Kirche, Tempel. Kostel. Cirkva. *Cerkva.*

Tempus, oris. *Idő.* Zeit. Čas. Vreme. *Vrime.*

Tergum, i. *Hát.* Rücken. Hrbet, Zada. Herbet, zada. *Legja.*

ADIECTIVA.

Tardus, a, um. *Késő, lassú.* Spät, langsam. Wáhami, neskori, meskawi. Keszen *Kasan.*

Tranquillus, a, um. *Csendes, békességes.* Ruhig, friedsam. Tichi, pokogni. Tih miroven. *Miran.*

Tristis, e. *Szomorú.* Traurig. Smutni. Turoben, salozten. *Zalostan.*

Trux, cis. *Kegyetlen*, *szörnyű*. Gräulich, grausam. Ukrutni. Ztrashen, nemil. *Nemilo v. smerknut'*

Turpis, e. *Rút*, *gyalázatos*. Häßlich, schändlich. Mrzſki, ſkaredni. Gerd. *Ružan*.

ADVERBIA.

Temere. *Vakmerőn*. Verwegen, dreiſt. Nepówažne darmo. Nerazlosno, nerazumno. *Nerasložno*

VERBA.

1-*mae*. Tamino, as, avi, atum, *ant. Mocskolom*. Verunreinigen. Poſkwenugem. Szmredim. *Smradim'*

Tempero, as, avi, atum. *ant. Mérséklem*. Mäßigen. W Mirnoſti mám, zdržugem ſe. Mertukum. sivem. *Sustegnuti v. ukroćat*.

Titubo, as, avi, atum. *Tántorgok*, *habzok*. Taumeln, wanken. Motám ſe. Popikavamsze. *Teturat*.

Tono, as, ui, itum. *Dörgök*. Donnern. Hrmim. Germim. *Germim*.

2-*dae*. Taceo, es, cui, citum. *Hallgatok*. Schweigen. Mlčim. Mućim. *Shutim*.

Taedet, taeduit. *Unatkozom*. Ueberdrüſſig ſein. Unowani gſem, ſtegſká ſe. Vegyasze. *Nemilimise v. nećemise*.

Teneo, es, ui, tentum. *Tartom*, *birom*. Halten, beſitzen. Držim. Dersim. *Deržim*.

Tepeo, es, ui. *Lágy meleg vagyok*, *enyhülök*. Lau, gelind werden. Chladnem, wlažnim. Mlačenszem. *Mlaksam*.

Terreo, es, ui, itum. *Ijesztem*. Erſchrecken. Straſim. Ztreshim. *Strashim*.

Timeo, es, ui. *Félek*. Fürchten. Bogim ſe. Boimsze. *Boimse*.

Tondeo, tondes, totondi, tonsum. *Nyirem*, *beretválom*. Scheeren, barbieren. Holim. Brijem. *Brijem*.

Torpeo, es, ui. *Lankadok*, *meredek*. Matt werden, erſtarren. Zkrehnugem, zhradnugem. Lenimsze. *Linimse*.

Torqueo, es, torsi, tortum. *Tekerem*, *kinzom*. Drehen, peinigen. Točim, trapím.

Torreo, es, ui, tostum. *Sütöm*, *aszalom*. Dürren, rösten. Suſim. Prasim, szushim. *Sushim*, *peržim*.

Tueor, eris, tuitus sum. *Oltalmazom*, *nézem*. Vertheidigen, anſehn. Patrím. Gledim, branim. *Branim*.

Tumeo, es, ui. *Feldagadok*. Geſchwollen ſein. Puchnem. Otećem, naduhavamsze. *Otićem*

3-*tiae*. Tango, is, tetigi, tactum. *Megilletem*, *megérintem*. Angreifen, berühren. Dotikam ſe. Tikamsze, tićemsze. *Doticam*.

Tego, is, xi, ctum. *Takarom*, *fedem*. Decken. Zakriwam. Pokrivam. *Pokrivam*.

Tendo, is, tetendi, tensum. *Terjeſztem*, *feſzitem*. Spannen, ſtrecken. Natahugem. Napinyam, pretesem. *Nanjam*.

Tergo, is, si, sum. *Törlöm*. Abwiſchen. Utiram Brishem. *Tarem*.

Tero, is, trivi, tritum. *Megtöröm*, *koptatom*. Reiben, zerſtoſſen. Trem. Terem. *Ribam*.

Texo, is, xui, xtum. *Szövök*, *kötök*. Weben, ſtricken. Tkam. Tkem, pletem. *Tkam*.

Tingo, is, xi, ctum. *Mártok*, *festek*. Eintauchen, färben. Močim, barwim. Moćim, farbam. *Umaćem*.

Tollo, is, sustuli, sublatum. *Felemelem*, *felveſzem*. Aufheben. Podzwihugem. Podigavam. *Jamiti*, *v. dižem*.

Traho, is, xi, ctum. *Vonzom*, *húzom*. Ziehen. Tahnem. Vlećem. *Vućem*.

Tremo, is, ui. *Reszkedek*. Zittern. Treſem. Treszemsze. *Tresemse*.

Trudo, is, si, sum. *Tolyom*, *taſzitom*. Stoſſen. Tlačim, ſtrkam. Rivam. *Turam*.

Tundo, is, tutudi, sum. *Verem*, *ütöm*. Klopfen, ſchlagen. Tlučem, bigem. Tućem. *Tučem*.

4-*tae*. Tinnio, is, ivi, itum. *Csengek*, *pengek*. Klingen. Znim. Zvenćim. *Zvecim*.

V. SUBSTANTIVA.

Hic Vallus, i. *Palánk, karó.* Ein Pfahl. Nápis, Sance, Basta. Prostoc. *Proshtac.*
Vapor, is. *Gőz, pára.* Dampf. Para. Szapa. *Slap.*
Varus, i. *Horgas lábú.* Krummfüssig. Kriwonohi, nezbedni. Shepavec. *Shepav v. krivonog.*
Vas, dis. *Kezes.* Bürge. Porukownik. Poruk. *Poruk.*
Ventus, i. *Szél.* Wind. Wetter. Veter. *Vittar.*
Vicus, i. *Falú, útsza.* Dorf, Gasse. Dedina, Welnice. Ulice. Vulicza. *Sello v. sokak.*
Haec Vespera, ae. *Estve.* Abend. Wečer. Većer, *Većer*
Vestis, is. *Ruha.* Kleid. Šati. Halya. *Haljina*
Via, ae. *Út.* Weg. Cesta. Put. *Put.*
Vices, ium. *Hely, helyett, változás, viszontagság.* Stelle, Ort, anstatt, Veränderung. Promena, Nesteſti. Na mezto. *Na miztu.*
Vis, is. *Erő, erősség.* Kraft. Móc, Sila. Szila. *Silla.*
Umbra, ae. *Árnyék.* Schatten. Stin, Chládek. Szenca. *Sinna.*
Unda, ae. *Víz, vízhab.* Wasser, Wasserwelle. Wlni, Woda. Voda. *Voda.*
Urbs, urbis. *Kerített város.* Stadt. Ohradené Mesto. Varash. *Varosh.*
Hoc Vas, sis. *Edény, hordó.* Geschirr, Gefäß. Nádoba, Bečka. Poszuda. *Possuda.*
Venenum, i. *Méreg.* Gift. Jed. Ćemer. *Otrova.*
Verbum, i. *Szó, ige.* Wort. Slowo. Reć. *Rič.*
Vinum, i. *Bor.* Wein. Wino. Vino. *Vino.*
Vitium, ii. *Vétek, gáncs.* Fehler, Mangel. Wada, Nedostatek. Greh. *Falinga.*
Ulcus, eris. *Fekély.* Geschwür. Wred, Nežit. Mozol. *Cir.*
Vulgus, i. *Köznép, község.* Pöbel. Obecni Lid, Obe. Puk piprozti. *Puk.*
Vulnus, eris. *Seb.* Wunde. Rana. Rana. *Ranna.*

ADIECTIVA.

Vanus, a, um. *Hiú, hijábán való, üres.* Eitel, Márni, lehkomni, darebni. Prazen. *Izprazan v. himben.*

Varius, a, um. *Külömböző, külömbféle.* Unterschiedlich. Rozliční. Vszakojacki. *Svakaki.*
Vastus, a, um. *Iszonyú nagy, tág.* Ungeheuer, groß weit. Široki, rozpaſli, puſti. Jako velik. *Prostran, golem.*
Uber, is. *Bő, termékeny.* Ueberflüßig, fruchtbar. Hodni, biwni. Roden, obilen. *Rodan, obilat.*
Venustus, a, um. *Szép, ékes.* Schön, zierlich. Krásni ſpanili, pekni. Lip. *Lip.*
Verus, a, um. *Igaz, valóságos.* Wahrhaft. Sprawedliwi, oprawdiwi. Iztinzki. *Istinit.*
Vetus, eris. *Régi, ó.* Alt. Stari, dáwni. Ztar. *Star.*
Vilis, e. *Hitvány, alávaló.* Schlecht, gering. Nepowažitedlni, ſpatni. Zločezt, nepresztiman. *Prost.*

VERBA.

1 *mac.* Vaco, as, avi, atum. *Valamiben munkálódom, üreségem vagyon.* Müßig, lehr sein. Prazdnim, zahalam. Mangujem. *Bresposlen biti.*
Vagor, aris, atus sum. *Bújdosom, vándorlok.* Herumschweifen, schwärmen. Bludim, tulam ſe. Klatimsze. *Klatimse v. Tepemse.*
Velo, as, avi, atum. *Béfedem, bétakarom.* Verhüllen, verdecken. Zakriwam. Zkrivam. *Sakrivam.*
Venor, aris, atus sum. *Vadászok.* Jagen. Stwem, lowim. Lovim. *Lovim.*
Verbero, as, avi, atum. *Megverem.* Schlagen. Bigem, tlučem. Bijem. *Bijem v. tučem.*
Vexo, as, avi, atum. *Kínzom, gyötröm.* Plagen, quälen. Trápim, mučim. Drasim. *Nadražujem*
Vito, as, avi, atum. *Eltávoztatom.* Meiden, vermeiden. Warugem ſe, obcházam. Ogiblyemsze. *Ubigamse, v. uklanſamse.*
Voco, as, avi, atum. *Hívom, nevezem.* Rufen, nennen. Wolám, gmenugem. Zovem. *Zovem.*
Volo, as, avi, atum. *Repülök.* Fliegen. Létam. Letim. *Letim.*
Voro, as, avi, atum. *Nyalek, falok, mohón eszem.* Freſſen. Žerem. Naglojem. *Žderem.*

2-*dae*. Valeo, es, ui. *Egésséges*, *ép*, *erős vagyok*, *tudok* (*valamit megtenni*). Wohlauf sein. 2-*do*. Vermögen. Zdrawi, čerstwi gsem. 2-*do*. Mužew, platim. Zdravszem, vredenszem. *Zdravsam*, *v. vridansam*.

Vereor, eris, ritus sum. *Valamitől tartok*, *félek*. Sich scheuen, fürchten. Obáwam, stidim se. Boimsze. *Boimse*.

Video, es, di, sum. *Látom*, *látok*. Sehen. Widim. Vidim. *Vidim*.

Vieo, es, evi, etum. *Megkötöm vesszővel*. Binden, zusammenziehen. Sprútem zwazugem. Vesem. *Vexem*.

Voveo, es, vi, tum. *Fogadást teszek*. Geloben. Slibugem. Zagevarjamsze. *Zavitujemse*.

Urgeo, es, si. *Késztetem*, *ösztönözöm*, *siettetem*. Zwingen, anhalten, antreiben. Náhlim. Primariam. *Zurim*.

3-*tiae*. Vado, is. *Megyek*. Gehen. Gdem. Idem, putujem. *Idem*, *odlazim*.

Veho, is, xi, ctum. *Viszem*, *hozom szekéren*. Führen, fahren. Wezem. Vozim. *Vozim*.

Vello, is, vulsi, vulsum. *Kitépem*, *szaggatom*. Zupfen. Trhám, sklubem. Tergam. *Cupam*.

Vendo, is, didi, itum. *Eladom*. Verkaufen. Prodawam. Prodajem. *Prodajem*.

Verto, is, ti, sum. *Fordítom*. Wenden, umkehren. Obracam. Obračam. *Okrečem*.

Vivo, is, xi, ctum. *Elek*. Leben. Žigem. Sivem. *Živim*.

Ulciscor, eris, ultus sum. *Boszút állok*. Sich rächen, strafen. Pomstwimse, trestám. Fantimsze. *Osvečujemse*.

Ungo, is, unxi, ctum. *Kenem*. Schmieren. Mastim. Masem. *Mažem*.

Volvo, is, vi, utum. *Forgatom*, *hengerítem*. Wälzen. Wigem, obracám. Obraćam. *Priokrečem*.

Vomo, is, ui, itum. *Okádom*. Speien. Wracam, dawim. Blyujem. *Bljujem*.

Uro is, ussi, ustum. *Égetem*, *perselem*. Brennen. Palim. Valim. *Palim v. žežem*.

Utor, eris, usus sum. *Élek véle, hasznát veszem.* Brauchen, genießen. Užiwam. Sivam. *Uživam.*
4-*tae.* Venio, is, i, tum. *Jövök, érkezem, jutok.* Kommen, gelangen, gerathen. Prichazam, gdem. Dohajam. *Dolazim.*
Volo, vis, vult. *Akarok.* Wollen. Chcem. Hoću, *Hoću.*

CONSTRUCTIONES.

E
VOCABULIS PRIMITIVIS

I.

E literis A. B. C.

1. Vélem, hogy a' vétked miatt verettettél. Ich vermuthe, daß du aus eigener Schuld bist geschlagen worden. Domniwám se, že za Prowinneni twoge biti gsi bil.
2. Hiszem, hogy ő tenéked jó tanácsot ád. Ich glaube, daß er dir gut rathen werde. Werim, že on tobe dobre poradi.
3. Mi a' nehéz hadakozással megkesergettetünk. Wir werden mit rauhem Kriege geängstiget. Mi ostru Wognu sużeni budeme.
4. Azokat a' szántóföldeket, mellyek szárazok voltak, ő nagy gondal megszántotta, és bévetette. Die Aecker, welche dürre waren, hat er mit großer Sorge geackert, und gebauet. Te Role, ktere schnuli, on s weliku Pečliwostu zoral, a wiprawil.
5. Láttam azokat a' szaladó ökröket, és kosokat. Ich habe die laufenden Ochsen und Widder gesehen. Widel gsem ti bżici Woli a Skopce.
6. Fegyvert vernek a' tábornak. Es werden Waffen für das Lager geschmiedet. Zbrog kugu pro Wogenské Leżeni.
7. Megnőttek, és magszaporodtak annak a' madárnak a' szárnyai. Die Flügel sind dem Vogel gewachsen und

vermehret worden. Zroſtlí a rozmnožili ſe tomu taku geho Kridla.

8. Mindenek kívánnak ezüstöt, és aranyat. Alle verlangen Silber, und Gold. Wſecki ſobe žadagu Stribro, a Zlato.

9. Ő egy beteges, vak, sánta, és görbe ember. Er iſt ein kranker, blinder, hinkender, und krummer Mann. On ge nemocni, ſlepi, kulhawi, a kriwi Člowek.

10. A' mint látom, italt akarna a' közbíró a' hévség miatt. Wie ich ſehe, verlangte der Schieds-Mann vor Hitze zu trinken. Gak widim, žádá ſe napít pro Horučoſt ten Sudce.

11. En őtet a' maga házában feküve, már énekelve, 's már csacsogva hallottam. Ich habe ihn in ſeinem Hauſe liegend, bald ſingend, bald ſchreiend gehöret. Gá gſem geho w Dome ſwém ležicího, guž ſpiwagicího, guž kričicího ſliſel.

12. Az a' tiſzta víz meleg, és forni fog. Das klare Waſſer iſt warm, und wird ſieden. Ta čiſtá Woda ge tepla a bude wret.

13. Ő az írópennának egy rakását öszvekötötte. Er hat einen Buſchen Federn zuſammen gebunden. On Hromadu Stibel ſpogil.

14. Van okom a' te vétkeidet titkon, és az írópennával megfeddeni. Ich habe Urſache, deine Fehler heimlich, und auch mit der Feder zu tadeln. Mam Pričinu twoge Hrichi potagemne, y take s Pérem pokarhati.

15. Senki nem mer az udvaron sétálni. Keiner trauet ſich im Hofe ſpatzieren. Žadni ſe neſmi po Dwore precházati.

16. A' mennynek teremtője, a' ki mindeneket teremtett, becsülendő. Der Urheber des Himmels, welcher alles erſchaffen hat, iſt zu ehren. Puwodce Nebe, kteri wſeko ſtworil, má bit cteni.

17. Az ő feje hajfürtökkel vagyon környülvéve, és felékesítve. Sein Haupt iſt mit Haarlocken umgeben, und gezieret worden. Geho Hlawa geſt s kuter wimi Wlaſi obkličená, a ozdobená.

18. Én őtet a' kardnak élével, mesterséggel, és ravaſzsággal elűztem. Ich habe ihn mit der Degenſpitze, Kunſt und Liſt abgehalten. Ga gſem geho s Mečem oſtrim s Kunſtem, a Podwodem odehnal.

19. Ő egy fekete, és fejér madarat megfogott, és felnevelt. Er hat einen schwarzen, und weißen Vogel gefangen, und ernähret. On gedneho černiho, a biliho Ptaka chitil, a wichowal.

20. A' bajt jó kedvel kell szenvedni. Das Uibel ist mi gutem Gemüthe zu tragen. Križ s dobrim Mislem ma se snášet.

21. Ő mindeneket öszvehívott, és akar nékik a' csillagzatból jövendölni. Er hat alle zusammen geruffen, um ihnen aus dem Gestirn wahrsagen. On wsecklich zwolal, a chcegim z Hwezdnosti hádati.

22. Az esztendők, és hosszú idők folynak. Die Jahre, und lange Zeiten fliehen. Roki, a dluhe Časi se minu.

23. A' gyalázat miatt dühösködik. Wegen der Verleimdung ist er wüthend. Pro Pomluwani blaznise.

24. Ő nem tehet semmit is, mert a' sarkára valami esett. Er kann nichts thun, weil ihm etwas auf die Ferse gefallen ist. On nic nerobi, nebo gemu čosi na Patu spadlo.

25. Az az igazán alkalmatos szolgálóleány vacsorára húst főzött. Die sehr taugliche Magd hat Fleisch für das Nachtmahl gekocht. Ta welmi spusobna Služebkina, n Večeri Masa nawarila.

26. Ő néki kegyetlen szakálla vagyon. Er hat einen grausamen Bart. On má ukrutnu Bradu.

27. *Antiq. Vocabulum est;* Clino. *Hajlok.* Neigen. Naklonugem, nachilugem.

Cello, *felül haladom.* Uebertreffen. Prewissugem.

Praecept. Csináld meg az első Constructiót. Mache mir die erste Construction. Slož prwnu Construkciu.

Discip. Censeo, quod tua culpa caesus sis.

II.

E literis D. E. F. G. H.

28. Ő búnkódik, agyarkodik, mert a' goromba, és ostoba szolgája elszaladt. Er trauert, kürret, weil sein grober und tölpischer Bediente entflohen ist. On se rmuti, reptá proto, že geho hlupi Služebnik utek.

29. Ő haszontalanul viseli a' kardot. Er trägt den Degen umsonst. On darebne ten Meč nosi.
30. Az én vendégem engem' tanított pennát hasítani. Mein Gast hat mich gelehrt die Feder zu spalten. Mug Host mne naučil Pero na ſtipiti.
31. Ő megérdemli azt a' jó akaratot, mellyel az uraságok mellett él. Er ist würdig der Gnade, die er bei den Herrschaften genießt. On ge hodni teg Milosti, kteru od panugicich užiwá.
32. Törd el, a' mit nem hajthatsz. Breche, was du nicht biegen kannst. Zlom, čo nemučeſs nakloniti.
33. Az a' kovács ábrázolja azt a' vasat sok formára, és alakra. Der Schmied gestaltet das Eisen in viele Formen, und Gestalten. Ten Kowáč ſpu ſobuge to Zelezo namnohe Spuſobi, a Obraznoſti.
34. Az árúlásban, és vásárlásban történnek sok csalárdságok. Im Verkaufen und Kaufen geschehen viele Betrügereien. Pri Prodáwáni, a Kupowani ſtáwagu ſe mnohe Klamani.
35. Ha az enyv nem meleg, és folyó, semmit sem fog. Wenn der Leim nicht warm ist, und fließt, so heftet er nichts. Geſtli ten Klig neni tepli a teče, nic nezlepi.
36. Én a' dühösködőt ravaszsággal megcsaltam. Ich habe den Wüthenden durch List betrogen. Gá gſem pukagiciho ſe od Hnewu s Podwodem oſátel.
37. Ő igen sietett, és a' kemény földnek kapálásában elfáradott. Er hat geeilt, und sich im Graben eines festen Grundes ermüdet. On poſpichal welice, a w Kopáni twrdeg Zemi ſe ukonal.
38. Az a' tolvaj a' te házadba titkon bément. Der Dieb ist heimlich in dein Haus getretten. Ten Zlodeg potagemné do Domu twého weſel.
39. Ő a' tanúlásnak kivánságától ég, és buzog. Er ist erhitzt, und brennet vor Begierde zu lernen. On ge rozpáleni, a hori pre Zadoſt Učeni.
40. Te alvással, csacsogással, és fő vakarással soha sem lészesz szerencsés. Mit Schlafen, Schwätzen, Kopfkratzen wirst du niemals glücklich werden. Ze Spánim, Stebetánim, a Hlawi Škrabánim, nikdi nebudeſs ſtaiwi.

41. Az a' barna ló erős zabolával zaboláztatik, és igazgattatik. Das braune Pferd ist mit einem starken Zaum zu zäumen, und zu regieren. Ten načerni Kuň s mocnu Uzdu zdržán a rizen biwa.

42. Az ocsmány füst miatt sem lélekzetet nem vehetek, sem a' számat nem mozdíthatom. Wegen den schändlichen Rauch, hab ich kaum gähnen, oder athmen können. Pro ten ohawni Gim ani dichat, ani Usta hibat gsem nemohel.

43. Én azokat a' füveket, és zöldellő ágacskákat kostoltam. Ich habe jene Kräuter, und Sprossen gekostet. Gá gsem ti Zelini a ti Ratolesti kostowal.

44. Azon a' gazdag ember' temetésén sok emberek valának. Bei der Leiche jenes Reichen sind sehr viele Leute gewesen. Na toho bohatiho Cloweka Pohrebe mnohi Lide bili.

45 Ő tündöklik becsülettel, és sok tisztségeket visel. Er schimmert in Ehre, und vertritt viele Aemter. On switi od Poctiwosti, azastáwá mnoho Uradow.

46. A' jó név dicsősséget szerez. Der gute Ruf gebähret den Ruhm. Dobrá Powest Sláwu rodi.

47. Annak a' számkivetettnek a' háza megtámasztatik. Das Haus jenes Verwiesenen wird unterstützet. Toho Wiobcowance Dum bude podepreni.

48. Türhető ennek a' télnek kemény hidegsége. Die harte Kälte des Winters ist zu ertragen. Snesti se može tegto Zimi twrdi Mráz.

49. Ők azt a' tölgyelő nyájat mi hozzánk vezették. Sie haben die trächtige Heerde zu uns geführet. Oni to brezi tehotne Stádo k nam priwedli.

50. Nem illik ünnepnapon részegeskedni. Es gebühret sich nicht an einen feierlichen Tage betrunken zu sein. Neslusi se w Den Swatečni opilim biti.

51. Vígak azok, kik az édes étkekben gyönyörködnek. Diejenigen, welche süße Speisen essen, sind fröhlich. Ti gsu weseli, kteri geda sladke Gidla.

52. Ő sír, és nem vígasztalhatja magát; mivel mindenekben szűkölködik. Er weinet, und kann sich nicht erfreuen, weil er an allen mangelt. On plače, a nemuže se ráduwati, panewádž Wseho potrebuge.

53. Kétséges, ha meg van-e gyalúlva? Es ist ein Zweifel, ob es gehobelt sei? Gest Pochibnost, geli ohoblowani?
54. Ő az örvényből vizet merített. Er hat aus dem Strudel Wasser geschöpft. On z toho Wiru Wodu začiral.
55. Néked kell azt a' golyót megtartóztatnod, hogy le ne fusson. Du mußt die Kugel abhalten, damit sie nicht weichen könne. Ti musis zastawit tu Gulu, abi ustupiti nemohla.
56. Az Istennek ajánljad magadat, és ő benne bízzál kérj tőle malaſztot, és kedvezni fog te néked. Uebergebe dich Gott, und traue auf ihm, begehre von ihm Gnade, und er wird dir günstig sein. Bohu se poruč, a w nem dufag; pros od neho Láſku, a on ti bude práti.
57. Sok nedvessége van a' földnek. Die Erde hat viel Feuchtigkeit. Dosti Wlchkosti má tá Zem.
58. Ők intenek engem', hogy én az ellenségtől meg ne ijedjek; főképpen a' háborúnak végén. Sie ermahnen mich, daß ich des Feindes wegen nicht erschrecke, besonders nach geendigtem Kriege. Oni mně napominagi, abich se Nepritele nele al; obwzláſtně pri giž ſkončeneg Wogne.
59. Ők mondják, hogy ez a' gabona holnap elosztatik. Sie sagen, daß die Frucht morgen vertheilet werden soll. Oni powidagu, že to Zboži zegtra se rozdelowati bude.
60. *Antiq.* Fendo. *Tartóztatom.* Abhalten. Zdržugem. Fligo. *Földhöz verem.* Zu Boden werfen. Na Zem hažem.

III.

E literis I. K. L. M.

61. A' katonának kötelessége: a' határ' ſzéleket megſzemlélni, és megerősíteni. Es ist das Amt des Soldaten die Grenzen zu besichtigen, und zu befestigen. Wogákuw Powinnost gest, Končini popewniti. ána ſ pátrici.
62. Szomorkodással, sírással, és fejednek vakarásával soha nem léſzeſz szerencsés. Mit Trauern, Weheklagen, Kopfkratzen wirst du nie glücklich werden. Ze Zár-

mutkem, s Plácem, a Slawi Skrában imnikdi nebudes ſtiaſtni.

63. Ő engem' fenyegetéssel intett, hogy a' gonoſz ſzokásomat elhagyjam. Er hat mich mit Drohungen ermahnt, daß ich meine böſe Gewohnheit ändere. On mne s Hrozenim napominal, abich mug zli Običag zanechal.

64. Én a' hegynek közepére felmentem. Ich bin auf die Mitte des Berges gegangen. Ga gſem na proſtredek Wrcha wiſel.

65. Ő azt a' ſzelid és engedelmes embert haragra felingerlette. Er hat den ſanften, und folgſamen Mann zum Zorn angereitzt. On toho tichiho, a powolniho Člowека k Hnewu podzbudil.

66. A' buja aſſzony megbüntettetett, a' mint érdemlette. Das geile Weib iſt beſtraft worden, wie ſie es verdiente. Ta chlipna Žena geſt pokutowaná wedle Záſluhi.

67. Ő a' házából kihordozkodott: fát reszelni, és ſzíjat venni ment. Er iſt von ſeinem Hauſe ausgezogen: um Holz zu ſeilen, und Riemen zu kaufen. On ſe ze ſwého Domu wineſl: Drewo piliti, a Remen kupowat.

68. Ki csudálkozhatik, hogy a' tűz villámlik, és a' könyhullatások nedvesek? Wer kann ſich verwundern, daß das Feuer blitze, und die Zähren naß ſein? Komu geſt to diwno, že ſe Oheň bliſti, a Krupege že mokré gſu?

69. A' mester tanítványát az ő fogyatkozási miatt éhséggel kínozta. Der Meiſter hat ſeinen Jüngling der Mängel wegen mit Hunger gepeiniget. Učitel ſweho Učedelnika pro geho Preſtupki nád Miru wilačnil.

70. Ő ugat, és bőg mint az ökör. Er bellet, und brüllet wie ein Ochs. On kriči, a buči gako Wul.

71. Mi emberek nyeljük, vágjuk, szaggatjuk egyik a' másikát. Wir Menſchen erwürgen, zerfleiſchen, zerreiſen einer den andern. Mi Lide žereme, rubeme, trhame geden druhiho.

72. Mivel te engem' kővel megütöttél, és megsebesítettél, tartozól meggyogyítani. Weil du den Stein auf

mich geworfen, und mich verletzet hast, bist verpflichtet mich zu heilen. Ponewádž gsi ti mne Kamenem uderil, a poranil, powinnen gsi mne wihogit.

73. Igen széles, és hosszú hely ez. Dieß ist ein weiter, und langer Ort. Welmi dluhe, a siroke gest Misto toto.

74. Ő egy embert küldött, és megparancsolta azon épületet megmérni. Er hat einen Mann geschickt, und befohlen, jenes Gebäude abzumessen. On gedneho Čloweka ke mne poslal, a prikázal, abi to Stawenj zmeral.

75. Az a' mocskos megmosdék, hogy tiszta legyen. Der besudelte wusch sich, daß er sauber werde. Ten Zaspintani se umiwal; abi čisti bil.

76. A' mit szántóföldeď barázdáiból learattál, vidd el a' malomba. Was du aus den Furchen deines Ackers geschnitten hast, trage in die Mühle. Ca gsi ti z tech rolnich Brazd nažal, zanes do Mlina.

77 Sokat olvas, gondolkodik, munkálkodik, miképpen a' maga épületállását végbevihetné. Er liest, betrachtet, arbeitet viel, sein Gerüst (Gebäu) zu machen. Mnoho rozmislá, čitá, pracuge, gakbi mohol swu Pripráwu ku Konci priwedsti.

78. A' kezeim, czombjaim, oldalaim fájnak. Die Hände, Lenden, und Seiten schmerzen mich. Ruki, Ledwi, Boki mne bolá.

79. Ő a' tengerbe meríttetett, és minden tagja fekete, 's barna lett. Er ist in das Meer getauchet, und an allen Gliedern schwarz, und braun geworden. On w Mori gest zatopeni, a každi geho Ud gest černi, a siwi.

80. Ha nem akarsz fejni, a' téj nem fog folyni. Wenn du nicht melken willst, so wird keine Milch fließen. Gestli nechceš dogiti, Mleko nepoteče.

81. Hogyha néked tetszik, és alkalmatos, légyen nálam mulatásod. Wenn es dir beliebt, und bequem ist, so unterhalte dich eine Weile bei mir. Gestli tobe ge prihodno, a slussno, Pomeskani mag u mne.

82. Ha te a' játékosok közé elegyedel, és azok' társaságába állasz, károdra lészen. Wenn du dich zu den Spielenden dich mischest, oder gesellest, wird es dein Schaden sein. Gestli se ti do teg Hri zamissás wtisſkne se, bude tobe na Sstodu.

83. Egy csekély tréfa igen megsértette őtet. Ein geringer Scherz hat ihn sehr verdrossen. Lachki Žert welmi ho kusel.

84. Van ő néki egy kötelekkel megkötözött szabadossa. Er hat einen mit Stricken gebundenen frei gesprochenen Menschen. Ma on s Prowazmi powázaného Slobodnika.

85. A' rendelésnek igaz mértéke a' törvény. Das Recht ist gleichsam die Waage der Gesetze. Sprawedliwá Wáha Narizenosti gest Práwo.

86. Ő az édes étkeket örömest nyalja, és kóstolja. Er leckt, schleckt, und kostet gerne die süße Speisen. On rád liže, a kostuge sladké Gidla.

87. Ő örül a' maga annya' dicséretén. Er erfreuet sich des Lobes seiner Mutter. On se nad materinsku Chwálu raduge.

88. Ő azt a' lent folyó enyvel megkente. Er hat das Leinwerk mit zerlassenem Leim bestrichen. On te lenowe Rudele tekucim Glegem pomastil.

89. Ő egyet sem szóll: tusakodik a' halállal. Er redet nichts mehr, und ringet mit dem Tode. On nic nemluwi, a pasuge se s Smrti.

90. Az eszem tántorog a' hosszú czivakodástól. Mein Verstand wanket wegen des langen Zankes. Moga Misl upádá od dlúhého Dobadowáni.

91. A' világnál meglátszik a' te mocskod. Das Licht zeiget, wie bemackelt du seiest. Pri Swetle poznáss Etwogu Nečistotu.

92. Te soha nem böjtölsz, hanem inkább mód nélkül torkoskodol. Du fastest niemals, vielmehr übergibst dich der Gefräßigkeit. Ti nikdi se nepostiss, ale radeg zbitečne giss.

93. Az a' bő kezü ember azt a' csendes vendéget elhívta magához. Jener freigebige Mann hat den friedfertigen Gast zu sich eingeladen. Ten scedri Člowek toho tichiho Hosta k sobe pozwal.

94. Nem emlékezem a' te worgásodról. Deines Murrens bin ich nicht eingedenk. Gá ſe nerozpamatám na waſe Memráni.

5. Ő ki akarja fürkészni a' te rejtek helyedet. Er will ausſpähen, wodu verborgen liegeſt. On chce wičihat twé potagemné Lihani.

96. *Ant.* Latio. *Csalárdságba ejtem.* Locken. Wábim

IV.

E literis N. O. P.

97. Én azt a' madarat a' tolláról ismérem. Ich kenne den Vogel an den Federn. Gá toho Ptáka po Perí- znám.

98. Kívánom, hogy az az árva az ő atyjának gyaláзatjára ne légyen. Ich wünſche, aß jene Waiſe nicht eine Schande ſeines Vaters werde. Winſugem, abi ten oſiralí nebil na Potupu ſwému Otci.

99. A' halál' büntetése közel van. Die Strafe des Todes iſt nahe. Pokuta Smrti blizko geſt.

100. Szükség, hogy a' te gonoſz ſzádat minden ember megútálja. Es iſt nothwendig, daß alle Leute dein ſchlimmes Maul haſſen. Potrebno geſt, abi twe zle Uſta každi Člowek nenáwidel.

101. Azok az egynéhány eſztendők előtt ſzületett fiak tökéletesen nevekednek. Die vor etlichen Jahren gebohrenen Knaben wachſen vollkommen. Tá Mládež pred nekterimi Roki zrozená naležite roſte.

19n. Abban a' vásárba nén csekély áron ſzép dolgokat vettem. Auf dem Jahrmarkte habe ich um einen geringen Preis ſchöne Sachen gekaufet. Na tem Garmaku gſem pekne Nádobi za lacnu Cenukupil.

103. Azon homályos, és setét éjſzaka után felkél a' csillámló nap. Nach der ſchwarzen, und finſteren Nacht entſpringt der glänzende Tag. Po teg tmaweg, a temneg Noci, wigde bliſticiſe Den.

104. Az első része annak a' hajónak veszedelemben vagyon. Der vordere Theil des Schiffes ist in Gefahr. Predna Stranka teg Lodi ge w Nebezpečenstwi.

105. A' leányok sonnak, és foltoznak. Die Mädchen spinnen und sticken. Dewečki sigu, a wrazdugu.

106. A' tudósok hirré adják, hogy a' döghalál igen fog ártani. Die Gelehrten berichten (verkündigen,) daß die Pest sehr schaden werde. Mudri oznamugu, že Mor welice škoditi bude.

107. A' te ujságodat némellyek akarják tagadni. Was du von den neuen Sachen erzählt hast, wollen einige läugnen. Cozs ti o nowich Wecech rozpráwel, chtegu nekteri zapirat.

108. A' szorgalmatos, és nem rest ember készíthet magának nagy gazdagságot. Ein emsiger, und thätiger Mensch kann sich großen Reichthum verschaffen (bereiten.) Pilni, a neleniwi Clowek muže sobe weliké Bohacstwi zebrati.

109. Ő a' maga lábaival, ökleivel, és minden inaival őtet megtartotta. Er hat ihn mit den Füßen, mit der Faust, mit allen Nerven abgehalten. On geho Nohámi, Pestámi, wsi Silu zdržowal.

110. Egyenesnek látszik ennek a' földnek kereksége. Die Erdkugel scheinet eben zu sein. Widi se rowna tegto Zemi Okoličnost.

111. A' ki engem' táplál, annak az akaratján kell eljárnom. Der mich ernähret, dem muß ich gehorchen. Kteri mne wichowa, podle geho Wule musim pokráčowat.

112. A' felhők jelentik, hogy eső, a' vagy hó fog esni. Die Wolken zeigen, daß es regnen, oder ein Schnee fallen werde. Oblaki oznamugu, že Dešt prset, aneb Snih padati bude.

113. Az egész nép a' félelemtől sáppad. Das ganze Volk ist vor Furcht bleich. Wšecek Lid od Bogazliwosti bledne.

114. En kértem őtet, hogy ne fosztana meg engemet, a' ragadományt tőlem el ne vinné. Ich habe ihn

gebeten, daß er mich des Raubes nicht beraube. Ga gſem ho proſil, abi mne teg Lupeče nezbawil.

115. Ő általütött (általhatolt), és az ellenséget elfogta. Er iſt durchgedrungen, und hat den Feind ergriffen. On ſe proniknul, a Nepritele pochopil.

116. Az a' jó lelkü aſſzony ſzerencsésen ſzült. Jene fromme Frau iſt glücklich entbunden. Ta pobožna Matka ſtaſtne porodila.

117. A' köznép nem akar megállani a' te vélekedéseden. Der Pöbel will deine Meinung nicht gut heiſſen. Lid obecni nechce priſtát ku twému Dumneni.

118. Ha azt a' diót jól megnyomod, megnyílik. Wenn du die Nuß ſtark drückeſt, ſo wird ſie ſich öffnen. Geſtli ti ten Orech pewne ſtiſkneſs, otewre ſa.

119. Nem ſzégyenled, hogy roſſz ſzagú, és büdös vagy. Schämt es dich nicht, daß du ſo übel riecheſt, und ſtinkeſt. Nehambiſs ſe, že tak zle woniſs, a ſmradlawi gſi,

120. A' ki hadakozni akar, maga katonáit jól rendelje el. Wer eine Schlacht liefern will, ſtelle (ſetze) die Soldaten in gute Ordnung. Kteri chce bogowat, ſwich Wogakuw necht dobre ſporáda.

121. Az a' ſzép csinálmány még ékesebb, és egyenesebb lehet. Das ſchöne Werk kann noch mehr gezieret, und glatt gemacht werden. Tá pekná Práca naſa geſte kraſnegſá a prawſá muže biti.

122. Ő ſzámlálja, és legelteti a' maga barmát. Er zählet, und weidet ſein Vieh. On počita, a paſe ſwoge Howada.

123. Azt megfontoljad, a' mit tőled kérnek. Wohl erwäge, was von dir begehret wird. Winaſnažeg ſe to oddati, čo ſe od tebe žádá.

124. Ő tiſzta tejet tett elé a' kamarából. Er hat rein Milch aus der Speis (Vorrathkammer) hervorgegeben. On čiſte Mleko ze ſwého Zaſobeni wineſl.

125. Ez táplálja magát képírással, amaz sütéssel, harmadik teher hordással. Dieſer ernähret ſich mit Mahlen, jener mit Backen, der dritte mit Laſt tragen.

Tento se žiwi z Malowanim, tamtem s Pečenim, treti s Nosenim Terchi.

126. Szenvednem kell, mikor ő engem' fésül. Ich muß es leiden, wenn er mich kämmet. Musim trpeti, kdiž on mne tak češe.

127. Ő nekem egynéhány vízben úszó halakat zálogba adott. Er hat mir etliche schwimmende Fische zum Pfand gegeben. On mne nekoliko we Wode plewagicich Rib do Zálohu dal.

128. Ő iszik, bujálkodik, hever, vétkezik, ő tolvaj, ő fügni fog. Er trinkt, buhlt, gehet müßig, er sündiget, er ist ein Dieb, er wird hängen. On žere, on freguge, zahali, on hreši, on ge Zlodeg, on wiset bude.

129. Te azt a' heverőt megbüntesd, és ne szan ad. Du mußt den Müssiggänger strafen, und ihn nicht verschonen. Ti toho Zahalače potrestag, a geho nešetri.

130. Hallottam az ő sírásokat, de örülni fognak, mivel az ellenséget elkergették. Ich habe ihr Flehen gehört, sie werden aber frohlocken, weil der Feind ist vertrieben worden. Oni šice plakali, ale budu plesat, ponewádž Nepritela odehnali.

131. Az elrejtett csomó már nyilván vagyon. Der Knotte, welcher verborgen lag, ist nun offen. Ten skriti Uzel guž gest na Wrchu.

132. Tetszene néki az ebéd, de nem akarja azt kérni. Es gefiele ihm das Mittagsmahl, aber er will es nicht begehren. Libil bi se mu Obed, ale nechce ho pitati.

133. En azt a' jelt elfelejtettem, mellyet mutattál nékem. Ich habe das Zeichen vergessen, welches du mir gezeigt hast. Gá gsem na to Znameni zapomenul, ktere gsi mne ukázal.

134. Ő egy olajfát elültetett. Er hat einen Oehlbaum eingesetzt. Oliwowi Strom zasadil.

135. *Pleo., antiq. Töltöm.* Füllen. Naplňugem. Pilo. *Lopok.* Stehlen. Kradnem. Nuo. *Jelentem.* Winken. Kinuti, náwesti dati.

V.

E literis R. S.

136. Ő egésséges, vastag a' testében, kedves, minden fogyatkozás nélkűl, de nincs nékie mit rágni. Er ist gesund, von fester Leibesstärke, annehmlich, ohne allen Fehler, hat aber nichts zu nagen. On ge zdrawi, hrubi w Tele, mocni, libežni, bez wsecķeg Chibi, ale nema čo hristi.

137. Ő engem' nevetve kérdezett: kicsoda igazgatja azt a' várost. Er hat mich lachend gefragt, wer jene Stadt (*Civitas*) regire. On se smegic opitowal, kdo to Mesto ridi.

138. Ő az evezővel belé esett a' patakba, és szárítja magát a' napfénynél. Er ist mit dem Ruder in den Bach gefallen, und trocknet sich an den Sonnenstrahlen. (*Sol.*) On s weslem upadel do Potoka, a suši se pri slunečnich Paprskach.

139. Engedelmes légy a' te szorgalmatos, jóllehet szoros fenyítékű atyádnak, valamint az Isten' parancsolatjában parancsoltatik. Folge deinem sorgfältigen, obwohl strengen Vater, wie in dem heiligen Gesetze des Herrn befohlen ist. Bud slušni twému starostliwemu, ačkoliw prisnemu Otci pro weliku Pokutu, gak se prikazuge w Bozském Prikázani.

140. Ő egy rekedező, süket, és kegyetlen ember. Er ist ein heiser, gehörloser, und zugleich grausamer Mann. On ge chriptawi, hluchi, a pritom ukrutni Člowek.

141. Ő nékem ír, és azt javasolja, hogy az egész mezőt bévessem. Er schreibet mir, und will mich bereden, (*Dat.*) daß ich alle Felder ansäe. On mne piše, a chce mne radit, bich wsecki Pole nasál.

142. Ez az öreg igen fázik, és az ő ránczai egybehuzzák magokat. Dieser Alte friert sehr, und seine Runzel ziehen sich zusammen. Tomu Starému gest welice zima, a Wráski geho se sti skagu.

143. Az Egyház megrendült, és annyi sok hasadék volt rajta, hogy nem sokára magától leomlott volna. Die Kirche ist erschüttert worden, vnd hat viele Spalten, daß sie beinahe zusammen gefal en wäre. Ten Kostel se roztrásel, a tak mnoho Sterbini ma, že w krátkem Čase bilbi se zwalil.

144. Ő tele vagyon csunyasággal. Er ist voll Unflath. On ge plni Nečistoti.

145. Én tudom, és észre veszem, hogy én te tőled megvettetem. Ich weis, und nehme wahr, daß ich von dir verachtet werde. Wim gá, a citim, že od tebe zapowrhnuti budem.

146. Ízetlen a' sótalan étek. Abgeschmackt ist die ungesalzene Speise. Nechutne gest neslane Jídlo.

147. Az a' zörgő kerék engem' az álomból felébresztett. Das rauschende Rad hat mich des Schlafes beraubt. (*Abl.*) To hurtliwe Koleso mne Sna zbawilo.

148. Nyugodjál, hallgass, állj, kelj fel, szorgalmatosan tanúlj, és szoktasd magadat az ájtatos lélekhez. Ruhe, schweige, stehe, stehe auf, lerne fleißig, und gewöhne (*Dat.*) dich an frommen Geist. Odpočiwag mlč, seď, pilne wstáwag, pričin se, a zwikni dobrich, a bohabognich Towarisuw se prid rzeti.

149. Ő azt a' hálót megfoltozta, és megjobbította. Er hat das Netz geflickt, und ausgebessert. On tu Sit poplácat, a poprawiti dal.

150. Ő a' verekedésben dühösségből őtet megsebesítette, és a' földhöz csapta. Er hat ihn aus Wuth verwundet, und zu Boden geworfen. On geho Swade y zwelikeho Hnewu poranil, a na Zem zhodil.

151. Goromba böfögéssel néki a' kebelébe belépökött. Mit einem groben Grölzen hat er ihm in den Schoos gespieen. S nemrawnim Rihánim on gemu za Niadra naplul.

152. Azt az eltört lakatot keresd otlan az ó szerszám között. Das gebrochene Schloß suche in dem alten Gerümpel. On ten polámani Zámek hledá mezi starimi Wecámi.

153. Ő sokat izzad, nem egésséges, mert a' gyomrára panaszolkodik. Er schwitzet viel, ist nicht gesund, und

klagt über seinen Magen. On se mnoho poti, než drawi gest, a stežuge se na Žaludek.

154. Én egynéhány cseppet a' nagy szomjuság miatt leeresztettem a' torkomba. Ich habe etliche Tropfen wegen des großen Durstes geschluckt. Gá gsem nekoliko Kropagek pro weliki Smad spustil do Hrdla.

155. Ő a' szegényektől mindeneket elvesz, és a' véreket is szopja. Er nimmt alles weg, und sauget den Armen (*pauper.*) das Blut aus. On od Chudobnich wšecke Weci odbira, a Krew gegich wisichá.

156. Én megígértem néki, és megfogadtam, hogy az ő házát kőből megépítem. Ich habe ihm versprochen, und gelobt sein Haus aus Steinen zu bauen. Gá gsem gemu pripowedel, a zaslubil, že geho Dom z Kameni wistawim.

157. Légyen reménységed, vigasztald magadat, míg lélekzetet vehetsz. Hoffe, und tröste dich selbst, so lange du athmest. Duffag, sám sebe obweselug, pot kud dicháš.

158. Lásd, melly szépen fénylik e' világos csillagzat. Siehe, wie das helle Gestirn schimmert. Widiž, gak pekně se tá gasná Hwezdnatost switi.

159. Ő a' fát elsőben szokta levágni, vakarni, azutánn faragni. Er pflegte das Holz zuvor zu schneiden, zu schaben, und hernach zu schnitzen. On to Drewo poneiprwe zwikl rezat, struhat, a potom wirezowat.

160. Ő a' törzsököket sövény helyett rendbe tette. Er hat die Stöcke anstatt eines Zaunes nach der Reihe gesetzt. On ti Spalki na misto Plota porádne postawil.

161. Tartsd meg az egésségedet, és vedd el azt, a' mivel a' szerencse néked kedveskedik. Erhalte deine Gesundheit, und nehme, was dir das Glück, das Loos vergönnet. Zachowag twe Zdrawi a čin, čim se tobe Štésti wdeči.

162. A' gyökerek a' föld alatt csúsznak. Die Wurzeln kriechen unter der Erde. Koreni pod Zemi woneg.

163. Annak a' folyóviznek zuhogása nagyon zúg. Das Sausen des Baches macht ein großes Geräusch. Toho Potoka Zwučeni zle zni.

164. A' mit én bekötöttem, azt ő felbontotta. Was ich zusammen gebunden habe, das hat er aufgelöst. Čo gsem gá zapletel, to on rozpletel.

165. A' harmat esik a' földre. Der Thau fällt auf die Erde. Rosa padá na Role.

166. Elbámúltam, látván, és csudálkozván, hogy ő pénzért varr, még is mocskos. Ich erstaunte, als ich sah, daß er um's Geld nähe, und doch unflätig seie. Zleknul gsem se wídice, a diwice se, že on za Penize síge, a predce ge zaspietani.

167. *Antiq.* Rito. *Ingerlem.* Reitzen. Drážďim. Sido. *Béfecskendem.* Besprengen. Pokropugem. Stigo. *Kinálom.* Nöthigen. Ponukám. Stino. *Magamban elvégezem.* Bestimmen. Ustanowugem. Stinguo. *Oltom.* Löschen. Hasim. Sagio. *Szagolom*, *észreveszem.* Merken, fühlen, riechen. Citim, wonim. Spicio. *Látok.* Sehen. Widim.

VI

E literis S. T. U.

168. A' köznép délután szokott járni a' mi egyházunkba. Das gemeine Volk pflegt Nachmittag in unsere Kirche zu gehen. Pospoliti Lid po poledni zwikel chodit do našeho Kostela.

169. A' vas cseng, mikor veretik. Das Eisen klinget, wann es geschlagen, und geklopft wird. Zni Želežo, kdiž ho kugu.

170. Ő veri, kínozza a' gyermeket kis vétek miatt. Er schlägt, plagt, peinigt den Knaben wegen geringen Mangel. On bige, trápi toho Chlapca pro malu Winnu.

171. A' nép' sokasága ötet óldalba taszította. Die Menge des Volks hat ihm in die Seite gestossen. Zástup lidski popichnul ho w Bok.

172. Az a' kegyetlen szél az egész falút megijesztette. Der grausame Wind hat das ganze Dorf erschreckt. Ten ukrutni Witr celu Dedinu postrašil.
173. Az ő régi sebei feldagadtak, és ő nem mer ahoz a' dagadáshoz nyúlni. Seine alte Wunden schwellen auf, und er darf das Geschwür nicht berühren. Geho stará Rana napuchla, a on nesmi se toho Wredu dotknuti.
174. Az a' bor meg vagyon festve, vagy méreggel öszvekeverve. Der Wein ist gefärbt, oder mit Gift gemischt. To Wino gest zabarwene, aneb Gedem pomisane.
175. Az én szomorú kezesem hallgat tántorog, mered. Mein trauriger Bürge schweigt, wankt, erstarrt. Mug zarmuceni Porukownik mlči, motá se, zbrádne.
176. Az a' város fél az erőtől. Die Stadt fürchtet die Gewalt. To Mesto se moci bogi.
177. A' község a' nagy uraktól megvettetik, és nyomorgattatik. Der Pöbel wird von großen Herrn verachtet und geschoren. Lid obecni od welikich Panúw biwá zapowerhnuti, a sužowani.
178. A' felszálló gőz a' menydörgésnek az oka. Die aufsteigenden Dünste machen, daß es donnert. W zhuruzdwihnugici Para, Pričina gest Hrmeni.
179. Ő nékem szép övet kötött. Er hat mir einen zierlichen Gürtel gestrickt. On mně krásni Pás upletl.
180. Ha te annak a' madárnak tollacskáját kiszaggatod, azutánn nem repülhet. Wenn du dem Vogel die Federn ausrupfest, kann er nicht fliegen. Gestli ti Ptákowi toto Peri witrháš, nebude močti litati.
181. Ő fél ollyan csunya, és hitvány portékát eladni. Er scheuet sich eine so garstige, und schlechte Waare zu verkaufen. On se oslicha tak spatnu, a osklliwu Wec prodáwati.
182. Legelsőbben meg kell azt törni, azutánn szárítani. Erstens muß es gestossen, hernach gedörret werden. Ponegprwe musi to se zetret, a potom wisušit.
183. Ő csendes, de késedelmes ember. Er ist ein ruhiger, aber langsamer Mann. On gest tichi, ale neskori a welmi wizbawi Muž.

184. Ha egésséges vagy, lépjél helyembe, de nem gondatlanúl. Wenn du wohlauf bist, so vertrete meine Stelle, aber nicht unbedachtsam. Gestli gsi ti zdrawi, zastaweg mug Urad, ale ne nerozwážliwe.

185. Az ember' szavai, és a' víznek habjai könnyen változnak. Die Worte, und Wasserwellen wenden sich leicht. (*facile*). Lidské Slowá, a wodné Wlni lehko se preminagu.

186. Te engem arra híttál, és kénszerítettél. Du hast mich zu dieser Sache berufen, und angetrieben. Ti gsi mne na to wolal, a prinutil.

187. Ha meg égetted magadat, olajjal kell kenned a sebedet. Wenn du dich hast gebrennt, schmiere die Wunden mit Oel. (*Oleum*). Gestli se spáliss, pomast twu Ránu s Olegem.

188. A' mi házunk deszkákkal van béfedve. Unser Haus ist mit Laden gedeckt. Náš Dum s Deskami gest pokriti.

189. Ő az én győzedelmemnek igaz, és nem hiában való bizonysága. Er ist ein wahrhafter, und kein eitler Zeuge meines Triumphs. On mého Witestwi gest sprawedliwi a ne darebni Swedek.

190. Még élek, rajtad bosszút állok. So lange ich leben werde, will ich mich an dir rächen. Dokud žigem, budem se pomstwiti.

191. Őnéki kell mindenféle tisztátalan edényeket szárítani. Er muß verschiedene unsaubere Geschirre abtrocknen. On musi wseligaké nečiste Nádobi utiráti.

192. Mi magunk azokat a' törzsököket sem el nem hozhatjuk, sem el nem húzhatjuk. Wir können diese ungeheure Stöcke weder führen, noch ziehen. Mi ti hrozné Kláti, ani odwezti, ani odtáhnuti nemužeme.

193. Az árnyék, és az éjjeli setétség minden állapotot béfedez. Der Schatten, und die Finsterniß der Nacht verhüllet allen Zustand. Ten Stin, a ta nočna Tma každu Wec zakriwá.

194. Fogadást tészek az Istennek, hogy immár nem kivánom a' bujdosást, vadászást, vagy torkosságot. Ich gelobe Gott, daß ich nimmermehr herumschweifen, jagen, oder fressen wolle. Gá Bohu mému prislibugem, že wice nechcem se tulati, polowati, aneb obžirati.

195. Ő ezt az útat, és azt a' czélt megtalálta, és megtartotta, mellyet én akartam megtalálni. Er hat den Weg, und das Ziel behalten, welches ich gewollt habe. On se teg Cesti, a toho Konce pridržel, kteri gsem gá chcel.

196. En meg úntam azokat az öszve kevert étkeket. Mich verdrüßen diese vermischten Speisen. (*Genit.*) Gá gsem zunowal ti pomisane Gidla.

197. A' száraz kórság a' hányásnak az oka. Die Abzährung ist die Ursache des Erbrechens. Ti Suchotini prinasagu gemu Dáweni.

198. Annak a' falúnak megerősítésére kívántatik sok palánk karó. Das Dorf zu befestigen, braucht man viele Pfähle. Na Popewneni tegto Dedini, potrebno gest mnoho Piliruw.

199. Ő néki elég kút csője vagyon. Er hat der Brunen Röhre genug. On má dosti Trubi.

200. *Antiq.* Tamino. *Szennyezem.* Beflecken. Poskwrnugem.

FINIS.

194. Fogadást teszek az istenek, hogy immár nem ki-
vánom a bujdosást, vadászást, vagy társaságot. Ich
gelobe Gott, daß ich nimmermehr herumschwärmen, je-
gen, oder [illegible] will. [illegible] magnum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].

195. [illegible] ez által, és azt a czélt megtalálta, és meg-
tartotta, melyet én el nem tudtam megtalálni. Er hat den
Weg, [illegible] (Ziel) [illegible], welches ich nicht fand.
[illegible] [illegible], a [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible].

196. Ha meg unnám azokat az öszve kevert étkeket.
Wenn ich [illegible] [illegible] Speisen. (Gemüse) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

197. A' [illegible] [illegible] a' [illegible] az okai. Die [illegible]
rung u. die Ursache des Erdbebens. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

198. Annak a' falunak [illegible] kívántatik sok pa-
[illegible] [illegible]. Das Dorf zu befestigen, braucht man viele
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible].

199. [illegible] [illegible] [illegible] vagyon. Er hat [illegible] Brunnen
Wasser genug. [illegible] [illegible] [illegible].

200. [illegible]. Tanuimus [illegible]. [illegible]. [illegible]
[illegible].